

**DE BRIEVEN VAN
SAMUEL RUTHERFORD**

in leven professor en predikant aan de academie en kerk van St. Andrew's in
Schotland

Engelse titel:
Letters of Samuël Rutherford

Uitgever: The Banner of Truth Trust

In het Nederlands vertaald door

Jakobus Koelman

bedienaar van het Heilig Evangelie te Sluis in Vlaanderen

362 Brieven
in drie delen
Deel 1, brieven 1-100

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Inhoud

Aanspraak tot de vrome en oprecht geheiligde zielen

- 1e brief. Aan Meester Robert Cunynname, Dienaar van het Evangelie te Holywood in Ierland
- 2e brief. Aan die van zijn Parochie of Gemeente
- 3e brief. Aan de eerwaarde zeer beminde belijders van Christus en zijn waarheid in oprechtheid, in Ierland.
- 4e brief. Aan de recht edele en uitverkoren Vrouwe, Mevrouw Markgravin van Kenmure
- 5e brief. Aan de edele en christelijke Mevrouw, de Markgravin van Kenmure
- 6e brief. Aan de rechtwaardige en Christelijke Vrouwe, Mevrouw de Markgravin van Kenmure
- 7e brief. Aan de eerwaarde en recht edele Vrouwe, de Markgravin van Kenmure
- 8e brief. Aan de edele en christelijke Vrouw, de Markgravin van Kenmure
- 9e brief. Aan de recht waarde en christelijke vrouwe, de Markgravin van Kenmure
- 10e brief. Aan de edele en christelijke vrouw, de Markgravin van Kenmure
- 11e brief. Aan de eerwaarde en christelijke vrouw, Mevrouw Markgravin van Kenmure
- 12e brief. Aan de eerwaarde en christelijke vrouw, Mevrouw Kenmure
- 13e brief. Aan de recht waarde en christelijke vrouw, Mevrouw Kenmure
- 14e brief. Aan de eerwaarden John Gordon van Cardoness de oudste
- 15e brief. Aan de rechtwaardige en christelijke vrouw, Mevrouw Boyd
- 16e brief. Aan Mr. Alexander Henderson
- 17e brief. Aan de eerwaarden heer, Mijnheer Lowdon
- 18e brief. Aan Mr. Willem Dalglisch, Bedienaar des Evangelies
- 19e brief. Aan Meester Hugh Mackaill, dienaar des evangelies
- 20e brief. Aan Mevrouw Boyd
- 21e brief. Aan Mr. David Dickson
- 22e brief. Aan Mr. Mattheüs Mowat
- 23e brief. Aan Willem Halliday
- 24e brief. Aan een edele vrouw, na de dood van haar man
- 25e brief. Aan John Gordon van Cardoness (de Jonge)
- 26e brief. Aan John Gordon, van Cardoness (de Oude)
- 27e brief. Aan Earlestoun (de Jonge)
- 28e brief. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Alexander Gordon van Knokgray
- 29e brief. Aan vrouwe Kilconquair
- 30e brief. Aan de vrouw Forret
- 31e brief. Aan mevrouw Kaskiberry
- 32e brief. Aan Mr. James Bruce, bedienaar van het Evangelie
- 33e brief. Aan de vrouw Earlestoun
- 34e brief. Aan Carletoun
- 35e brief. Aan Maria Macknaucht
- 36e brief. Aan John Gordon van Risco in Galloway
- 37e brief. Aan vrouw Halhill
- 38e brief. Aan de hoogwaardige heer mijnheer Lindsay

- 39e brief. Aan mijnheer Boyd
40e brief. Aan mevrouw Boyd
41e brief. Aan mevrouw Culross
42e brief. Aan de graat van Cassils
43e brief. Aan de hooggeëerde John Osburn, Burgemeester van Ayr
44e brief. Aan Robert Gordon, Baljuw van Ayr
45e brief. Aan John Kennedy, Baljuw van Ayr
46e brief. Aan John Kennedy, Baljuw van Air
47e brief. Aan Margriet Balantin
48e brief. Aan Johanna Kennedy
49e brief. Aan Margarita Royd
50e brief. Aan James Bautie
51e brief. Aan John Stuart, Burgemeester van Ayr, nu in Ierland.
52e brief. Aan John Stuart, Burgemeester van Ayr
53e brief. Aan de Heer John Stuart, Burgemeester van Ayr
54e brief. Aan vrouw Busbie
55e brief. Aan Ninian Mure
56e brief. Aan Mr. Thomas Garven
57e brief. Aan Johanna Brown
58e brief. Aan Johanna Mac-Millan
59e brief. Aan Mevrouw Busbie
60e brief. Aan William Rigge
61e brief. Aan zijn waarde en veelgeëerde vriend E. Fulk Eliassen
62e brief. Aan James Lindsay
63e brief. Aan de Graaf van Cassils
64e brief. Aan vrouw Largirie
65e brief. Aan de vrouw Dungeigh
66e brief. Aan Johanna Mac-Culloch
67e brief. Aan mijnheer Craighall
68e brief. Aan William Rigge, van Atherny
69e brief. Aan Mevrouw Kilconquhair
70e brief. Aan Mevrouw Craighall
71e brief. Aan Mr. Jacobus Hamilton
72e brief. Aan Mr. Georgius Dumbar
73e brief. Aan Mr. David Dickson
74e brief. Niet aanwezig
75e brief. Aan de hoogwaarde heer, mijnheer Lowdon
76e brief. Aan de heer van Gaitgirth
77e brief. Aan Mevrouw Gaitgirth
78e brief. Aan zijn eerwaarde en zeer lieve broeder, Mr. Georgius Gillespy
79e brief. Aan Mr. Mattheus Mowat
80e brief. Aan Mr. Johannes Meine
81e brief. Aan Johannes Fleming, Baljuw van Leyth
82e brief. Aan Alexander Gardon, van Earlestoun
83e brief. Aan Robbert Lennox, van Disdove
84e brief. Aan Maria Mac-Knaught
85e brief. Aan Thomas Corbet
86e brief. Aan Alexander Gordon van Earlestoun
87e brief. Aan Robert Gordon, van Knockbrex
88e brief. Aan mijn welbeminde en eerwaarde broeder Mr. Robbert Blair

89e brief. Aan John Kennedy, Baljuw van Ayr
90e brief. Aan Elisabeth Kennedy
91e brief. Aan Johanna Kennedy
92e brief. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Mr. David Dickson
93e brief. Aan de eerwaarde William Rigge, van Athernie
94e brief. Aan Johannes Ewart, Baljuw van Kirkcudbright
95e brief. Aan Willem Fullerton, Burgemeester van Kirkcudbright
96e brief. Aan de eerwaarde en veelgeëerde Mr. Alexander Colvil, van Blayr
97e brief. Aan Earlestoun (de Jonge)
98e brief. Aan Robbert Glendinning
99e brief. Aan William Glendinning
100e brief. Aan Johanna Brown

INHOUD EN TOELICHTING AAN WIE DE BRIEVEN GERICHT WERDEN

ABERDEEN: De broeders te Aberdeen zal Rutherford wel gekend hebben gezien zijn verblijf in de stad als balling gedurende achttien maanden (1636-1638). No 353

ANWOTH, DE GEMEENTELEDEN VAN: Rutherford was van 1627 tot 1638 hun predikant. No 2 + 149

Mevr. Adross. No 324

Hr. Archbald (voorrede) No 312

Bethaja Aird. No 118

Margriet Balantin. No 47

Dhr. BALMERINOCHE. No 109

BAUTIE, JAMES: Schijnt in opleiding geweest te zijn voor predikant bij de presbyterianen, toen Rutherford hem schreef. Na zijn bevestiging diende hij Co. Down, Noord-Ierland. Toen hij in 1650 de eed van trouw aan het Gemenebest weigerde, werd hij uit het koninkrijk verbannen. No 50

JOHN BELL. No 185

BLAIR, ROBERT: Geboren te Irvine in 1593. Werd in 1623 presbyteriaans predikant te Bangor, Noord-Ierland. Anglicaanse hoge geestelijken stonden hem tegen en bewerkten zijn ontslag in 1634. Hij vertrok met andere predikanten naar New England, maar stormen dwongen hem terug te keren. In 1638 werd hij predikant te Ayr, maar verhuisde spoedig naar St. Andrews, waar hij en Rutherford goede vrienden werden. Hij heeft tot 1666 geleefd. No 88, 172

BOYD, VROUWE (geboren Christina Hamilton): Oudste dochter van de eerste Graaf van Haddington. Zij stond bekend om haar voorbeeldig christelijk leven, ('ernstig, ijverig, wijs'). Toen zij gestorven was stond het gehele Schotse Parlement, toen in St. Andrews in vergadering bijeen, uit eerbied op en woonde haar begrafenis bij. No. 15, 20, 40, 179, 187, 202, 295, 300, 305, 308.

Dhr. BOYD. (De zesde Heer Boyd (gest. in 1628) was haar tweede man. No 39, 134

Johanna Brown. No 57, 100, 142

JAMES BRUCE. No 32

Mevr. Busbie. No 54, 59, 194

Graaf van Cassils No 42, 63, 106

CALLY, HEER VAN (John Lennox): Cally ligt bij Anwoth. No 132, 152

CARDONESS SENIOR; (John Gordon) woonde in het kasteel Cardoness in de gemeente Anwoth. Hij was een nakomeling van Gordon van Lochinvar en had een belangrijke stem in de plaatselijke politiek. Er is weinig over Cardoness junior bekend, behalve dat hij in de Burgeroorlog gevochten heeft. We merken uit de brieven dat vader en zoon krachtige persoonlijkheden waren. No. 14, 26, 140, 191.

CARDONESS, Mevr. 150, 169, 180.

CARDONESS, John, Jr.; no 25, 133, 192.

Johanna CAMBELL No 317

ROBERT CAMBELL No 362

JOHN CARSEN No 178

PATRICK CARSEN No 177

CARSLUTH No 147

CARLETON, HEER VAN (John Fullarton): Carleton woonde in de gemeente Borgue, niet ver van Anwoth. No 34, 193, 207.

CARLETON, MEVR. VAN. No 33, 173

CASSINCARRIE, HEER VAN: Cassincarrie was een plaatsje bij Anwoth, dicht bij de plaats waar de twee mensen uit Wigtown vijftig jaar nadat de brief van Rutherford geschreven was kieveldood gestorven zijn. No 148

JOHN SCOT No 346, 349, 351, 352.

CLARK, JOHN: Waarschijnlijk een gemeentelid van Anwoth. No 190

COLVILLE, ALEXANDER: Een presbyteriaans ouderling uit Blair in de gemeente Carnock, Fifeshire. Hij had een hoge positie bij de rechterlijke macht en werd bevriend met Rutherford toen deze in 1630 voor het Hof van de Hoge Commissie verscheen. Hij is lange tijd vooraanstaand lidmaat van de Schotse PresbyteriaanW Kerk geweest. No 96, 203

CORBET, THOMAS: Gemeentelid van Anwoth. No 85

CRAIG, MEVROUW. No 357.

CRAIGHILL, LORD: Sir John Hope (Lord Craighill) was de meest eminente Schotse advocaat uit zijn tijd. Hij sympathiseerde met vervolgd predikanten en hielp hen zich verdedigen. In 1632 werd hij lid van de Rechtbank, later president van de Rechtbank. In 1645 werd hij lid van de Geheime Raad des konings. No 67, 171, 174, 209, 210.

CRAIGHILL, VROUWE. No 70

CULROSS, VROUWE (Elizabeth Melville): Haar vader was lid van de Geheime Raad van Jakobus VI van Schotland (later Jakobus t van Engeland). Zij was een eminente christelijke dame. 'Hoe meer zij toegang tot God mocht genieten, des te meer hongerde zij ernaar'. Zij woonde de beroemde Avondmaalsdiensten te Shotts bij (juni 1630) toen er onder de prediking van John Livingstone ongeveer vijfhonderd mensen tot bekering kwamen. No. 41, 168, 205, 211.

CUNNINGHAM, ROBERT: Een uitnemend evangeliedienaar te Holywood, Noord-Ierland. In 1636 werden hij en anderen door aanhangers van de hoge geestelijkheid uit Ierland verdreven. Hij vestigde zich in Irvine (Ayrshire). Hij stierf in maart 1637, nauwelijks acht maanden nadat Rutherford hem geschreven had. No 1.

DALGLEISH, WILLIAM: Getrouw en gezegend dienaar des Woords voor de gezamenlijke gemeenten Anwoth, Kirkdale, en Kirkmabreck. Toen Rutherford predikant werd, werd Anwoth een zelfstandige gemeente. In 1635 werd Dalgleish uit zijn ambt gezet wegens zijn getuigenis tegen de bisschoppelijke kerkregering, maar keerde in 1637 terug toen de sterke reactie tegen het episcopaat begon. No 18, 125, 131.

DICKSON, DAVID (1583-1662): Professor in de Wijsbegeerte aan de Universiteit van Glasgow, 1610-18. In 1618 werd hij predikant te Irvine, maar in 1622 werd hij door de episcopalen naar Turriff in Aberdeenshire verbannen. Na een jaar keerde hij naar Irvine terug en nam een belangrijke plaats in in de beroemde Opwekking van Stewarton, 1623-30. Hij nam een leidende positie in bij het bevorderen van het Nationale Verbond van 1638. In 1642 werd hij professor in de Theologie aan de Universiteit van Glasgow. Later had hij dezelfde functie aan de Universiteit van Edinburgh. Hij publiceerde verscheidene commentaren, waaronder één op de Psalmen. In 1662 afgezet als professor; stierf kort daarna. No 21, 73, 92, 197, 299.

George DUNBAR. No 72

Mevr. DUNGNEGCH. No 65

DURHAM, JAMES (1622-58): Predikant in de Zwartebroederskerk te Glasgow vanaf 1647. Hij stierf op 35-jarige leeftijd in 1658, tien dagen nadat Rutherford hem de brief

geschreven had. Hij is beroemd om zijn geschriften, waaronder verklaringen van Job, het Hooglied en de Openbaring. No 350

EARLSTON SR. EN JR. (Alexander Gordon): Afstammelingen van het Huis van Gordon van Lochinvar, dat beïnvloed was door de leringen van John Wycliffe. Het huis van Earlston lag bij Carsphairn in het binnenland van Kirkcudbright. Alexander Gordon was een onwrikbare presbyteriaan, die voor het Hof van de Hoge Commissie verscheen om zijn principes te verdedigen (1635). Hij kreeg een zware boete. Later vertegenwoordigde hij Galloway in het Schotse Parlement. Zijn oudste zoon, Earlston jr., die het landgoed erfde, kwam in 1679 om toen hij de zaak van het Verbond te hulp kwam. No 165, 240, 327.

EARLSTON JR. (Alexander Gordon) No. 27, 97, 130, 160.

EARLSTON SR óf JR: No 82, 86, 122, 136, 212.

ELLIS, FULK ELIASSEN: Woonde in Carrickfergus, Noord-Ierland en werd beroepsmilitair. IJverig aanhanger van het Verbond, voegde zich bij de Schotten in het verzet tegen Karel I in de Bisschoppenoorlog van 1640. Hij keerde naar Ierland terug, maar schijnt in 1643 in gevechtshandelingen omgekomen te zijn. No 61.

John EWART. No 94

John FENNICK, no 296

JOHN FERGUSHILL; no 101, 145, 166.

Mevr. FINGASK; no 298

JAMES FLEMING; no 138.

FLEMING, JOHN: Baljuw van Leith. Hij was houthandelaar die in tijden van nood met Rutherford bevriend raakte en hem van benodigdheden voorzag. No 81, 120, 157, 164.

Mevr. FORRET; no 30.

JOHN FULLARTON, zie heer van CARLETON

William FULLARTON, echtgenoot van M. MACNAUGHT. No 95, 285

Margaritha FULLARTON, no 154

Grissel FULLARTON, no 176

GAITGIRTH, VROUWE (geb. Isabel Blair): Zij trouwde met James Chalmers (uit Gaitgirth bij Monkton, Ayrshire), een vooraanstaand man in de zaak van het Verbond in de dertiger en veertiger jaren van de 17e eeuw. No 77, 144.

De heer GAITGIRTH; no 76.

Thomas GARVEN; no 56, 117, 188.

George GILLESPIE; no 78, 115, 330.

Mevr. GILLESPIE; no 331

GLENDINNING, Robert. No 98

GLENDINNING, WILLIAM: Zoon van Robert Glendinning, predikant van Kirkcudbright. Hij werd provoost van Kirkcudbright. Vervolgd door de bisschop van Galloway, werd hij een ijverig Covenanter. In de jaren veertig nam hij een vooraanstaande positie in, in de zaak van de Schotse presbyterianen. No 99, 155. 158, 167.

GORDON, ALEXANDER (van Garlock) No 184

GORDON, ALEXANDER (van Knockgray); no 28, 110, 119, 206

GORDON, ALEXANDER (van Earlston): Zie Earlston.

GORDON, JOHN (van Cardoness): Sr. en jr. (Zie Cardoness).

GORDON, JOHN (VAN RUSCO): Heer van Rusco Castle, twee mijl van Anwoth. No 36, 127, 161

GORDON, ROBERT (van Ayr); no 44, 135

GORDON, ROBERT (van Knockbreck): Een oprecht christen die veel moeiten ondervonden heeft; hij ging na 1638 vaak voor voor het parlement en in godsdienstoefeningen. Knockbreck ligt in de gemeente Borgue, grenzend aan Anwoth en uitzien op de Wigtown Baai. No 87, 108, 121, 159, 208, 213.

GORDON, WILLIAM (van Roberttown). No 186

GORDON, WILLIAM (van Kenmure): No 114, 153.

GORDON, Johanna. No 175

GUTHRIE, JAMES (1612?-61): Zoon van de Heer van Guthrie, Forfarshire. Het was onder de invloed van Rutherford dat Guthrie een episcopaal presbyteriaan en covenanter werd. Hij werd in 1649 predikant te Stirling. Hij nam in de veertiger en vijftiger jaren een belangrijke positie in in alle zaken van nationaal belang. Hij haalde zich de haat op de hals van de koningsgezinden en werd in 1660 in het Kasteel te Edinburgh gevangen gezet. Hij werd in juni 1661 beschuldigd van hoogverraad en op het schavot onthoofd. Zijn hoofd werd vastgemaakt op de Nether Bow. Bij zijn vrienden stond hij bekend als Sickerfoot. Zijn standvastigheid inspireerde de partij van het Covenant om de episcopalen te weerstaan. No 322, 359, 360, 361.

GUTHRIE, WILLIAM (1620-65): Zoon van de Heer van Pitforthly, Forfarshire en neef van James Guthrie. Hij kwam tot bekering onder Rutherford in St. Andrews In 1644 werd hij predikant te Fenwick, Nr Kilmarnock. Hij is hoofdzakelijk bekend als de schrijver van Des Christens Groot Interest, waarvan de eerste druk in 1658 verscheen. No 336

Mevr. HALHILL; no 37

William Halliday; no 23.

HAMILTON, JAMES: Dienaar des Woords in Co. Down, NoordIerland. Wegens vervolgingen vertrok hij naar New England, maar stormen dwongen hem terug te keren. Hij werd predikant te Dumfries en later in Edinburgh. Een man die de waarheid stoutmoedig verdedigde. No 181

HAMILTON, Barbara; no 311, 316

HENDERSON, ALEXANDER (1583-1646): Een episcopaal die na zijn bekering presbyteriaan werd en een vooraanstaand leider in de strijd tegen de hoge geestelijkheid. Hij was lid van de Vergadering van Theologen van Westminster en is beschreven als 'het grootste sieraad na John Knox dat de Kerk van Schotland ooit mocht bezitten'. No 16.

HENDERSON, JOHN (van Rusco): Een gemeentelid die Rusco's boerderij dreef. No 103, 288.

HENDERSON, Hugh; no 104, 128.

Mevr. HUM; no 314.

Kerk des Heeren in IERLAND; no 3, 290

FULWOOD de Jonge; no 195.

Mevr. Marry de Jonge, no 111.

Mevr. Kaskibbery; no 31.

KENMURE, VROUWE: Jane Campbell, burggravin van Kenmure, dochter van de zevende Graaf van Argyle. In 1628 trouwde zij met John Gordon van Lochinvar, later burggraaf Kenmure. Zijn ontijdige dood na een opmerkelijke sterfbekering had in

1634 plaats. In 1640 hertrouwde zij, maar kort daarna was ze weer weduwe. In 1661 werd haar broer (de achtste Graaf van Argyle) wegens 'hoogverraad' terechtgesteld na een leven van politieke activiteit. Zij stierf in de zeventiger jaren na een kennelijk voorbeeldig christelijk leven. Haar kinderen stierven jong. No 4-13, 216, 219, 220, 222-239, 289, 307, 315, 321, 323, 329, 286, 287, 304, 340-343, 345, 347, 348, 354-356.

De edele vrouw ?? no 24, 200, 284.

KENNEDY, JOHN: Baljuw van Ayr. Bekend christen, die gedurende de veertiger jaren een vooraanstaande positie in het publieke leven innam. No 45, 46, 89, 221.

KENNEDY, JOHANNA; no 48, 91.

KENNEDY, Elisabeth; no 90.

Gilbert Kerr. No 332-334, 337-339, 344.

KILCONQUHAR, VROUWE: Vrouw van Sir John Carstairs van Kilconquhar in Fifeshire. No 69, 29.

KILMALCOLM, GEMEENTELEDEN VAN: Kilmalcolm was een plattelandsgemeente bij Greenock in Renfrewshire. Zij schijnt bekend gestaan te hebben om haar godsvrucht. No 217

John LAWRIE; no 137

Mevr. Largirie; no 64, 129

Robbert LENNEX, no 83, 156.

LEIGHTON, DR ALEXANDER: Geboortig uit Forfarshire. Hij was zowel predikant als praktiserend arts. Gedreven presbyteriaan. Boos om de vernieuwingen van Laud, publiceerde hij in 1628: Zions smeekbede tegen de Hoge Geestelijkheid. De Sterrekamer veroordeelde hem daarom tot brandmerking van zijn gezicht (met de letters S.S., vertaald: Aanstoker), tot een boete van 10.000, tot de schandpaal, tot zweepslagen, tot zijn oren en zijn neus af te snijden en daarna tot levenslange gevangenisstraf. Na tien jaar werd hij door het Lange Parlement vrijgelaten. Tegelijkertijd werd zijn boete ongedaan gemaakt en kreeg hij £ 6.000 als schadeloosstelling voor de mishandelingen. Een van zijn zoons was de beroemde Robert Leighton, aartsbisschop van Glasgow en schrijver van een beroemd commentaar op de Eerste Brief van Petrus. No 291.

LINDSAY, JAMES; no 38, 62.

LIVINGSTONE, JOHN 198.

LIVINGSTONE, WILLIAM: Waarschijnlijk een gemeentelid van Anwoth. No 113

Heer van Lowdown; no 17, 75, 325.

Graaf van LOTHIAN; no 141

James MAC ADAM; no 112.

Sibillia MAC ADAM; no 151

MACMILLAN, JEAN: Waarschijnlijk een gemeentelid van Anwoth.

M'KAIL, HUGH: Predikant te Irvine, Ayrshire.

Hugh Mac Kaill; no 19, 162, 183, 196.

Jannetje MAC CULLOCH; no 66, 170

Agnus MAC MATH; schoonzuster van Rutherford; no 301.

Johanna MAC MILLAN; no 58.

Efraïm Melvin; no 199

John MEINE; no 80, 116, 139.

M'NAUGHT, MARION: Dochter van de Heer van Kilquhanatie van Kirkparrick Durham (bij het Kasteel Douglas), Kirkcudbright. Door haar moeder ook verbonden

met het Huis Kenmure. Zij trouwde met William Fullarton, burgemeester van Kirkcudbright en is beroemd om haar 'zeldzame godzaligheid en vaderlandsliefde'. Zij had drie kinderen: Grizel, Samuël en William. Zij is in 1643 op 58-jarige leeftijd gestorven. Er zijn 45 brieven van haar aan Rutherford bewaard gebleven. De briefwisseling met haar was hem zeer dierbaar. No 35, 84, 126, 241-283.

Heer van MONCRIEF, no 189

MOWAT, MATTHEW: Zoon van de Heer van Busbie en predikant te Kilmarnock. Een van de vooraanstaande predikanten in West Schotland. Rutherford achtte hem zeer hoog. No 22, 79, 302.

Lilian MURE, no 55

John NEVAY; no 123, 201

N.N. No 215, 218, 318, 319, 320.

John OSBURN; no 43

M. O. no 326

MEVR. PONT; no 293

Aan PREDIKANTEN: 310, 313, 358. ?? 306, 328

J. R. no 124

RALSTON, VROUWE: Echtgenote van William Ralston van Renfrewshire. Zij was een vrouw van 'bijzondere vroomheid'.

Margaretha REYD; no 49

William Rigge; no 60, 68, 93.

Mevr. ROBBERTLAND; no 105, 107

John ROW; no 204

STUART, JOHN: Burgemeester van Ayr. 'Een godzalig en ijverig christen, vanaf zijn vroege kinderjaren'. Hij gebruikte zijn wereldlijke goederen om de verdrukten te helpen. Hij behoorde tot hen die zonder succes naar New England trachtten te emigreren. No 51-53, 146

Mevr. Suart? No 182

STUART, ROBERT: Waarschijnlijk de zoon van de burgemeester van Ayr. No 143.

Fam. Hendr. STUART; no 292.

Petrus STERLING; no 297.

Aan STUDENTEN: no 335

TRAIL, ROBERT: (1603-78): Een vurig covenanter, predikant van Greyfriars, Edinburgh, vanaf 1648. Toen Karel II in 1660 de troon besteeg, ging hij met James Guthrie en anderen mee om de koning te herinneren aan zijn verplichting zich aan het Covenant te houden. Hiervoor werd hij verbannen naar de Nederlanden. Zijn zoon werd presbyteriaans predikant in Kent en schreef een aantal evangelische verhandelingen. Zie James Guthry

WILSON, JAMES; no 294

OVERZICHT VAN HET LEVEN VAN RUTHERFORD

1600 Geboortjaar (ong.) in de gemeente Nisbet, Roxburghshire (ging waarschijnlijk in zijn kinderjaren te Jedburgh naar school.

1617 Naar de Universiteit van Edinburgh.

1621 Promoveert (doctorandus)

1623-6 Hoofd afdeling menswetenschappen aan de Universiteit van Edinburgh.

Ca. 1625 Woont samen met Eupham Hamilton. Merkwaardig dat er geen spoor van de huwelijksluiting te vinden is in de huwelijksregisters. Dit leidde tot een strafmaatregel door het Universiteitscollege.

1626 Wordt omstreeks deze tijd 'ernstig godsdienstig'.

1627 Wordt predikant te Anwoth (Galloway).

1630 Betrokken in een rechtzaak voor het Hof van de Grote Commissie, wegens het weigeren van gehoorzaamheid aan de Artikelen van Perth.

Overlijden van zijn vrouw (Eupham Hamilton).

1636 Publiceert een verhandeling tegen het Arminianisme (*Exercitationes Apologeticae pro Divina Gratia*).

1636 De bisschop van Galloway laat het Hof hem verbieden zijn ambt uit te oefenen. 'Verbannen' naar Aberdeen vanaf augustus 1636.

Hier begint de periode van zijn correspondentie.

1638 De Schotse natie, in opstand tegen het Episcopaat van Laud, tekent het NATIONALE VERBOND.

Rutherford keert naar Anwoth terug.

De Synode van Glasgow benoemt hem tot professor in de Theologie aan het Maria-college te St. Andrews. Hij aanvaardt de benoeming aarzelend.

Woont verscheidene vergaderingen bij waar men zich bij het Verbond aansluit.

1640 24 maart. Trouwt met Jean Mac Math.

1642 Publiceert *Pleidooi voor vorming van Classes* (tegen het Independentisme).

1643-47 Actief lidmaatschap van de Westminster Assemblee van Godgeleerden (november 1643 - november 1647). Woonachtig in Londen.

1644 Publiceert *Lex Rex* (een politieke verhandeling) en *Gepast Recht van Classes*).

1645 Publiceert *Beproeving en Zegepraal des Geloofs*.

1646 Publiceert *Het Goddelijke Recht der Regering in de Kerk*.

1647 Publiceert *Christus stervende de zondaars tot Zich trekkende*.

1648 Hervat zijn ambt in St. Andrews. Wordt hoofd van het Maria-college. Publiceert verscheiden minder belangrijke werken.

1651 Wordt benoemd tot rector van de Universiteit van St. Andrews. *Publiceert De Divina Providentia*.

1650-61 Actief in Schotse publieke zaken.

1655 Publiceert *Het Verbond der Genade geopend*.

1659 Publiceert *Invloeden van het Genadeleven*.

1660 Na de troonsbestijging van Karel II: Uit alle ambten ontheven en gedagvaard voor het Parlement op beschuldiging van hoogverraad. Te ziek om de reis te maken.

29 Maart 1661: Overlijden van Rutherford.

1664. De eerste uitgave van zijn Brieven.

1668 Zijn werk *Examen Arminianismi* in Holland uitgegeven.

(Zijn vrouw overleed 15-3-1675. Zijn dochter Agnes heeft hem overleefd; alle kinderen uit zijn eerste huwelijk en zes van zijn tweede zijn hem voorgegaan.)

Aanspraak tot de vrome en recht geheiligde zielen

in de gemeente van Sluis in Vlaanderen, die de zoetste gemeenschap met Jezus oprecht zoeken, en ernstig hun koers hemelwaarts gericht hebben. Door ds. Jacobus Koelman

Bevattende

1. Een verhaal van het heilig en voorbeeldig leven en zalig sterven van de uitnemende man Gods, Samuël Rutherford.
2. Een verhoog van de uitstekende voortreffelijkheid en nuttigheid van zijn brieven.

Mijn geliefden en zeer gewensten!

Mijn blijdschap en kroon!

U bent 't voornamelijk voorwerp van al mijn arbeid. U te bevestigen en te versterken in uw goede weg, opdat u vaststaat in de Heere, en ulieden te besturen en te geleiden door het licht van het Woord tot de genieting van uw God en Zaligmaker, is mijn grote werk, waarin ik zal voortgaan, zolang het de opperste Herder gelieven zal, mij onder ulieden te gebruiken; en 't zal de vervulling van mijn wens zijn, zo ik in dit opzicht van mij over ulieden leven en sterven mag. Er is niets te kostelijk, dat ik voor ulieden niet zou hebben, en niets zo zwaar om te doen of te lijden, hetwelk ik niet tot uw opbouw, graag door Gods genade begeer te ondergaan; hoewel ik weet, dat mijn kracht en bekwaamheid klein is, zo is toch dat alles voor ulieden ten beste, en wat mij de Heere verder uit Zijn volheid zal meedelen. Ik zou ook gaarne voor 't algemeen, voor de kerk van Nederland nuttig zijn. Doch niet zo, dat het tot uw nadeel zou zijn.

En zo heb ik hier deze brieven van Rutherford voor 't algemeen goed van de vromen in ons land vertaald, maar mijn oog heb ik bijzonder op ulieden gehad; waarom ik ook geraden gevonden heb, ulieden afzonderlijk aan te spreken, en te vertonen de uitstekende nuttigheid en zoetheid van deze brieven; nadat ik ulieden een historisch verhaal zal gedaan hebben van 't leven en sterven van de schrijver; dat degenen, die hem van nabij en in lengte van tijd gekend, en met hem omgegaan hebben, en in 't bijzonder, die de brieven in de moedertaal heeft laten drukken, hebben verklaard.

Deze man Gods, Samuël Rutherford, was een Schotsman van geboorte, een edelman van afkomst; hij is opgevoed in de scholen en colleges, en was al vroeg tot verwondering wegens zijn uitnemende begaafdheden, werd zelfs toen al aangezien als een persoon, van wie grote dingen mochten verwacht worden. Hebbende de loop van zijn studiën voleindigd, is hij nog zeer jong zijnde professor gemaakt in de Filosofie in 't college van Edinburgh (waarin hij was opgeleid) van daar is hij bevorderd tot de predikdienst in de gemeente van Anwoth, die hem geroepen heeft, en tot welke hij is gekomen, zonder enige verbintenis te geven aan de Bisschop van Galloway, en dat door middel van de Hoogedele Heer, Markgraaf van Kenmur, aan wiens zeer Godzalige huisvrouw hij zoveel brieven geschreven heeft. In deze gemeente arbeide hij dag en nacht, met groot succes, also 't gehele land daaromtrent voor hem was, en hij het rekende als zijn bijzondere kudde.

Daar was het, dat hij dat grote meesterstuk van geleerdheid schreef tegen de Arminianen (dat toch maar was een kort begrip van wat hij toen beoogde) genaamd

Exercitationes Apologeticae pro divina gratia, contra Jacobum Armiu, eiusque sectatores, et Jesuitas; dat hij aan de voornoemden markgraaf de heer John Gordon heeft toegeëigend, en is het eerst gedrukt in 't jaar 1636 te Amsterdam, daarna herdrukt te Franeker. Door dit geleerde en fijne schrift is zijn naam en geleerdheid in Nederland alleszins bekend geworden, gelijk ook door een ander uitnemend geleerd boek, in 't Latijn tegen de Jezuïeten, Arminianen, en Socinianen geschreven, en te Edinburgh gedrukt in 't jaar 1650, genaamd *Disputatio Scholastica de Divina Providentia*, welke twee boeken mij op de Utrechtse Academie zijnde, zonderling behaagden, en gretig door mij werden gelezen; waardoor dan mijn verlangen van zijn onderwijzing in de Academie daar te genieten, niet weinig ontstoken werd.

Want er was hoop van hem te krijgen, omdat toen de Achtbare Magistraat van Utrecht, in 't jaar 1651 (als de Hooggeleerde en voortreffelijke man Carolus Dematius, wiens naam in zegening zij, aan de Academie en kerk van Utrecht door de dood ontnomen was) deze Rutherford had beroepen tot Professor in de Theologie, hebbende verstaan zijn ongewone geleerdheid, Godzaligheid, en ijver voor het Huis des Heeren. Hij had zijn broeder, die onder onze Staten diende, en daarna nog te Utrecht in de Heere ontslapen is, naar hem met de beroepsbrief toegezonden, om te beproeven, of zij hem uit zijn Vaderland naar Nederland konden doen overkomen, om door zijn persoon en leer, Gods Huis te bouwen, en de Academie en de Theologische stoel te versieren.

Maar 't gebeurde, dat hij in 't heen reizen door de Engelsen op zee genomen werd, en onder anderen ook van die beroepsbrief beroofd werd. En evenwel voortgereisd zijnde naar Schotland tot zijn broeder heeft hij hem wel de wil en begeerte van hun Achtbaarheden verklaard, maar omdat hij de authentieke brief van 't beroep verloren had, heeft hij maar de hoop van hem te krijgen meegebracht. Zo is hij dan wederom daarheen van de Ed. Magistraat gezonden, met een nieuwe brief van 't beroep voorzien.

Maar omdat ondertussen Olivier Cromwel, de Koning - in datzelfde jaar in Schotland gekroond zijnde - uit het land had verdreven, zijn leger verslagen hebbend, weigerde hij zijn Vaderland te verlaten, zeggende, hij kon dat volgens zijn geweten niet doen, terwijl de Kerk in groot gevaar en benauwdheid was. Zo geliefde het de Heere God niet, dat deze deftige Theologant tot ons zou overkomen, die nevens de twee grote Engelse Theologanten, - die op het fijnste en krachtigste de Arminianen hebben onder gebracht, - Guilielmus Amesius, en Guilielmus Twissus; waardig is genoemd te worden *de hamer van de Arminianen*, gelijk dat ook bijzonder blijkt uit een derde boek tegen hen, dat lang na zijn dood is uitgekomen, namelijk in 't jaar 1668 te Utrecht, genaamd *Examen Arminianismi*. Waarvan de zeer geleerde Professor Matthias Nethenus, die de druk ervan met veel moeite bezorgd heeft, dit heerlijk getuigenis geeft in de voorrede tot de lezer: "Uit al de boeken, die onze Theologanten in 't Latijn tegen de Remonstranten geschreven hebben, ken ik niet een, die zo ten volle geleerd, krachtig, in goede methode, en tegelijk zoveel doenlijk was, kort en derhalve zo gepast op de nuttigheid van de studenten en van die meer geleerdheid hebben; de ganse leer van de Remonstranten heeft onderzocht, en de rechtzinnige leer van onze Kerken daartegen heeft beschermd, als wel dit tegenwoordige boek van Rutherford, dat ik daarom als van de beste slag durf aanprijzen."

Maar om weer tot zijn leven te komen. Als hij dat eerste boek had geschreven en uitgegeven, zo heeft niet alleen de Bisschop van de Provincie van Galloway, zonder wiens goedkeuring hij de bediening des Woords in de Kerk van Anwoth had aangenomen, hem beschuldigd, maar ook de andere Bisschoppen, en dat wegens die Apologetische Oefeningen (zo gezond waren die mannen in 't geloof) en zij hebben

hem in hun hof voor 't gerecht geroepen, wegens enige woorden, die hij in de predikatie gezegd had van de zonde van het koninkrijk. Maar hoewel hij voor hun hoge commissiehof verscheen, zo declineerde hij toch hun rechterlijk oordeel, als niet kunnende haar erkennen als rechters door Christus aangesteld. Waarop dan de bisschoppen hem in 't jaar 1636 van zijn predikdienst hebben afgezet, en hebben hem ver van Anwoth naar Aberdeen heen weggezonden en hem daar gevangen gehouden, vanwaar hij deze brieven en meer andere aan zijn vrienden geschreven heeft. Daar is hij gevangen gebleven tot het jaar 1638, wanneer er een heerlijke en gelukkige omkering van de zaken in Schotland kwam, toen is hij tot zijn kerk wedergekeerd, waarover hij in de gevangenis nacht en dag was bekommerd geweest.

Evenwel heeft hij die kerk niet lang kunnen bijzijn en ten dienste staan. Want in 't volgende jaar 1639, (vijftien jaar, nadat hij de Academische studiën en oefeningen had vaarwel gezegd) is hij door de algemene kerkelijke vergadering, uit die Kerk tot Professor van de Theologie aan de Academie, en tot Predikant in de kerk te St. Andrews geroepen; welke stad zijnde de stoel van de Aartsbisschop, de rechte kweekplaats was van alle bijgeloof in de Godsdienst, en dwaling in de leer, en de verzamelplaats van alle onheiligheid in de wandel onder de studenten, waar God de onvermoeide arbeid van Zijn dienaar zo zonderling heeft gezegend, en in 't leren in de scholen en in de gemeente, dat die stad werd als een Libanon, waaruit cederen genomen werden, om des Heeren Huis, door 't ganse land te bouwen. Welke nog niet weinige op deze dag zijn, die genade verkregen hebben van de Heere, om Zijn getrouwe getuigen te zijn, tegen Schotlands tegenwoordige, schandelijke en onvergelykelijke afval.

Toen is hij door de algemene vergadering, met andere waarde leraars Alexander Herderson, Georgius Gillepy, Robertus Bailie enz., in 't jaar 1643, afgezonden naar de vermaarde *Westminster Synode van Londen*, waar hij uitnemende goede plichten heeft aangewend ten goede van de kerk van Engeland en Schotland, hebbende gedurende de tijd van zijn woning daar verscheidene nuttige schriften uitgegeven; tien redelijk grote boeken, zo van twistgesprekken als van oefening, behalve twee uitnemende predikatiën voor 't parlement van Engeland heeft hij in 't Engels beschreven en uitgegeven. Welke alle bewijs geven van zijn uitnemende geleerdheid en bijzondere Godzaligheid en heiligheid, zelfs daar hij de donkerste stof verhandelt, die naar 't schijnt allerverst af waren van de oefening, daar merkt men, dat hij een geur van heiligheid geeft. Het was een man van onvergelykelijke arbeidzaamheid en heilige ijver, als hij omtrent zijns Meesters werk bezig was; zodat hij gestadig scheen te bidden, gestadig te spreken, gestadig te catechiseren, steeds zieken te bezoeken, van huis tot huis op te wekken, zoveel te onderwijzen in de scholen, en zoveel tijd te verslijten met de jongelingen, alsof hij van de gehele wereld daarbuiten afgezonderd was, en tegelijk zoveel te schrijven, alsof hij gestadig in zijn studeerkamer was opgesloten geweest. Waarvan genoeg bewijs kunnen geven niet alleen de menigerlei boeken die hij in 't licht gegeven heeft, maar ook de grote menigte van papieren met zijn hand beschreven, zo van de twistpunten als van de oefeningen, die hij nagelaten heeft en tot publiek gebruik en voordeel verordend had, maar die nu met hem begraven zullen zijn, en 't licht niet zullen zien, omdat ze - zijnde gelijk de schilderij van Apelles, die door zijn eigen penseel moest volmaakt, of geheel ter zijde gelegd worden, - hij zijn pen met zich genomen heeft, weinigen nalatend in dit geslacht, die zouden durven ondernemen zijn gedachten op te volgen en te volmaken. Of, zo iemand het mocht beproeven, het zou in het einde wezen, gelijk de dichter zegt:

Humano capiti cervicem jungere equinam (een paardenhals bij een mensenhoofd). Zodat die ene Mr. Rutherford vele bekwame Godzalige mannen ineen scheen te zijn, of een, die met de genade en bekwamheden van velen voorzien was.

Zijn manier van leven, in alle Godzaligheid en heilige wandel, maakte hem lief aan alle lief hebbers van de heiligheid. Hij was een rechte Johannes de Doper, *totus vox, geheel een roepende stem*, een stem in zijn kleding, gebaren en omgang, in zijn leven en in zijn dood; hij had die barmhartigheid van de Heere verkregen, dat hij zelfs, als hij niets zei, tot allen predikte, die zijn wandel zagen (waarvan men merkte dat die in de hemel was, terwijl hij onder de mensen verkeerde) dat er niets zó goed was, als nabij God te zijn.

Zijn nederigheid en zelfverloochening was ongewoon; vele dingen maakten hem aangenaam aan Gods kinderen, maar bijzonder maakte het hem lief aan hen, dat hij zijn grote genade als een Christen en de uitnemendheid van zijn bekwamheden als een gestudeerde, overdekte met het voorhang van nederigheid, die het voornaamste sieraad van een begenadigde geest is, dat ook maakte dat het één en ander met meerder luister uitscheen, en naast hun natuurlijke en inwendige schoonheid een bijkomende glans en afschijnsel gaf aan die menigte gaven en genaden, die tegelijk in hem te vinden waren. Het was openbaar aan allen, die maar een weinig kennis aan hem hadden, dat zijn zedigheid en nederigheid zodanig was, dat hij in al zijn uitnemendste verschijningen voor God, uit het oog poogde te zijn, opdat hij door op te staan schuldig mocht worden, in zich aan te nemen enig deel van die eer, die Hem alleen toekomt, uit Welke alle dingen zijn, en tot Welke alle dingen zijn. Ook verloor hij hierdoor niets, want aldus werd hij groot in het koninkrijk Gods, zijn neerwaarts groeien in die hoge en Evangelie versierende genade en nederigheid, deed hem opwaarts groeien in gunst bij God en alle goed, en zo door zichzelf te verloochenen, en God alleen te zoeken, heeft hij tegelijk gevonden wat hij zocht, en verkregen wat hij niet willig was te nemen, noch zich wilde eigenen als hem toebehorend.

Zijn nederigheid was de rechte reden, die hem onverbiddelijk maakte, als zijn vrienden hem gestadig drongen en baden, hij wilde tot algemene stichting deze brieven uitgeven. Doch hij wilde daar niet naar luisteren, maar deed geweld aan de begeerten van velen, dit te weigeren; hoewel het bekend was, dat hij de bevrediging en het voordeel van de ware vromen meer dan zichzelf zocht. De reden was niet omdat hij dezelve onwaardig achtte als een geleerd man, niet gestoffeerd zijnde met een grote menigte dorre schetsen, maar de ware oorzaak, waarom hij die trachtte te onderdrukken en voor de wereld te verbergen was, opdat niemand van hem zou denken, boven 't geen betamelijk was, wegens de menigte openbaringen en zielsverkwikkende ontdekkingen, die hij had.

Alleszins was hij een onvergelijkelijk man. Niet één vroom leraar was er in Schotland, die zijn arbeidzaamheid, zijn teerhartigheid, zijn ijver, zijn schijnende en Evangelieversierende wandel kennende, zich verongelijkt zou gerekend hebben, zo hij zich de voortocht gaf, wiens waken en wenen, en onvermoeide arbeid om de waarheid voort te zetten, en de zielen van de mensen nuttig te zijn, hem zonder weerga of zijns gelijk maakte, en zelfs diepe overtuigingen lieten op hen, dat ze te kort kwamen, die met een wel gegrond vertrouwen verwachtten de goedkeuring van: Welgedaan goede en getrouwe dienstknechten, ten dag van hun verschijning, en die sterven in dit geloof,

dat als de grote Herder zal verschijnen, zij een onverwelkelijke kroon van heerlijkheid zullen ontvangen.

Hij was een man van kostelijke ondervindingen, bijzonder in tijd van zijn lijden, wat hij geduldig en kloekmoedig uitstond voor de zaak van Christus. Hij was een edel getuige, die voor de Heere opstond in een tijd van groot verval, en de Heere toonde Zich wonderlijk nabij hem. De schutters hebben wel zeer op hem geschoten, maar zijn boog is in stevigheid gebleven; de armen van zijn handen zijn zo gesterkt geworden door de handen des Machtigen Jacobs, dat hij te zwaar was voor allen, die met hem in twistgesprek traden. En als zij meenden dat zij genoeg gedaan hadden, of om hem te dwingen tot een voeging, of om hem te doen bezwijken onder de vruchten van hun verbolgenheid, door hem af te zetten van zijn predikdienst, die hem dierbaarder was dan zijn leven, zo was hij door dit alles niet zozeer tot het lijden gesteld (om eigenlijk te spreken) als hij wel voor een tijd, een weinig afgeweerd was van 't geraas, en van de aftrekking die in de wereld is, om alleen met God te zijn. (O zalige eenzaamheid! O zoet gezelschap!) Hij was opgenomen uit het geroep en de verwarring die hier beneden is, naar de berg, waar hij tot een nauwe gemeenschap werd toegelaten en ondervond de zoetheid van die gemeenschap met God, welke hij anderen gepreekt had. Al werd hij van de aarde niet weggenomen, zo werd hij toch niet alleen bewaard van 't kwaad dat toen was en nu is in de wereld, maar hij genoot ook zo'n hemel onder zijn zware verdrukkingen, dat al was de bezigheid omtrent zijns Meesters werk bij hem geacht geweest, ver boven zijn eigen vertroosting, hij zou in gevaar zijn geweest van de ellenden van Sion te vergeten en te zeggen: *'t is goed voor mij, hier te zijn*. Maar hij was zo'n knecht, die het zijn spijs en drank maakte, zijns Meesters wil te doen; hij had Christus zo geleerd, dat hij wat Hem belangde verhief boven zijn hoogste vreugde, en daarom vinden wij hem dikwijls in deze brieven, feesthoudende op de vertroosting Gods met de tranen in de ogen, terwijl hij aan Sion denkt, en zich te binnen brengt de wanhopige staat van de kudde van Christus (in 't bijzonder van zijn eigen) voor welke hij niet bereid was.

Hij vond in zijn eenzaamheid zo'n mate van tegenwoordigheid, die nauwelijks kon verwacht worden buiten de presentiekamer, alwaar volheid is van vreugde en lieflijkheden eeuwiglijk; hij wist meer, in dit gelukkige vertrek, van de oefening van degenen die boven zijn (welke Gode tot Koningen gemaakt zijnde, kronen op hun hoofden hebben, en zijnde ook priesters gemaakt, dezelve aan de Gever opofferen) dan hij had kunnen leren, door alle boeken die in vele eeuwen geschreven zijn door te bladeren, in de grootste uitwendige kalmte en gerustheid. Hij vond zo'n zomervrucht, groeiend uit dat harde hout van Christus' kruis, hetwelk hem opgelegd was, dat voor zijn smaak zo zoet was, dat ze hem deden versmaden de lekkernijen van zijn tegenpartijders en een walg hebben van de zure onsmakelijke vermakelijkheden van de kinderen der mensen, die, hoewel zij in 't eerst enig lieflijk zoet in zich schijnen te hebben, nochtans vlug de tanden van de eter verstompen, en bitter bevonden worden in de buik en van kwade vertering. Hij vergaderde door zijn lijden voor Christus de vreedzame vruchten der gerechtigheid in zo'n overvloed, dat hij enige korven van die zoete vruchten uitzond onder zijn vrienden, om een goed gerucht te brengen over zijn milddadige Heere en Meester, die dengenen die Hem volgen, als zij gedrukt zijn met gebrek aan andere vertroosting, een volle maat vergunt, ja een goede neergedrukte, geschudde en overlopende maat; alsmede om een goede naam te brengen over Christus' kruis, teneinde het blijkt, dat deze last zo ver is van het leven van een lijdende heilige bitter te maken, dat tegendeel, gelijk het lijden van Christus in hem overvloedig is, alzo mede zijn vertroosting door Jezus Christus overvloedig is.

In zijn banden ondervond hij veel van de heerlijke vrijheid van de kinderen Gods. Hoe menigmaal vinden wij, dat hij zijn afzondering en gevangenis stelde boven al de ondermaanse tevredenheid van zijn vervolgers? Hier weidde hij op deze zuiver en onvermengde vermakelijkheden, die zo'n vrolijkheid in 't hart stellen, dat ze al de verborgen droefheid, die er in is, uitdrijft, en de ziel zingen doet, terwijl zij met alle uiterlijke zwarigheden omringd is; terwijl dezulken ondertussen zich met as voeden, en hun buik met de oostenwind vullen, die op de tranen van Gods volk leren, en niet anders schijnen te hebben, om hun rust af te breken, dan hoe zij de kinderen des vredes zullen verontrusten. In dit huis van zijn dienstbaarheid, en onder dit arrest, afgesloten en beroofd van alle schepselen hun troost, was het, dat hij bevond de overklimmende zoetheid van de vertroosting Gods, die nooit beter smaken, dan wanneer ze allervrijst zijn van de modder, en vermenging van andere genietingen; daar was het dat hij de waarheid bevond van het gezegde van Augustinus: *Tanta est dulcedo coelestis gaudii, ut si una guttula difflueret in infernum, totam amaritudinem inferni absorberet. Indien een druppel van hemelse vreugde in de hel viel, zij zou verzwelgen of verzoeten al die bitterheid van die plaats der pijniging.* De liefde Gods, en de blijdschap des Heiligen Geestes, was zo overvloedig in zijn hart uitgestort, terwijl hij in de oven was, dat zijn kruis daardoor niet alleen licht gemaakt werd, en zijn leven plezierig, maar menigmaal vindt men ook dat hij zegt (omdat hij door deze voorsmaak besepte, wat een onbegrijpelijke vertroosting er moet zijn in het onvermijdelijke gezicht en de volle genieting Gods) dat indien er geen andere weg was, om tot de bezitting van die zaligheid te komen, hij zou niet alleen willen kiezen, door een zee van uitwendige zwarigheden te zwemmen, maar ook willen gaan door een poel van vuur en sulfer, om van God Zelf bezet te worden. Er is niemand, die de begenadigde matigheid van deze heilige man kende, die oordelen zou, dat hij complimenteerde met zo te spreken, ja er is niemand, die bevonden heeft, wat een verkoelende en verkwikkende lommer en overvloedige vertroosting de ziel vindt, in 't gezelschap van de Zoon des mensen, terwijl hij met Hem wandelt in het midden van de vlammen van de meest brandende vurige beproevingen, of hij zou het vreemd vinden, indien hij anders sprak.

De uitnemende alleenspraken met God, die Hem gewoon waren in de tijd van zijn afzondering, hadden zo'n aangenaamheid in Hem gedrukt, dat zijn pen en preken daarna altijd een geur en verf er van hadden; want terwijl anderen maar schetsen preekten, en sommigen spraken, omdat zij geloofden, zo merkte men van hem menigmaal, dat hij niet zozeer als gelovende sprak, maar als ziende. Dat hij zolang met God op de berg was geweest, deed zijn aangezicht steeds daarna blinken in zijn publieke verschijningen; en er was een bijzondere zoetheid in zijn spreekwijze (inzonderheid in de liefde van Christus uit te roepen en aan te prijzen, in de vreugde van de Heilige Geest, of de heerlijkheid van het toekomstige leven te verhalen) boven dat er zelfs bij andere heilige mannen gevonden werd. En het was niet, dat hij dit leerde onder de dorre Scholastieken, noch aan de voeten van Aristoteles (hoewel er weinigen waren in die eeuw, die zo'n goede kennis van beiden hadden). Neen, neen, vlees en bloed konden hem dat niet openbaren, hij studeerde boven de wolken, en daar was het, dat hij deze metafysica leerde.

Zijn moedigheid en dapperheid was ongewoon; nooit heeft iemand die op hem lette, gemerkt, dat hij bevreesd was voor 't aangezicht van een mens, als hij verscheen voor het voordeel van Christus; hij wist niet wat het was stil te zwijgen, als bij het in gevaar zag; ja hij was zo'n zoon van Levi, dat hij noch vriend noch broeder kende in de zaak

Gods; welke gezegende gestalte hem vergezelde tot zijn graf toe. Want hoewel zijn Meester zo teer omtrent hem, zo'n getrouw dienstknecht, was, dat hij in vrede zou sterven, zo weigerde Hij hem toch de eer niet van een martelaar, stervend onder een vonnis van gevangen te zijn in zijn eigen huis; de Heere rukte hem uit de kaken van een bloedige dood, waarmee hij bedreigd was, en die voor hem beoogd was, door degenen, wier verbolgenheid bijna tot die hoogte gekomen was, dat ze in feite zeiden: *brengt hem hier op het bed, opdat wij hem doden mogen*. Want niet vergenoegd met het getuigenis van de doktoren, noch van de overheden noch van de leraren van die plaats, verzekerend dat hij niet bekwaam was, om naar Edinburgh te reizen (hetwelk door 't gevolg droevig bevestigd werd) zo werd hij in zijn eigen huis vastgezet, als hij niet machtig was om buiten te gaan, en hij werd te schande gemaakt in die plaats, waar hij met recht de naam verdiende van een van de geleerdste, voorspoedigste, en arbeidzaamste Godgeleerden, die ooit die stoel vervuld hebben, en van een van de getrouwe en vlijtigste predikanten, die ooit over een volk waakte of daaronder werkte.

De verborgenheid des Heeren was ook met deze held Gods; de Heere openbaarde hem vele dingen, die Hij stond te doen omtrent zijn Kerk, ja ook omtrent bijzondere personen; als hij daar te Aberdeen opgesloten was, zo toonde en verzekerde hem de Heere, dat Hij een groot werk in Schotland zou gaan doen, Zijn Kerk zuiveren, de snode regering van de bisschoppen wegnemen, en Zelf als Koning in 't midden van hen heersen. Gelijk hij dat in deze brieven menigmaal vrijmoedig geschreven heeft, en gelijk hij het voorzag en voorzegde, zo is het ook gebeurd; zelfs terwijl hij nog in zijn gevangenis was, zo brak het licht door, en de Heere Jezus kwam als een machtige Held, om Zijn volk te verlossen, toen begon die heerlijke verandering en hervorming, welke geduurd heeft, totdat de bisschoppen met de tegenwoordige koning van Engeland en Schotland zijn teruggekomen, en een grote verwoesting hebben aangericht, die met geen bloedige tranen genoeg kan beklagd worden. (Och dat Nederland eens die heerlijkheid Gods in het midden van haar zag! dat eens de Geest Gods zo daarop werd uitgestort, en 't werk van de hervorming in de kerk, politie, militie, huisgezinnen, scholen en academiën met kracht inkwam!)

Degenen die de uitkomsten van de zaken weten te vergelijken met hetgeen deze lijdende dienstknecht voorzag omtrent het werk in 't algemeen, en in opzicht van enige bijzondere personen, die kunnen oordelen van zijn bijzondere inlatingen in de geheimen Gods. Ook voorzag hij met veel droefheid van de ziel de schandelijke afval van Schotland, die even na zijn dood gebeurd is, gelijk de Heere hem ook heeft laten zien een verlossing van Zijn Kerk daar, welke nog door de vromen in Schotland verwacht, en met groot verlangen tegemoet gezien wordt; dit zal ik tonen met zijn eigen woorden, in een brief, die hij niet vele weken voor zijn dood, te St. Andrews in het jaar 1661, geschreven heeft aan Mr. Robert Campbel.

Mij aangaande, zegt hij, ik ben nabij de eeuwigheid, en om tienduizend werelden zou ik niet durven avonturen, om af te gaan van de protesten tegen de verdorvenheden van de tijd, noch mij voegen bij de schandelijke afval van vele zwijgende en stomme wachters van Schotland; maar ik reken het mijn laatste plicht, een protesten te gaan doen in de hemel voor de rechtvaardigen Rechter tegen de praktikale en wettische Verbondsbreuk, en tegen al de eden op de gewetens van des Heeren volk gelegd, en tegen al de paapse, bijgelovige en afgodische geboden van de mensen; weet, dat nu de omverwerping van de gezworen hervorming, de invoering van papisterij, en van de verborgenheid van de ongerechtigheid, op weg is in de drie koninkrijken, en al wie zijn klederen rein wil houden, is onder dit bevel: raak niet, en smaak, en tast niet aan.

De Heere roept u, o lieve broeder, om voorts standvastig te zijn, onbeweeglijk, en altijd overvloedig in 't werk des Heeren. Onze koninklijke en vorstelijke Meester is op zijn reis, en zal komen, en niet vertragen, en welgelukzalig is de dienstknecht, die Hij, als Hij komt, wakende zal vinden; vrees geen mensen, want de Heere is uw licht en zaligheid. Het is waar, 't is wat droevig en troosteloos, dat u alleen bent, maar zo was het ook met onze dierbare Meester; en u bent ook niet alleen, maar de Vader is met u. Het kan wezen, dat ik geen ooggetuige hiervan zal zijn in het vlees, maar ik geloof, Hij zal haastelijk komen, die onze duisternis zal weg doen, en heerlijk zal schijnen in het eiland van Brittannië, als een gekroond Koning, hetzij in een formeel bezworen Verbond, hetzij op Zijn Eigen heerlijke wijze, hetwelk ik laat aan de bepaling van Zijn oneindige wijsheid en goedheid, en dit is de hoop en 't vertrouwen van een stervenden man, die tot bezwijken toe verlangt naar de zaligheid Gods.

Op de laatste februari van 't jaar 1661, hetwelk omtrent een maand was, voordat hij stierf, in het einde van een breed getuigenis, dat hij gaf aan 't werk van de hervorming in Schotland, sprak hij deze woorden, nadat hij van het lijden voor Christus gesproken had: *Zalige ziel, zeide hij, die haar leven niet liefheeft tot de dood; want op dezulke rust de Geest der heerlijkheid en de Geest Gods, 1 Petrus 4:14, maar wij kunnen niets anders zeggen of dit is een dag van duisternis, en geen dag van lastering en schelden; de Heere heeft zich bedekt met een wolk in zijn toorn; wij zagen uit naar vrede, maar zien het kwade: Onze zielen verheugden zich, als zijn majesteit 't Verbond Gods bezwoer, en zijn zegel en handtekening daarbij deed, en het daarna bevestigde door zijn koninklijke belofte zodat de gemoederen van de onderdanen de Heere loofden, en op het genezende woord van een Prins rustte. Maar nu, helaas! het tegendeel is door een wet vastgesteld, het graveersel is afgebroken, de instellingen zijn mismaakt, zodat wij gebracht zijn tot de vorige dienstbaarheid, en tot de ongereformeerde klomp van bisschoppelijke verwarringen, en ongeregeldheid; en het koninklijke voorrecht, dat Christus toebehoort, is van Zijn hoofd afgenomen; wij hebben dagen van droefheid gezien, en hebben rechtvaardige oorzaak te vrezen, dat men ons dat zal doen lezen en doen eten, waarin geschreven zijn klaagliederen, zuchting en wee; maar wij geloven, dat Christus zo niet van dit land weggaan, maar een overblijfsel zal behouden, en Hij zal heersen als een overwinnend Koning van de einden der aarde. O! dat er volken, geslachten, tongen waren, en al het volk, dat op Christus' bewoonbare wereld is, die Zijn troon met geroep en tranen mochten omringen, om de geest der smeking, die beloofd is, die over de inwoners van Juda te dien einde zal uitgestort worden.*

Omtrent twee en een half uur voor zijn dood was onder andere dingen, die hij sprak; die zeer naar de hemel smaakten, en de zielen dergenen verkwikten, die ze hoorden, ook deze uitdrukking: *Ik twijfel er geenszins aan, of Christus zal opstaan, en verslaan de lendenen Zijner vijanden.* Dit was in diezelfde nacht, welke volgde op die duistere en nare dag, waar in des Parlements Rescisoire Acte, dat is, van verbreking van al de banden van het Verbond gemaakt was, alsof God het Zijn stervende dienstknecht wilde bekend maken, opdat hij het aan anderen mocht mededelen, dat Hij die Acte wilde vernietigen, en de verbrekers van de heilige banden verbreken; een wond in de lendenen, als de slag gegeven wordt van Hem, die is God Almachtig, moet dodelijk zijn, indien Hij hen daar verwond, moeten zij vallen, al waren zij sterker dan leeuwen; want wie kan voor Hem bestaan, als Hij eens toornig is? En 't is vreselijk te vallen in de handen van de levende God.

Vele dagen achter elkaar voor zijn dood was hij met zoveel blijdschap des Heiligen Geestes vervuld, als hij kon houden; en als hij nergens over te klagen had, zoo was evenwel dit zijn klacht in zijn weggaan (hoewel met een zoete onderwerping aan zijn Meesters wil) dat hij in dat bed van eer niet stierf, en dat hij niet was voortgebracht, om zijn leven en laatste adem uit te blazen op een schavot, nademaal zijn Meester zulke gunstbewijzen uitdeelde onder die Hem volgen; want aan sommigen - en geloofd zij Hij eeuwiglijk, die hen met eer daardoor gevoerd heeft - is het gegeven, niet alleen te geloven, maar ook te lijden, en dat tot overtuiging van hun vijanden, als mensen, die eerder schenen te triomferen over die koning der verschrikkingen, als verzet te zijn door zijn vreselijk aanschouwen; en nademaal Hij zulke bewijzen nam van de getrouwheid en genegenheid van sommige van Zijn navolgers. Zijn eigen woorden op deze gelegenheid, die uit zijn mond zijn opgetekend, als hij nu op de dorpel van de heerlijkheid stond, gereed om de onsterfelijke kroon te ontvangen, waren deze (en hij heeft deze woorden meermaats herhaald) *mijn tabernakel is zwak en ik zou het een heerlijker wijze achten van uit de wereld te gaan, mijn leven af te leggen voor de zaak, bij het kruis van Edinburgh, of van St. Andrews, maar ik onderwerp mij aan mijn Meesters wil.*

Maar om nog nader te verstaan, hoe liefelijk hij was in zijn dood, en hoe die dood met zijn vorige leven recht overeenstemde, waarin hij zo menigmaal geproefd had de gevoelige inlatingen van de Geest, zo zal ik alleen enige van zijn laatste stervende uitdrukkingen ophalen, uit zijn mond opgetekend, door degenen, die toen bij hem in zijn sterven tegenwoordig waren, hij zeide dan; *Ik zal schijnen, ik zal Hem zien gelijk Hij is, en al 't schone gezelschap met Hem, en ik zal mijn brede deel hebben. Het is geen lichte zaak een christen te zijn maar wat mij belangt, ik heb de overwinning gekregen, en Christus steekt zijn armen uit, om mij te omhelzen. Ik heb mijn vrezes en bezwijking gehad, gelijk een ander zondig mens, om met een goede naam daardoor te geraken; maar zo zeker als Hij ooit tot mij sprak in Zijn Woord, zo heeft Zijn Geest ook aan mijn hart getuigd, zeggende: vrees niet! Hij had mijn lijden aangenomen, en de uitkomst zou geen stof tot bidden, maar tot loven zijn.* Ook zeide hij: *Uw Woord was gevonden, en ik at het, en 't was mij de blijdschap en verheuging van mijn hart.* En een weinig voor zijn dood, na een flauwte zei hij: *nu gevoel ik, ik geloof, ik geniet, verheug mij.*

En kerende zich tot Mr. Blair, toen tegenwoordig, zeide hij: *ik weid op manna, ik heb engelenspijs, mijn ogen zullen mijn Verlosser zien, ik weet dat hij ten laatsten dage op de aarde zal staan; en ik zal opgenomen worden in de wolken, om Hem te ontmoeten in de lucht.* En daarna had hij deze woorden: *Ik ontslaap in Christus, en als ik ontwaak, zal ik verzadigd worden met Zijn beeld. O, had ik armen, om Hem te omhelzen!* En tot een, die van zijn arbeidzaamheid in den predikdienst sprak, riep hij uit: *Ik laat dat alles varen, de haven daar ik in wil zijn, is verlossing en vergeving der zonden door Zijn bloed.* En zo vol van den Geest, ja als het ware overwonnen met gevoelige genieting, blies hij zijn ziel uit; zijn allerlaatste woorden waren: *Heerlijkheid, heerlijkheid woont in Immanuëls Land!*

Hij stierf de 29^e maart van het jaar 1661, en het verlies van zulk een meester in Israël werd zeer beklagd door allen die Sions welstand zochten en wensten in Schotland. Een van zijn discipelen, troostende de vromen, die over zijn dood onmatig bedroefd waren, zeide aldus, gelijk hij dat in de voorrede voor Rutherfords brieven heeft gesteld: "Laat de tranen uw ogen niet verblinden, dat gij niet zoudt opmerken de goedheid Gods, die ons zulk een gegeven heeft." Het was een woord van een

uitmuntend en welgeoefend christen (waardig gedacht te worden in dit tegenwoordig geval, en opgetekend te worden voor de nakomelingen) merkend dat velen droefgeestig waren om het wegnemen van een der meest brandende en schijnende lichten, waarop Brittannië te roemen heeft, (ik bedoel die grote uitlegger der Schrift Mr. Durham) zo zei die waarde persoon: "Keert uw tranen en zuchtingen over dit verlies, hoewel 't bijna schijnt niet te vergoeden te zijn (een eeuw nauwelijks nog zo'n ander voortbrengende) in gezangen van lof, en geeft uw droefheid zo niet toe, omdat de Meester een gezant heeft thuis geroepen, die zo getrouw en voorspoedig voor Hem gehandeld heeft, dat gij ondertussen de Heere des oogstes zou vergeten te prijzen, Die zulk een arbeider in zijn wijngaard heeft uitgestort; laat de grootheid van uw droefheid u niet doen vergeten den rijkdom van Zijn goedertierenheid aan de kerk van Christus in Schotland, daarin dat er een Mr. Durham was, om daaruit te sterven."

Zo zeg ik, als u in deze brieven te lezen gedenkt, dat de waarde schrijver ervan tot zijn rust is gegaan, wordt toch niet schuldig aan zoveel ondankbaarheid, door uw overdadige droefheid, dat u Gods zorg en vriendelijkheid omtrent de kerk van Schotland zou vergeten, die hun onder andere een Mr. Rutherford gaf; een die niet alleen binnen en buiten 's lands vermaard was wegens zijn grote geleerdheid, maar zulk een dienaar van het Evangelie, enz.

Tot zover 't leven en sterven, van die getrouwe dienstknecht van Jezus, Mr. Rutherford. Nu zal ik schrijven van het uitnemend voordeel en zoetigheid van de brieven.

BRIEVEN

Het is niet te zeggen, wat nuttigheid en kracht deze brieven gedaan hebben, in die tijd als hij die eerst geschreven heeft; de Heere heeft ze onder anderen gebruikt als een gezegend middel om de vrome harten te bereiden en te verwakkeren tot het grote werk, dat Hij op die tijd in Schotland ging werken; al wie smaak hadden in de dingen Gods, en geoefende zinnen hadden, om te onderscheiden de dingen die verschillen, als die deze brieven zagen en lazen, waren er mee ingenomen; en een menigte kopieën zijn er van afgeschreven; en zoo kan ik niet twijfelen; of zij zullen ten hoogste nuttig en aangenaam zijn door Gods meegaande zegen, aan diegenen, welke enige kennis hebben van de zoete ademingen van Gods Geest, die ooit door smaken gezien hebben, hoe goed de Heere is, of die ooit ondervonden hebben, wat zielsbenauwdheid daar volgt op het verbergen van Zijn aangezicht van een, die zijn voldoening zo volkomen geplaatst heeft in het licht van Zijn aangezicht, verheven over de ziel, dat hij zichzelf niet kan genieten, als hij Hem niet geniet, maar draagt zich als een die van alles beroofd is, 't welk het leven begeerlijker dan de dood maakt. Zulken zullen hier vrij wat te beschouwen hebben; zij zullen beiden deze staten voorbeeldig voor ogen zien gesteld in een uitmuntenden heilige; zij zullen hier vinden, wat een hemel de heiligen hebben, of hebben kunnen aan deze zijde van de heerlijkheid, en hoe zeer Gods gevoelige tegenwoordigheid al hun droefheid doet vergeten, gelijk een gevoelde afwezigheid al hun andere genieting bitter maakt.

Degenen die alleen vermaak en ingenomen zijn met nieuwe of hoogdravende gedachten, die geen natuurlijke samenknoping hebben, met het hart te ontsteken met de liefde Gods, maar die daar zijn het wild vuur van de eeuw, het meeste deel rook in plaats van licht, een duistere flikkering ontstaande uit het verduisterd verstand van de mensen, van welke licht, totdat zij van boven verlicht zijn, opgaat uit een donkere kerker, en ten verdere leidt tot de put des verderfs, in plaats van hem te besturen, die

het volgt tot een plaats van rust, zulken zullen hier geen vermaak vinden, maar zullen er misschien mee spotten, zeggende gelijk die spotters: deze zijn vol zoete wijn; laat die elders gaan, wij zullen ze niet nodigen om dit te lezen; dit is een spijs die zij niet kennen; zij weiden zich liever met as en vullen hun buik met de oostenwind, die in plaats van voedsel niets voortbrengen dan veel pijn in het binnenste.

Maar u, geheiligden des Heeren, zult dit werkje verwelkomen, als hetgeen dat spijs en medicijn voor uw ziel bevat; u zult hier veel boeken samengerold vinden in weinig woorden, een grote ziel in een klein lichaam opgesloten, veel pit van de praktikale godsdienst in iedere brief, ja in iedere regel bevat. Hier zult u iemand ontmoeten, die verward is van de liefde Gods, die daar schijnt en weerschijnt van hitte geeft op allen, die omtrent hem zijn, latend u uit zijn eigen ervaring weten, wat er in een gemeenschap met God te vinden is, nergens zo zeer begerig naar, als dat u en anderen met hem deelgenoten mocht wezen van diezelfde liefde, die beter is dan het leven en van diezelfde gelukzaligheid die hem de ganse dag in God deed roemen, en zichzelf in zijn verdrukking zegenen. Ziehier te smaken van 't geen hem blijmoedig maakte onder het kruis, en hem in staat stelde om al zijn zwaarigheden te verzetten. Als u een weinig met hem verkeert, zult u misschien uw hart brandende vinden binnen u, terwijl u met deze warme ziel spreekt, welks woorden vuur schijnen te werpen in de genegenheden, en 't hart in een vlam te zetten.

De schrijver is in zijn andere geschriften ver boven vele mensen, maar in deze brieven, (hoe laag zij ook in 't eerste aanzien mogen schijnen) is hij boven zichzelf, zijnde dikwijls als iemand die verhoogd is boven het rijk der sterfelijkheid, en reeds opgenomen in de rang van de engelen, of als een engel onder de mensen neergekomen, tonend aan de inwoners van deze lage wereld iets, van wat steeds een grote verborgenheid zal zijn, terwijl wij hier zijn, namelijk wat een leven dat zij leiden, die God zien, gelijk Hij is, en Hem genieten.

1. U zult hier betoond en uitgedrukt vinden, vooreerst, wat een hoge springvloed van blijdschap en vertroosting de ziel van deze lijdende dienstknecht vervulde en overstroomde, zodat ge menigmaal zult zien, dat hij zich uitdrukt als een die met een overlading van liefde gepijnigd is (o zeldzame en zalige ziekte!) ernstig verlangend naar een meer bevattende ziel, om meer te vatten van die oneindige oceaan, die noch oever noch grond heeft. Dit is de winst van een, die het verlies van alles om Christus kan verdragen. Dit is de koele verkwikkende schaduw, die hij in de oven vindt, welke niet alleen 't vuur van de verdrukking weerhoudt van hem te verzengen, of tot as te verteren, maar dat ook een wenselijker lot maakt, dan 't geen anderen 't beste leven achten; nademaal de ziel in 't midden van deze vlammen zo nabij God ingelaten zijnde, dat de blijdschap al de palen overvloeit, en 't hart met vermaak parfumeert, zover is van te klagen over de vurige beproeving, dat zelfs het kruis van Christus haar begeerlijker is dan een kroon. Daar is het dat de vromen, naast aan de hemel, meest van God genieten, en dit doet hen zoetelijk zingen, onder al hun uitwendige droefenis die hun overkomen, terwijl anderen in hun paradijs van een dwaas, wat zij ook lachen, droefheid aan hun hart hebben, en zich met vele smarten doorstoken vinden.
2. Ten andere: u hebt hier soms een krachtige uitdrukking van een gevoelde leegheid; want dit volle feest is geen, en kan niet zijn een gewone spijs: 't is het buitengewone banket voor Gods volk door geloof, en niet door aanschouwen, de gestadigheid van die vreugde zowel als haar volheid wordt voor de presentiekamer of binnenkamer bewaard; geen heilige, hoe uitmuntend hij ook is,

zelfs in 't lijden voor Christus, kan verwachten dat al de tranen van zijn ogen zullen afgewist worden, voordat hij tot dat land komt waar al de inwoners eeuwige blijdschap op hun hoofd hebben, en alwaar zij buiten gevaar van zondigen zijn, zowel als buiten het rijk van lijden. Ik zeg, daar zult u soms zien een gevoelde ledigheid, die de ziel in een koorts van begeerten werpt; die rivier Gods, die vol water is, die de ziel overvloedig en verkwikte, loopt weer in de zee, van waar zij kwam; en in deze lage eb zult u zien, hoe de patiënt met het afwezen gepijnigd is, en wat een hijgen er is naar gevoelige tegenwoordigheid; de ziel wasemt zich als het ware uit, in zulke wensen als deze: *O wanneer zult Gij tot mij komen! Of, o wanneer zal ik komen, en voor U verschijnen, en eens voor al, en voor eeuwig gesteld zijn buiten de vrees, dat er enige wolk zal opkomen, om het licht van Uw aangezicht weg te nemen!* De ziel wordt in dit afwezen gezengd met de koorts en vlam van brandende begeerten; doch dat er nog hoop is, dat houdt de ziel in 't leven, dat ze niet uitgaat; dat bewaart haar van verteerd te worden, en van te verzinken in moedeloosheid en bezwijming; en hoewel de uitgestelde hoop 't hart krank maakt, zo is er toch zelfs in deze pijn een zekere verlichting. Want een onfeilbare verwachting van een toekomend goed geeft een tegenwoordige verkwikking aan de verwachter, en doet hem zichzelf berispen, zeggende: *wat zijt gij neerslachtig in mij, o mijn ziel?* Deze ziekte was nog nooit tot de dood, maar altijd tot heerlijkheid Gods, daarom: *hoopt op Hem, want ik zal Hem nog loven.*

Drieërlei staat van de vrome zielen zult u hier levendig beschreven vinden.

- (1) In de eerste plaats zult u hier horen en zien, hoe een hongerende en verlangende ziel vervuld en onthaald wordt met de vertroosting Gods, en als zij in die gestalte is, hoe zij dan ten einde is, om van God te denken of te spreken. Zij weet dan niet, wat zij doen zal en hoe zij zichzelf voor Hem dan zal uitlaten; de vergenoeging, die zij in zich heeft, en de verbintenis, waaronder zij zich ziet liggen, doet haar op alles, wat ze voor Hem doet, van hem spreekt of denkt, zien met een zekere heilige onvergenoegdheid; zij behaagt zich niet in Hem te behagen, en al neemt Hij aan, hetgeen de liefde aanbiedt, zo wenst toch de liefde nog zoveel in 't geen gedaan wordt, dat ze alles met een schaamroodheid opdraagt. En in overeenstemming met deze liefelijke en ordelijke verwarring van de Geest, is de grootste welsprekendheid en kunst van welzeggen een soort van afgebroken en gesneden redenen. De ziel is zeer begerig te spreken, maar niet wetende wat te zeggen, 't geen niet onwaardig is voor Hem, zo valt ze in een stille verwondering, en nochtans moet zij iets zeggen, waarin zij wel zichzelf niet behaagt, nochtans een goede zin voor Hem maakt en een liefelijke melodie in zijn oren. Dan is 't dat Hij ingenomen schijnt te zijn met hetgeen waarin de ziel zoveel feilen en gebreken vindt, dat hij zegt: spreek voort, laat mij zien dat schaamrode aangezicht, laat mij uw stem horen, want uw stem is zoet en uw gedaante is liefelijk. Veel van deze soorten van redenen zult ge kunnen merken in deze brieven, waaraan de heilige schrijver zeer gewend was in zijn alleenspraken met God.
- (2) In de tweede plaats, u hebt hier de droeve staat van een ziel, beroofd van deze zoete genietingen. Hij die nu even was genomen in het huis van de maaltijden, en de banier van liefde tot zijn verhemelte had, vindt nu, dat die wijn met specerijen, die zijn ziel met vermaak dronk, uit zijn hand gerukt wordt, en hij hijgt om te hebben een druppel van de beek van zijn wellusten, waarin hij niet lang tevoren zichzelf baadde. Daar volgt dan een nacht van droefheid in de ziel, omdat de zon, die het verlichtte en verwarmde met haar stralen, is ondergegaan. Dan breekt de

ziel uit, door vele doorgangen tegelijk, haastende naar Hem, Die Zich onttrokken heeft, zij loopt uit door de ogen in tranen, en door de mond in klachten, vanwege Zijn afwezigheid; doch 't geloof stelt deze bezwijkende ziel weer aan de kant van de rivier, en houdt haar daar tegen, dat zij niet weg loopt, totdat de zee wederom vloeit, en de begeerte doet hem uitzien met een waterig oog, als geen uitstel kunnende verdragen; de inwendige weergalm van het hart ondertussen zijn steeds deze: *Hoelang zult Gij uw aangezicht verbergen van mij?* Hoe lang? En terwijl hij in die gestalte is, zou u hem niet kennen, dat hij dezelfde is die hij een weinig tijd tevoren was, of die hij binnen kort hierna wezen kan en zal. En geen wonder; want hem is ontnomen en ontbrekende, 't geen de gezondheid van zijn aangezicht was, zodat hij bleek eruit ziet. Zoals het wenend oog van de mensen, verblind met het water, de voorwerpen niet kan zien gelijk zij zijn, inzonderheid als zij wat ver zijn, zo bemerkt u, dat deze heilige man in deze benauwde uren zijn jaloersheid uitte, en dat hij wegens de onttrekking zijn droefheid plaats geeft. Nu gelijk de blijdschap in God te genieten blijkt het grootste van alles te zijn (want onder deze volle openbaringen kan de ziel vervoerd worden tot zo'n verrukking van vermaak, dat de mens voor een tijd niet weet, of het in 't lichaam of buiten 't lichaam is), zo is de droefheid over de beroving van die, omdat de Gever het nodig ziet, deze openbaringen in te houden wetende dat voor een tijd bezwaard te zijn door menigerlei verzoeken, bekwaam is voor degenen, die zonen van de vertroosting zijn, (en die binnen weinig dagen een eeuwig jubeljaar zullen hebben) de smartelijkste en scherpste boven alle droefheden. Dit is zielsangst, en het minst van alles te verdragen, omdat zij de geest zelf daaronder doet zinken, die indien zij gezond was, 's mensen zwakheden zou ondersteunen; terwijl het aldus met hem is, zo kan zijn bed hem niet vertroosten, noch zijn koets zijn klachten verminderen; en in deze koorts ontvallen hem sommige uitdrukkingen, die hij als lichtvaardig en onbedacht herroept, als de hoogste angst over is, zodat hij op rijper beraad moet zeggen: dit was mijn zwakheid.

- (3) In de derde plaats, daar is een staat die middelslag is tussen deze twee, waarvan ook dikwijls in deze brieven gesproken wordt, en dat is zo'n gemeenschap met God, waarin de ziel een welgevallen heeft in Hem, zeer begerig is om Hem in alles te behagen, zonder die buitengewone verrukkingen van blijdschap, en tegelijk vrij van die diepe neerslachtigheid. Dit is meer de algemene weg van de heiligen, van wie de dagelijkse oefeningen zijn, te komen om hun besturingen van hun Meester te ontvangen, en te trachten, om volgens die te wandelen, als lieden die steeds onder hun Meesters oog zijn, en die aan Hem zullen moeten rekenschap geven; in welke dienst zij niet missen hun eigen zoete troost, want de weg waarin zij wandelen, is een weg van lieflijkheid, en al deze paden zijn vrede; hoewel het zo'n overvloeiende vrede niet is, die tot een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde opkomt, want volle vreugde is niet anders dan vrede, zwellende tot buiten het gewone kanaal, en overlopende al deze oevers. En aan de andere kant, zij missen hun eigen beschuldigingen en berispingen niet; menigmaal zijn zij voor God met de tranen in hun ogen, en weten wat het is, te zuchten vanwege een lichaam des doods binnen hen, vanwege die wet, die in hun leden is, strijdende tegen de wet huns gemoeds, en hen gevangen neemt tot de wet der zonde, die in hun leden is. Nochtans hebben deze veel minder droefheid dan sommigen, die God lief zijn, welke komen brullen vanwege de ongerustheid van hun harten, en uitroepen over de pijlen van de Almachtige, die in hen steken, en over 't vergif ervan, welk hun

geest uitdrinkt; zodat zij, terwijl zij in dit lijden zijn, met de wijze Heman bijna doodbrakende en twijfelmoedig zijn.

Geliefden, als u deze dingen in deze brieven zult lezen, zo zult u licht beginnen te denken of te zeggen: *helaas! wij worden spaarzaam behandeld. Wij zijn grote vreemdelingen bij zulke gunstgenoot maaltijden.* Maar u zou daarbij denken, dat deze een gezant van God was, nu in banden, en derhalve dat zijn Meester mild aan hem toen 't goede vergund heeft, behalve dat zijn zielsstrijden en angsten zo ongewoon waren, als zijn zielsverrukkingen; en zo heeft het de Heere zo wijs geschikt, in zijn handelen met ieder lidmaat van dat lichaam, waarvan hij 't Hoofd is, dat degenen, die het volste vreugdefeest hebben, en tot de innigste gemeenschap toegelaten worden, ook gewoonlijk de diepste neerslactigheden hebben, opdat de hoogmoed van hun ogen verborgen is. Die warme uren, en hete zonnenschijn van een gevoelige tegenwoordigheid worden menigmaal opgevolgd door een scherpe stortregen, en duistere nacht van bittere verlating. Zo gijlieden zijn staat dan goed inziet, u zult merken, dat hoewel hij veel had, hij nochtans niets over had, en zo u de genade van God bij uw staat aanmerkt, u zult vatten, dat al hebt u weinig, u nochtans niets ontbreekt; want Hij is overvloedig omtrent de Zijnen in alle wijsheid en voorzichtigheid.

Maar toch om u klaar te zeggen, waarom hij zoveel heeft bevonden, hetwelk ons bijna dromen schijnen, en ongelooflijke dingen; behalve dat Gods volstreckte onafhankelijkheid er is, die met het Zijne mag doen wat Hij wil, en uitdelen naar dat het Hem gelieft, in opzicht van maat en tijd, de reden daarvan is, dat hij vrij heerlijker getuigenis voor de Heere Jezus gedragen heeft dan wij: hij gaf aan God als een Koning zijn getuigenis (hoe wel hij de Heere diende van 't Zijne) tegen de verdorvenheid van zijn tijd; hij had zoveel getrouwheid in zijn bediening, zoveel vrijmoedigheid, zoveel deftigheid en Evangelie betamende moedigheid, zoveel heilige ijver, zelfs voor 't minste wat Christus' koninkrijk betrof (waarop wij ongaarne ons lijden vestigen, of om de bewaring waarvan wij onwillig zijn 't verlies van 't minste te wagen) zodat bleek, dat hij Hem zo liefhad, dat hij zijn leven ter dood toe niet liefhad, en dat Christus van hem niets kon eisen als een betuiging van zijn ijver voor zijn winst, van 't welk hij niet gereed was te scheiden.

En de Heere aan de andere zijde, om te doen blijken, dat hij Hem niet voor niets kon dienen, en dat Hij een zonderling welgevallen had in zo'n ijverige gestalte des Geestes, heeft hem niet alleen buitengewoon ondersteund onder zijn zwaarigheid, zodat hij niet bezweek, zelfs als hij aan anderen bovenmate bezwaard scheen te zijn, en boven zijn kracht; maar Zich ook op een zeer gemeenzame wijze aan hem geopenbaard, zodat hij nauwelijks iets hebbende, waarop zijn hoofd neer te leggen, toen vrije toegang had om zijn hoofd te leggen op Zijn schoot; want God toonde, dat Hij niets te groot noch te goed voor hem had, die zichzelf zo geheel aan Hem gaf. Laat ons ook arbeiden God getrouw te zijn, en ijverig in Zijn werk, en zo mogen wij hoop hebben, dat Hij, die aan deze en aan anderen getoond heeft, dat Hij niet onrechtvaardig was, zodat Hij hun ijver in 't doen, hun geduld in 't lijden, hun arbeid der liefde zou vergeten, ook de onze zal gedenken met die gunst, die Hij haar toegedragen heeft, en wij mogen verwachten, dat Hij tegen onze ziel in 't verborgen zal zeggen: *ga nu heen, en eet uw brood, al is het bruin, met vreugde, en drink uw drank, al is 't geen wijn, met een goed hart; want Ik heb een welgevallen aan uwe werken, en deze zijn bij mij in gedachtenis opgekomen.*

O! maar een van die uren, die Mr. Rutherford had in Gods gezelschap, waren vele jaren lijden en zweten waardig in de hitte van de dag! Laat ons voornemen 't verlies van alles, ook 't leven zelf niet uitgenomen, in de dienst van onze Heere en Meester te ondergaan, die ons doet winnen door ons verlies, en al ons gebrek vervult naar de rijkdom Zijner heerlijkheid, wanneer wij alles hebben verlaten om Hem te volgen; het is zeker, als wij de Heere dadelijk getrouw zijn, geen verdrukking zal ons ellendig kunnen maken, het kruis dat Christus ons zal maken, zal ons dragen en ondersteunen, als wij het dragen; als wij dan op ons ergst zijn, zijn wij gelukkiger dan wij weten, of liever wij zijn alleen voor zover ellendig, dat wij niet weten hoe gelukkig wij zijn. Hij die toegelaten is, om te weten, dat hij een plaats in 't hart van God heeft, behoeft niet veel bekommerd te zijn, wat hem ontmoet van de hand van de mensen, dit kan al zijn tranen van zijn ogen afwissen, zelfs als hij dat droeve woord uitzucht: *Ik ben arm en ellendig, dat hij weet, en dat andere woord er bij kan voegen: doch de Heere denkt aan mij, en Hij gedenkt nog ernstig aan mij.*

Wij weten niet wat voor zware tijd en lijden God de Heere nog over ons brengen zal, maar ik kan deze brieven aanbevelen, als zonderling nuttig, om ons in 't midden van grote tegenstand moed te geven, en aan te zetten tot een vurige getrouwheid en een blijmoedig lijden; wij hebben hier een heerlijk patroon van een welgeoefende dienstknecht van God, dat ons leert hoe men zich onder 't kruis zal gedragen, en wat een zonderlinge troost, en hoeveel heerlijke vrijheid van de kinderen Gods kan genoten worden, in 't midden van de banden, en zwaarste moeilijkheden; hij spreekt zo verzekerd, en zo beweeglijk uit zijn ondervinding van de liefelijkheid van het kruis dat men om Christus' wil draagt, dat men op zo'n verdrukking verliefd zou worden, hoewel zij tegenwoordig zijnde, menigmaal geen oorzaak van vreugde schijnt te zijn.

Ik moet hier, geliefden in de Heere, een weinig van mijn eigen bevinding verhalen; het is u wellicht bekend, wat een hevige vervolgingen, snode lasteringen, bittere versmadingen en dreigementen ik heb uitgestaan, nu enige maanden terug, en dat alleen ter gelegenheid dat ik het gewone gebruik van de menselijke formulieren, in tot God te bidden, en de mensen te vermanen en te onderrichten omtrent de Heilige Sacramenten en elders, met vele bondige redenen in 't openbaar, zo mondeling als schriftelijk, heb tegengesproken, en met mijn voorbeeld heb aangewezen en getoond dat vrij uit het hart te spreken, naar de bijstand van de Geest van de Heere, omtrent ons, hetzij in 't bidden hetzij in andere publieke bedieningen, voor de Kerk Gods allernuttigst en voor de dienaren des Evangelies in 't Nieuwe Testament aller betamelijkst is.

U weet, zeg ik, hoe vele mensen hun tongen bij die gelegenheid tegen mij gescherpt zijn geweest, ook van die het allerm minst betaamde; dat ik in Holland en elders van menigten leugens ben beschuldigd geworden, waardoor de Satan naar zijn toorn en boosheid getracht heeft, was het hem mogelijk, mijn bediening te krenken, en ook 't grote en nodige werk van de hervorming, dat door alle getrouwe leraars wordt gewenst, merkbaar te stuiten en te hinderen. Nochtans moeten en willen allen (die, 't geen ik hier voorspreek en betracht, ernstig opmerken) toestaan en belijden, dat het in zich en afgetrokken van alle menselijke orders, alleszins stichtelijk en Gode behagelijk is, en volgens het Woord des Heeren. En u bent mijn getuigen, die het menigmaal ondervonden hebt en nog dagelijks ondervindt, hoe geheel opwekkend en voordelig voor u de vrije en onbepaalde aanspraak is tot God en tot de gemeente, gelijk u dat verscheidene malen in grote getale, zo met mond als met schrift, waar 't nodig scheen, verklaard en betuigd hebt.

Doch nu (de Heere zij gedankt) is die zaak, gelijk elk weet, van de Eerwaarde Classis van Walcheren geoordeeld, als kunnende en zullende in mij toegelaten en verdragen worden (en dat evenzo, gelijk ik het openlijk in mijn traktaat beschermd heb, en nu enige maanden herwaarts heb ten uitvoer gebracht, zonder de minste verandering) waardoor dan degenen die tegenstonden, in rust zijn gebracht; hoewel ik graag daarbij had gezien, dat al de Classes van Zeeland, die in Gods voorzienigheid bij deze gelegenheid over dit punt ook hebben beraadslaagd, deze oefening van mij hadden goedgekeurd, en aan alle leraars de evangelische vrijheid in 't spreken in alle openbare verrichtingen van de godsdienst, hadden vrijgesteld en aangeprezen, als zijnde blijkbaar, naar het oordeel ook van duizenden gereformeerde leraars buiten ons land, tot veel groter verwakking van de leraars en toehoorders, dan wanneer men aan formulieren gebonden is, in tot God te bidden, of de gemeente omtrent de Sacramenten en elders te onderrichten en op te trekken, en daarom een punt van hervorming, waarop zonderling mee in deze tijd van de verbetering te letten is.

Nu is het mij gebeurd, door de goede hand Gods over mij, dat ik op zelfde tijd bezig zijnde met de vertaling van deze uitnemende brieven van Samuël Rutherford, zonderling ben gesterkt en gehard geworden, door de overdenking, herkauwing, en toepassing van 't geen ik daarin recht naar mijn gelegenheid vond; zodat ik de velerlei lasteringen, stoute leugens, en gewone smadingen, die mij van allerlei soort van mensen werden nageworpen, met vreugde heb kunnen dragen, en roem in de verdrukking. Hoewel ik bekennen wil, dat ik niet ongevoelig ben geweest voor de bittere gesel van de snode en van de hel aangestoken tongen: maar nu uit merkelijke ondervinding kan spreken van de smarten die door 't vervolgen, schelden, liegen, dreigen, en faamroven van de mensen van deze wereld, aangezet door de grote lasteraar, aartsvervolger, en vader van de leugens de duivel, veroorzaakt worden in ijverige leraars, onder welke ik immers graag een van de minste was. Maar desniettemin, zo kan ik tot lof van de Heere en tot aanprijzing van het kruis, dat om Zijntwil wordt opgenomen, zeggen, dat zelfs in die tijd 't Woord van de beloften en van het Genadeverbond, mij de meeste smaak en zoetheid heeft gegeven, en ook deze brieven mij door Gods zegen tot een zoete hulp hebben verstrekt, om kloek, vrolijk, en zonder verschrikking of kleinmoedigheid de zaak van God staande te houden. Zodat ik, hebbende in een groot en bitter voorval gesmaakt de zonderling opwekkende en moedgevende ondersteunde kracht van de redenen, in die hemelse brieven opgesloten, nu met meer ingang, verzekerdheid en geloofwaardigheid ze u kan aanbevelen; die in des Heeren genadige voorzienigheid ulieden en anderen nu van mij worden ter hand gesteld, en ik ben niet zonder veel verwachting, dat ook aan anderen, hebbende van deze honig geproefd, de ogen zullen verlicht worden, en het hart gesterkt, dat ze geen kruis, 't welk de satan, en de wereld de getrouwen en heilige onbeweeglijken zal dreigen op te leggen, zullen willen ontgaan, met Gods zaak, of de welstand van de Kerk te kort te doen.

Belangende deze brieven heb ik nog dit te zeggen, dat het niemand met recht zou vervelen of walgen, dat een ding hier zo dikwijls wordt herhaald, indien hij met mij deze drie dingen wel opmerkt.

- Vooreerst, dat het aan verscheiden personen geschreven is. Nu stond hem vrij, bij allen die God vreesden, aan welke hij schreef, te verkondigen, wat goeds de Heere aan zijn ziel deed. Al hadden zij gehoord van zijn vervolging wegens 't evangelie, billijk was het, dat ze allen zouden horen dat de wereld, al doet ze haar best, een die lijdt, niet waarlijk ellendig kan maken, nademaal God hem gelukkig maakt in

een gemeenschap met Hemzelf. De hitte van de vervolging kan alle lege waterwellingen opdrogen, of verbitteren, maar dan, gelijk hij vertoont, heeft de ziel vrije toegang tot de Hoge, en wordt toegelaten te drinken, ja tot dronken worden toe, van deze beken Zijner wellusten. Dit is de specerijwijn die hij drinkt, en de spijs die hij te eten krijgt in 't verborgen, welke de wereld niet kent, en van Hem niet ontvangen kan; en hebbende bevonden, hoe zoet dit brood van God smaakt dat van de hemel neerkomt, zo kan hij niet nalaten aan anderen te zeggen, hoe hij genoten heeft, om in allen te verwekken de begeerten, om te komen deelnemen in deze lekkernijen, en zich niet meer te verbrassen aan de wereld zijn bedrieglijke spijs.

- Ten andere. Merk op, dat deze brieven op verscheidene tijden geschreven zijn. Want zeker, nademaal hij de vertroosting Gods alle morgen nieuw vond, en ieder ogenblik overvloeiende, 't zou een bewijs van laffe ondankbaarheid in hem geweest zijn, zo hij maar eens gewag had gemaakt, van wat God menigmaal aan hem gegeven had.
- Ten derde. Let ook daarop, dat hoewel dezelfde zaak menigmaal herhaald wordt, dat evenwel meestendeels met zo'n zoete aantrekkende verscheidenheid van spreken geschiedt. Hij brengt het oude en nieuwe samen voort, ja, daar is steeds zoveel nieuws in, dat het bekwaam is, om telkens nieuwe begeerten te ontsteken, om uwe eigen ziel verzadigd te krijgen, en te zoeken, wat hij gevonden heeft. En als u eens daarmede vervuld zult zijn, zo zal uw praktijk in het aan anderen over te zeggen, ongetwijfeld zozeer met de zijne overeenkomen, dat u zult rechtvaardigen, wat hij gedaan heeft, en gij zult het dan onnodig oordelen, een verantwoording te doen voor het menigmaal uitroepen en verkondigen van des Heeren goedheid in het land der levenden.

Ik weet wel, een deel vleselijk mensen, welke deze brieven in handen zullen komen, zullen gereed zijn, op de uitdrukkingen te vallen met berispingen, als denkende, dat ze of te algemeen, of te wonderlijk en te duister zijn, en zo zullen zij het bespotten. Want dat is de aard van zulke Ismaëlieten. Maar ik wilde hun wel antwoorden, dat zij wel moesten weten, dat de schrijver een groot meester in Israël was, die het niet ontbrak, aan bekwaamheid om zich uit te drukken, zoals hij het best verstaan zou worden; en hoewel zijn spreekwijzen in zijn moedertaal allerkrachtigst vallen, die het Nederlands zo niet heeft kunnen navolgen, zo zullen zij toch voor geestelijke mensen klaar zijn, en van zoete ingang. 't Is waar, vele dingen zijn daarin, welke niet zijn te verstaan, dan door smaken, en hij die de verklaring niet heeft, zal de tekst nooit verstaan.

Doch ik wilde raden degenen, die geen zin noch smaak hebben in 't geen hier geschreven is, dat zij liever 't boek stilletjes neerlegden, (want 't wordt hun niet opgedrongen) dan door 't tegenspreken, van 't geen zij niet verstaan, zo weinig voor hun goede naam te zorgen, dat zij nu aan de wereld dat geheim openbaren, dat ze genadeloze mensen zijn, bij welke de dingen Gods onsmakelijk en aanstotelijk zijn.

Maar wat u belangt, geliefden, 'k weet, u zult zijn taal meestendeels verstaan, en vergenoeging vinden, als u daar zult lezen, hoeveel zoete uren en troostrijke alleenspraken deze uitmuntende heilige met God gehad heeft in de oven van zijn verdrukking. Gij zult vlug zien, dat hij veel heeft ontvangen boven 't geen, waar de christenen gewoon toe komen, zelfs die al merkelijke voortgang in de wegen des Heeren gedaan hebben. Gelieft het de Heere niet, dat gijlieden hier op aarde zo zult opgetrokken, en onthaald worden, zo stelt u toch voor, de tijd ja de eeuwigheid komt, in die u zult opkomen, en plaats nemen onder de geesten van de volmaakt

rechtvaardigen, en bezitten tot verzadiging 't geen, waarnaar u hier zo verlangt. Dan zullen al uw kindse gedachten van God verdwijnen, als uw zon zal opgegaan zijn tot op de volle middag. Dan zal uw verstand ten volle verlicht zijn, en zien de Heere klaar, gelijk Hij is, zonder ooit een wolk tot verduistering van uw beseffen van God te ontvangen. Dan zal uw wil een volkomen welgevallen scheppen in Gods wil, en uw hartstochten zullen eeuwig rechtuit gaan tot Hem, zonder ooit in gevaar te zijn, van tot enig ander voorwerp vermaakt te worden. De Geest des Heeren Jezus zij met u allen.

Sluis, 6 oktober 1673

Uw toegenegen dienaar en broeder in onze zoete Heere Jezus,

Jakobus Koelman

1. Aan Meester Robert Cunyncome, Dienaar van het Evangelie te Hollywood in Ierland

Bemide en waarde Broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Op de kennis die ik aan u in Christus heb, heb ik het goed gedacht de gelegenheid te nemen aan u te schrijven; nademaal het de Heere des oogstes behaagd heeft, de snijmessen voor een tijd uit onze handen te nemen en ons een eerwaardiger dienst op te leggen, namelijk van te lijden voor Zijn Naam. Het zou goed zijn, dat wij elkaar met schrijven troostten. Ik heb begeerte gehad, om uw aangezicht te zien, maar nu zijnde van Christus gevangen, is die weggenomen. Ik ben zeer getroost, te horen van uw krijgsman's kloeke geest voor uw prinselijke en koninklijke kapitein Jezus, onze Heere; en van de genade Gods in de andere waarde broederen, die bij u zijn; u hebt van mijn moeilijkheid, vertrouw ik, gehoord. Het heeft onze zoete Heere Jezus behaagd, de boosheid los te laten van deze verboden heren in Zijn huis, dat ze mij hebben afgezet van mijn predikdienst te Anwoth, en mij gearresteerd en verzonden honderd zestig mijlen vandaar naar Aberdeen, en 't geen tevoren aan niemand geschied is, dat ze mij verboden hebben iets te spreken in Jezus' naam, binnen dit koninkrijk, op straf van rebellie.

De oorzaak die hun haat rijp gemaakt heeft, was mijn boek tegen de Arminianen, waarvan zij mij beschuldigen; deze drie dagen ben ik voor hen verschenen. Maar dat onze gekroonde Koning in Sion leeft, door Zijn genade is het verlies aan hun zijde, de overwinning is in Christus en van de waarheid. Hoewel dit eerlijke kruis door mijn zwaarmoedigheid enige vat op mij had en de inwendige beschuldigingen van mijn geweten voor een tijd scherp waren, nochtans nu, tot moedgeving van u allen, durf ik zeggen en onderschrijven het met mijn hand: welkom, welkom, zoet, zoet kruis van Christus. Mij dunkt waarlijk, de ketenen van mijn Heere Jezus zijn met zuiver goud overdekt, Zijn kruis is geparfumeerd en riekt naar Christus, de overwinning zal zijn door het bloed des Lams en door het woord van Zijn waarheid, en Christus nu op Zijn rug liggend in Zijn zwakke dienaren en onderdrukte waarheid, zal over de buik van Zijn vijanden rijden en de koningen in de dag van Zijn toorn doorsteken. Het is tijd dat wij vrolijk zijn als Hij vrolijk is. En nademaal het Hem nu gelieft, voor een tijd te zitten onder het ongelijk, Hem aangedaan, zo past het ons stil te zijn, totdat de Heere de vijanden heeft doen genieten hun hongereg, mager en nietig paradijs. Zalig zijn zij, die tevreden zijn slagen te ontvangen met de wenende Christus; het geloof zal de Heere betrouwen, 't haast niet, noch is niet eigenzinnig, ook is het geloof zo vreesachtig niet, dat het een verzoeking zou vleien, of het kruis met verkeerde middelen afkopen of omkopen. Daar is weinig aan gelegen, of het Lam en Zijn volgers geen borgtocht noch vrede met het kruis kunnen krijgen; het moet zo zijn, totdat wij boven in ons vaderhuis zijn.

Het smart mij in mijn hart, wegens mijn moederkerk, die de hoer gespeeld heeft met vele minnaars; haar man is voornemens haar wegens haar schrikkelijke overtredingen te verkopen; zwaar zal de hand van de Heere zijn op dit afkerig volk. De wegen van ons Sion treuren; hun goud is verdonkerd; hun witte Nazireeërs zijn zwart gelijk een kool; hoe, zouden niet de kinderen wenen, als de man en de moeder niet kunnen overeenkomen?

Nochtans geloof ik, dat Schotlands lucht weer zal opklaren; dat Christus de oude verwoeste plaatsen weer zal opbouwen, dat onze dode en dorre beenderen een heirleger van levende mensen zullen worden en onze beminde nog zal weiden onder de leliën, totdat de dag aanbreekt en de schaduwen vlieden. Mijn lieve broeder, laat ons elkaar helpen met onze gebeden. Onze koning zal Zijn vijanden neer maaien en zal van Bozra komen met Zijn klederen geheel in bloed geverfd, tot onze troost zal Hij verschijnen en Zijn vrouw noemen *Chefsibah*, (mijn lust is in haar,) Zijn land *Beulah*, (het getrouwde, Jesaja 62) want Hij zal Zich over ons verblijden en ons trouwen. Schotland zal zeggen, wat heb ik meer met de afgoden te doen? Alleen, laat ons Hem getrouw zijn, Die door hel en dood kan rijden op een strootje en Zijn paard zal nooit struikelen; laat Hij vrij mij maken tot een brug over een water, zo maar Zijn hoge en verheven Naam in mij mag verheerlijkt worden. Slagen met de zoete Middelaarshand zijn zeer zoet; altijd was Hij mijn ziel zoet, maar sinds ik voor Hem geleden heb, heeft Zijn adem een zoeter geur dan tevoren. Och, dat iedere haar van mijn hoofd, ieder lid en ieder been in mijn lichaam een mens was, om een schone belijdenis voor Hem te betuigen, ik zou nog alles te klein voor Hem achten. Als ik aan de overzijde van de linie zie en voorbij dood naar de vrolijke kant van de wereld, zo triomfeer ik en rijd op de hoogten Jacobs; al ben ik anders een bezwijkende doodhartige blode mens, dikwijls neerslachtig en hongerig in 't wachten naar het Avondmaal van de bruiloft des Lams, evenwel acht ik het de wijze liefde van de Heere, dat Hij ons met honger voedt en ons vermaakt met gebrek en verlating.

Ik weet niet, mijn lieve broeder, of onze waarde broederen zijn ter zee gegaan of niet; zij zijn in mijn hart en in mijn gebeden; indien zij nog met u zijn, groet mijn lieve vriend Johannes Stuart, mijn geliefde broederen Mr. Blair, Mr. Hamilton, Mr. Livingston en Mr. Mak-Cleland, en maak hun mijn moeilijkheden bekend, verzoek hun, dat ze voor de arme verdrukten gevangene van Christus bidden. Ze zijn mijn ziel lief. Ik verzoek uw en hun gebeden voor mijn kudde; aan hen te denken, breekt mijn hart. Ik wens dat volk en mijn andere lieve vrienden in Christus, te beminnen met een liefde in God en gelijk God hen liefheeft; ik weet dat Hij, Die mij naar 't westen en zuiden gezonden heeft, mij ook naar het noorden zendt. Ik zal mijn ziel belasten te geloven en op Hem te wachten, zal zijn Voorzienigheid volgen en daar niet voorgaan, noch achterblijven. Nu, mijn lieve broeder, mijn afscheid nemende op 't papier, zo beveel ik u allen aan het Woord Zijner genade en aan het werk van zijn Geest aan Hem Die de zeven sterren in Zijn rechterhand houdt, opdat u onstraffelijk mocht bewaard worden tot de dag van Jezus onze Heere. Ik ben

Uw broeder in de verdrukking in onze zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

4 augustus 1636,

Van Irwing, zijnde op mijn reis naar Christus' paleis in Aberdeen

2. *Aan die van zijn Parochie of Gemeente*

Zeer geliefden en gewensten in de Heere, mijn kroon en mijn blijdschap in de dag van Christus.

Genade zij u en vrede van God onze Vader en onze Heere Jezus Christus.

Ik verlang uitstekend te weten, of de ondertrouw tussen u en Christus, waar zo dikwijls van gesproken is, nog vast is en of u nog voortgaat, om de Heere te kennen. Mijn dagen nachtgedachten zijn over u. Terwijl u slaapt, vrees ik voor uw zielen, dat ze van de Rotssteen af zijn. Naast mijn Heere Jezus en deze vervallen kerk, hebt u 't grootste deel aan mijn droefheid en ook aan mijn vreugde; u bent de stof van de tranen, zorg, vrees en dagelijkse gebeden van een onderdrukte gevangene van Christus, gelijk ik in de banden ben wegens mijn hoge en verheven, mijn koninklijke en vorstelijke Meester, mijn Heere Jezus; zo ben ik in de banden voor u, want ik zou in mijn warm bed geslapen hebben, de vette wereld in mijn armen gehouden hebben en de koorden van mijn tent zouden vaster en sterker geweest hebben, ik mocht een blijde boodschap van rust voor mijn ziel en voor u voor een tijd lang gezongen hebben met mijn broeders, de zonen mijner moeder, die toornig op mij geworden zijn en mij uitgeworpen hebben uit de wijngaard, indien ik was overgehaald en getrokken, om u, des Heeren kudde, vuil te maken en u te doen eten van weiden, die van mensenvoeten waren vertreden en te doen drinken vuil en modderig water. Maar waarlijk de Almachtige was voor mij een schrik, en Zijn vrees maakte mij bevreesd. O mijn Heere, oordeelt Gij dat mijn predikdienst mij niet waard is? Maar op verre na niet zo lief, als Jezus Christus mijn Heere.

God weet, wat een bezwaarde en droevige Sabbatten ik gehad heb, sinds ik mijn twee herdersstaven heb neergelegd aan mijns Meesters voeten. Menigmaal heb ik gezegd, gelijk er staat Klaagl. 3:52, 53: *Mijn vijanden hebben mij zonder oorzaak als een vogeltje dapper gejaagd, zij hebben mijn leven in een kuil uitgeroeid, en zij hebben een steen op mij geworpen.* Want naast Christus had ik maar één vreugde, de appel van het oog van mijn vermaak, namelijk te prediken Christus mijn Heere, en zij hebben dat met geweld van mij uitgerukt, en 't was mij gelijk de arme mens met maar één oog; dat oog hebben zij uitgehaald, en mijn licht uitgeblust in 't erfdeel des Heeren; maar mijn oog is op God, ik weet, ik zal de zaligheid van God zien en mijn hoop zal niet altijd vergeten worden. Doch aan mijn droefheid zal niets ontbreken tot volmaking, en om mij te doen zeggen: wat baat het mij te leven? Indien u de stem volgt van een vreemde, van een die in de schaapsstal komt niet door Christus' deur, maar die een andere weg inklimt; indien hij hooi en stoppelen bouwt op het gouden fundament, Jezus Christus, dat reeds onder u gelegd is, en u volgt hem; ik verzeker u, het werk van die man zal verbranden, en Gods vuur niet doorstaan, en u en hij zult beiden in gevaar zijn van eeuwig te branden, tenzij u zich bekeert. Och dat enige smart of droefheid of verlies, die ik door Christus en voor u lijden kan, te pand gelegd werd, om Christus' liefde voor u te kopen! En dat ik mijn liefste blijdschap naast Christus mijn Heere, kon stellen in de opening en scheur tussen u en 't eeuwig verderf! Och had ik papier zo breed als de hemel en aarde, en inkt gelijk de zee, en al de rivieren en fonteinen van de aarde, en dat ik machtig was te schrijven de liefde, de waardij, de voortreffelijkheid, de zoetheid en behoorlijke lof van onze waardigste en schoonste Beminde, en dat u het dan kon lezen en verstaan! Wat zou mij kunnen ontbreken, indien mijn bediening onder u een huwelijk maakte tussen de kleine bruid in die landpalen en de Bruidegom? O welk een rijke gevangene zou ik zijn, kon ik verkrijgen van mijn Heere (voor Wie ik sta u ten goede) de zaligheid van u allen! O wat een buit

zou ik behaald hebben, kon ik u in Christus' net vangen! O dan zou ik mijns Heeren snoeren en net met een rijke winst uitgeworpen hebben! O dan was wel besteed een gepijnigde borst, en zere rug, en een ziekelijk lichaam, in vroeg en laat tot u te spreken! Mijn Getuige is boven, uw hemel zou twee hemelen voor mij zijn, en uw aller zaligheid als twee zaligheden voor mij; ik zou willen onderschrijven een schorsing en borging van mijn hemel, vele honderden jaren lang (naar Gods welgevallen) indien u zeker was in 't Opperhuis, in onze Vader Zijn Huis voordat ik daar kom. Ik neem hemel en aarde tegen u tot getuigen, en wens, dat de zon en het licht des daags, dat ons bescheen, en het hout en de muren van de kerk verklaring deden, zo ik niet een schoon huwelijkscontract heb ontworpen tussen u en Christus, indien ik niet met aanbiedingen heb gegaan tussen u en Christus, en uw geweten u getuigd heeft, en uw mond beleden, dat er vele schone verschijningen en ontmoetingen zijn geweest tussen Christus en u, in het houden van het avondmaal en op andere gelegenheden; er werden armringen, kleinodiën, ringen en liefdesbrieven tot u gezonden van de Bruidegom; u was gezegd welk een schoon huwelijksgoed u hebben zou, en in wat een huis uw man en u wonen zouden, en hoedanig de voortreffelijkheid, zoetheid, macht en sterkte van de Bruidegom was. De eeuwigheid en heerlijkheid van Zijn Koninkrijk is u voorgesteld, en de uitnemende diepte van Zijn liefde, die Zijn zwarte vrouw gezocht heeft, door smart, vuur, schande, dood, graf, en de zoute zee overgezwommen heeft, voor haar de vloek van de wet ondergaande, en toen een vloek voor u geworden is, en u stemde toen toe, en zei: Welaan, ik neem Hem.

Ik raad u, wacht u voor nieuw en vreemd zuurdesem van mensenvinding, buiten en tegen Gods Woord, en tegen de eed van die Kerk, die nu onder u komt. Ik heb u onderwezen omtrent het bijgeloof en de afgoderij van 't knielen, als men 's Heeren nachtmaal ontvangt, van het kruismaken in de doop, en 't onderhouden van dagen van de mensen, zonder enige toestemming van Christus, onze volmaakte Wetgever. Stem niet toe het witte overkleed en gestel van de mispaap, het kleed van de Baälspriesters, het gruwelijk buigen voor de houten altaren, dat onder u zal komen; haat, en wacht u van de afgoden; laat na, in enige gevallen het horen lezen van het nieuwe vaderloze dienstboek, vol grove ketterijen, paapse en bijgelovige dwalingen, zonder enige last van Christus, dienende maar tot het uitwerpen van de prediking; u bent geen gehoorzaamheid schuldig aan de bastaardcanons of regels, zij zijn onwettig, lasterlijk, en bijgelovig; al de ceremonieën, die in de vuile schoot van de antichrist liggen, de waren van die grote moeder van de hoerijen, de kerk van Rome, moeten verworpen worden; u ziet, waartoe zij u leiden; blijf gedurig in de eer, die u ontvangen hebt; u hebt van mij de ganse raad Gods gehoord; naai geen lappen aan Christus' kleed, neem Christus in Zijn gescheurde klederen en in Zijn verlies, en als van mensen vervolgd; en wees tevreden, te zuchten en te steunen de berg op, met Christus' kruis op uw rug, laat mij een valse profeet geacht worden (en uw geweten zei eens tegenovergesteld) zo uw Heere Jezus niet bij u zal staan, en uw zaak zal staande houden tegen uw vijanden. Ik heb gehoord, en mijn ziel is er over bedroefd, dat sinds mijn vertrek van u, velen onder u van de goede ouden weg afgekeerd zijn, wederom tot de hond zijn uitbraaksel; laat mij tot deze mensen spreken; het was niet zonder Gods bijzondere besturing, dat de eerste spreuk, die mijn mond tot u sprak was, wat staat Joh. 9:39, Jezus zeide: *Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat degenen, die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden.*

Het kan wezen, dat mijn eerste ontmoeting tot u zal zijn, als wij beiden voor de ontzagwekkende Rechter van de wereld zullen staan; en in de Naam en het gezag van

de Zoon Gods, mijn grote Koning en Meester, dagvaard ik door deze tegenwoordige brief die mensen, ik arresteer hun zielen en lichamen op de dag van onze verschijning; hun eeuwige verdoemenis staat onderschreven en verzegeld in de hemel door het handschrift van de grote Richter van levenden en doden, en ik ben gereed, op die dag als een predikende getuige tegen zulken in hun aangezicht op te staan, en te zeggen, amen, tot hun verdoemenis; tenzij zij zich bekeren; de wraak van het Evangelie is zwaarder dan die van de wet: de Middelaarsvervloeking en wraak is dubbele wraak; en die wraak is 't rechte deel van zulken, en daar laat ik hen als gebonden mensen; ja totdat zij zich bekeren en beteren. U was getuigen, hoe de dag des Heeren doorgebracht werd, terwijl ik onder u was. O kerkschender en rover van Gods dag, wat zult u de Almachtige antwoorden, als Hij zo menige Sabbatten wederom zoekt van u? Wat zal de vloeker, zweerder en lasteraar doen, als zijn tong zal geroosterd worden in die brede en brandende poel van vuur en zwavel? En wat zal de dronkaard doen, als tong, long en lever, benen en alles zal koken en stuiten in een pijnigend vuur; want dan zal hij ver van zijn tonnen met sterke drank zijn, en er is niet een koude waterput voor hem in de hel? Hoe zal het staan met de ellendigste gierigaard? de onderdrukker? de bedrieger? de aardworm, die nooit zijn buik vol genoeg van leem kan krijgen; als in de dag van Christus goud en zilver moeten liggen branden in as, en hij moet verschijnen en antwoorden voor zijn Richter en zijn kleine en verachtelijke hemel verlaten? Wee, wee voor eeuwig de atheïst, die zich naar de tijd keert, die een god en godsdienst heeft voor de zomer, en een andere god en godsdienst voor de winter, en voor de dag van wanning, als Christus zal wannen, al wat op Zijn dorsvloer is; die voor iedere markt een geweten heeft, en wiens ziel rijdt op de gesmeerde wielen van tijd, gewoonte, wereld en bevel van mensen.

Och dat de zorgeloze atheïst en slaper, die het alles aflegt met te zeggen: God vergeve het onze herders zo zij ons kwalijk leiden, wij moeten doen, gelijk zij bevelen, en zo zijn hoofd neerlegt in de schoot van de tijd, en zijn geweten geeft aan een afgevaardigde, en alzo slaapt, terwijl de rook van het helse vuur in zijn keel opkomt, en hem doet opvliegen uit zijn beklaglijk bed. Och dat zo'n mens wilde opwaken. Veel wening is er voor de vergulde en met goud bepleisterde huichelaar; een zwaar oordeel is er voor de leugenaar en wit-tongige vleier; en de vliegende rol van Gods toornige wraak, twintig ellen lang en breed, die van het aangezicht Gods uitgaat, zal gaan in het huis en op de ziel van degene die steelt, en vals bij Gods Naam zweert. Zach. 5:3, 4. Ik verkondig een eeuwig branden, heter dan de vlammen van Sodom, aan degenen die koken in hun vuile lusten van hoererij, overspel, bloedschande, en dergelijke goddeloosheid; niet één plaats, ja niet een voetbreed voor zulke vuile honden, binnen het zuivere Jeruzalem. Velen van u leggen dit alles af met te zeggen: *God vergeve het ons, wij weten niet beter.* Ik vernieuw mijn oude antwoord, 2 Thess. 1:8. De Richter komt met vlammend vuur, met al Zijn krachtige engelen, om wraak te doen over allen die God niet kennen, en niet geloven. Menigmaal heb ik u gezegd: zorgeloosheid zal u doden; alle mensen zeggen, zij hebben geloof; zoveel mannen en vrouwen nu, zoveel heiligen in de hemel, en allen geloven, zegt u, elke vuile hond is zuiver en goed genoeg voor het reine en nieuwe Jeruzalem daarboven. Een ieder heeft bekering en de wedergeboorte; maar zij zijn er niet goed aangekomen; zij hebben nooit een zieke nacht over hun zonde gehad, bekering is hun overgekomen in een droom 's nachts; met één woord, de hel zal leeg zijn op de dag van het oordeel, en de hemel gepropt vol: maar helaas, 't is niet licht, noch gemeen te geloven en zalig te worden; velen moeten eindelijk aan de deur van de hemel blijven staan; als zij hun

geloof gaan voortbrengen, zo brengen zij een schoon niets te voorschijn, of gelijk u zegt een blaas. O beklaglijke misgreep!

Ik bid u, ik belast u in Christus' Naam, maak vast 't werk omtrent Christus en de zaligheid. Ik weet, daar zijn enige gelovigen onder u; en ik schrijf aan u, o arme hartverbroken gelovige, alle troost van Christus in 't Oude en Nieuwe Testament is uwe. O wat een Vader en Man hebt u! Och had ik pen en inkt en een instrument om van Hem te schrijven! Laat hemel en aarde samen gesmolten worden in massief en zuiver goud, het zal het duizendste deel niet opwegen van Christus' liefde tot een ziel, ja tot mij, een arme gevangene; o dat is een zuivere en wonderlijke liefde! Mensen en engelen, voegt uw kracht en sterkte bijeen, u zult de liefde niet opheffen, noch van de aarde lichten.

Tien duizendmaal duizenden werelden, zoveel werelden als engelen tellen kunnen, en dan nog zoveel als een nieuwe wereld van engelen kunnen vermenigvuldigen, zouden samen niet uitmaken de boom van een weegschaal, om Christus' voortreffelijkheid, zoetigheid en liefde daarin te wegen. Stel tien aarden op één en laat er een roos groeien, groter dan tien hele aarden of tien werelden, o wat een schoonheid zou er in zijn en wat een reuk zou deze uitgeven! Zelf maar een geblaas van de adem van die schoonste roos in 't ganse paradijs Gods, namelijk van Jezus Christus onze Heere, een gezicht van dat schoonste aangezicht zou in schoonheid en liefelijke geur oneindig te boven gaan alle denkbare en geschapen heerlijkheid. Ik ben verwonderd dat de mensen van Christus durven afwijken.

Ik zou mij gelukkig achten, indien ik een openbare uitroep doen kon en de gehele wereld verzamelen, allen die op de aarde wonen, Joden en heidenen en allen die geboren zullen worden, totdat de laatste bazuin zal blazen, dat ze rondom Christus mochten staan, Zijn schoonheid aanziende verwonderende en aanbiddende; want Zijn vuur is heter dan enig ander vuur, Zijn liefde is zoeter dan gewone liefde en Zijn schoonheid gaat boven alle andere schoonheid. Als ik bezwaard en droevig ben, één van Zijn liefdegezicht doet mij meer, dan een wereld vol goed. Och, dat u Hem wilde lief krijgen! Hoe gelukzalig zou ik zijn, hoe blij zou mijn ziel zijn, zo ik u kon helpen Hem lief te hebben. Maar onder ons allen kunnen wij Hem niet genoeg liefhebben; Hij is de Zoon van des Vader liefde en van Gods vermaak, de vaderliefde ligt geheel op Hem. Och, dat alle mensen hun liefde bijeen trokken en het op Hem aanlegden! Nodig Hem, en neem Hem mee tot in uw huizen, in de oefening van het gebed 's morgens en 's avonds, gelijk ik dikwijls van u begeerd heb; inzonderheid nu, laat Hem niet ontbreken in uw huizen, laat Hem niet liggen op het veld, als Hij uit de preekstoelen en kerken gesloten is; indien u tevreden bent, de hemel met geweld in te nemen en de wind in 't aangezicht te hebben wegens Christus en Zijn kruis, ziet ik ben er één, die enige beproeving van Christus' kruis heb, ik kan zeggen, dat Christus altijd vriendelijk tegen mij geweest is; maar Hij gaat zichzelf te boven, mag ik zo spreken, in goedertierenheid, terwijl ik voor Hem lijd; ik geef u mijn woord daarvoor: Christus' kruis is zo kwaad niet als zij het wel noemen; het is zoet, licht en troostrijk. Ik zou de bezoeken van liefde en de ademen zelfs van Christus' mond als Hij kust niet willen missen en mijns Heeren gemakkelijke toelachingen en liefdeomhelzingen, onder mijn lijden voor Hem, voor een berg van fijn goud, noch voor al de eer, hoffelijkheid en grootheid van de fluwelen kerkelijken; Christus heeft de pit en het hart van mijn liefde: *Ik ben mijns liefsten, en mijn Liefste is mijne*. O, dat uw hand vast was aan Christus!

O mijn zeer geliefden in de Heere, ik wilde dat ik mijn stem kon veranderen en dat ik een tong had, gestemd door de hand van mijn Heere; dat ik de kunst verstond, van te spreken van Christus, opdat ik u mocht afschilderen de waardij, de hoogheid, grootheid en voortreffelijkheid van die schoonste en vermaarde Bruidegom! Ik bid u door de barmhartigheid van de Heere, door zuchtingen, tranen en 't bloed van het hart van onze Heere Jezus, door de zaligheid van uw arme en kostelijke zielen, klim op de berg, opdat u en ik elkaar voor de troon van het Lam mogen ontmoeten, onder de vergadering van de eerstgeborenen. De Heere geve dat dit de bestemde plaats mag zijn, waar u en ik de handen samen op mogen steken en plukken en eten van de boom des levens, waar wij samen mogen feest houden en drinken van die zuivere rivier van 't water des levens, dat van onder de troon Gods en van het Lam komt. O, hoe klein is hier uw handbreedte en spanlengte van dagen. Uw duimbreedte van tijd is nu minder dan toen wij vaneen scheidden. Eeuwigheid, eeuwigheid komt ter post aanvliegen, dan zal ieder mens zijn zwart en wit, kwaad en goed voor 't licht gebracht worden. O, hoe laag zullen uwe gedachten zijn van deze uiterlijk schone, maar van binnen verrotte appel, de ijdele, ijdele nietige wereld; als de wormen hun huizen zullen maken in de hollen van uw ogen, het vlees van het ronde van uw kaken zullen afeten en dat lichaam maken tot een deel dorre beenderen; denkt niet dat de algemene deur, van God te dienen, gelijk uwe burens en anderen doen, u naar de hemel zal brengen; weinigen, weinigen worden zalig; in het hof des duivels zijn er menigten; hij heeft het grootste getal van de mensen tot zijn vazallen; ik weet, deze wereld is een grote bosschage van doornen in uw weg naar de hemel, maar u moet er doorheen, gewen u aan de Heere, houd Christus vast, hoor zijn stem alleen, loof Zijn Naam, heilig en houd zijn dag, bewaar het nieuwe gebod, hebt elkaar lief, laat de Heilige Geest in uw lichamen wonen en wees rein en heilig, hebt de wereld niet lief, liegt niet, bemint de waarheid en volgt ze, leert God te kennen, houdt in gedachtenis hetgeen ik u geleerd heb, want God zal er rekenschap van eisen, als ik ver van u zal zijn, wacht u voor alle kwaad en voor alle schijn van kwaad, volgt het goede zorgvuldig en zoekt vrede en jaagt ze na. Eert uw Koning en bidt voor Hem, gedenk mij bij God in uw gebeden. Ik vergeet u niet, ik heb u dikwijls gezegd terwijl ik met u was en nu schrijf ik het weer: Zwaar, droevig en smartelijk is die slag van des Heeren toorn, die op Schotland komt; wee, wee, wee aan dit hoerachtig land, want zij zullen de beker van Gods gramschap nemen van zijn hand, drinken, spuwen, vallen en niet weer opstaan; haast u, haast u snel naar uw sterkte, gij gevangene van hoop, en verbergt u daar, totdat de toorn van de Heere voorbij gaat. Volgt niet de herders van dit land: want de zon is over hen ondergegaan, zo waarachtig als de Heere leeft, zij leiden u van Christus en van de goede oude weg; nochtans zal de Heere de heilige stad bewaren en deze verwelkte kerk wederom doen opluiken en uitspruiten als een roos en als een veld, dat de Heere gezegend heeft. De genade des Heeren Jezus zij met u allen. De gebeden en zegening van een gevangene van Christus, zijnde in banden voor Hem en voor u, zij met u allen, Amen.

Uw wettige en liefhebbende herder, Samuël Rutherford

Aberdeen, 14 juli 1637

3. Aan de eerwaarde zeer beminde belijders van Christus en zijn waarheid in oprechtheid, in Ierland.

Hartelijk geliefden in onze Heere en deelgenoten van de hemelse roeping, genade, barmhartigheid en vrede zij u van God onze Vader en onze Heere Jezus Christus. Ik verblijd mij altijd, en allermeeft nu ik ben in mijn banden, zeer zoete banden voor Christus mijn Heere, te horen van uw geloof en liefde en te verstaan, dat onze Koning, onze Beminde, onze Bruidegom, u nog blijft aanzoeken, zonder vermoeid te worden, zoals Zijn vrouw, en dat de vervolging en bespottingen van de zondaren, de Aanzoeker van uw huis niet hebben verdreven. Ik verzeker u, in de Heere, dat die mannen Gods, die nu verstrooid en van u gedreven zijn, u zetten op de rechte weg, om Christus te krijgen. En ik zet er mijn zaligheid voor in, al waren tien hemelen de mijne, indien deze weg, deze weg daar ik nu voor lijd, deze weg, die de wereld toenamen geeft en smaadt en geen andere weg, niet is de koningspoort ten hemel; ik zal nooit Gods aanschijn zien, helaas, ik zou jammerlijk bedrogen zijn, was het zo, indien niet deze weg de enige zalige weg naar de hemel is.

Och, dat u het woord van een gevangene van Christus daarvoor wilde aanzien; ja ik weet, u hebt er het woord voor van de grootste Koning, dat het uw wijsheid niet zal zijn, naar een andere Christus om te zien en naar een andere wijze van Hem te dienen, dan nu zalig aan u geopenbaard is. Daarom al heb ik nooit uw aangezicht gezien, laat mij toe, dat ik aan u schrijf, u eerwaarde lieden, u trouwe herders, die nog onder de kudde bent, en u oprechte belijders van Christus' waarheid; ook u die zwak en vermoeid in 't afdwalen mocht zijn, die maar een half oog naar de Bruidegom kunt slaan, of ik u door een zwakke bevinding mocht kunnen bevestigen en versterken in deze goede weg die overal wordt tegengesproken. Ik kan met de grootste verzekerdheid, tot de eer van onze hoogste, grootste en liefste Heere zij het gesproken, zeggen, al ben ik maar een kind in Christus en nauwelijks kunnende gaan, als met de hand gehouden zijnde, en de geringste en minder dan de minste van de heiligen, dat wij op twintig trappen niet nabij komen tot de rechte liefde en achting van die Schoonste onder de kinderen der mensen; want indien 't mogelijk was, dat de hemel, ja tien hemelen met Christus in de weegschaal gelegd werden, ik zou denken dat de reuk van Zijn adem boven die alle is, dit weet ik zeker, Hij is ver de beste helft van de hemel, ja, Hij is al de hemel en meer dan al de hemel. Mijn getuigenis is van Hem, dat tien levens van zwarte droefheid, tien doden, tien hellen van pijn, tien sulferovens en alle uitgelezen pijnigingen, te weinig zouden zijn voor Christus, indien Hij met ons lijden, als met geld te koop was. Daarom bezwijkt niet in uw lijden en gevaren te ondergaan voor Hem; ik roep hel, droefheid en schande uit over alle lusten, over alle medevrijers, die Christus' plaats zouden willen innemen in die ganse kleine maat van liefde, in deze onze nauwe zielen, welke de zoetste Jezus toekomt. O hoogste, o schoonste, o liefste Heere Jezus! neem Uw Eigen plaats van alle bastaard-liefhebbers! O, dat wij al ons deel in de tijdelijke eer en goederen konden opveilen en verkopen voor een verbandbrief van Christus voor alle eeuwigheid! O, wat zijn wij beneveld en bevuild met de liefde van de dingen, die aan deze zijde van de tijd en aan deze zijde van het doodswater zijn? Waar kunnen wij een dergelijke als Christus vinden, of een even gelijke, of een betere dan Hij, onder geschapen dingen!

Och, deze wereld heeft geen begrip van, noch enige liefde tot onze Welbeminde. Och dat ik mijn lachen, vreugde, rust en alles voor Hem verkopen kon, tevreden zijn met een bed van stro, brood bij gewicht en water met mate, in het veld van onze wenende

Christus! Ik weet, zijn zak en as zijn beter dan het lachen van de dwazen, dat is gelijk het kraken van de doornen onder een pot. Maar helaas, wij verharden ons aangezicht niet tegen de koude noorderstormen, die op Christus' schoon aangezicht waaien; wij houden veel van een zomerse godsdienst, te zijn hetgeen de zonde gemaakt heeft namelijk zo dun van vel, alsof wij van wit papier waren en zouden graag naar de hemel gebracht zijn in een goed dicht gedekte wagen, van harte wensen, dat Christus ons wilde borgstellen en Zijn handschrift en zegel geven, voordat wij alleen een schone zomer zullen hebben, totdat wij in de poorten van de hemel geland zijn; hoe velen van ons zijn hier bedrogen en bezweken in de dag van de beproeving; onder u zijn sommigen van dit slag.

Het zou mij bedroeven, zo mijn beminde A.T. ulieden verlaten heeft. Ik wil niet geloven, dat hij Christus' zijde durft verlaten; ik verzoek, dat u hem dit van mijnentwege laat weten, want ik heb hem eens in Christus liefgehad en ik kan mijn hart omtrent hem niet licht veranderen. Maar dit is de waarheid, dat velen van ulieden en te veel ook van uw naburige kerk van Schotland, zijn geweest gelijk een landman, die pachtvrij zit en niet weet, hoe hij het land bezit, totdat zijn recht wordt betwist. En nu ben ik verzekerd, dat iedereen van ons zal gevraagd worden, op welke voorwaarden wij Christus bezitten, want wij hebben lang pachtvrij gezeten, wij hebben Christus zonder een natte voet gevonden, en Hij en Zijn Evangelie zijn op kleine kosten tot onze deuren gekomen, maar nu moeten wij onze voeten nat maken om Hem te zoeken. Onze kwade manieren en de boze fatsoenen van handelen, van een volk, dat van zijn jeugd aan gerust is geweest en gelijk Moab niet van vat in vat vergoten is, Jerem. 48:2, hebben gemaakt, dat wij als staande wateren een vuil schuim hebben vergaderd, en dat, wanneer wij geroerd worden, onze drek opkomt en gezien wordt. Velen grijpen Christus maar ten halve en de wind blaast hen en Christus vaneen, gewis als de mast gebroken en in de zee gewaaid is, zo is het al vrij kunstig, op Christus naar het droge te zwemmen. 't Kan wel geschieden, dat Gods kinderen in een zware beproeving zich neerleggen, als verborgen aan de andere zijde van een doornbos, terwijl hun meester Christus gevangen wordt, gelijk Petrus deed, en schuilen daar, totdat de storm over is; wij allen weten de weg, om een hele huid te houden, het eenvoudigste hart, dat er is, heeft een onderbeursje dat de verlooehening van Christus zal bevatten en een vreselijke afval. O, wat een zeldzame zaak is 't, Christus hou en getrouw te zijn, wanneer Hij een verschil heeft met de schilden van de aarde.

Ik wenste dat u allen mocht opmerken, dat deze beproeving van Christus is; zij is over u gekomen opgekocht, want gewis, als wij een verzoeking met ons eigen geld kopen, geen wonder dat wij er zo licht niet van bevrijd worden en dat God zo vaardig niet staat om die van onze handen af te nemen, dit is Christus' gewone huisijver, hetwelk Hij gebruikt, om alle vaten van zijn huis daarmede te beproeven, nu is Christus bezig, in Zijn schat voor zon en maan uit te brengen en zijn getover te zien, en in het overzien te beproeven, wat gewicht van goud en van gewaterd koper in Zijn huis is. Buigt, noch ontduikt nu niet en geeft uw vijanden niet een haarbreed toe. Christus en Zijn waarheid kunnen niet gescheiden worden, Zijn waarheid heeft geen wijdte of breedte, dat ge daar wat van mag afnemen en wat van laten. Ja, het Evangelie is gelijk een dun haar, dat geen breedte heeft en niet in tweeën kan gekliefd worden; 't is niet mogelijk, dat men tussen Christus en de antichrist een zaak zou overeenkomen en vereffenen. En daarom, of u moet voor Christus zijn, of u moet tegen Hem zijn. Het was maar mensenverstand van bisschoppen en van hun Peter de paus, (die onwettige en mens der zonde), dat men Christus en Zijn koninklijke voorrechten en Zijn waarheid, of de minste nagelbreedte van Zijn uiterste wil, gesteld heeft in de nieuwe

almanak van middelmatigheden, en dat men een wit onbeschreven blad heeft gemaakt in Christus' Testament, dat men zou mogen opvullen en alzo de waarheid en hetgeen zij middelmatig noemen, onder elkaar mengen en samen spinnen, opdat de antichrist zijn waren te beter mochten verkocht worden. Dit is niet anders dan de vondst en de verzonnen droom van de mensen, van wie de gewetens ten uiterste vermetel zijn en die een keel hebben, waar een gesneden beeld, groter dan de kerkdeur, vrij door kan gaan. Ik ben zeker, dat, wanneer Christus ons allen zal uitbrengen in ons zwart en wit, op die dag, wanneer hij de tijd en de wereld zal doen ophouden en haar heerlijkheid in witte as zal leggen, gelijk een afgesneden meibloem, die haar bloesem verloren heeft, er weinigen, ja geen zullen zijn, die een stuk, de godsdienst en eer van onze Koning en Wetgever rakende, zullen durven middelmatig maken. O, dat deze verleide en geblinddoekte wereld wilde zien, dat Christus niet rijst noch daalt, niet staat noch ligt naar de mensen hun begrip. Wat is Christus te lichter, dat de mensen met Hem handelen door open uitroeping, gelijk men doet met geschroeid en te licht geld? Nu zet men Christus enige asen, ponden of schellingen af, en men wil, Hij zal gaan voor een penning of een pond, voor één of voor honderd, naardat de wind uit het oosten of uit het westen waait; maar de Heere heeft Hem alreeds onderzocht en gewogen; dit is Mijn geliefde Zoon, in Welke Ik Mijn welbehagen heb, hoort Hem. Zijn waardij en gewicht blijft staan. Ons staat het toe, Christus hoog te heffen en alle geschapen heerlijkheid voor Hem laag te zetten. O, dat ik Hem kon verhogen, Zijn Naam verhogen en Zijn troon verhogen! Ik weet en ben verzekerd, dat Christus wederom hoog en groot zal zijn, in Zijn arme verwelkte, van de zon gebrande kerk van Schotland en dat de spranken van ons vuur over zee en rondom zullen vliegen, om u en andere zusterkerken te verwarmen; en dat deze tabernakel van Davids huis, dat gevallen is, ja, deze woeste plaats van de Zone Davids weer zal gebouwd worden; ik weet, dat het gevangenhuis, de kruisen, vervolgingen en beproeving van de twee geslachte getuigen, die nu dood en begraven zijn, Openb. 11, en van de getrouwe belijders, een achterdeur en achteruitgang van ontkoming hebben; dat de dood, hel, wereld en plagerij alle vaneen zullen klieven en in tweeën slijten en ons een vrijer doortocht geven, om tolvrij daardoor heen te gaan en wij zullen al Gods goede goud uit de oven meedragen en achter ons niet anders dan ons schuim en droesem nalaten, wij mogen dan Christus voorshands als Overwinnaar uitroepen; Hij is als Koning gekroond op de berg Sions; God heeft Hem de kroon op Zijn hoofd gezet, Ps. 2. En wie zou deze Hem weer durven afnemen? Buiten twijfel heeft Hij een zware en harde twist met Zijn kerk en daarom wordt Hij genoemd Jes. 31:9, Hij die te Sion vuur, en te Jeruzalem een oven heeft. Maar als Hij zijn werk te Jeruzalem volbracht heeft, zullen alle Sions haters zijn, als die hongerige en dorstige mens, die droomt dat hij eet en drinkt, en ziet als hij wakker wordt is hij mat, en zijn ziel is leeg. En dit voordeel hebben wij ook, dat Hij al de zwakheden van Zijn vrouw voor de zon en maan niet zal uitbrengen; het is de zedigheit van de huwelijksstoorn of manstoorn, dat onze zoete Heere Jezus niet met kijven op de straat zal komen, om alles de wereld te doen horen wat tussen Hem en ons is; Zijn zoete misnoegdheden en bestraffingen blijven onder dak, en dit omdat Hij God is.

Twee bijzondere dingen moet u behartigen:

1. Beproeft uwe belijdenis, en verzekert die, opdat u geen ledige lampen draagt; helaas, zorgeloosheid is 't vergif en de ondergang van het grootste deel van de wereld! Ach, hoe veel belijders gaan met een vergulde luister, en als in 't goud voor de mensen (die maar getuigen zijn van onze witte huid) en nochtans maar bastaarden en verworpen zilver zijn; merk hoe schoon sommigen voor de wind

gaan, met opgehesen zeilen, en in 't wit, zelfs tot het punt van verlichting, Hebr. 6:5, en smakende de hemelse gave, de Heilige Geest deelachtig, en proevende het goede Woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw. En nochtans is dit maar een vals stuk van vernieuwing, en binnenkort zijn dezulke schielijk op de rotsen gebroken, en krijgen nooit de haven, maar stranden in de grond van de hel. O, maakt uw hemel zeker, en toetst, hoe u aan de bekering gekomen bent; opdat het geen gestolen goederen mogen zijn, in een schone luisterrijke belijdenis. Een schone huid over oude wonden maakt een onderrottend geweten; vals onderwater, dat niet gezien is, is gevaarlijk, en dat is een lek en reet in de grond van een verlicht geweten, dikwijls vallend en zondigend tegen 't licht. Het smart me zeer dat de heilige belijdenis van Christus door velen tot een toneelkleed gemaakt wordt, om een ijdele naam in 't huis te brengen, en dat men Christus doet dienen de oogmerken van de mensen. Dit is zoveel, alsof men een oven stopte met de klederen van een koning.

2. Tenzij de mensen 't lichaam van de zonde pijnigen en doden, in geheiligde zelfverloochening, zo zullen zij nooit Christus' martelaars en Christus' getuigen zijn. Och, dat ik meester kon wezen van die huisafgod: mijzelf, mijn eigen, het mijn, mijn eigen wil, verstand, achting en gemak! Hoe gelukkig zou ik zijn! O, maar wij hebben van node, van onszelf verlost te worden, meer dan van de duivel, en van de wereld! Leer uzelf uit te stoten, en Christus in plaats van u in te nemen; ik zou een zoete ruiling en verwisseling doen, en oud voor nieuw geven, kon ik mijzelf uitschuffelen, en Christus mijn Heere in de plaats stellen van mijzelf, om te zeggen: niet ik, maar Christus, niet mijn wil, maar die van Christus, niet mijn rust, niet mijn lust, niet mijn geringe achting, maar Christus, Christus. Maar helaas, in onszelf te verlaten, en Christus te stellen voor onze afgod, onszelf, zo hebben wij nog een overspelig achteromzien naar onze oude afgod.

O ellendige afgod, mijzelf, wanneer zal ik u geheel versmaad zien, en Christus geheel in uw plaats gesteld! Ach, dat Christus, Christus de volle plaats en bezitting van mijzelf had, dat al mijn beogingen, voornemens, gedachten en begeerten eindigden en landden op Christus, en niet op mijzelf! Evenwel al kunnen wij deze verloochening van mij en 't mijne niet bereiken, zodat wij kunnen zeggen: ik ben niet mijzelf, mijzelf is mijzelf niet, mijn eigen is niet langer mijn eigen, zo zal toch ons beogen hiervan, in al 't geen wij doen, aangenomen worden: want helaas, ik denk, dat ik sterven zal maar beginnende en er naar staande, om een Christen te zijn. Is het niet onze troost, dat Christus, de Middelaar van 't Nieuwe Verbond, tussen God en ons in 't werk is gekomen, zodat groene en jonge erfgenamen, die de zondaars zo gelijk zijn, nu een voogd hebben, die God is? En nu, God zij gedankt, onze zaligheid is op Christus gebouwd; ik ben verzekerd, dat Deze grond nooit uit de hemel en gelukzaligheid zal vallen. Ik zou wel duizendmaal de koop opgegeven hebben, was het niet dat Christus' vrije genade onze zaligheid in handen had genomen.

Bidt, bidt en strijdt met de Heere over uw zusterkerk; want het schijnt, dat de Heere bezig is, om uit te zien naar zijn verstrooide schapen, in de duistere en bewolkte dag. O, dat het onze Heere geliefde, de oude verwoeste en vervallen Tabernakel van David weer op te richten in Schotland, opdat wij de heerlijkheid van de tweede tempel in dit land mochten zien. O, dat mijn kleine hemel werd opgeveild tot een rantsoen van de eer van mijn Heere Jezus, onder Joden en Heidenen, dat er nooit dauw lag op mijn takken en dat mijn arme bloem verwelkt aan de wortel, zo Christus maar op de troon werd gesteld, en Zijn eer gevorderd door de gehele wereld, en bijzonder in deze drie koninkrijken. Maar ik weet, Hij heeft mij niet nodig, wat kan ik Hem toevoegen? Maar

och dat Hij Zijn hoge en zuivere heerlijkheid wilde doen lopen, door zo'n vuile goot als ik ben! En hoewel hij de bloesem van mijn enige geringe vreugde, die ik aan deze zijde van de hemel had, heeft doen afvallen, namelijk mijn vrijheid om Christus aan zijn volk te prediken, zo ben ik nu daaraan dood, mits dat Hij maar uit mijn zwijgen en lijden heerlijkheid wilde houwen en trekken, heerlijkheid voor mijn koninklijke Koning. Och, dat ik mijn bekomst had van Zijn liefde; maar ik weet, dat kwade manieren maken een afkerige en vreemde bruidegom. Ik bid u ernstig om de hulp van uw gebeden, want ik vergeet u niet, en ik groet hartelijk in Christus de getrouwe herders, en eerwaarde belijders in dat land. Nu de God des vredes, die onze Heere Jezus, de grote Herder van de schapen, door 't bloed van het eeuwige Verbond uit de doden teruggebracht heeft, volmake u in ieder goed werk, om Zijn wil te doen, werkende in u, 't geen welbehaaglijk is voor Hem. Genade, genade zij met u!

De uwe in zijn zoetste Heere Jezus,
Samuël Rutherford.

Aberdeen, 4 februari 1638

4. Aan de recht edele en uitverkoren Vrouwe, Mevrouw Markgravin van Kenmure

Edele en uitverkoren vrouw,

De eer, waar ik deze zestien jaren om gebeden heb, met onderwerping aan mijns Heeren wil, heeft mijn vriendelijke Heere nu aan mij verleend, namelijk te lijden voor mijn koninklijke en prinselijke Koning Jezus, en voor Zijn koninklijke kroon, en de vrijheid van Zijn koninkrijk, hetwelk zijn Vader Hem gegeven heeft. De verboden heren hebben mij gevonnist met afzetting en arrest binnen de stad Aberdeen. In 's konings naam is mij gelast, tegen de twintigste van de naastvolgende maand augustus, daar te gaan en daar te blijven, zolang het de koning goed vindt, gelijk zij het hebben voorgegeven. Hoewel Christus' groene kruis mij vers opgelegd, wat zwaar valt, als ik de vele schone dagen gedenk, die zoet en troostrijk aan mijn ziel waren, en aan de zielen van vele anderen; en dat de jonge spruiten in Christus van de borst zijn afgerukt, en Gods erfdeel woest is gelegd, nochtans dat zoetrijkende en geparfumeerde kruis van Christus is verzegeld met zoete verkwikkingen, met kussen van een Koning, met de blijdschap des Heilige Geestes, met geloof, van dat God het zuchten van een gevangene hoort, met ontwijfelbare hoop, van dat ik, zo zeker als mijn Heere leeft, na deze nacht het daglicht zal zien, en dat Christus' lucht weer over mij opklaren zal, en over Zijn arme kerk; en dat Hij in een vreemd land onder vreemde aangezichten gunst zal geven in de ogen van de mensen, aan Zijn arme onderdrukte dienaar, die niet durft dan liefhebben, die lieflijke, die prinselijke Jezus, de Trooster van zijn ziel. Alles zou wel zijn, indien ik vrij was van oude beschuldigingen, wegens schuld en verzuim in mijn beroep, en wegens dat ik te weinig voor de kroon, eer en het koninkrijk van mijn Welbeminde gesproken heb. Och, dat ik nog een dag had om te pleiten voor Koning Jezus, in de vergadering van de heiligen! Indien mijn Heere nu ook tot het twisten voortgaat, dan sterf ik, ik kan het niet verdragen: doch ik wacht naar vrede van Hem; want Hij weet, ik mag van de mensen vijandschap dragen, maar de Zijne kan ik niet dragen. Dit is mijn enige kwelling, dat ik vrees, weinig goeds in mijn bediening gedaan te hebben; maar ik durf niet anders zeggen dan dat ik de kinderen van de bruiloftskamer heb liefgehad, en dat ik gebeden en gewenst heb om de voorspoed van het huwelijk, en de komst van Zijn Koninkrijk.

Ik voorzie niet minder dan een oordeel over Galloway, en dat de Heere deze gehele natie zal bezoeken, wegens de twist van het verbond. Maar 't geen op mij, of iemand aan mij gelijk, kan gelegd worden, is te licht voor Christus. Christus wil meer lijden, ook de dood, en levend verbrand te worden, in Zijn zwakke dienaars, zelfs voor deze eerwaardige zaak, waar ik nu voor lijd. Nochtans niettegenstaande al mijn klachten (en Hij weet, dat ik nu niet durf veinzen) nooit is Hij zoeter en vriendelijker voor mij geweest dan Hij nu is; een kus nu, is zoeter dan tien over een tijd lang; zoet, zoet, zoet is zijn kruis, licht, licht en gemakkelijk is zijn juk. O, wat een zoete stap zou het zijn, tot in mijns Vaders huis door tien doden heen te stappen voor de waarheid en zaak, van die onbekende, en daarom niet half genoeg beminde plant van naam, de Man die genoemd is Spruite, de voornaamste boven tienduizenden, de schoonste onder de kinderen der mensen! Och, wat ongeziene vreugde, hoeveel hemelijke hartbrandingen van liefde zijn er in de overblijfselen van het lijden van Christus! Mijn lieve waarde vrouw, ik betuig het UEd. onder mijn hand (mijn hartschrift zowel als mijn handschrift): welkom, welkom, zoet; zoet en heerlijk kruis van Christus; welkom zoete Jezus met uw lichte kruis, Gij hebt nu al mijn liefde van mij gewonnen en verkregen; behoud wat Gij verkregen hebt. Alleen, wee, wee is mij, vanwege mijn beroofde kudde, wegens de lammeren van Jezus; die ik vrees, dat met droge borsten zullen gevoed worden; doch daarvan zwijg ik nu. Mevrouw, ik durf niet beloven UEd. te bezoeken, wegens de korte tijd, die mij vergund is; en ik heb voor, de koning te gehoorzamen, die macht over mijn lichaam heeft; en weerspanning tegen koningen betaamt Christus' dienaren niet; gelieve aan Mevrouw Marre mijn geval bekend te maken.

Ik wil verwachten, dat UEd. en die goede Mevrouw des Heeren gevangene bij God gedachtig zullen zijn, niet om mijnentwil maar om des Evangelies wil. Mevrouw, verbind mij aan UEd. (indien 't meer kan zijn) en schrijf aan uw broeder, mijnheer van Lorne, dat ik hem bedank, voor hetgeen hij voor mij, een arm, en aan UEd. onbekende vreemdeling, gedaan heeft; ik zal voor hem en zijn huis bidden, zolang ik leef; het is zijn eer, zijn mond op de straten te openen, voor zijn verongelijkte en onderdrukte Meester Christus Jezus. Nu, mevrouw UEd. en het zoete kind bevelende aan de ontferming van mijn eigen Heere Jezus, en aan de goedgunstigheid Desgenen, die in het braambos woonde, zo blijf ik

De uwe in mijn eigen zoetste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Edinburgh, 28 juli 1636

5. Aan de edele en christelijke Mevrouw, de Markgravin van Kenmure

Mijn zeer waarde en lieve Vrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u! Ik kan UEd. en dat zoete kind niet vergeten, ik wens te horen, wat de Heere aan u en aan hem doet; het zou liefde zijn, aan mij te schrijven. Ik kan niet nalaten aan mijn vrienden te schrijven, dat Christus mij in Aberdeen beschikt heeft en mijn vijanden mij hier gezonden hebben, om met liefdemaaltijden gevierd te worden bij mijn koninklijke, hoge, hoge en vorstelijke koning Jezus. Mevrouw, waarom zou ik Christus' eerlijkheid smoren, ik durf Zijn goedheid aan mijn ziel niet verbergen; Hij zag mij wat stuurs en vreemd aan, toen ik hierin 't eerst kwam, maar ik geloof Hem Zelf beter dan Zijn aanschouwingen. Ik zal met Christus niet wederom twisten over een duister aanzien; nu heeft Hij het masker van Zijn aangezicht afgetrokken, en zegt, kust uw bekomst, en wat ik meer heb, terwijl

ik de grote hemel krijg in mijn kleine armen. O hoe is 't lijden van Christus voor Christus; God vergeve het hen, die een kwaad gerucht brengen over het zoete kruis van Christus; het zijn slechts onze zwakke en duistere ogen, die maar op de zwarte zijde zien, die ons doen missen. Degenen, die dit bittere hout schielijk op hun rug kunnen nemen, en het fraaitjes daaraan hechten, zullen het zo'n last vinden, gelijk de vleugelen zijn voor de vogel, of de zeilen voor het schip.

Mevrouw, het berouwe u niet, dat gij 't beste deel gekozen hebt; op mijn zaligheid, dit is Christus' waarheid waar ik nu voor lijd; vond ik maar koude troost in mijn lijden, ik wilde anderen niet bedriegen; ik wilde het u rechtuit gezegd hebben; maar de waarheid is: 't is Christus' kroon, Zijn scepter, en de vrijheid van Zijn koninkrijk, die nu in twijfel getrokken wordt, omdat wij niet willen toestaan, dat Christus schatting betaalt, en een Leenheer is aan de schilden van de aarde, daarom zijn de kinderen van onze moeder toornig op ons; maar het past Christus niet, iemands stijgbeugel te houden; het zou een zoete en eerwaarde dood zijn, voor de eer van die koninklijke en prinselijke koning Jezus te sterven; Zijn liefde is een verborgenheid voor de wereld. Ik zou niet geloofd hebben, dat er zoveel in Christus was als er is; komt en ziet, dat maakt Christus in Zijn voortreffelijkheid en heerlijkheid bekend. Ik wenste dat deze gehele natie wist, hoe zoet Zijn adem is; 't is weinig, Christus in een boek te stellen, gelijk de mensen de wereld op een kaart stellen; zij spreken van Christus door het Boek, en door de tong, en niet meer; maar tot Christus te naderen, Hem te vatten en te omhelzen is wat anders. Mevrouw, ik schrijf aan U Eerw. tot uw moedgeving in die heerlijke belijdenis, waarmee Christus u geëerd heeft; u hebt de zonzijde van de heuvel gekregen, en 't beste van Christus goede dingen; Hij heeft u geen bastaardsdeel gegeven; en al krijgt u slagen en zure beschouwingen van uw Heere, geloof nochtans Zijn liefde meer dan uw eigen gevoelens; want deze wereld kan niets van u nemen, dat waarlijk uwe is, en de dood kan u geen ongelijk doen; uw Rotssteen ebt en vloeit niet, maar uw zee; 't geen Christus gezegd heeft, daar zal Hij bij blijven; Hij zal uw Voogd zijn; u zult uw brieven van deel aan de hemel niet hebben, om mee te spelen; het is goed, dat u uw krediet bij Christus verloren hebt, en dat de heer "Vrije wil" uw voogd niet zal zijn; Christus zal 't opnemen van u naar de hemel niet toevertrouwen aan uzelf, noch aan enig afgevaardigde, maar zal 't houden aan Zichzelf, gezegend zij uw Voogd. Als uw Hoofd, uw Bruidegom en Heere zal verschijnen, dan zal uw dag aanbreken, en hij zal geen namiddag noch avondschaaduw hebben. Laat uw kind van Christus zijn, laat het bij u blijven als de Heere Zijn pand, dat u gewillig Hem zult teruggeven, als God wil.

Mevrouw, ik vind het volk hier vriendelijk jegens mij, maar in de nacht en tussen vier ogen, zonder gezien te willen zijn. Mijn Meesters zaak mag zich op de open straat niet vertonen, anderen zijn vriendelijk op hun wijze; velen achten mij een vreemd mens, en dat mijn zaak niet goed is; maar ik vraag niet veel naar de mensen hun gedachten of goedkeuring; ik ben niet beschaamd van het kruis. De predikanten van deze stad geven grote liefde voor, maar de bisschoppen hebben dit tot hun zachte wreedheid toegedaan (want zo oordelen zij het) dat ze mij de predikstoelen van deze stad ontzegd hebben; het volk knort, en roept er tegen uit; en om de waarheid te zeggen, hoewel Christus mij anders veel toegeeft, zo weerhoudt mij toch mijn stilzwijgen op 's Heeren dag, van bovenmate verheugd te zijn, en van op te springen in de hitte van mijns Heeren liefde; enigen zijn mij genegen, waarom ik hoor, dat de predikanten hier voorhebben mijn verblijf te doen veranderen naar een andere plaats toe; zo koud is de Noordse liefde: maar Christus en ik zullen het dragen; ik heb lang met dit droevig stilzwijgen geworsteld; ik zeide, wat schort Christus, nopende mijn dienst; en mijn ziel heeft

liggen pleiten met Christus, ook tot ja en neen; maar ik wil voor Hem buigen, mits dat mijn lijden meer predikt, dan mijn tong deed; want ik gaf Christus niet een vinger breed, dan voor tweemaal zo goed wederom. Met één woord, ik ben een dwaas, en Hij is God. Ik zal mij hierna stil houden; laat mij van UEd. horen, en van uw lieve kind; bid voor een gevangene van Christus, die UEd. gedachtig is. Bid mijn verplichte gehoorzaamheid af aan de goede mevrouw Marre; genade, genade zij met u; ik schrijf en bid zegeningen over uw zoete kind.

De uwe in alle schuldige gehoorzaamheid in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 22 nov. 1636

6. Aan de rechtvaardige en Christelijke Vrouwe, Mevrouw de Markgravin van Kenmure

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u! Ik heb UEd. brief ontvangen; zij verkwikte mij in mijn bezwaardheid; dat de zegen en gebeden van een gevangene van Christus u overkomen. Sinds ik hier gekomen ben, heeft mij de provincie van Galloway niet een brief gezonden, dan 't geen mijn broeder Earlstoun, en zijn zoon mij schreven. Ik kan mijn papieren niet overgebracht krijgen. Maar mevrouw, ik mis niet de vriendelijkheid van Één, Die er de hand in heeft; Christus (al had hij sinds ik geboren was, nooit meer voor mij gedaan) heeft mijn hart aan Zich verbonden, en heeft mijn zegening verworven, in dit huis van mijn vreemdelingschap. Het gelieft mijn Beminde, met een arme gevangene middagmaal te houden, en des konings nardus geeft een liefelijker reuk; niets bedroeft mij dan dat ik mijn feest alleen eet, en dat ik Zijn heiligen niet kan stichten. O, dat deze natie wist, wat tussen mij en Hem is, niemand zou van het kruis van Christus afkerig zijn; mijn stilzwijgen verteert mij; maar Hij heeft mij gezegd, Hij dankt mij niet minder, dan of ik dagelijks preekte; Hij ziet hoe graag ik er aan zou zijn en daarom gaat mijn loon al vooruit naar de hemel, alsof ik nog gedurig Christus predikte. Kapiteins betalen hun bedlegerige soldaten volkomen, hoewel zij niet voorttrekken noch wapenen dragen. Hoewel Israël niet wordt verzameld, zo zal ik nochtans verheerlijkt worden in de ogen mijns Heeren, en mijn Heere zal mijn Sterkte zijn, Jes. 49:5. Mijn krans, de gebannen predikant, zoals men mij te Aberdeen noemt, beschaamt mij niet; ik heb de witte zijden van Christus' kruis gezien, liefelijk is Hij geweest voor Zijn verdrukke knecht. Ps. 146:7, 8 en 9: *De Heere doet de verdrukten recht, Hij geeft de hongerigen brood; de Heere maakt de gevangenen los; de Heere richt de gebogenen op; de Heere bewaart de vreemdelingen.* Indien het kwam tot een verwisseling van kruisen, ik zou mijn kruis met niemand willen verruilen, ik heb welgevallen in Christus en Hij in mij, ik hoop dat niemand van ons zal horen. Desniettenstaande zo is het waar, dat ik mijn spijze krijg met vele slagen en ben zevenmaal daags op en neer, dikwijls ben ik beangst en neerslachtig wegens 't geval van mijn onderdrukke broeder, evenwel hoop ik dat de Heere Borg zal zijn voor Zijn knecht.

Maar nu op enige zwakke, zeer zwakke ervarenheid, ben ik er toe gekomen, dat ik een razende en bolderende duivel liever heb, nademaal wij toch een duivel moeten hebben, om de vromen wakende te houden; liever wens ik een moeilijke duivel dan een

zorgeloze en slapende. Toen ik hier kwam, was ik stuurs en pruilde tegen Christus, ik zeide: Hij had mij over de heining van de wijngaard geworpen, gelijk een dorre boom; maar ik zie, het was Zijn barmhartigheid, dat het vuur de dorre boom niet verbrandde; en nu, alsof mijn Heere Jezus de fout had begaan en niet ik, die toch mijn Heere belogen heb, heeft Hij het eerst verbeterd en sprak niet één woord tegen mij, maar is wedergekomen en heeft mijn ziel levendig gemaakt door Zijn tegenwoordigheid. Ja nu oordeel ik, dat zelfs de bladeren en de toevalligheden van 't kruis van Christus Jezus mijn Heere en deze vertroosting die het vergezellen, beter zijn dan de werelds zijn vaste renten. O hoeveel rijke afvallen zijn er in mijns Konings huis.

Ik ben verzekerd en durf er mijn zaligheid tot pand voor te stellen, dat het Christus' waarheid is, daar ik nu voor lijd. Ik weet, Zijn vertroosting die geen dromen, Hij zou zijn zegel niet willen stellen op wit papier, noch zijn verdrukten bedriegen, die op Hem vertrouwen.

UEd. schreef mij, *dat u nog een slechte discipel bent.*

Mevrouw, u moet de poort des hemels ingaan, met uw boek in uw hand, gedurig lerende, u hebt uw eigen brede deel van kwellingen gehad, Ja een dubbel gedeelte; maar het geeft te kennen, dat uw Vader u geen bastaard rekent, want wettig geboren kinderen worden gekastijd, Heb. 12:8. Ik verlang te horen over het kind; ik schrijf hem de zegeningen van Christus' gevangene en de weldadigheden Gods; laat hem Christus en de uwe zijn tussenbeide, maar laat Christus het gehele werk belijden, laat Hij de Uitlener en u de lener en niet de eigenaar zijn. Mevrouw, het is niet lang geleden sinds ik aan u schreef, dat Christus' barmhartigheid voor u bewaard blijft en ik blijf er nog bij; nu schrijf ik het me mijn hand, bemin Hem hartelijk, nader tot Hem om Hem te zien, daar is in Hem 't geen u nooit gezien hebt, Hij is altijd nabij, Hij is een Boom des levens, groen en bloeiend, 's zomers en 's winters; er is een grenslijn in de christelijkheid, zo wij daartoe komt, meer ziet en voelt, dan anderen kunnen doen, ik nodig u opnieuw om tot Hem te komen; komt en ziet, zal betere dingen van Hem spreken, dan ik kan doen. Komt nader, komt nader, zal veel zeggen. God heeft nooit deze wereld gerekend een deel die u waardig is; Hij heeft u niet willen gelijkstellen met een gave van slijk en leem ja, heeft u geen Ezausdeel willen geven, maar Hij behoudt de erfenis van Jakob voor u, bent u dan nu niet getrouw? Heb u niet een goede man? Mijn hart kan niet uitdrukken wat droeve nachten ik heb over de jonkvrouw, de dochter mijns volks; wee is mij, want onze tijd komt. Ezech. 7:10, 11 *Ziet de dag, ziet, de morgenstond is voortgekomen de roede heeft gebloeid, de hovaardij heeft gegroend; het geweld is opgerezen tot een roede van de goddeloosheid, de zon is ondergegaan over onze profeten.* Een droge wind komt er over Schotland, maar niet om te wannen, en niet om te reinigen; maar buiten alle twijfel, als de Heere Zijn woud zal neergehouwen hebben, zal het nagewas van Libanon groeien; zij zullen wijngaarden planten in onze bergen en een wolk zal nog de tempel vervullen. Nu de zegen van onze liefste Heere Jezus en de zegen van degene, die afgescheiden is van zijn broeders, kome op u.

De uwe te Aberdeen, de gevangene van Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

7. Aan de eerwaarde en recht edele Vrouwe, de Markgravin van Kenmure

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij UEd! Ik verlang van u te horen; ik ben hier wachtende, of een goede langverwachte wind eindelijk in Christus' zeilen zal waaien in dit land. Maar ik verwonder mij, zo Jezus niet tevreden is, nog meer te lijden in Zijn leden, in Zijn zaak en schoonheid van Zijn huis, liever dan dat Hij Zich wreken zou aan dit land. Ik hoor, dat vele waardige lieden, (die meer in des Heeren handeling zien, dan ik met mijn duister gezicht kan bereiken), zijn van een tegenovergesteld gevoelen, en geloven dat de Heere op Zijn wederkomst is tot Zijn huis in Schotland. Ik hoop dat Hij op Zijn reis daarheen is, maar ik verwacht niet anders, of Hij zal dit land met Zijn Eigen bloed voeden, eer Hij Zijn troon onder ons bevestigt. Ik weet, dat UEerw. niet wacht naar dingen die hier zijn; u hebt geen grote oorzaak te denken, dat uw goed en kapitaal onder het dak is van deze zichtbare hemelen, en ik hoop, u zoudt uzelf een bedrogen en misleide ziel achten, indien het zo was. Het zou mij smarten dat ik UEd. zou raden, een verbond met de tijd en dit leven te maken; maar liever verzoek ik u, zo koeltjes en veraf te houden van deze kwalijk gegronde hemel, die aan deze zijde van 't water is. Het heeft al wat te zeggen, als onze Heere de bloem afblaast van onze dwaze hoop in dit leven, en de takken van onze wereldse vreugde tot na aan de wortel afsnoeit, opzettelijk opdat zij niet weelderig zouden groeien. De Heere verderve mijn zotshemel in dit leven, opdat ik voor eeuwig mag behouden worden. Het deel van de vromen, in 't pit en merg van de kortlachende wereldse gelukzaligheid te moeten afstaan, is zo'n dadelijk kwaad niet als onze verblinde ogen dat wel beseffen. Mij dunkt nu meer dan tevoren dat het lang is, dat er geen verlossing komt, maar ik weet, ik ben in een dwaling; misschien ben ik nog niet gekomen tot die mate van beproeving, die de Heere zoekt in Zijn werk. Indien mijn vrienden in Galloway hun best deden tot mijn verlossing, ik zou uitnemend blij zijn. Doch ik weet niet anders of de Heere heeft een weg, waarvan Hij alleen de lof wil halen. Laat mij door de brenger weten hoe 't met het kind is, de Heere zij zijn Vader en Beschermmer en uw enige Trooster; hier, waar ik ben, is niets dan godslastering en godloochening; genade, genade zij met UEd.

UEd. tot alle dienst verplichte in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 13 februari 1637

8. Aan de edele en christelijke Vrouw, de Markgravin van Kenmure

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik wilde de gelegenheid om aan UEd. te schrijven door de brenger van deze niet laten voorbijgaan. Ik ben blij dat het kind wel is; mijn gebed is dat Gods gunst ook in de ogen van de mensen over hem gezien wordt. Ik hoop, Mevrouw, denk steeds aan de droeve en ellendige dagen, waarin wij nu leven; wanneer onze God in Zijn rechtvaardig oordeel, de Kerk zendt naar de poort, waarin zij staat, naar het bordeel van Rome, om haar een liefhebber te zoeken: nademaal zij Christus haar Man heeft verlaten. O wat zoete troost, wat rijke zaligheid is weggelegd voor hen, die liever hun klederen zouden wassen en wentelen in hun eigen bloed, dan door afval van Christus afgaan! Houd uzelf in de liefde van Christus, en sta ver af van de besmettingen van de wereld; voeg u niet met deze tijden, en onthoud u van te naderen tot de tekenen van samenzwering met hen, welke nu tegen Christus opkomen, opdat u mag zijn een, die voor Christus alleen bewaard is.

Ik weet, UEd. denkt hierop, en hoe u mag vernederd zijn wegens uzelf, en dit afkerige land; want ik houd het er voor, dat de toorn van de Heere uitkomende is tegen

Schotland. Ik heb steeds hoe langer hoe beter begrip van mijn koninklijke en waarde Meester; Hij is mij nu een Nieuwbeminder geworden, in vernieuwde vertroosting, door de tegenwoordigheid van de Geest van de genade en van de heerlijkheid; Christus' klederen rieken naar allerlei poeder van de kruidenier, als Hij komt uit zijn ivoren kamers. O, Zijn geparfumeerd aangezicht, Zijn schoon aangezicht, Zijn lieflijk en vriendelijk kussen, hebben een arme gevangene doen zien, dat er meer van Christus in dit leven te hebben is, dan ik geloofde; wij menen, dat al 't geen wij hebben, of 't geen in dit leven te hebben is, is maar een klein onderpand, een vier-urens-eten, een klein proefje (dat waar is in vergelijking met de erfenis) maar toch ik weet, het is meer; het is Gods koninkrijk binnen ons.

Wee, wee mij, dat ik geen tien liefden heb voor die ene Heere Jezus, en dat de liefde bezwijkt en opdroogt in Hem lief te hebben; en dat ik geen weg vind, om mijn liefdebegeerten, en 't pit van mijn hart ten koste te geven aan die Schoonste en Liefste daar. Ik kom ver ten achter met mijn nauwe hart. O, wat een laag afgaande ziel heb ik; om Christus' liefde daarin te bevatten! Want laat de werelden worden vermenigvuldigd tot miljoenen, naar het verstand van de engelen, totdat zij moe worden, deze werelden zouden het duizendste deel van Zijn liefde niet bevatten. O, dat ik mij kon schikken onder de drang van engelen, en serafim, en nieuwverheerlijkte heiligen en een nieuw liefdegezag van Christus voor geheel de wereld kon doen opgaan! Ik word gepijnigd met verwondering over de nieuw geopenbaarde schatten van Christus. Indien iedere vinger, lid, been en zenuw, een brandende toorts was in het heetste vuur, ik wilde dat zij allen konden uitzenden liefderoemingen, hoge lofgezangen voor eeuwig, voor die Plant van Naam, voor die Koninklijke en hoge Prins, Jezus mijn Heere. Maar eilaas, zijn liefde zwelt in mij op, en zij vindt geen lucht; eilaas, wat kan een stom gevangene voor Hem doen of zeggen! O dat ik een kunstig instrument had, om een boek van Christus en zijn liefde te schrijven! Ja, ik ben van Hem gevonden, en geketend gelaten met Zijne liefde; ik kan mijn ziel niet losgemaakt vinden om Zijn lof aan te heffen, en die aan anderen uit te geven. Maar ach, mijn daglicht heeft dikke wolken, ik kan niet schijnen in Zijn lof; ik ben dikwijls gelijk een schip, dat over en weer laveert, om de wind te zoeken; ik zeil zeer traag, en kan niet opgedreven worden tot op die beminnelijkste Heere. Och kon ik mijn zeilen wenden naar Christus' rechte streek, en dat ik mijns harten wens had van zijn liefde! Maar ik verderf zijn lof; ja ik weet geen gelijkenis, van 't geen Christus is, en van 't geen Hij waardig is; al de engelen, en al de verheerlijkten prijzen Hem niet half genoeg. Wie kan Hem verhogen, of zijn lof uiteten? Ik heb aan niets gebrek; onbekende aangezichten begunstigen mij, vijanden moeten 't goed van de waarheid spreken; mijn Meesters zaak verkrijgt aanprijzing. Ik heb koude hoop, dat ik vrijgesteld zal worden, naar 't geen zich laat aanzien; mijn geloof heeft geen bed om op te slapen, dan almachtigheid. De goedgunstigheid des Heeren, en Zijn zoetste tegenwoordigheid zij met u en dat kind. Genade en vrede zij u.

UEd. zeer gediensdige in zijn zoete Heere Jezus, Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

9. Aan de recht waarde en christelijke vrouwe, de Markgravin van Kenmure

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij UEd. Ik wilde niet nalaten een regeltje te schrijven met deze christelijke brenger, een, die in UEd. gelegenheid is, zijnde ook tot Christus gedreven van nabij, in en door zijn verdrukking. Ik wens, dat mijn vrienden

in Galloway mij niet vergeten mogen. Doch hoe het ook zij, Christus is zo goed, dat ik geen andere voogd zou begeren, al werd mij de vrije keus gegeven van tienduizenden daernevens. Ik oordeel nu, dat vijfhonderd bezwaarde harten voor Hem te weinig zijn. Ik wens, dat Christus nu wenend, lijdend, en veracht van mensen, liever en begeerlijker was aan vele zielen, dan Hij nu is; ik ben verzekerd, indien de heiligen Christus' kruis, dat zo nuttig en zoet is, misten, zij mochten wensen, wegens zijn winst en heerlijkheid, dat het geoorloofd was, Zijn kruis te kopen of te lenen. Maar 't is een genade, dat het de heiligen voor niet opgelegd wordt, want ik weet geen zoeter weg ten hemel, dan door vrije genade en harde beproevingen tegelijk, en de een kan de ander niet missen. O, dat de tijd sneller aankwam, en onze lang verwachte gemeenschap verhaastte met die Schoonste, Schoonste onder de kinderen der mensen! O, dat de dag ons begunstigde en kwam, en Christus en ons in elkaars armen stelde! Ik ben er zeker van, dat weinige jaren het ons verrichten zullen, en het krijgsmans-uurglas zal weldra aflopen. Mevrouw, zie naar uw lamp, en wacht naar uws Heeren komst, en laat uw hart veraf wonen van dat zoete kind; Christus' jaloersheid zal geen twee evangelijke liefden in uw hart toelaten; Hij moet er één hebben, en wel de grootste, een kleine liefde tot een schepsel mag en moet genoeg zijn voor een ziel, die met Hem getrouwd is. Uw Maker is uw Man, Jes. 54. Ik zou u 't goede willen wensen, en mijn verbintenis uit deze verleden jaren eist van mij niet minder. Maar meer kan ik niet wensen, noch bidden, noch begeren voor u, dan dat u Christus voor u mag uitgekozen hebben uit alle geschapen goed, ja Christus, al was Hij nat gemaakt in Zijn bloed, en dragende een doornenkroon. Ik ben verzekerd, de heiligen op hun best, zijn maar vreemdelingen omtrent het gewicht en de waardij van de onvergelykelijke zoetheid van Christus; Hij is zo nieuw, zo vers in voortreffelijkheid, elke dag opnieuw, voor hen, die meer en meer naar Hem zoeken, alsof de hemel zoveel nieuwe Christussen kon uitleveren (indien ik zo spreken mag) als er dagen tussen Hem en ons zijn; en nochtans is Hij Één en Dezelfde. Och, wij beminnen een onbekende Liefhebber, als wij Christus beminnen. Laat mij alleszins horen hoe het met het kind is. Dat de gebeden van een gevangene van Christus op hem zijn. Genade voor eeuwig, totdat de heerlijkheid die volmake, zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus, Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

10. Aan de edele en christelijke vrouw, de Markgravin van Kenmure

Mevrouw,

Niettegenstaande de grote haast van de brenger, wilde ik u zegenen op papier, wensend, nademaal Christus aan de wereld benijd heeft, dat ze uw liefde zouden hebben, dat u zichzelf mocht overgeven aan Christus, en voor niemand anders mocht zijn. Ik ken niemand die u waardig is, dan Christus. Mevrouw, òf ik ben lijdende voor Christus, en dit is de zekere en goede weg, òf het is met mij gedaan om in de hemel te komen en ik zal nooit Gods aangezicht zien, dat, God zij dank, niet wezen kan. Ik schrijf mijn zegening aan dat zoete kind, dat u van God geleend hebt; hij is u geen erfgoed, maar leengoed, bemin hem, gelijk de mensen geleende dingen liefhebben. Mijn hart is bezwaard van uwentwege. Zij zeggen, dat de kerk van Christus noch zoon, noch erfgenaam heeft en daarom zullen de vijanden haar bezitten; maar ik weet, zij is zo kwalijk niet bevriend, haar Man is haar erfgenaam en zij is Zijn erfenis. Indien 't mijn Heere geliefde, ik zou wensen, dat sommigen werden aangesproken over mijn terugkeren naar Anwoth. Maar indien dat nooit geschiedt, zo dank ik God, Anwoth is

de hemel niet, prediken is Christus niet; ik hoop 't af te wachten. Laat mij horen hoe het met het kind is en wat u van hem denkt en hoopt, want het zou mijn hart verlichten, zo ik wist, dat het wel was. Het staat in goede termen tussen mij en Christus, maar och, mijn schuldigheid! nochtans brengt Hij de zaken tussen Hem en mij niet op de straten en voor de zon. Genade zij eeuwiglijk met u.

UEd. tot alle gehoorzaamheid in Christus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 1637

11. Aan de eerwaarde en christelijke vrouw, Mevrouw Markgravin van Kenmure

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben verkwikt door uw brief; de rechterhand van Degene bij Wie de uitkomsten tegen de dood zijn, is dat zoete kind genadig geweest; ik kan hem en u in mijn gebeden niet vergeten. Mevrouw, wat uw staat aangaat, ik houd wel van zorgvuldige en tegelijk werkende klachten over 't gebrek aan werkzaamheid, omdat ik er velen merk, die het heiligheid genoeg achten, te klagen, en zich nergens toe te schikken, alsof het hen zou genezen, dat zij zeiden, ik ben ziek; zij achten de klachten een goede bezwering voor de schuld. Ik hoop dat u worstelende en struikelende bent, in deze dode eeuw waarin het volk hun tong, voeten en armen voor Christus kwijt is. Ik wil u aandringen, Mevrouw, tot een meerdere en een groeiende gemeenschap met Christus. Er zijn gordijnen weg te schuiven omtrent Christus, die wij nooit zagen; de nieuwe ontvouwingen van liefde in Hem; ik wanhoop, om ooit te zullen geraken tot het uiterste einde van de liefde, zoveel vouwen zijn er in. Graaf dan diep, zweet en arbeid, doe moeite om Hem en geef op de dag zoveel tijd voor Hem als u kunt; Hij wil met arbeid verkregen zijn. Ik, Zijn gebannen gevangene, zocht Hem, en Zijn berouw is over mij ontstoken, Hij heeft een beklag over mij gemaakt, gelijk Hij over de Zijnen doet, Jerem. 31:20, Jes. 54:11.

Ik weet niet, wat met Christus te doen, Zijn liefde omringt en overlaadt mij, zij bezwaart mij; maar och, hoe zoet en liefelijk is die last! Ik durf dit niet binnen mij houden, ik ben zo verliefd op zijn liefde, dat, indien Zijn liefde niet was in de hemel, ik zou onwillig zijn daar te gaan. O, wat is er al een wegen en een tellen aan Christus' liefde! Ik vrees nu niets zozeer, als het toelachen van Christus' kruis en de stortregens van liefde, die het vergezellen. Ik ben verwonderd wat Hij daarmede voor heeft, dat Hij zo'n slaaf aan 't hoge einde zet, aan Zijn zijde. Och, dat ik mijn zwarte mond aan zo'n schoon, schoon aangezicht leg, als dat van Christus is; maar ik durf niet weigeren, bemind te worden; de oorzaak is in mij niet, waarom Hij op mij gezien en mij bemind heeft, want Hij heeft noch bod, noch huur van mij gekregen, het kost mij niets, het is goedkope liefde. O, de menigte ponden gewicht, waaronder ik zoetelijk gedrukt ben! Nu, Mevrouw, ik verzeker u, het grootste deel speelt maar met de christelijkheid, zij leggen die lichtelijk terzijde. Ik dacht, dat het een lichte zaak was, een Christen te zijn en dat het gemakkelijk was, God te zoeken; maar och, de wendingen en keringen, op en neer, die Hij mij doorgeleid heeft, en ik zie, het is nog een ver weg tot aan het veer. Hij spreekt met mijn nieren in de nachtwake en in de morgenstond als ik ontwaak, voel ik Zijn liefdepijlen in mijn hart steken, die Hij op mij geschoten heeft. Wie zal mij helpen om te prijzen? Wie wil komen en met mij opheffen en verhogen Zijn grote liefde? Nochtans vind ik, dat een menigte vurige beschuldigingen willen komen in 't midden van deze zomer, die mij in twijfel trekken; doch 't is alleen om een zondaar in

orde te houden. Wat vrienden betreft, ik zou de wereld niet meer rekenen een wereld te zijn, indien die put niet droog werd. Ik vertrouw door Gods hulp en genade, die Hij mij daartoe geven zal, dat ik de wereld zal gebruiken gelijk een handige en loze meester een ondeugende knecht; hij geeft hem geen handeling van geld, noch krediet, alleen vertrouwt hij hem gewone boodschappen waarin hij de boef niet kan spelen. Ik bid God, dat ik de wereld mijn vreugde, troost en vertrouwen niet te bewaren geef, dat was Christus uit Zijn ambt te zetten. Ja, ik raad u, Mevrouw, uit mijn kleine bevinding, laat Christus het grote zegel hebben en vertrouw Hem zo, dat u zich grote en kleine vaten en lasten hangt en vastmaakt aan de nagel, die ingeslagen is in Davids huis, Jes. 22:23. Dat het mij niet welga, indien zij ooit de voogdijschap van mijn vertroosting krijgen; weg, weg met voogden, die het niet zouden kunnen verantwoorden en dan mij de slip zouden geven; dan zou Christus mij uitlachen en zeggen, wel besteed, beproef het wederom, eer u vertrouwt. Nu ben ik benauwd wegens mijn hoerachtige moeder, de kerk van Schotland. Och, wie zal haar beklagen! Nu, de tegenwoordigheid van de grote Engel des Verbonds zij met u en het zoete kind.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 7 maart 1637

12. Aan de eerwaarde en christelijke vrouw, Mevrouw Kenmure

Mevrouw,

Op de aangeboden gelegenheid van deze waarde brenger, kon ik niet nalaten, de hoofdstukken van uw brief te beantwoorden.

- Vooreerst: Ik acht het niet veel, enige goede dingen op het papier te stellen betreffende Christus, Die Verzegelde en Heilige, en mijn ziel te voeden met rauwe wensen, om één met Christus te zijn; want een wens is maar een gebroken en halve liefde; maar dit in waarheid te gehoorzamen, komt en ziet, is een zwaarder zaak. Maar och, ik heb eer rook dan vuur, en gissingen, dan ware verzekeringen van Hem. Ik heb weinig of niets te zeggen, dat ik er een ben, die gunst in Zijn ogen gevonden heb. Maar er is een kwijning, en ongeregelde honger, die maakt dat 't ik Christus misnoem en een toenaam geef, als een veranderde Heere; maar helaas, het is kwalijk getwist. Ik kan niet geloven zonder een pand, ik kan Gods Woord niet aannemen zonder een borgtocht, alsof Christus Zijn krediet verloren en verkocht had, en in mijn boeken niet verantwoord was en het recht niet kon doorstaan. Maar dit is mijn weg, want Zijn weg is deze, Ef. 1:13, *Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte.*
- Ten tweede: Gij schrijft dat ik vervuld ben met kennis en deze waarschuwingen niet nodig heb; maar gewis, mijn licht is duister, als het op het grijpen aankomt, en hoeveel hebben volle koffers en evenwel ledige buiken; het licht en het zaligmakende gebruik van 't licht verschillen veel. O, hoe heb ik nodig, dat de as van mijn uitgaand vuur wordt afgeblazen! Ik kan een boekgeleerde zijn en een rechte idioot, dwaas zijn op Christus' weg; geleerdheid zal Christus niet bedriegen; de Bijbel bedroog de Farizeeën en zo kon ik ook wel beneveld zijn, en daarom gelijk de wachters elkaar wakende houden, door tot elkaar te spreken, zo hebben wij nodig, elkaar staande te houden; de slaap ontsteelt het licht van 't waken, ja dat licht, dat het slapen bestraft. Ik twijfel niet, of meer zouden er naar de hemel trachten te komen, geloofden zij niet, dat de hemel hun nabij was. De ontkennende of benemende heiligheid van de wereld, geen overspeler, geen doodslager, geen

dief, geen bedrieger, doet de mensen geloven, dat zij al verheerlijkte heiligen zijn, maar 't zesde hoofdstuk van de Hebreeën kan ons allen verschrikken, als wij daar horen, dat de mensen met zich naar de helle kunnen nemen, de gaven en algemene genaden van de Heilige Geest en een smaak van de krachten van het toekomstige leven; hier is een verworpen zilverstuk, dat nochtans schijnt op zich te hebben 's konings beeltenis en opschrift.

- Ten derde. Ik vond u klagende over uzelf, en zo betaamt het een zondaar; ik ben u in deze niet tegen; de dood te voelen is een navriend en bloedverwant van 't leven; hoe meer gevoel, hoe meer leven, hoe meer gevoel van zonden, hoe minder zonden. Ik zou meer houden van mijn pijn, smartelijkheid en wonden, al zouden zij mij van mijn nachtrust beroven, dan van mijn wonden zonder pijn. O, welk een zoete zaak is het, Christus' handen te vullen met gebroken armen en benen en leden die uit het lid zijn!
- Ten vierde. Vrees niet wegens weinig genade; Christus zaait zijn levendig zaad en Hij zal Zijn zaad niet verliezen; heeft Hij het bestuur van mijn goed en staat, het zal niet mislukken. Onze verdorven werken, verlies, doodheid, koudheid, ellendigheid, zijn de gronden, welke deze goede Landman bewerkt.
- Ten vijfde. U schrijft, dat Zijn barmhartigheden niet ophouden, hoewel uw dienst aan Christus slecht uitvalt, waarop ik antwoord, dat zij verre, dat er tussen Christus en u zou zijn, kopen, verkopen en ruilen, voor zo goed wederom, want dan mocht de vrije genade wel heen gaan en een Zaligmaker mocht stil zijn en Christus mocht wel slapen. Maar neen, wij gaan naar de hemel met ontlaste schouders en al de uitspruitelingen en afkomelingen, en de grote en kleine vaten zijn aan die vaste nagel gehecht, Jes. 22:24. Het enigste gevaar is, dat men de genade niet meer te doen geeft, dan God die geeft, dat is, dat wij de genade niet veranderen tot wulpsheid.
- Ten zesde. U schrijft, dat weinigen uw schuld zien en u kunt met velen niet vrij zijn, gelijk met mij. Ik antwoord, de Heere zij gedankt, Christus en wij worden voor de hoven van de mensen niet gehoord; 't is thuis dat tussen Hem en ons de verschillen worden vereffend. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

12. Aan de recht waarde en christelijke vrouw, Mevrouw Kenmure

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. God zij dank; u bent nog in het bezit van Christus en van dat zoete kind. Ik bid God, dat de eerste u mag zijn een zekere erfenis, en de laatste een leen tot uw troost, totdat Hij aan zijn arme, verdrukte en verwelkte berg Sion wel doe; wie weet, of onze Heere troost in overvloed voor haar en u opgelegd mag hebben. Ik ben verzekerd, Christus heeft u gekocht, zodat duivel, hel en zonde geen recht op u hebben, en dat is een rijke en onwaardeerbare weldaad. Onlangs beschuldigde u half de dood zijn koude beleefdheid, omdat Hij zo traag en langzaam was in het komen, om een afgesloofde gevangene los te maken; maar u hebt nodig gehad al de kruisen, verliezen, veranderingen en droefheden van het hart, die u sinds die tijd overkomen zijn; Christus weet wel, dat het lichaam van de zonde die alle en meer zal uitstaan, zonder ten onder gebracht te worden; wij weten, Paulus had de dienst van de duivel nodig, om hem met vuisten te slaan, en wij veel meer. Maar mijn lieve en waarde vrouw, breng uw tijd goed door. Ik ben verzekerd, u hebt recht, om een verdenking of opschorting in te brengen tegen alles, wat duivelen, mensen,

vrienden, werelden, verliezen, hel of zonde tegen u besluiten kunnen. Het is goed, dat de kruisen u maar zullen begeleiden tot aan de poorten des hemels, want ingaan kunnen zij niet; de poort zal voor hen toegedaan worden en u zult toegelaten worden tot de troon. De tijd staat niet stil, de eeuwigheid is nabij aan onze deur. O, wat is er voor u opgelegd? Verhard dan uw aangezicht tegen de wind, en het Lam, uw Man, maakt gereedheid voor u; de Bruidegom zou graag die dag hebben, evenzo blij, als u eerwaarde die zoudt wensen te hebben; Hij heeft u niet vergeten.

Ik heb een gerucht gehoord dat de bisschoppen voor hebben, mij te bannen, maar laat het komen, indien God het zo wil; de andere zijde van de zee is zowel mijns Vaders grond, als deze zijde. Voor God ben ik schuldig te buigen, maar voor kruisen behoef ik niet slaafs te buigen; ik ben daarin maar te zacht geweest. Het troost mij, dat ik ten volle verzekerd ben, dat Christus de helft draagt van dit mijn welgeboren en eerlijk kruis, en indien Hij recht beweert te hebben op de beste helft van mijn kwellingen, gelijk ik weet dat Hij doet aan het geheel, zo zal ik het aan Christus overlaten, 't geen ik in dit geval te doen heb. Ik weet zeker, mijn Heere Jezus zal mijn lijden niet verderven noch verwaarlozen, Hij weet dat te gebruiken in Zijn huis. O, hoe werkt dat op mij, als ik gedenk, dat een vreemdeling, die door de rechte deur niet inkomt, hooi en stoppelen zal bouwen op het gouden fundament, dat ik onder dat volk in Anwoth gelegd heb; maar ik weet, de Voorzienigheid ziet niet van terzijde, maar recht vooruit, door al de duisternis van de mensen. O, dat ik kon wachten op de Heere. Ik had maar één oog, één blijdschap, één enig vermaak, namelijk, Christus te prediken, en de kinderen mijner moeder zijn toornig op mij geworden en hebben de arme man een oog uitgestoken, en wat heb ik nu meer? Voorzeker, deze zure wereld heeft met recht mijn hart verloren. Maar och, of er een scheidsman was, om zijn hand op ons beiden te leggen en te vonnissen, wat mijn deel hier zou zijn. Helaas, dat de onnozele en liefelijke waarheid zou verkocht worden, mijn tranen zijn maar weinig waard, maar over deze zaak ween ik, ik ween helaas, dat mijn schone en liefelijke Heere Jezus in Zijn Eigen huis niet wordt gekend, vijfhonderd van mijns gelijken zijn weinig te achten, nochtans gaat het water niet over de adem van het geloof, nochtans leeft onze Koning. Ik schrijf u de zegen van de gevangene, de goedgunstigheid en langdurende vriendschap, met de vertroosting van de God des vredes zelf, dat ze met UEd. en uw zoete kind zijn. Genade, genade zij met u.

Uw eerw. onderdanige in zijn zoetste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 sept. 1637

14. Aan de eerwaarden Johannes Gordon van Cardoness de oudste

Zeer geëerde en liefste in mijn Heere.

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Mijn ziel verlangt zeer te horen, hoe de zaken gaan tussen u en Christus; en of er enig werk van Christus is in die afdeling of niet, dat de proef van vuur en water zou doorstaan. Dat mijn ziel in een rechte weegschaal gewogen worde van mijn Heere, indien uw ziel niet zwaar op mij ligt; u gaat met mij te bed, en u staat met mij op; gedachten aan uw ziel, mijn waardste in onze Heere, scheiden van mij niet in mijn slaap, u hebt een groot deel van mijn tranen, zuchtingen, smekingen en gebeden. Och, indien ik uw zielszaligheid met enig lijden ter wereld kopen kon! en dat u en ik de anderen boven in de regenboog ontmoeten mochten, als wij voor onze Richter zullen staan! O, dat mijn Heere het verre laat wezen, dat ik iets hards tegen u in die dag zou hebben in te brengen! Och, dat Hij, die de doden levend

maakt, leven wilde geven aan hetgeen ik onder u gezaaid heb! Welke vreugde is er naast Christus, die aan deze zijde van de dood staat, die mij meer verkwikken zou, dan dat de zielen van dat arme volk behouden waren, en buiten alle gevaar van verloren te gaan?

Mijnheer, toon dit aan 't volk; want als ik aan u schrijf, dan meen ik, dat ik aan u allen schrijf, oud en jong, vervult mijn blijdschap en zoekt de Heere. Ik ben verzekerd, ik heb u allen eens mijn beminnelijke, Koninklijke, Vorstelijke Heere Jezus getoond. Wee, wee, wee, zal uw deel daarvan eeuwiglijk zijn, indien u 't evangelie niet zij een reuke des levens ten leven. Zoveel predikatiën als ik gepredikt heb, zoveel spreuken als ik geuit heb, zoveel punten van bezwaring zullen het wezen, als de Heere met de wereld zal komen richten, wegens 't kwaad van hun handelingen. Geloof mij, ik bevind, dat de hemel is een stad, die moeilijk te winnen is; de rechtvaardige zal nauwelijks zalig worden. O, wat een geweld van gedrang zal de hemel innemen! Helaas, ik zie dat velen zich bedriegen; want wij willen allen ten hemel; nu wil iedere vuile hond met zijn vuile voeten om 't zeerst in het nieuwe en zuivere Jeruzalem. Allen zeggen, zij hebben geloof, en het grootste deel van de wereld weet niet en wil niet bemerken, dat een mislag in 't werk van haar zaligheid, de beklaglijkste mislag is die er wezen kan, en dat geen verlies met dit verlies te vergelijken is. Och, ziet dan toe, dat er niet een onvaste nagel in het werk van uw zaligheid zij, want u zult niet geloven, hoe schielijk de Richter komen zal.

En wat u betreft, ik weet dat de dood steeds wachtende is, dralende en verdragende op Gods bevel, opdat u bereid mag zijn. Zo hebt u dan nodig uw tijd waar te nemen, en de eeuwigheid, en de dood in rijper bedenking te nemen; een verkeerde stap of stoot, in uit dit leven te gaan, is in enig opzicht gelijk de zonde tegen de Heilige Geest, en kan nooit vergeven worden, omdat u niet wederom kunt komen door het laatste water, om er over te treuren; ik weet uw rekening is groot, er valt veel te tellen, en te leggen, en op te rekenen tussen u en uw Heere. Schik uw rekening en maak ze in orde, en ziet wat ge doet, opdat ge het in het einde niet verliest; want in die strijd met de dood is uw kostelijke ziel de prijs. Om Godswil, verderf de strijd niet, en verlies zo'n schat niet. Gij weet dat ik uit liefde die ik tot uw ziel had, en uit begeerte om een goede rekening voor u te maken, zeer dikwijls mijn mishagen en afkeer van uwe wegen heb betuigd, in 't verborgen en in 't openbaar. Ik ben nu geen getuige van uwe daden, maar uw Richter is altijd uw getuige. Ik bid u door de barmhartigheden Gods, door de zaligheid van uw ziel, door uw troost, als uwe oogbanden breken zullen, en 't aangezicht bleek zal worden, en de ziel beven zal, van uit deze kleine woning te gaan, en voor uw verschijning voor uw vreselijke Richter, neemt, na het zien van deze brief; een nieuwe koers met uwe handeling; en nu in 't einde van uw dag maakt u zeker van de hemel; beproeft zelf, of u al recht en zeker in Christus bent, want sommigen zijn de Heilige Geest deelachtig, en smaken het goede woord Gods, en de krachten der toekomstige eeuwen, Hebr. (6:4, en hebben noch gans geen deel aan Christus. Velen menen dat ze geloven, maar zij beven nooit; de duivelen zijn verder gekomen dan deze. Jak. 2:19. Zorgt verzekerd te zijn, dat ge boven de algemene belijdenis bent; het zesde gedeelte van uw spanlengte, of handbreedte van de dagen is nauwelijks over; haast u, haast u; want 't getij zal niet wachten; legt Christus geheel uw rekening en de geheimen in handen, beter is het dat gij Hem Die in dit leven uit uw hand geeft, dan dat Hij die na dit leven daaruit neemt.

Nooit wist ik zo goed wat zonde was, dan sedert ik te Aberdeen kwam, hoewel ik daarvan tot u predikte. De rook van 't helse vuur een half uur lang in de keel te voelen, en bij een poel van vuur en zwavel te staan, die breder is dan de aarde, en te denken dat men handen en voeten gebonden en levend in het midden ervan geworpen wordt, en dat God dan de deur van het gevangenhuis toesluit, om in eeuwigheid niet geopend te worden. O, hoe zal dat een geweten, die enig leven in zich heeft, doen schudden! Ik bevind de vrucht van mijn arbeid nu, waardoor ik trachtte Christus en dat volk bijeen te brengen; nu geniet mijn ziel dat in mijn droevige uren; en ik ben blij, dat ik heldere waarschuwing gegeven heb tegen alle verdorvenheden die nu in Christus' huis komen; nu heb ik menige zoete, zoete zachte kus, menige geparfumeerd welriekende kussingen en omhelzingen ontvangen van mijn Koninklijke Meester. Hij en ik hebben veel liefde samen gehad.

Ik heb tegenwoordig een ziek kwijnend leven, met veel smart en liefdekrankheid naar Christus. O, wat zou ik wel geven, om in Zijn schoot een bed voor mijn vermoeide ziel gemaakt te krijgen. Ik zou wel vele jaren de hemel willen borgen, om volop van Jezus te hebben in dit leven, en om gelegenheid te hebben, om Christus aan mijn volk aan te bieden, en om velen voor Hem te winnen. Ik kan u niet zeggen, wat zoete smartende vermakelijke pijnningen in Christus' liefde zijn. Menigmaal beschuldigde ik de tijd die ons vaneen houdt. Ik belijd voor u, ik heb geen rust, ik heb geen stilte voordat ik over hoofd en oren in de oceaan van de liefde ben; indien Christus' liefde die fontein van vermaak, zo open voor mij lag gelijk ik wel wenste. Och, hoe zou ik drinken, en hoe overvloedig en hartelijk! O, hoe dronken zou deze mijn ziel zijn! Ik noem Zijn afwezen bijna wreed, en het masker en deksel op Christus' aangezicht een wreed deksel, dat zo'n schoon, schoon aangezicht voor een kranke ziel verbergt. Ik durf Hem zelf niet beschuldigen, maar Zijn afwezen is een ijzeren berg op mijn bezwaard hart. Och, wanneer zullen wij de anderen ontmoeten! O, hoe lang is 't tot het opgaan van de trouwdag! O, zoete Heere Jezus, maak grote schreden! O, mijn Heere kom over de bergen in één sprong! O, mijn liefste loopt gelijk een ree of jong hert over de bergen van scheiding. O, dat Hij de hemelen samen wilde rollen, gelijk een oud kleed, en de tijd en de dagen uit de weg wilde schuiven, en de vrouw des Lams in haast voor haar Bruidegom gereed maken! Sedert Hij op mij gezien heeft, is mijn hart mijn eigendom niet; Hij is er mee naar de hemel gelopen. Ik weet, het was niet zonder reden dat ik tot u zoveel goeds van Jezus sprak in 't openbaar. O, dat de hemel en de hemel der hemelen papier was, en de zee inkt, en de menigte van de bergen koperen pennen, en ik dat papier van binnen en buiten kon volschrijven van de lof van mijn schoonste, mijn liefste, mijn beminnelijkste, mijn zoetste, mijn onvergelykelijke en mijn allervriendelijkste en wonderlijkste Beminde! Het smart mij dat ik Hem voor mensen en engelen niet kan voorstellen. O, er zijn weinige tongen om liefdezangen te zingen van Zijn voortreffelijkheid zonder weerga! Wat kan ik arme gevangene doen, om Hem te verhogen! Of welke weg zal ik ingaan om mijn heerlijke en beminnelijke Heere Jezus hoog te zetten? Ik ben teneinde van mijn verstand, hoe ik zijn Naam groot gemaakt zal krijgen. Zalig zijn ze die mij in deze zouden willen helpen; hoe zoet zijn Christus' achterste delen? O, wat is dan in Zijn aangezicht! Die Zijn aangezicht zien, hoe kunnen zij hun ogen weer van Hem aftrekken! Zie op naar Hem, en bemin Hem. O, lieft en leeft. Het zou mij een leven zijn, indien u deze brief voor dat volk wilde lezen, en zij daar voordeel mee deden. Och, kon ik hen doen sterven van liefde voor Jezus! Ik belast hen bij de zaligheid van hun zielen, dat ze aan Christus' hals hangen, en zich verzadigen met Zijn liefde, en Hem volgen, gelijk ik hen geleerd heb. Scheidt u om niets van Christus, houdt vast wat u aangenomen hebt; houdt de waarheid, die eens is overgeleverd; indien u of dat volk dat in een haarbreed, of in een klauw verlaat,

u verbreekt uw geweten in tweeën, en wie kan ze dan binden en aaneen knopen? Mijn bemindste in de Heere, staat vast in Christus, houdt het geloof, strijdt voor Christus; worstelt voor Hem, en neemt van de mensen ongunst voor Gods gunst; er is geen vergelijking tussen deze. O, dat mijn Heere mijn blijdschap wilde vervullen, en de jonge Bruid, die te Anwoth is, voor Christus bewaren.

En nu, wie zij ook zijn, die sinds mijn vertrek tot het oude uitbraaksel zijn wedergekeerd, ik bind op hun rug in mijns Meesters Naam en gezag, de langdurige zware wraak en vloek Gods; in mijns Heeren Naam breng ik haar een vonnis van zwarte, onvermengde, zuivere toorn, die mijn Meester zal bevestigen en goedmaken, als wij samen voor Hem staan, tenzij zij zich tijdig bekeren en tot de Heere wederkomen. En ik schrijf aan u van de vrije zaligheid, u arme treurige en hartverbroken gelovigen, wie u ook bent. Christus' zoete balsem voor u, o arme nederige gelovigen; Christus' kussen voor uwe waterige kaken; Christus' bloed van de verzoening voor uw schuldige ziel; Christus' hemel voor uwe arme ziel, hoewel u eens uit het paradijs gebannen was, en mijn Meester zal mijn woord binnen korte tijd goedmaken. O, dat de mensen wijs waren! O, dat de mensen wijs waren! O, dat de mensen naar Christus vraagden, en nooit rustten voordat zij Hem vonden! O, hoe zal mijn ziel in 't verborgen wenen, indien mijn negen jaren gepijnigd hoofd, en benauwde borst, en gepijnigde rug, en bedroefd hart, en mijn bijzondere en openbare gebeden tot God, allen voor niet zullen zijn onder dat volk? Heeft mijn Heere Jezus mij maar gezonden, om u voor uw Richter te beroepen, en uwe dagvaarding in uw huize te laten? Was ik dan maar als een getuige gezonden, om op te zoeken wat tot uw last is? O, dat late mijn God verre zijn. Dikwijls heb ik u gesproken van een wan van Gods Woord, die onder u komen zou, wegens de verachting van 't Woord. Menigmaal heb ik u gesproken van toorn, toorn die van de Heere over Schotland komen zou; en nog blijf ik bij mijn Meesters Woord, het zal haastig komen, verwoesting voor Schotland, vanwege de twist over een verbroken verbond. Nu waarde heer, nu mijn lieve gemeente, mijn blijdschap en mijn kroon in de Heere; Hij zij uwe vreze, zoekt de Heer en Zijn aangezicht, behoudt uw zielen; de duiven vliegen naar Christus' vensteren; bidt voor mij en dankt voor mij. De zegen van mijn God, de gebeden en zegen van een arme gevangene, en uw wettige herder, dat die over u komen.

Uw wettige en beminnde herder,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 16 juni 1637

15. Aan de rechtwaardige en christelijke vrouw, Mevrouw Boyd

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u van God onze Vader en van onze Heere Jezus Christus. Ik kan niet nalaten, Mevrouw te danken voor haar brief, die mijn ziel verkwikt heeft. Ik acht mij veelszins aan UEd. verbonden, wegens uw liefde tot mijn verdrukte broeder, die nu in dezelfde zaak met mij gescheept is. Het heeft zijn Heere geliefd, hem aan de zijde van de waarheid te stellen. Ik hoop, Mevrouw zal hem vriendschap tonen door haar raad en begunstiging in dat land, waarin hij een vreemdeling is; en Mevrouw behoeft niet te vrezen, dat Christus, haar vriendelijkheid aan de Zijnen, niet zal optekenen. Nu Mevrouw, wat uw geval betreft, ik ben zeer verblijd, dat de Vader der lichten u heeft doen zien, dat er een punt in de christelijkheid is, waar u naar staat, namelijk, uw rechteroog en rechterhand te laten

varen en de Zoon Gods vast te houden. Ik hoop dat uw begeerte is, Hem te maken tot uw kroon en sieraad, en uw oog ziet de berg op welke gewis niet anders is dan het Nieuwe Schepsel. Vrees niet, Christus zal geen water op uw smokende kool werpen, en wie zal het dan durven doen, indien Hij neen zegt? Weest bedroefd over verdorvenheid en niet zorgeloos; de verdorvenheid is uw metgezel geweest in uw moeders lichaam en was al vriend met u, zodra u een adem des levens had, en Christus wil het niet anders hebben. Want Hij heeft vermaak, gevallen kinderen op te nemen en gebroken wijnbrouwen te helen; 't verbinden van wonden is zijn ambt, Jes. 61.

- Vooreerst ben ik blij, dat Christus in u dienst van Zijn beroep zal krijgen; menige gezonde ziel is er in de hemel, die zieker was dan u; Hij mag lijden, dat u gebroken armen en benen op zijn knie legt, opdat Hij die mag spalken.
- Ten andere, 't verbergen van Zijn aangezicht is wijze liefde; Zijn liefde is niet mal, noch verzot, noch onredelijk, om uw hoofd geen andere peluw te geven, totdat u binnen de poorten des hemels bent, dan te leggen tussen Zijn borsten en te leunen op zijn schoot. Maar nee, Zijn kinderen moeten dikwijls de bevroren en koude zijde van de heuvel hebben en hun beide voeten bloot zetten onder de doornen; zijn liefde heeft ogen en ondertussen ziet Hij op ons, onze hoogmoed moet winterweer hebben om haar te doen rotten. Maar ik weet, men zal van Christus en u niet horen; u zult het tussen elkaar stilletjes afmaken en weer overeen komen, want het ankertouw blijft vast binnen het voorhangsel, het einde daarvan is in Christus handen, wie durft trekken, als Hij vasthoudt? *Ik, de Heere, uw God, grijp uw rechterhand aan, Die tot u zeg: Vrees niet, Ik help u. Vrees niet, gij wormpje Jakobs*, Jes. 41:13, 14. De zeezieke reiziger zal te land komen. Christus zal de Eerste zijn, die u aan de oever ontmoeten zal.

Ik hoop, dat UEd. de koninklijke hoge weg zult houden, ga in de sterkte des Heeren voort en haast u, alsof u geen tijd had, de herbergiers bij de weg aan te spreken. Hij is aan de overzijde, voorbij de tijd, aan gene zijde van het water, Die zeer naar u verlangt. Wat mij, ontrouwe, zelf betreft, Mevrouw, ik moet daarvan een woord zeggen. Toen ik hier kwam, loog de duivel veel zwarte leugens van mijn Heere Jezus en zeide, het hof was veranderd, en Hij was toornig en wilde een boos dienstknecht de zak geven binnentijds; maar Hij gaf mij genade, dat ik mijn afscheid niet nam, ik nam mij voor, de opmerking stil af te wachten, hoewel mij ingegeven werd en gezegd, wat zou men doen met een verdorven boom, dan over de dijk daarmee? Maar nu, nu, ik durf, ik mag het niet inhouden, wie wordt er onthaald als zijn arme gebannen gevangene? Mij dunkt 't is schande dat ik boven aanzit, de eerste schotel heb en in de koninklijke eetzaal ben, en dat mijn zwarte hand komt aan zo'n heerserstafel; maar ik kan het niet verbeteren, Christus moet Zijn wil hebben, alleen pijnigt Hij mijn ziel soms zo met Zijn liefde, dat ik bijna de zedigheid te buiten was gegaan en had uitgeschreeuwd; Hij heeft een smokende brandende kool in mijn hart gelaten, is Zelf naar de deur gegaan en heeft mij ermee samen gelaten; nochtans is het geen verlaten, ik weet niet wat het is. Maar nooit was ik zo ziek naar Hem als nu; ik zou mijn Heere niet durven beschuldigen, al was het dat ik niet meer voor de hemel kreeg, het is een vergenoegd kruis. Ik weet dat Hij andere dingen te doen heeft, dan met mij te spelen en een appel met mij te rollen, en dat dit feest zal eindigen. Och, dat ik nu een vast schrift mocht maken in Gods naam, dat Hij dit is! En dat ik het mocht gebruiken, wanneer het een navriend binnen in mij zal zijn en als er door een beschuldigende duivel zal gezegd worden, waar is mijn God? Nademaal ik weet, het zal niet voortduren, zo wens ik maar gebroken spijzen te houden. Maar dat niemand na mij

Christus vals beschuldigt vanwege zijn kruis. De grote Heere des verbonds, die de grote Herder Zijner schapen door het bloed des eeuwige Verbonds van de doden heeft teruggebracht, bevestige u en beware u en de uwen tot Zijn verschijning.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 maart 1637

16. Aan Mr. Alexander Henderson

Ik heb uw brieven ontvangen; zij zijn mij als gouden appelen, want bij mijn zoete feesten, die boven de verdienste van zo'n zondaar, hoog en bovenmate zijn, heb ik droefheid, om mij een weinig te ballasten en in evenwicht te houden. Het is Zijn oneindige wijsheid, die de voogdijschap van Zijn verstandeloos kind heeft aangenomen en Hij weet, dat dronken te zijn van troost niet het veiligst is voor onze maag. Hoe het ook zij, het gedreun en het gerucht en de zwaarigheid van Christus' kruis zijn zwaarder, dan 't kruis zelf Ik betuig u, mijn Getuige is in de hemel, ik zou kunnen wensen, dat vele ponden gewicht tot mijn kruis werden toegedaan, om te weten, dat Christus door dat lijden in Zijn koninklijk ambt in zijn land gevorderd zou worden. O, wat is mijn huid in vergelijking van Zijn heerlijkheid, of mijn verlies of droevig hart in vergelijking van de appel van 't oog van onze God, van zijn beminde Bruid, van Zijn dierbare waarheid, Zijn koninklijke voorrechten, de heerlijkheid van Zijn geopenbaarde gerechtigheid, in Zijn vijanden te verslaan en 't getuigenis van zijn trouwe dienaars, die Hem verheerlijken, als Hij rijdt op arme zwakke wormen en in hen triomfeert! Ik verzoek u dat u bidt, dat ik met eer uit deze oven mag komen en dat ik Christus' waarheid niet erger mag laten, dan ik die gevonden heb en dat deze, zeer heerlijke zaak niet mocht bevlekt noch verzwakt worden.

Wat u betreft, mijn waarde en zeer lieve broeder, van u spreekt men in 't noorden en 't zuiden en op u wordt zo gelet, dat indien u geheel van kristalglas was, uw stofjes en vezeltjes zouden spoedig uitgeroepen worden en de trompetten geblazen over uwe struikelingen. Maar ik weet, u verwacht uw hup van Één, Die machtig is. Vertrouw uw vertroosting niet op de windige en ijdele toejuiching van de mensen en leg uw neerslachtigheden niet op de tongen van ziltige spotters en smaders van vroomheid. Als verleiders en nochtans waarachtigen, als onbekenden en nochtans bekenden. God heeft u geroepen aan Christus' zijde en de wind is nu in dit land Christus tegen, en nademaal u met Hem bent, zo kunt u niet verwachten de koele of de zonzijde van de berg. Maar ik weet, u hebt voorgenomen Christus te nemen, op welke voorwaarde het ook is. Ik hoop, dat u geen berouw gevoelt, hoewel uw zaak gehaat is en veel vooroordelen daartegen genomen zijn; de schilden van de aarde menen, dat onze Meester gelijk is aan lastige waren en dat Hij te groot geruis maakt dat Zijn koorden en jukken blaren en diepe voren in hun hals maken, daarom slaan ze achteruit en zeggen, Deze zal over ons geen Koning zijn. Laat ons voor elkaar bidden; Hij, die u gemaakt heeft tot een uitgelezen pijl in Zijn pijlkoker, verberge u in 't hol van Zijn hand.

Ik ben de uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 maart 1637

17. Aan de eerwaarden heer, Mijnheer Lowdon

Mijn zeer edele en eerwaarde heer, genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik verstout mij aan UEd. te schrijven, opdat u mocht weten dat de waardige zaak, welke u gegeven is te belijden, is Christus' waarheid zelf. U bent veelszins van God gezegend, die op u genomen hebt, in 't openbaar u te vertonen met Christus' Naam op uw voorhoofd; daar zovelen zich voor Hem schamen en Hem als 't ware onder hun mantel verbergen, alsof Hij een gestolen Christus was. Indien niet dit trouweloze geslacht en inzonderheid de edelen van dit koninkrijk, Christus' dierbare waren en het geloof al te kostelijk en te gevaarlijk achten te zijn, zij zouden Zijn zaak niet laten zakken, gelijk zij doen, noch daarop staan kijken, met gevouwen handen op hun rug; wanneer een deel bloodaards heenlopen met de roof van Sion op hun rug en met de berderen van de tent van de Zoon van God; recht en wet kan elk krijgen, inzonderheid voor geld en middelen, maar Christus kan geen recht krijgen, goedkoop of duur. Het zou de eer en heerlijkheid zijn van ulieden, die de edelen van dit land bent, te pleiten voor uw verongelijkte Bruidegom en Zijn onderdrukte bruid, zover als ijver en staande wet u brengen kunnen. Uw gewone redekaveling van de uitkomst, dat het geen goed zal doen, tot de oorzaak, derhalve dat stilzwijgen het beste is, totdat de Heere Zijn hand aanlegt, is, met eerbiedigheid tot uw hoogedelheids geleerdheid, niet één stro waard. De uitkomsten zijn Godes, laat ons doen en niet pleiten tegen Gods ambt, laat Hem aan Zijn Eigen roer zitten, die alle uitkomsten bestuurt. Het is geen goede wijze van handelen, dat men klaagt, dat wij geen gouden voorzienigheid kunnen krijgen, wanneer onze traagheid, ijverloosheid, tijddiening en trouweloze vreesachtigheid een goede voorzienigheid verkwist.

Mijnheer, vergeef het mij, ik ben van dat gevoelen niet, dat oproer of wapenen de weg is om Christus op Zijn troon te zetten, of dat Christus wil gediend zijn en de waarheid beschermt, alleen door de arm van vlees en bloed; gewis, Christus weet Zijn werk al lichter te verrichten dan met klederen in bloed gewenteld; maar ik wilde, dat de ijver Gods in de edelen was, om 't hunne voor Christus te doen. Het moet mij vergeven worden, dat ik aan uw heerschappij dit schrijf; ik mag en durf niet nalaten tot anderen te spreken, hetgeen God aan de ziel van zijn arme verdrukte, verbannen, gevangene gedaan heeft. Zijn troost is meer dan ik ooit te tevoren wist; Hij heeft die eerwaardige zaak, waarvoor ik nu lijd, verzegeld, ik zal niet geloven, dat Christus Zijn amen en Zijn zegelring zal stellen op een inbeelding; Hij heeft al zijn beloften aan mij goedge maakt en heeft al het wit met Zijn Eigen hand vervuld; ik zou mijn banden niet willen verwisselen met de gepleisterde vreugde van deze hele wereld. Het heeft Hem behaagd, een zondaar, gelijk ik ben, te maken een gewone banketter in Zijn wijnhuis, met die koninklijke Vorst Christus Jezus. O, wat is, er een gewicht in zijn liefde! O, wat valt er veel van te zeggen! Hoe zoet moet Hij zijn, als dat zwarte en lastige hout, Zijn Eigen kruis, zo met blijdschap en vrolijkheid is geparfumeerd! O, dat ik hulp had om Hem door lof en prijs op Zijn koninklijke troon te heffen! Ik zoek niets meer dan dat Zijn Naam door mij verspreid werd en dat er veel goeds van Christus gesproken werd omtrent Zijn handeling met mij. Dit zo zijnde, zo zal Mijn verlies, mijn plaats en loon, naam, rust, vrijheid en alles goedge maakt zijn, tot mijn volle tevredenheid en vreugde van het hart. Ik wil vertrouwen, mijnheer, dat u in de sterkte des Heeren zult voortgaan en Christus houden en erkennen, opdat Hij uw naam in 't openbaar leze voor mensen en engelen. En ik zal uw hoogedele bidden, dat u opwekt en verwakkert die hoogedele heer, de voornaamste van uw geslacht, dat hij 't zelf doe. Maar het doet mij leed, velen van u vinden een nieuwe wijsheid, die zo'n naam niet verdient; het was beter dat men toezag, dat onze wijsheid heilig is en onze heiligheid wijs. Ik moet mij verstouten, van uw hoogedele te begeren, dat u tot de vorige gunstbewijzen aan mij,

voor welke u hebt de zegening en gebeden van een gevangene, nog deze toedoet, dat u mocht gelieven, mijn broeder vriendschap te bewijzen, die nu lijdt om dezelfde zaak; want hij zei nabij uwe landpalen wonen; uw hoogedele zijn woord en gunst kan hem helpen.

Aldus uw edele bevelende aan de zaligmakende genade en tere goedertierenheid van Christus Jezus onze Heere, zo rust ik en blijf

Uw hoogedele verplichte dienaar in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 maart 1637

18. Aan Mr. Willem Dalglisch, Bedienaar des Evangelies

Eerwaarde en lieve Broeder,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben wel. Mijn Heere Jezus is mij vriendelijker dan Hij ooit was; het gelieft Hem, met Zijn verdrukte gevangene middagen avondmaal te houden; een Koning viert mij en Zijn nardus geeft een zoete reuk. Stelt Christus liefde op de proef, en legt er gewichten op en dan zal 't waarlijk blijken liefde te zijn, wij gebruiken Zijn liefde niet en daarom kennen wij die niet; ik acht waarlijk het lijden van mijn Heere meer, dan de schoonglinsterende en vergulde heerlijkheden van deze wereld; ik durf niet anders zeggen, of mijn Heere Jezus heeft ten volle vergelding gedaan, van mijn droefheid, door Zijn vreugde, van mijn verlies met Zijn Eigen tegenwoordigheid. Ik vind het een zoete en rijke zaak, mijn droefheden te verwisselen met Christus' vreugden en mijn verdrukkingen met die zoete vrede, die ik in Hem heb. Broeder, dit is Zijn Eigen waarheid waarvoor ik nu lijd; Hij heeft mijn lijden met Zijn Eigen vertroosting verzegeld en ik weet, Hij zal Zijn zegel aan geen wit papier hangen, Zijn zegelen zijn niet stom, noch bedrieglijk, om inbeeldingen en leugens te bevestigen. Ga voort dan, mijn waarde broeder, in de sterkte des Heeren, niet vrezende een mens, die een worm is, noch eens mensens zoon, die sterven zal. De Voorzienigheid heeft duizend sleutels om duizend deuren te openen tot verlossing van de Zijnen, wanneer het gekomen is tot een wanhopige staat, dat men het opgeeft en zegt, *conclamat* est, 't is gedaan daarmee. Laat ons getrouw zijn en zorg dragen voor onze plicht, welke is, te doen en te lijden voor Hem, laat ons Christus' deel op Hem leggen en het daar laten; plichten zijn de onze, uitkomsten zijn des Heeren; als ons geloof zich gaat bemoeien met uitkomsten, en om zo te spreken, hof houdt over Gods voorzienigheid en begint te zeggen, hoe wilt Gij dit en dat doen? zo verliezen wij onze grond, wij hebben daar niets te doen; onze plicht is, de Almachtige Zijn ambt te laten uitoefenen en Zijn Eigen roer te sturen; daar is ons niets overgelaten, dan te zien hoe wij Hem aangenaam zullen zijn en hoe wij 't gewicht van onze zwakke zielen in weldoen zullen rollen op Hem, die is God de Almachtige; wanneer 't geen wij dus aanvaarden, mislukt, zo zal het noch onze zonde, noch ons kruis zijn.

Broeder, gedenk het woord des Heeren tot Petrus, *Simon, hebt gij Mij lief?* Weid mijn schapen; geen groter getuigenis van onze liefde tot Christus kan er zijn, dan dat men arbeidzaam en getrouw Zijn lammeren weidt; ik ben hier met de leraars in geen beter nabuurschap, dan tevoren; zij kunnen niet lijden dat iemand van mij, of tot mij spreekt; zo ben ik middelerwijl zwiigende, dat mijn grootste droefheid is. Doctor Barron heeft dikwijls met mij getwist, inzonderheid over de Arminiaanse geschillen en over de ceremonieën, in drie onderhandelingen is hij op zijn rug gelegd en sinds ben ik met hem niet gekweld geweest; nu heeft hij een dispuut bestemd voor getuigen. Ik

vertrouw, Christus en de waarheid zullen voor zichzelf staan. Ik hoop, broeder, u zult Zijn volk helpen en aan mij schrijven, 't geen u hoort, dat de bisschop hen wil doen. Genade zij met u.

Uw broeder in de banden,
Samuël Rutherford
Aberdeen

19. Aan Mr Hugh Mac kaill, dienaar des evangelies

Eerwaarde en lieve broeder,

Ik zegen u voor uw brief; hij is gekomen gelijk de regen op het nagras, hij heeft mijn verdorven wortel levend gemaakt; hij is als de dauw op het kruid. Ik ben zeer wel bewaard in dit gevangenhuis; 't heil is daarin tot muren; en wat dunkt u van deze muren? Hij doet de dorre plant uitbotten als de lelie, en bloeien als de Libanon; de grote Landmanszegen komt neer op de plantingen van de gerechtigheid. Wie mag dit zeggen, mijn waarde broeder, indien ik, Zijn arm gebannen vreemdeling en gevangene dit niet mag zeggen? Al zweeg geheel de wereld, ik kan mij niet stil houden. O hoeveel zwarte schuld hebben Christus en ik stilletjes met elkaar afgedaan, in 't huis van mijn vreemdelingschap! En welk een vet deel heeft Hij aan een hongerige ziel gegeven? Liever zou ik Christus vier uren eten hebben, dan een middag- en avondmaal van een ander tegelijk; zijn handeling en de weg van Zijn oordelen zijn onnaspeurlijk; geen spreken, geen boek, geen geleerdheid kan mij dat geven, 't geen ik in deze stad moest komen krijgen. Maar dit alles was goed, was ik niet beneveld, verward en verbaasd hoe ik dankbaar zal zijn, en hoe ik Hem voor eeuwig zal geprezen krijgen! En wat meer is, 't heeft Hem liefd mij met Zijn liefde te pijnigen, en mijn pijn groeit door 't missen van dadelijke bezitting.

Enige hebben aan mij geschreven, dat ik misschien over 't kruis al te blij ben; maar mijn blijdschap springt over 't kruis heen; zij is aan Christus vast en bepaald. Ik weet, de zon zal overtrekken, en haar licht inhouden, en ik zal wederom gesteld worden, om in de schaduw te wandelen, maar Christus moet welkom zijn, mits dat Hij kome en ga als 't Hem goeddunkt, nochtans zou Hij, vertrouw ik, mij meer welkom zijn komende dan gaande, en ik hoop, Hij ontfermt Zich mijner en vergeeft mij, in appelen mij toe te werpen, in zo'n bezwijkende tijd, als dit is; heilig en gezegend is Zijn Naam. Het was niet door mijn vleien van Christus, dat een kus van Zijn mond verwierf, maar Hij wilde mij als verspieder zenden in deze woestijn van lijden, om 't land te zien, en het veer te peilen; en ik kan van Christus' kruis geen leugen voortbrengen, ik kan niets dan goeds van Hem en van 't kruis berichten, opdat anderen niet bezwijken. Ik hoop, wanneer een verandering komt, te middernacht anker te werpen op de Rotssteen (die Hij mij in dit daglicht heeft leren kennen) waarnaar ik moet lopen; als ik mijn les van buiten moet opzeggen, en geloven in het duister. Ik ben verzekerd, het is zonde, te staan kijken op Christus' goede spijs, en niet te eten wanneer Hij zegt: eet liefste, en drink overvloedig. Indien Hij mij op Zijn rug draagt, of in Zijn armen over dit water, hoop ik genade te hebben om mijn heide voeten op droge grond te zetten, als de weg beter is; maar dit is een slibberige grond; mijn Heere dacht het goed, dat ik mij in het gaan vast zou houden, en leunen op mijn Liefste Zijn schouder; 't is goed dat men altijd van Hem ontvangt. Ik wens dat Hij de vrucht van lof mag krijgen, omdat Hij mij koestert en troetelt op Zijn knieën, en dat ik mijn verbintenis van dankzegging mag geven, mits dat ik Christus' verbintenis wederom daartegen heb tot mijn hulp, dat ik

zal gesterkt worden door Zijn krachtige genade, om Hem mijn beloften te betalen. Maar waarlijk, ik bevind dat wij het voordeel hebben van de heuvel tegen onze vijanden, wij zijn meer dan overwinnaars, door Hem die ons heeft liefgehad, en zij weten niet, waarin onze sterkte ligt. Bid voor mij, genade zij met u.

Uw broeder in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

20. Aan Mevrouw Boyd

Mevrouw,

Genade, barmhartigheid en vrede zij u! De Heere heeft mij te Aberdeen gebracht, waar ik God in weinigen zie. Men heeft deze stad met opzet voor mij bestemd; zij bestaat of uit papisten of uit mensen die van Gallio's snood geloof zijn, 't wordt in de meesten van hen wijsheid gerekend, een gevangen predikant niet gunstig te zijn; maar ik bevind Christus niet vreemd noch onvriendelijk; want ik heb vele aangezichten mij toelachende bevonden sedert ik hier gekomen ben; ik ben bezwaard en droevig, bemerkende 't geen tussen Christus en mijn ziel is, hetwelk niemand ziet dan Hij. Ik bevind, dat de mensen mij hebben misgevat; 't zou geen kunst zijn, naar ik nu zie, fijn te spinnen, en de geveinsdheid te doen schijnen als een schoon web, en als een heilige onder de mensen ter markt te komen, en nochtans ongemerkt stilletjes naar de helle te sluipen. Zo licht is het, mensen te bedriegen; ik heb bij mijzelf geredetwist, of ik ooit iets van Christelijkheid heb geweten, behalve de letteren van die naam. Mensen zien maar als mensen, en zij noemen tien twintig, en twintig honderd; maar o, van God goedgekeurd te zijn in 't hart en in oprechtheid, is geen gewone weldaad; mijn verzuimenissen terwijl ik een preekstoel had, en andere dingen, waarvan ik mij schaam te spreken, komen mij nu zo voor, dat God een eerlijk kruis maakt tot mijn dagelijkse droefheid, en uit vreze van ergernis en aanstoot moet ik deze dag van de wet zijn pleiting verbergen; ik weet niet of deze vierschaar, die in mijn ziel gehouden wordt, in Christus' Naam gespannen is. Indien de zekerheid van de zaligheid te koop was, God weet, indien ik tien aarden had, dat ik met Hem nooit zou willen prangen; ik geloofde, gelijk een dwaas, dat ik onder 't lijden voor Christus zelfs de sleutel van Christus' schatten zou houden, en troost daaruit nemen als 't mij lustte, en eten en vet worden. Maar ik zie nu wel, die voor Christus lijdt, zal tot kennis van zichzelf gebracht worden, en zal aan de deur worden gehouden zowel als een ander arm zondaar, en zal met de kinderen moeten eten, en terzijde afzitten, en blij zijn, gezegend zij het kruis van Christus, 't welk mij dit heeft doen zien. Och, dat wij moeite konden doen om het koninkrijk der hemelen; maar wij zitten neer, op enige gewone merktekenen van Gods kinderen, denkende dat wij zoveel hebben als ons zal scheiden van een verwerping, en daarop nemen wij het spel in handen, en roepen: heilige dag; en zo werpt de duivel water op ons vuur, en verstomt onze ijver en zorg; maar ik zie wel, de hemel is zo gemakkelijk niet te krijgen. En ik bemerk, dat ik voor Christus lijd, hoewel mijn beschuldigingen veel zijn, en ik durf mijn zaligheid daarop te wagen; want soms komt mijn Heere in een gewenst uur; o, wat is Zijn liefde zoet, vermakelijk en troostend! Een halve kus is zoet, maar onze verzotte liefde wil niet vergenoegd zijn met een recht aan Christus, tenzij wij bezitting krijgen, gelijk de man die niet tevreden is met recht aan een gekocht land, zo hij het niet op zijn rug krijgt, om het naar huis te dragen; hoe het zij, Christus is wijs, en wij zijn dwazen, als wij zo eigennuttig en gezet zijn, op een pand in de palm van onze hand; te leven op vertrouwen door 't geloof, mocht ons wel tevreden stellen. Mevrouw, ik weet, UEd. weet dit, en dat

maakt mij stout om daarvan te schrijven, opdat andere enig voordeel mogen doen met mijn banden voor de waarheid, want ik zou begeren en beogen, dat mijn Heere goed besproken en geëerd mocht worden, al zou Hij niets anders van mij maken dan een brug over het water. Aldus bevelende UEd., uw zoon en kinderen aan Zijn genade, die u vereerd heeft met een naam en plaats onder de levenden in Jeruzalem, en aan UEd. genade toewensende, zo blijf ik

Mevrouw, de uwe in zijn zoetste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

21. Aan Mr. David Dickson

Eerwaarde en lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u! Ik bevind dat grote lieden, inzonderheid oude vrienden, schuw zijn, van voor mij te spreken, maar mijn Koninklijke en royale Meester gebiedt mij, Zijn gunst te uiterste toe te beproeven, en ik zal een vriend bij de hand vinden; ik hang steeds van Hem af, Zijn hof is als tevoren; de gevangene is Hem welkom; de zwarte en zure zonde van mijn Heere Zijn kruis heeft Christus en mijn ziel zeer verenigd in liefde. Hij is mijn gezang in de nacht; menigmaal wordt ik in het stof gelegd, door beschuldigingen en besef van Zijn toorn, en dan, al was er een ijzeren berg opgelegd, ik kon niet bezwaarder zijn. En met veel worstelen geraakte ik in des Konings wijnhuis en mijn leven is het grootste deel vreugde, en zulk een vreugde door Zijne vertroosting dat ik gevreesd heb mijzelf te beschamen en uit te roepen, wan ik kan nauwelijks dragen wat ik ontvang: Christus geeft mij een opgehoopte, neergedrukte overlopende maat; en geloof het, Zijn liefde pijnigt mij meer, dan gevangenis en uitbanning. Ik kan geen uittocht van Christus' liefde krijgen. Had ik geweten, wat Christus voor mij bewaarde, ik zou nooit zo bezwijkend van hart geweest zijn. In mijn droevigste tijden als alles verloren is, zo maakt de geheugenis van Zijn liefde, dat ik denk, dat Christus' donkerzien maar om welstands wille is; ik zoek naar lucht mijn wijn; ik verstik en meen te barsten bij gebrek aan lucht. Acht de vervolging geen groot kwaad, zij is voor uw aangezicht, maar zij is niet gelijk de mensen die begrijpen; mijn gesuikerd kruis dwingt mij dit te zeggen tegen u; u zult uitgelezen spijs hebben; 't zieke kind geeft men dikwijls wat het wil; u zult het ganse huis gebieden. Ik hoop, u helpt een afgesloofde gevangene bidden en prijzen; had ik maar de interest van de interest, om het mijn Heere Jezus te geven, 't zou mijn pijn verlichten; maar helaas, ik heb niets te betalen; Hij zal niets krijgen van mij arme man; doch 't smart mij, dat ik geen plaats genoeg heb in mijn hart voor zulk een vreemdeling. Ik ben niet neerslachtig, dat ik verder noordwaarts moet gaan; ik heb goede reden, om voor mijn Meester te werken, want ik ben voorshands wel betaald en ben niet ten achteren, al kreeg ik niet een vriendelijk aanzien meer, totdat ik mijn voet boven zet binnen des Konings eetzaal. Ik heb uw geschrijf over 't Verbond door gelopen, en 't heeft mijn ziel gesticht en een hongerige verkwikt; ik oordeel dat het net, zoet, levend en diepzinnig is; geloof mij op mijn woord, ik vrees, het zal in Schotland geen herberg vinden. De broederen van Ierland schrijven aan mij niet; bestraf ze daarover; ik ben zeker, dat ik u en hen een opdracht kan geven, en ik blijf er bij, dat u mijn Liefste zegt, dat ik krank ben van liefde; ik hoop met Gods hulp, een deel van mijn roest en uittocht te Aberdeen te laten. Ik kan in deze stad geen huis vinden, waar ik in mijns Meesters Naam drinkgeld zou laten, alleen een enkele; er is

geen trek van Christus in 't noorden; 't schijnt dat Hij mij lang aan de hand zal blijven eer iemand Hem zal willen hebben. Genade zij met u!

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

22. Aan Mr. Mattheüs Mowat

Eerwaarde en lieve broeder!

Ik ben zeer misgevat; wisten andere, hoe armelijk mijn staat is, zij zouden aan mijn gelijken meer denken met ontferming. Want ik ben gelijk een, die onder een nauwe voogd gehouden wordt; ik wilde wel meer hebben, dan mijn Voogd mij vergunt; maar het is goed dat van een kind het verstand de regel niet is, die mijn Heere Jezus vaststelt; laat Hij mij geven wat Hij wil, 't zal altijd zijn boven verdienste, en boven mijn bekwaamheid, om daarmee winst te doen. Ik zou geen beter kapitaal wensen, terwijl de hemel mijn kapitaal is, dan op krediet te leven uit Christus' handen, dagelijks borgende. Gewis, die overlopende liefde, die wijde, brede bepaalde liefde van Christus, dat mensen en engelen daar genoeg aan te wegen hebben, is het enige wat ik allerliefst in handen had. Hij weet, dat ik weinig meer heb, dan de liefde tot die liefde; en dat ik gelukzalig zal zijn, al kreeg ik nooit geen andere hemel, dan alleen een eeuwigdurend feest van die liefde; maar neem, mijn wensen waren arm, Hij is niet arm. Christus drupt al de getijden van het jaar enkel zoetheid neer; had ik vaten, ik zou deze kunnen vullen, maar mijn oude gescheurde, doorboorde, en uitlekkende schotel, kan zelfs als ik aan de fontein ben, weinig meedragen. Niets anders dan de heerlijkheid zal onze lekkende en gespleten vaten dicht en hecht maken. Helaas, ik heb meer gestort van Christus' genade, liefde, geloof, nederigheid, en goddelijke droefheid, dan ik met mij gebracht heb. Hoe weinig van de zee kan een kind in zijn hand dragen? Alzo draag ik weinig weg van mijn grote zee, mijn onbeperkte overlopende Christus Jezus; ik heb de rechte wijze niet getroffen van Christus op woeker te stellen, en mij met Hem rijk te maken; mijn misleiding en kinderlijke koophandel met die onvergelykelijke Parel, dat hemels Juweel, 't Juweel van des Vaders vermaak heeft mij groot verlies toegebracht. O dat Hij mij en mijn kapitaal wilde te leen ontvangen, en Zijn Naam wilde stellen op al mijn obligaties, en dat Hij Zichzelf Erfgenaam wilde verklaren van het arme en geringe deel, dat ik heb, en Zelf rekening doen van het talent! Blij zou ik Christus in mijn plaats stellen, om alles te beschikken, en laat mij maar een knecht zijn, om boodschappen te lopen, en te doen naar Zijn bestiering. Laat mij maar zijn Zijn verboden erfgenaam (of gelijk men zegt, *stadskind*). De Heere Jezus merkt op mijn minderjarigheid, en laat Hem de zegen van een wees verkrijgen. O, hoe blij zou ik zijn, als dit werk van mijn zaligheid wettig op Christus gevestigd was! Een verband van mijn Heere Jezus, dat het op 't weeskind zeker zou komen, zou mijn zaligheid zijn; afhanging van Christus was mijn zekerste weg; was Christus mijn Grond, ik was zeker genoeg: ik dacht weleer, dat de genade te besturen geen kunst was; ik meende, dat het vanzelf zou gekomen zijn, maar ik zou nog mijn hemel verspillen, indien ik Christus met alles niet belast had. Ik heb maar mijn blote naam geleend aan het zoete verbond. Christus maakt het alles zeker van voren en van achteren, en van beide zijden. God wil geen Arminiaanse borg aannemen, de vrije wil, een weerhaan, draaiende op een slangentong; een voogd die onze vader Adam neergehouden, en 't huis onder de voet gebracht heeft, en 't land verkocht heeft, en de vader en moeder en al de kinderen op de dijk gezet, en over de aardbodem gejaagd

heeft om hun brood te bedelen; de natuur heeft in 't evangelie maar een gebroken half krediet. O, het is wel voor mijn arme ziel voor eeuwig, dat mijn Heere de genade tot de raad geroepen heeft, en Christus Jezus vooraan in het werk gesteld heeft met vrije verdienste, en 't bloed Gods, om de zondaars te trekken achter een verlosser. O, wat een zoete verwisseling was het, bij wijze van kopen en verkopen een rantsoen te geven en te tellen voor genade en heerlijkheid aan bankroetiers! O dat het mijn Heere geliefde, dat ik papier en inkt kon doen spreken de waardij en voortreffelijkheid, de hoge en klinkende lof van een broederlosser! O de Rantsoeneerder heeft mijn verbreiding niet nodig; maar och of Hij die van mij wilde nemen, en die gebruiken; ik was gelukkig, had ik maar voor enige weinige jaren een boodschap aan deze wereld, om proclamaties en uitroepingen en liefdebrieven te verspreiden, van de hoogheid, (de hoogheid voor eeuwig) de heerlijkheid (de heerlijkheid voor eeuwig) van de Losser, Wiens klederen nat waren, en gedoopt in bloed; al was het, dat nadat ik dit gedaan had, mijn ziel en lichaam zouden terugkeren tot de moeder "Niet"; waaruit haar Schepper haar eens uitbracht, als van haar begin.

Maar waarom zou ik verkwijnen, en mij pijnigen met wensen en niet liever geloven, dat Christus zo'n uitgeworpene als ik ben, die geen Meester heeft, zijnde uit het huis gezet door de zonen mijner moeder, inhuren zal, en mij emplooi en een beroep zal geven in de enen of de andere weg, om Christus en Zijn waren aan kopers, die van buiten komen, uit te geven en Hem voor te stellen en aan te dringen op enige arme zielen, die Hem liever dan hun leven zouden willen ontvangen. Gij klaagt bezwaarlijk, dat u te kort komt in de praktijk, en in het wagen om voor Christus te lijden; u hebt vele metgezellen aan u gelijk. Wat het eerste belangt, ik wil u niet van 't gevoelen van uwe ellendigheid afzetten; aan Christus heeft nog nooit een zuchtend en steunend kind gedood; had u daar meer van, 't zou u maken tot gewonnen goed, en bekwame buit voor Christus; helaas, ik heb er te weinig van. Wat belangt het avonturen om te lijden; ik had niet zoveel vrij geld, toen ik in Christus' veld kwam dat ik een zwaard kon kopen: 't is wonder dat Christus niet lachte over zo'n soldaat. Ik ben nog niet beter, maar 't geloof leeft en teert op onze kapitein zijn kosten, die 't alles betalen kan. Wij behoeven geen ontferming met Hem te hebben, Hij is rijk genoeg. Gij begeert ook, dat ik Christus niet zal misvatten onder een masker; ik zegen u, en dank God daarvoor, maar helaas, of Christus vermomd of ontbloot is, of Hij kust of donker ziet, ik vat Hem altijd verkeerd! Ja dan allermeeft, als het mom-aangezicht af is; want dan speel ik met Zijn zoetheid. Ik ben gelijk een kind, dat een verguld boek heeft, dat meer speelt met de linten en het vergulde, en de schilderij op het eerste blad, dan het de inhoud ervan leest. Gewis, indien mijn begeerten tot mijn Welbeminde vervuld waren, ik kon de duivelen en kruisen en de wereld en beproevingen te velde uitdagen; maar ach, mijn ellendige zwakheid doet mij achter een doornbos schuilen, en mij verbergen.

Presenteer mijn dienst en zegenwens aan mijnheer N. N. Ik ben zijner gedachtig, nadat ik vermag, verzoek hem uit naam van een gevangene, dat hij mijn goede Meester komt bezoeken, en maar de geur van zijn liefde ruikt; 't past hem wel, hoewel hij nog jong is, dat hij Christus zijn hoogste Sieraad maakt, ik zou hem in geen beter staat kunnen wensen, dan in een koorts van liefdeziekte naar Christus; gedenk mijn banden: de Heere Jezus zij met uw geest.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

23. Aan William Halliday

Lieve vriend!

Ik heb uw brief ontvangen; ik wens dat u mag doen, om de zaligheid; misgevatte genade, en iets dat bekering gelijkt, en geen bekering is, is het droevigste en beklaglijkste ding in de wereld; maak u de zaligheid zeker; en leg de grond zeker, want velen zijn bedrogen, stel een lage prijs op het wereldse klei, stel een hoge prijs op Christus; verzoeken zullen komen, maar indien zij bij u niet welkom zijn, zo hebt u nog de overhand. Wees over uzelf en over uw hart jaloers, en houd u alleszins recht bij God; laat Hem geen bezwijkend en zwak soldaat aan u hebben; vrees niet Christus achterna te gaan, want Hij zal victorie hebben en overwinnen. Laat niemand van Christus afgeschrikt worden, want ik heb geen moeilijkheid met Zijn kruis; Hij en Zijn kruis zijn twee goede gasten, en waardig dat men ze herbergt; de mensen zouden graag Christus goedkoop hebben, maar de markt zal niet lager komen. Gewen u aan 't bidden; maak Christus uw Kapitein, en uw wapentuig; maak geweten van zondigen als geen oog het ziet. Genade zij met u.

De uwe in Christus Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

24. Aan een edele vrouw, na de dood van haar man

Waarde en lieve zuster,

Ik weet u behartigt uw zoete vaderland, en u neemt uw herberg (de plaats van uw verbanning) niet voor uw huis. Dit leven is niet waardig, het dak en de buitenste muur te zijn van 't paradijs van uw Heere Jezus, waarom Hij voor u gezwetend heeft, en 't welk Hij voor u bewaart. Kort en slecht en stekeblind zou onze hoop zijn, indien zij over het water niet kon zien, op onze beste erfenis, en indien zij alleen 't huis bleef staan omtrent de deuren van ons lemen huis. Ik ben niet verwonderd, mijn lieve zuster, dat u klaagt, dat u te kort komt in uwe oude worstelingen, die u placht te hebben om een zegen, en dat u het nu zo niet vindt; kinderen worden maar met loon gehuurd, om hun les te leren als zij eerst school gaan; en 't is genoeg, dat die een loopbaan lopen, alleen 't goud zien van de plaats waar zij beginnen, en mogelijk zien zij er weinig meer van of helemaal niets, totdat zij aan het einde van de baan komen, en het goud krijgen in de palm van hun hand. Onze Heere maakt van Zijn zoete tegenwoordigheid en liefdebezoeken tot de Zijnen, heerlijkheden en lekkernijen; maar Christus' liefde onder een voorhang is ook liefde; indien u Christus krijgt, hoewel niet op de zoete en gemakkelijke wijze, als u Hem wilde hebben, het is genoeg, want de Welbeminde komt niet op onze wijze; Hij moet Zelf Zijn eigen weg verkiezen.

Wat belangt wereldse dingen, nademaal zij zijn lieflijke weiden en schone bloemen in uw weg ten hemel, een reuk daarvan in 't voorbijgaan is genoeg. Die al de stenen op zijn weg zou willen rekenen en optellen, in een reis van drie, vierhonderd mijlen, en opschrijven in zijn rekenboek al de kruiden en bloemen die langs zijn weg groeien, die zou in zijn reis tekort schieten; u kunt niet stilstaan in uw duimbreed tijd, om uw tijd te verliezen (nademaal u haast hebt, en de avond en de namiddag zullen u niet toeven) in uw hart op deze ijdele wereld te zetten; het zou uw wijsheid zijn, uw rekenboek te lezen, en uw werk afgevaardigd te hebben, tegen de tijd dat u aan de waterzijde van de

dood komt; ik weet, uw verblijfplaats is als verzorgd; uw voorloper Christus heeft dat niet vergeten, en daarom moet u zichzelf zetten op uw één ding, dat u niet missen kunt. Omdat onze Heere Jezus uw man tot Zich genomen heeft, zo weet ik, dat het was, om plaats voor Zichzelf te maken; Hij snijdt uwe liefde tot het schepsel af, opdat u mocht leren, dat God alleen is de rechte eigenaar van uw liefde, droefheid, verlies, bedruktheid, dood, of het ergste wat er is, uitgenomen de zonde; maar Christus weet wel, wat hij daarvan maken zal; en Hij kan de Zijnen zo onder 't kruis brengen, dat wij verschuldigd zullen zijn aan de verdrukking, en God danken, die ons geleerd heeft met zo'n ruige metgezel kennis te maken, die ons tot Christus kan overhalen; u moet leren, het kwade te maken tot uw grote goed, en troost, vrede, blijdschap en gemeenschap met Christus te spinnen uit uwe moeilijkheden, die zijn Christus aanzoekers, gezonden om voor Hem tot u te spreken. Het is licht, goede woorden te krijgen, en een troostrijke boodschap van onze Heere Jezus, zelfs door zulke ruwe stadsdienaars, als verscheidene verzoeken zijn; God zij dank voor de kruizen; als wij onze schade opmaken en oprekenen, God te zoeken; wij bevinden dat Godzaligheid een groot gewin is. Grote reders van een schip vol goud zijn blij, als zij 't schip in de haven zien komen; gewis wij en onze Heere Jezus hebben een schip vol goud huiswaarts komen, en ons goud is in dat schip. Sommigen zijn zo verliefd, of liever verlust op dit leven, dat ze hun deel aan het schip voor een weinig verkopen. Ik zou u raden, hoop te kopen, maar niet te verkopen, en geef uw kruis niet voor niemandal; het binnenste van Christus' kruis is wit en vrolijk makende, en het verste einde van het zwarte kruis is een schone en heerlijke hemel van rust; en nademaal Christus de hemel heeft gehecht aan het uiterste eind van het kruis, en Hij Zelf de knoop niet wil losmaken en niemand anders het kan doen (want als Christus een knoop legt, zo kan de gehele wereld ze niet ontknopen) zo laat het ons voor uitnemende vreugde achten, als wij in verscheidene verzoeken vallen. Aldus u bevelende aan de tere barmhartigheid en genade van onze Heere Jezus, zo blijf ik

Uw liefhebbende broeder,
Samuël Rutherford
Aberdeen

25. Aan Johannes Gordon van Cardoness (de Jonge)

Eerwaarde en lieve broeder!

Ik heb u onlangs geschreven; menigte van brieven overladen mij nu. Ik ben door de uwe verkwikt. Ik wil u vermanen in de ingewanden van Christus, val aan 't werk van uwe ziel, en laat deze dingen gewichtig bij u zijn, en overweeg ze ernstig.

1. Wening en knersing der tanden in de buitenste duisternis, of de vreugde des hemels.
2. Denk wat u wel zoudt geven voor een uur, als u zult liggen als dood, koud, en zwartachtig leem.
3. Er is nog zand in uw uurglas, en uw zon is nog niet ondergegaan.
4. Bemerkt, wat een vreugde en vrede er is in Christus' dienst.
5. Bedenk wat een voordeel het zijn zal, de engelen, de wereld, 't leven en de dood, kruizen, ja ook de duivelen, alles voor u te hebben, evenals de koning zijn garde en dienaars, om uw werk te verrichten.
6. Te hebben barmhartigheid over uw zaad, en een zegen over uw huis.
7. Te hebben ware eer, en een naam op aarde, die een zoete reuk geeft.
8. Hoe blij zult u zijn, als Christus uw hoofd legt onder Zijn kin, tussen Zijn borsten, en uw aangezicht afdroogt, en u verwelkomt in de heerlijkheid en gelukzaligheid.

9. Verbeeld u wat een pijn en smart er in een schuldig geweten is? Wat een slavernij, te dragen de duivel zijn schandelijke lasten?
10. De vreugden van de zonde zijn maar nachtdromen, gedachten, dampen, inbeeldingen en schaduwen.
11. Welk een waardigheid het is, een zoon van God te zijn?
12. Heerschappij en meesterschap te hebben over verzoeking, over de wereld en de zonde.
13. Dat uwe vijanden zouden wezen de staart, en u het hoofd.

Betreffende uw kinderen, die nu in de rust zijn, zeg ik tot u en uw vrouw, (en laat haar dit lezen.)

- Ten eerste: Ik ben een getuige van Barbara's heerlijkheid in de hemel.
- Ten tweede. Wat de anderen aangaat, ik onderschrijf het met mijn hand, er komen dagen over Schotland, waarin men welgelukzalig zal spreken, de onvruchtbare baarmoeders en droge borsten, en kinderloze ouders; zij zijn dan in de luwte van de haven, eer de storm aankomt.
- Ten derde. Zij zijn voor u niet verloren, die in Christus' schatkamer in de hemel zijn opgelegd.
- Ten vierde. In de opstanding zult u hen ontmoeten, zij zijn daar voor uitgezonden, maar niet weggezonden.
- Ten vijfde. Uw Heere heeft u lief, die zo gemeenzaam is, in te nemen en te geven, te borgen en te lenen.
- Ten zesde. Laat niet uw kinderen uw afgoden zijn; want God zal jaloers zijn, en de afgod wegnemen, omdat Hij graag uw liefde geheel en al heeft; ik wens u en uw vrouw en kinderen de zegen.
Genade zij voor eeuwig met u.
Uw liefhebbende leraar,
Samuël Rutherford
Aberdeen

26. Aan Johannes Gordon, van Cardoness (de oude)

Eerwaarde en zeer lieve in de Heere!

Uw brief heeft mijn ziel verkwikt; mijn blijdschap is vervuld, indien Christus en u vast samen bent; u bent mijn blijdschap en mijn kroon; u weet, ik heb u Zijn liefde aanbevolen, ik tart de wereld, satan en zonde; Zijn liefde heeft paal noch bodem in zich; zij is een afgrond. Mijn allerliefste in Christus, ik schrijf u mijn zielsbegeerte: de hemel is niet zo gemakkelijk te verkrijgen. Ik vind de christelijkheid een zwaar werk; zet u aan dit werk in de avondstond van uw leven; wij zouden allen graag Christus en ons rechteroog en hand en voet samen houden, maar dat wil met ons niet gaan. Ik bid u door de ontfermingen Gods, en uw verschijningen voor Christus: zie Christus' rekenboek en het uwe samen, en vergelijk dat; geef het overige van uw tijd aan uw ziel; deze grote afgod, de wereld, zal in witte as liggen in de dag van uw verschijning, en waarom zouden de nachtdromen en dagschaduwen, en 't waterschuim en de meibloemen met uw hart weglopen? Als wij geraken aan de waterkant, en aan de oever van de rivier van de zwarte dood, en onze voet in de boot zetten, zo zullen wij onze dwaasheid belachen.

Mijnheer, ik beveel u de gedachten aan de dood aan, en hoe u zout wens dat uw ziel mocht zijn, als u zult liggen als koud, blauw, kwalijk riekend leem. Belangende dat

een huurling in mijn plaats zou gedrongen worden, daarvan kan ik als koningsgevangene weinig zeggen, maar als Gods dienaar begeer ik dat ge leest Hand. 2:15, 16, tot het einde, en Hand. 6:2-5, en u zult bevinden, dat Gods volk een stem behoort te hebben, in opzieners en leraars van de Kerk te verkiezen. Ik zal bedroefd zijn, indien u gewillig plaats geeft aan zijn onwettige indringing in mijn arbeid. De alleenwijze God besture u. Gods genade zij met u.

Uw liefhebbende leraar,
Samuël Rutherford
Aberdeen

14. Aan Earlestoun de Jonge; Alexander Gordon

Zeer waarde en welbeminde in de Heere!

Genade en barmhartigheid en vrede zij u. Uw brieven geven mijn traagheid in 't schrijven een stoot. Ik moet u eerst zeggen, dat er niet zo'n spiegelachtig, ijzig en slibberig deel wegs is tussen u en de hemel, als de jeugd. Ik heb bevinding om hier bij mijzelf te zeggen en te verzegelen, wat ik bevestig: de oude as van de zonden van mijn jeugd is een nieuw vuur van droefheid voor mij. Ik heb de duivel, als het ware, dood en begraven gezien, en nochtans weer opgestaan, en dat hij een erger duivel is, dan hij ooit was. Daarom mijn broeder, wacht u voor een groene jonge duivel, die nooit begraven is geweest: de duivel in zijn sleur (ik versta de hete vurige lusten en hartstochten van de jonkheid) is zeer te vrezen. Met een oude grijsharige verwelkte droge duivel is 't nog beter gepaard te zijn; want in de jonkheid vindt hij droog hout en droge kolen, en een warm hart; en hoe vlug kan hij met zijn vuurslag vuur werpen, en dat door zijn blaasbalgen aanblazen, en het huis in brand zetten; geheiligde gedachten, gedachten waar men geweten van maakt, die men inroept, en onder vreze houdt, zijn groen hout dat niet brandt en zij zijn water voor de kolen van de satan. Nochtans moet ik u zeggen, de gezonden heiligen, die nu in de hemel triomferen en voor de troon staan, zijn niet anders dan Christus' verloren en bedelachtige bankroetiers; wat zijn zij anders dan een hoop verlost zondaars? Maar hun verlossing is niet alleen verzegeld, maar volmaakt, en de uwe is onder de hand, en wordt gewerkt. Al Christus' vrome kinderen gaan naar de hemel met een gat in 't hoofd, en met een verstuikt been. Christus heeft een voordeel over u, en laat Hem dat toch hebben; hij zal bezigheid voor Zijn beroep in u vinden; was het niet met u, gelijk u schrijft, de genade zou aan u geen koopman vinden, noch bij u veel gelden; maar u moet tevreden zijn, dat u Christus wat te doen geeft; ik ben blij, dat Hij op deze wijze gebruikt wordt. Laat uw bloedende ziel, en uw zweren gesteld worden in de hand van deze zaakkundige Medicijnmeester; laat jonge en sterke verdorvenheden, en Zijn vrije genade samengekoppeld worden, en laat Christus en de zonden het tussen hen maken.

Ik zou u niet graag buiten uw vrees en uw gevoelen van dodigheid stellen (ik wenste dat het meer was) sommige wonden zijn van die natuur, dat hun bloeden niet spoedig diende gestopt te worden; u moet maken een huis te hebben nevens de Medicijnmeester; het zal een wonder zijn, zo u de eerste zieke bent, die Hij ongenezen, en erger dan Hij u vond, wegzendt. Neen, neen, Christus is oprecht, en daarin kunnen Hem de zondaars niets ten laste leggen, Joh. 6:37, *En die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen*; neemt u dat, het kan geen vermetelheid zijn, dat als uw eigen te nemen, als u bevindt, dat uw wonden u steken. Deze vermetelheid is altijd gezond aan 't hart, en heeft maar de spijbelziekte, en zucht alleen om welstaanswil; 't geloof heeft gevoel van de ziekte, en ziet als een vriend naar de belofte, en ziende naar

Christus in dezelve, zo is 't blij als het een bekend aangezicht ziet. Christus is een zo volle maaltijd, als ge zoudt kunnen hebben voor de honger; ja ik zeg, Christus is niet 't overschot van een mens, die verzadigd is, Zijn barmhartigheid zendt altijd een brief van uittarting aan al uw zonden, al waren er nog tienduizend maal meer. Ik sta u toe, dat het zwaar is voor een arm hongerig mens, zijn spijs te halen uit een verborgen Christus; want dan is de sleutel van de etenskast en van 't wijnhuis te zoeken, en niet te bekomen; maar de honger moet door de ijzeren sloten breken; ik beklaag ze niet, die wegens een verloren Zaligmaker een geraas kunnen maken, en alles in oproer zetten, gij moet het Hem, om zo te spreken, aan beide zijden van zijn hoofd doen horen, als Hij zich verbergt; het is dan geen tijd, te staan, alsof men een lap in de mond had, en geduldig te zijn. Christus is waarlijk iets zeldzaams, en een heerlijkheid voor een zondaar; Hij is een wonder en een wonder van de wereld voor een zoekende en wenende zondaar. Maar nochtans zo'n wonder, dat gezien zal worden van degenen, die zullen komen en zien; de zoeker en zuchter is op 't laatst een zanger, een genietter, ja ik heb een stom mens een aalmoes van Christus zien krijgen. Hij die zijn woord kan doen, en zo'n brief naar de hemel zenden, gelijk hij naar Aberdeen gezonden heeft, zal naar alle waarschijnlijkheid bij Christus voorspoedig zijn. Te klagen hartelijk over de zonde, dat is een voorspelling van Gods barmhartigheid; laat er met Christus geworsteld worden, totdat Hij zegt: Hoe is het, man? dat ik van uw verzoeken, en van uw ongemanierd roepen niet kan bevrijd worden? En hoop dan op Christus' zegen, en Zijn zegen is beter dan tien andere; schaam het u niet, vanwege dat ge zo schuldig bent; de nood moet niet beschaamd zijn te bedelen: het valt u hard, Christus te missen, en derhalve 't geen een leeg opwachten niet kan doen, dat zal een ongemanierd roepen en kloppen doen. En wat de twijfelingen betreft, opdat ge niet bent, gelijk ge wel placht te wezen met uw Meester, let op drie dingen:

1. Wat zou het zijn, indien Christus zulke ongestadige gedachten had van de hoop, van 't Nieuwe Verbond, tussen u en Hem, gelijk u hebt?
2. Uw hart is het kompas niet, waarnaar Christus zeilt: Hij zal u toelaten te zingen, als 't u gelieft, maar Hij zal niet dansen, op uw benen springen: het is aan u en aan uw gedachten niet gesteld, wat Christus zal doen met de brieven tussen u en Hem: uw eigen ongeloof heeft die gescheurd maar Hij heeft het voornaamste bij zich in de hemel; uw gedachten zijn geen delen van 't Nieuwe Verbond; dromen veranderen Christus niet.
3. Twijfelingen zijn uw zonden: maar zij zijn Christus medicijnen en werktuigen, die de Medicijnmeester gebruikt, tot genezing van uw hoogmoed. Past het een bedelaar niet wel, te zeggen omtrent het eten: God belone de winners? Want dan zegt hij, dat hij weet, wie de lasten van het huis draagt; het voegt ook wel, dat u bij ervaring zoudt weten, dat 't geloof niet is de natuur kwalijk gewonnen bastaard, maar uw Heere Zijn vrije gift, die verborgen lag in de baarmoeder van Gods vrije genade, geloofd zij de Winner!
4. Ik mag er een vierde zaak bij doen: in uw geschriften en brieven te doen voorkomen dat zij door 't grote zegel van de Middelaar gingen en besloten werden, is het advies van 't geloof niet gezocht; 't geloof heeft geen stem nevens Christus' verdiensten; het bloed, dat ware bloed, dat van het heilige lichaam van uw Borg kwam, maakt dat werk zeker. Het gebruik dan, dat gij nu hebt van 't geloof (hebbende reeds Jezus Christus aangenomen) is, een afschrift van uw schuldvergeving te nemen; en alzo hebt ge vrede met God op Christus' rekening; want nademaal 't geloof de vergeving aangrijpt maar nooit een penning daarvoor betaalt, geen wonder dat de zaligheid niet sterft en leeft, ebt en vloeit, met de

werking van het geloof; maar nademaal het uws Heeren eer is Zijn barmhartigheid en Zijn getrouwheid te geloven, zo is het oneindige goedheid in onze Heer, dat het ongelooft tegen onze Heere Zijn eer aanstoot, en niet tegen onze zaligheid. En zo wie er ook iets mist (ja hoewel God hier het ontberen draagt, van 't geen wij Hem gehouden zijn te geven, namelijk de heerlijkheid Zijner genade, door te geloven, nochtans een arm zondaar in 't verbond zijnde, mist niets; maar indien de schuldigheid was geweerd, zo zouden de twijfelingen geen vriend noch leven vinden, en nochtans moet het geloof de afwending van de schuldigheid, in Christus geloven.

5. Een reden, waarom u nu minder krijgt (zoals ge denkt) dan tevoren (zoals ik het vat) is, omdat onze Heere in onze eerste bekering, met Zijn Eigen hand de spijs in de mond van de jonge kinderen steekt; maar als wij tot enige verdere volmaaktheid groeien, zo moeten wij de hemel met geweld nemen, en met geweld van Christus nemen wat wij krijgen, en Hij kan het soms vasthouden, en houdt het vast, omdat Hij wil dat wij trekken zullen; gedenk u moet nu leven op geweldig rukken; vadsigheid is nu een groter fout, dan weleer; wij hebben graag, dat ons altijd de tempel in onze mond gestoken wordt.

Wat nu mijzelf betreft, helaas! ik ben de man niet, waar ik voor uit ga in deze natie; de mensen hebben geen rechte schalen, om er mij in te wegen. Och, maar ik ben een slecht nietig mens, en overgroeid met onkruid; de verdorvenheid is dik en vet in mij; Och dat ik deze heilige zaak kon beantwoorden, en die liefde van die eerwaardige Vorst, voor Wie ik nu lijd! Indien Christus de zaak aan mij wilde stellen (ik spreek het in Zijn tegenwoordigheid) ik zou het mij schamen, mijn eigen zaligheid te stemmen; ik denk dat Christus zeggen zou: schaamt u zich niet, de hemel u aan te matigen die er zo weinig voor doet? Ik ben dikwijls zo, dat ik niet weet, of ik in 't water zink of zwem; ik bevind mij te zijn een hoop licht schuim; ik zou geen gewicht hebben (maar toch ijdelheden en nieten wegen in Christus' schaal) indien mijn Heere er geen geleend gewicht en zwaarte in wierp, namelijk Christus' gerechtigheid, om voor mij te wegen; het kapitaal dat ik heb, is mijn eigen niet, ik ben maar de koopman, die met een andermans goed handelde; indien mijn crediteur Christus mij wilde afnemen, 't geen Hij geleend had, ik zou niet lang de straat betreden; maar Christus heeft het mijne en 't Zijne gemaakt; ik acht het manhaftig de bloodaard te spelen, en te duiken aan de zijde van Christus: en aldus ben ik niet alleen bewaard voor mijn vijanden, maar ik krijg ook de overwinning; ik ben zo leeg, dat ik het een werk van barmhartigheid in Christus acht, indien Hij wilde verkrijgen de eeuwige lof van een arme gevangen, en mij met Zijn liefde vervullen; ik klaag, dat wanneer Christus komt, Hij altijd komt, om maar een kooltje vuur te halen, altijd heeft Hij haast; Hij mag niet vertoeven; en ik arm man (een bedelachtige, bankroetier) krijg maar een bezoek, staande, en een kus, staande, maar, hoe gaat het u? in 't voorbijgaan. Ik durf niet zeggen, dat Hij heerachtig is, omdat Hij nu Koning is geworden, aan de rechterhand Gods, en nu niet meer de Zijnen kent, en droog is omtrent Zijn arme vrienden (want Hij kan zijn kussen niet meer in waarde houden, dan zij zijn) maar ik acht het mijn zaligheid, de liefde van Christus te beminnen; en als Hij weggaat, zo is de gedachtenis van Zijn zoete tegenwoordigheid gelijk een feest, in een gewenste zomer. Hierin heb ik troost, dat mijn ziel begeert, dat ieder uur van mijn gevangenis was een menigte van hemelse tongen, om Hem mijnehalve te prijzen, al werden mijn banden uitgerekte tot vele honderden jaren. O dat ik de man kon zijn, die mijn Heere Zijn heerlijkheid kon doen vloeien, gelijk een volle zee, en waaien gelijk een machtige wind, op al de vier hoeken van Schotland, Engeland en Ierland! O dat ik een boek van Zijn lof kon schrijven! O

Gij schoonste onder de kinderen der mensen, waarom blijft Gij zolang achter? O hemelen, beweegt snel! O tijd, loop, loop, en verhaast de huwelijksdag; want de liefde wordt gepijnigd door uitstellen! O engelen, o Serafim, die voor Hem staat, O gezegende geesten, die nu Zijn aangezicht ziet; verhoogt Hem; want als u uw harpen in Zijn lof zult versleten hebben, zo is alles te weinig en is niets, om de geur van de lof van die schone bloem die welriekende Roos van Saron, door vele werelden te drijven! Mijnheer; doe mijn hartelijke gebiedenissen aan Hem, en zeg Hem, dat ik krank ben van liefde. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 16 juli 1637

28. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Alexander Gordon van Knokgray

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb geen brief van u gezien, sinds ik te Aberdeen gekomen ben; ik wil het niet uitleggen, vergeetachtigheid. Ik ben hier in een schoon gevangenhuis; Christus is mijn zoete, en eerwaarde Medegevangene, en ik Zijn droeve en vrolijke gevangene en heer (indien ik zo spreken mag) ik acht, dat mij dit kruis wel past, en dat het mij voegt in opzicht van mijn plicht, om voor Christus te lijden, hoewel niet in opzicht van mijn verdienste, om aldus geëerd te worden. Hoe het ook zij, ik zie, Christus is sterk, zelfs als Hij in 't stof ligt, in gevangenis en in ballingschap. Verlies en schande zijn de raderen van Christus triomferende wagen. Gelijk Hij in het lijden van Zijn heiligen, hun goed beoogt, zo beoogt Hij ook Zijn Eigen eer, en dat is het wit, waarnaar Zijn pijlen schieten, en Christus schiet niet in 't wilde daarheen, maar daar Hij naar schiet, dat mikt Hij. Daarom maakt Hij van Zijn geringe en zwakke nieten, en die een smaad van de mensen zijn, een nieuwe scherpe dorssledde, die scherpe pennen heeft, om de bergen te dorsen en te vermalen, en om de heuvelen te stellen als kaf, en die te wannen, Jes. 41:15, 16, wat harder stof of graan is er, om uit te dorsen, dan hoge en rotsige bergen? Maar de heiligen zijn Gods dorssledde, om die alle tot kaf te vermalen; zijn wij niet Gods lemen vaten, nochtans als zij ons over een huis werpen, zo breken wij niet in stukken, wij kruipen onder de vleugelen van onze Heere, als de grootste stortregen komt, maar het water kan niet dringen door die vleugelen. Het is dus dwaasheid dat de mensen zeggen; dit is Christus' proces niet: Hij zal verliezen, 't geen er als op gewed is: de mensen zouden Hem wel, zo 't schijnt, bedriegen: dat was in waarheid een vreemd spel: ja ik zou er mijn ziel onder zetten, en leggen die ten pand aan de zijde van Christus, en staan met mijn Meester de winst en verlies half en half. Dat de dwazen op de wijze van de dwazen lachen, en Christus smaden, en laat ze de wenende gevangenen in Babel gebieden, zingt ons een van de liederen Sions, speelt een sprong, om uw droefhartige God te verblijden: wij mogen al voorshands wegens 't zekere geluk zelfs in onze winterstorm zingen, in verwachting van een zomerzon, in 't terugkeren van het jaar; geen geschapen krachten binnen of buiten de hel kunnen de muziek van onze Heere Jezus verderven, noch ons vreugdegezing verhinderen. Laat ons dan vrolijk en verblijd zijn in het heil van onze Heere; want 't geloof heeft nog nooit oorzaak gehad, van natte wangen te hebben, en neerhangende wenkbrauwen, noch van te kwijnen, noch te sterven: wat kan het geloof schorten, nademaal Christus Zichzelf (met eerbiedigheid omtrent Hem zij het gesproken) daardoor laat gebieden en Christus gebiedt alles; 't geloof mag dansen, omdat Christus zingt, en wij mogen in de ring komen, en onze schorre en rauwe stemmen opheffen, en kwinkeleren en zingen en

juichen van vreugde met onze Heere Jezus. Wij zien dat de ossen gaan naar de slachtbank, huppelende en springende; wij zien, dat Gods gemeste ossen geschikt tot de dag der slachting, dansende en zingende neerdalen naar de zwarte binnenkamers der hel; en waarom zouden wij al wenende ten hemel gaan, alsof wij van droefheid schenen door de aarde heen te zullen vallen?

Indien God dood was (indien ik zo spreken mag met eerbied van Hem, Die leeft van eeuwigheid tot in eeuwigheid) en Christus begraven, en onder de wormen verrot, wij mochten er met recht uitzien als dode lieden; maar de Heere leeft en verhoogd zij die Rotsteen onzes heils, Ps. 18:47. Niemand heeft recht tot de vreugde, dan wij; want de vrolijkheid is voor ons gezaaid, en een kwade zomer of oogst zal de inkomst niet verderven. De kinderen van deze wereld hebben veel geroofde vreugde, daar zij niet goed aangekomen zijn, zij lachen om geen goed spel; zij stelen als het ware de vreugde van God; want Hij gebiedt hun te treuren en te huilen. Laat ons dan onze goed verworven, en wettig verkregen vreugde ons aanmatigen.

Mijn waarde broeder, ik kan niet nalaten te spreken 't geen ik gevoeld heb, nademaal mijn Heere Jezus een fles van nardus gebroken heeft over 't hoofd van Zijn arme gevangene; en het is zwaar, een zoete reuk te verbergen, het is pijnlijk Christus liefde te smoren; het wil er uit, of wij willen of niet; indien wij maar spraken, naardat de zaak is, een kruis voor Christus zou een andere naam hebben: ja een kruis, inzonderheid als Hij met Zijn armen vol vreugde komt, is 't gelukkigste harde hout, dat ooit op mijn zwakke schouders is gelegd; Christus en Zijn kruis samen zijn een zoet gezelschap, en een gezegend paar. Mijn gevangenis is mijn paleis; mijn droefheid is zwanger van vreugde; mijn verlies is rijk verlies, mijn smart een lichte smart; mijn bezwaarde dagen zijn heilige en zalige dagen; ik mag nu tot mijn vrienden wat nieuws van Christus zeggen; och of ik een liefdegezing van Hem kon maken, en Hem kon aanprijzen en Zijn lof recht kon doen weerklinken, och dat ik al de tongen in Groot Brittannië en Ierland te werk kon stellen, om mij te helpen zingen een nieuw lied van mijn Beminde! Och kon ik een brug over 't water zijn, voor mijn Heere Jezus, om daar op te wandelen, om Zijn voeten droog te houden! Och dat mijn hemel kon gaan tussen mijn Heere en tussen de rastering (op voorwaarde dat Hij mij beminde!) Och dat mijn hart dat woord kon zeggen, en daarbij blijven voor eeuwig! Is het niet een grote kunst en onvergelykelijke wijsheid in mijn Heere, die zulke schone appelen kan voortbrengen uit dat wilde hout van het kruis! Ja mijn Vader Zijn nooit genoeg bewonderde voorzienigheid kan een schoon feest maken uit een zwarte duivel; niets kan tot mijn Heere verkeerd komen in Zijn zoete werking; ik zou ja wel vast in slaap vallen in Christus armen, en mijn zondig hoofd zou leunen op Zijn heilige borst, terwijl Hij mij kust; indien het niet was, dat menigmaal de wind naar het noorden keerde, en terwijl mijn zoete Heere Jezus zo is, dat Hij noch geven noch nemen wil, noch borgen noch lenen met mij; zo klaag ik dat Hij niet gemeenzaam is; ik noem Hem bijna half trots en heerachtig van Zijn gezelschap, en te kies op Zijn gezicht, dat toch niet waar is; het diende mij vergenoegen te geven, hoewel Hij niet zou nemen, ik moest tevreden zijn, Zijn kussen op zo'n tijd te missen, mits dat Hij tevreden was nabij te komen, en te ontvangen mijn smakeloze droge en nietige kussen. Maar op die tijd wil Hij niet verbeden zijn; maar Hij laat een arme ziel steeds staan kloppen, en Hij laat niet eens blijken dat Hij hoort; en dan is 't oude overschot, en de brokken spijs, en droge zuchtigen, een groter onthaal, dan ik zeggen kan; al dat ik dan heb, is, dat hoewel de wet en de toorn een vonnis tegen mij gekregen hebben, ik evenwel zoveel goeds in Christus vertrouw, dat ik een opschorting van de verschoning verkrijg, en dat mijn zaak wederom geschikt worde voor mijn Welbeminde; ik begeer maar gehoor te

zijn; en ten laatste is Hij tevreden, te komen, en de zaak te effenen met een dwaas, en om niet te vergeven, omdat Hij God is. Och of de mensen Hem wilden verheerlijken, en smaken Christus zoetheit! Broeder, 't is nodig dat u met Christus veel bezig bent, wegens deze hoerachtige kerk; ik vrees, dat Christus water zal werpen op Schotlands kool; ja ik weet, Christus en Zijn vrouw zullen gehoord worden; Hij zal pleiten voor het verbroken verbond. Wapen u tegen die tijd; genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 16 juni 1637

29. Aan vrouwe Kilconquair

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben blij dat ik hoor, dat u uw aangezicht huiswaarts gekeerd hebt naar uws Vaders huis, nu daar zo velen een huis zoeken, dat naderbij is; maar uw Heere roept u tot een ander leven en heerlijkheid, dan hier ergens te vinden is, en daarom zou ik u willen raden, dat u de acte van onderhandeling en het recht zeker maakte, die u hebt aan de zaligheid; u bent tot dit leven gekomen om een nodig en gewichtig werk, om met Christus te handelen over uw kostelijke ziel en zijn eeuwige zaligheid; dit is het nodigste werk, dat u in dit leven hebt, en al uw zaken naast dit, zijn maar beuzelingen, vederen, dromen en inbeeldingen; dit heeft de grootste haast, en diende eerst gedaan te zijn. Middelen worden in 't Evangelie gebruikt, om Christus en u bijeen te krijgen; indien u uw deel daarvan verzuimt, 't is alsof u het contract voor Christus' ogen wilde verscheuren, en het huwelijk opgeven, zodat er geen onderhandeling over dat werk meer zijn zal. Ik weet, er zijn andere liefhebbers nevens Christus, die u aanzoeken, en uw ziel mist niet vele vrijers; maar ik bid u, maak van uw ziel een kuise maagd, en laat ze er maar één liefhebben; Christus alleen is allerwaardigst al de liefde van uw ziel; al was uw liefde hoger dan de hemelen, en dieper dan 't laagste van deze aarde, en breder dan deze wereld; velen, helaas te velen maken een algemene hoer van hun ziel, voor ieder minnaar die in 't huis komt. Het huwelijk met Christus zou uw liefde en uw hart binnen doen houden, uit de weg en uit het oog van alle onwettige aanzoekers; en dan had u een gereed antwoord voor alle anderen; Ik ben al reeds aan Christus verloofd; 't huwelijk is gesloten; mijn ziel heeft reeds een man, en zij kan geen twee mannen hebben. Och, dat de wereld maar wist, welk een geur Christus' oliën uitgeven, en hoe verrukkend Zijn schoonheid; namelijk de schoonheid van de Schoonste onder de kinderen der mensen is, en hoe zoet en krachtig Zijn stem is, de stem van die Welbeminde! Gewis, waar Christus komt, loopt Hij weg met de liefde van de ziel, zodat zij die niet gebieden kunnen.

Ik wilde veel liever kijken door het gat van Christus' deur, om maar de helft van Zijn schoonste en lieflijkste aangezicht te zien (want Hij ziet er uit als de hemel) neem, dat ik nooit daartoe zou komen dat ik Zijn voortreffelijkheid en heerlijkheid ten volle zou zien, dan dat ik de sleur in het pit en de uitnemende voortreffelijkheid van de heerlijkheid van tien werelden zou genieten. De Heere zende mij maar voor mijn deel 't geringste deel van Christus, dat aan iemand van de inwoners van 't nieuwe Jeruzalem gegeven kan worden; maar ik weet, mijn Heere is geen vrek, Hij kan (en 't past Hem wel) meer geven, dan mijn nauwe ziel kan ontvangen. Indien er tienduizend maal duizend miljoen werelden waren, en zoveel hemelen vol mensen en engelen,

Christus zou niet verlegen zijn om al ons zijn gebrek te vervullen, en zo ons allen te vullen. Christus is een put des levens; maar wie weet, hoe diep zij is tot aan de grond? Deze onze ziel heeft liefde, en zij kan niet anders als liefhebben iemand die schoon is; en o wat een schoon schone, wat een schone, wat een enige, wat een uitnemend-beminlijk-verrukkende is Jezus? Stel de schoonheid van tienduizend maal duizenden werelden van paradijzen, gelijk de hof Eden, ineen; stel al de bomen, al de bloemen, al de reuken, al de kleuren, al de smaken, al de vreugden, al de zoetheid, al de beminnelijkheid ineen. O welk een schoon en voortreffelijk ding zou dit zijn! en nochtans zou het minder zijn in vergelijking meet die schone en liefste beminde Christus, dan een druppel regen is in vergelijking van de gehele zeeën rivieren, meren en fonteinen van tienduizend aarden. O maar Christus is des hemels wonder, en der aarde wonder, wat wonder dat Zijn bruid zegt, Hoogl 5:16, *Al wat aan Hem is, is geheel begeerlijk*. Helaas, dat zwarte zielen niet tot Hem willen komen, en al hun liefde van Hem halen! Och dat Ik duizenden en tienduizend maal tienduizenden van Adams kinderen kon nodigen en lokken, om omtrent mijn Heere Jezus te vergaderen en te komen, en zich met liefde te verzadigen! Och dat is jammer voor eeuwig, dat er zo één is gelijk Christus Jezus, zo paalloos, zo grondeloos, en zo onvergelykelyk in oneindige voortreffelijkheid en zoetheid, en dat er zo weinigen Hem aannemen! Och, och u arme, dorre en dode zielen! Waarom wilt u niet hierheen komen met uw lege vaten en zielen, tot deze wijde, en schone, en diepe, en zoete Put des levens, en al uw lege vaten vullen! Och dat Christus zo'n wijde zoetheid en waarheid was, en wij zo nauw, zo bekrompen, zo laag, zo leeg van alle gelukzaligheid zijn, en dat evenwel de mensen Hem niet willen aannemen! Zij verliezen hun liefde jammerlijk, die ze niet willen besteden aan deze beminnelijke. Helaas, deze vijfduizend jaren lang hebben Adams dwaze kinderen, zijn kwistige erfgenamen, hun liefde verkwist en doorgebracht, en hun genegenheden verslingerd omtrent zwarte minnaars en zwarte hoeren, omtrent stukjes van dode schepselen en gebroken afgoden, omtrent dit of dat nietig schepsel; en zij hebben hun liefde en hun hart niet tot Jezus gebracht.

O het is jammer, dat de schoonheid zo weinig liefhebbers heeft! O wee, wee de dwaze van deze wereld, die Christus voorbij en naar andere minnaars lopen! Och ellende, ellende, ellende, dat de lieflijkheid nauwelijks drie of vier harten in een stad of land kan lokken. O dat er zoveel gesproken, en zoveel geschreven, en zo weinig gedacht wordt van mijn grote en onbegrijpelijke en nooit genoeg over te bewonderen Heere Jezus! Waarom zou ik deze verloren en ellendige wereld niet vervloeken, die mijn Heere Jezus alleen laat liggen? O verdoemde zielen! o verzakende wereld, o blinde, o bedelachtige en arme zielen! O betoverde dwazen, wat schort er aan Christus in uwe ogen, dat gij zo van Hem loopt?

Ik durf de Voorzienigheid niet beschuldigen, dat er zo weinig kopers zijn, en zo weinig trek, omtrent zulk een Voortreffelijke gelijk Christus is. O de diepte, o de hoogte van mijns Heeren wegen, die onnaspeurlijk zijn! Maar och of de mensen eens wilden wijs zijn, en niet zo verlieven op hun eigen hel, dat ze Christus zouden voorbij lopen, en Hem niet kennen! Maar laat ons naderen, en vullen ons op met Christus; en laat Zijn vrienden drinken en dronken worden, en laat ons onze holle en diepe begeerten met Jezus verzadigen. O komt al te zamen, en drinkt uit deze levendige put, komt en drinkt, en leeft voor eeuwig, komt en drinkt, en zijt welkom, welkom, zegt onze schoonste Bruidegom. Niemand krijgt Christus met een ongenegen wil; Niemand komt, die niet welkom is; niemand komt, die berouw heeft van zijn komen; allen spreken zij wel van Christus, die bij Hem geweest zijn; mensen en engelen, die Hem kennen, zullen meer zeggen, dan ik, en meer van Hem denken, dan zij kunnen zeggen

O dat ik was beneveld, en verdoold in mijns Heeren liefde! Och of ik er aan geboeid en geketend was! O zoete pijn, gepijnigd te worden wegens een gezicht van stem! o levendige dood, o goede dood! o lieflijke dood, te sterven van Jezus liefde! och dat ik ooit kwam te hebben een smartend hart, en een gepijnigde ziel, wegens 't missen van de liefde van deze of die afgod! Wee, wee de misvattingen, van 't misdragend hart, 't welk gespt en roept om schepselen, en niet wordt gepijnigd, en gesneden en gekweld noch bedroefd wegens het missen van ene ziel vol van Christus.

Och dat gij wilde nabij komen, mijn Beminde! O mijn Schoonste, waarom staat Gij ver af? kom hier, opdat ik met Uw uitnemende liefde verzadigd worde: Och had ik een vereniging, och had ik een gemeenschap met Jezus! och dat ik die Beminnelijke voor een prijs kon kopen, neem dat de helse folteringen voor weinig tijd, de prijs waren! Ik kan niet geloven, of Christus zal ontroerd worden over Zijn gepijnigde minnaars, en komen de kranke harten verkwikken, die zuchten en bezwijken, vanwege 't missen van Christus. Wie kan verdragen, dat Christus' liefde zich vreemd houdt? Wat hemel kan er gelijker aan de hel zijn, dan te lusten en te begeren, en te kwijnen, en in zwijm te vallen vanwege Christus' liefde, en dezelve te missen? Is dit niet hel en hemel door elkaar geweven? Is niet dit, alsof pijn en vreugde, zoetheid en droefheid in een web waren, de een de schering, de ander de inslag? Daarom wilde ik, dat Christus wilde toelaten, dat wij elkaar mochten ontmoeten, en samen gevoegd worden, de ziel en Christus in elkaars armen. O waar is er een ontmoeting gelijk deze is, te zien, dat zwartigheid en schoonheid, verachtelijkheid en heerlijkheid, hoogheid en laagheid, ja een ziel en Christus elkaar kussen! Ja maar als 't al gedaan is, zo mag ik vermoeid zijn van spreken en schrijven, maar o hoe ver ben ik van de rechte uitdrukking van Christus of Zijn liefde! Ik kan noch spreken noch schrijven, gevoelende, noch smakende noch riekende. Kom, en voel, en riek, en smaak Christus en Zijn liefde, en u zult het wat meer noemen, dan dat gesproken kan worden; te schrijven hoe zoet de honingzeem is, is zo liefelijk niet, als die te eten en te zuigen; een nachtrust in een bed van liefde met Christus zal meer zeggen, dan 't hart kan denken, of de tong kan spreken. Ook behoeven wij geen kruizen te vrezen, noch te zuchten, of droevig te zijn over iets, dat aan deze zijde van de hemel is, indien wij Christus hebben; onze kruizen zullen nooit bloed trekken van de blijdschap van de Heilige Geest, en van de vrede van het geweten; onze blijdschap is in zo hoge plaats opgelegd, dat de verzoeken niet kunnen opklimmen, om dezelfde weg te nemen; deze wereld mag Christus dreigen; maar zij durft niet slaan, of indien zij slaat, zij breekt haar arm, in een slag te geven op een rotsteen. O dat wij onze schat in Christus hand kon stellen, en geven Hem ons goud en onze kroon te bewaren. Strijd juffrouw, om door de doornen van dit leven heen te dringen, om bij Christus te zijn; verlies Hem niet uit 't gezicht in deze wolkige en duistere dag; slaap 's nachts met Hem in uw hart; leer van de wereld niet, hoe Christus te dienen; maar vraag Hem Zelf de weg; de wereld is een vals voorbeeld, en om een leugenachtig leidsman te volgen.

Doe mijn liefde gebiedenis aan uw man; ik wens hem alles, wat ik geschreven heb. De zoete tegenwoordigheid, de langdurende goedwilligheid van onze Gods, de warme en liefelijke vertroosting van onze Heere Jezus zij met u. Help mij, gevangene, in uw gebeden, want ik gedenk u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 8 augustus 1637

30. Aan de vrouw Forret

Waarde Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik verlang van u te horen; ik hoor, dat Christus zo vriendelijk aan u is geweest, dat Hij u bezocht heeft en u gebracht heeft tot de deur van het graf; maar u vond de deur gesloten (gezegend zij Zijn heerlijke Naam) totdat u rijper bent voor de eeuwigheid. Hij wil meer dienst van u hebben; en daarom zoekt Hij dit van u, dat ge van nu voortaan eerbaar mag zijn voor uw nieuwe man, de Zoon van God. Wij hebben allen een afgodsliefde, en zijn hoerachtig genegen om andere dingen benevens onze Heere lief te hebben; en daarom jaagt onze Heere naar onze liefde, op meer dan een of twee wegen. Och dat Christus het Zijne van ons had! Ik weet, Hij wil u niet missen, en dat is een zoete eigenwilligheid in Zijn liefde; en u hebt also goede oorzaak aan de andere zijde, om hoofdig en beslist te zijn in uw liefde tot Christus, en uw liefde niet te scheiden of te delen tussen Hem en de wereld; indien zij nog meer was, zij was nog weinig genoeg, ja te weinig voor Christus. Ik ben nu alleszins in goede verstandhouding met Christus; Hij heeft een gebannen gevangene als een zegel op Zijn hart gezet, en als een armband op Zijn arm; dat barre en zwarte hout van het kruis lacht mij nu toe; het alarmmakend geroep van het kruis is erger dan 't kruis zelf. Ik heb liever Christus' donker gezicht dan de wereld zijn wormstekige vreugden. Och indien 't ganse koninkrijk was gelijk ik ben, uitgenomen deze banden: mijn verlies is winst; mijn droefheid vrolijkheid, mijn banden vrijheid, mijn tranen troostrijk. Deze wereld is niet een dronk koud waters waardig. O maar Christus liefde geeft een grote hitte van zich; de hel en heel de zoute zee, en de rivieren van de aarde kunnen ze niet blussen. Ik gedenk u bij God, u hebt de gebeden van een gevangene in Christus: genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 maart 1637

31. Aan mevrouw Kaskiberry

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u; ik verlang te horen, hoe het met mevrouw is; ik weet niet, hoe uw vriendelijkheid te vergelden; maar uw liefde tot de heiligen, mevrouw, is in de hemel opgelegd; ik weet, dat het is omwille van uw welbeminde Christus, dat u Zijn vrienden u zo lief maakt, en dat u zich zoveel aan hen laat gelegen zijn. Ik ben in dit huis van mijn vreemdelingschap alleszins in goede staat. Christus is aan mijn ziel zeer vriendelijk en liefelijk: 't behaagt Hem, dat Hij een vreemdeling en een gebannen gevangene verblijdt met Zijn onzienlijke vertroosting, en ik zou mijn Heere Jezus niet willen verwisselen met al de troost die buiten de hemel is; Zijn juk is licht, en Zijn last is niet zwaar. Dit is Zijn waarheid, waarheid waarvoor ik nu lijd. Want hij heeft het met Zijn gezegende tegenwoordigheid verzegeld; ik weet, Christus zal nog het veld behouden, en de strijd winnen in Schotland. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 maart 1637

Aan Mr. James Bruce, bedienaar van het Evangelie

Eerwaarde en welbeminde broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Op de naaste verwantschap, van dat wij zijn Vaders kinderen, heb ik goedgeacht aan u te schrijven. Mijn gelegenheid in mijn banden, tot eer van mijn koninklijke Vorst en koning Jezus is zo goed, als de getuige betaamt van zo'n soevereinen Koning. Als ik eerst hierheen kwam, was ik in grote bezwaardheid, worstelende met beschuldigingen, zeer beladen van hart zijnde, gelijk ik nog ben, wegens mijn stilzwijgende sabbat, en wegens een beroofd volk, zodat de jongen, die nieuwgeboren zijn, van de borsten zijn gerukt, en de tafel voor de kinderkens is opgenomen. Ik dacht, ik was een dorre boom, geworpen over de heining van de wijngaard; maar mijn heimelijke bevattingen van Christus' liefde, in Zijn zoete en lang begeerde terugkeer tot mijn ziel, zijn bevonden een leugen te zijn van Christus liefde, versierd door de verzoeker, en door mijn eigen hart; en ik ben verzekerd, dat het zo was. Nu is er groter vrede en rust van binnen dan te voren; de vierschaar is ontbonden en opgeheven, want zij was niet gespannen in Gods Naam.

Ik was zeer verward wie Christus zou hebben aangeklaagd wegens onvriendelijkheid; 't benevelde geloof en mijn koorts hebben Hem verkeerd begrepen. Nu, nu gelieft het Hem een arme gevangene te onthalen, en mij te verkwikken met onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, zodat de Heilige Geest Getuige is, dat mijn lijden om Christus' waarheid is; en 't zij verre, dat ik het getuigenis van de Heilige Geest zou loochenen en Hem vals getuigen. Nu betuig ik het, en zet er mijn hand onder, uit een kleine ervaring dat Christus' zaak, zelfs met het kruis, beter is dan des konings kroon; en dat Zijn smadingen zoet zijn, Zijn kruis geparfumeerd, de muren van mijn gevangenis schoon en wit, mijn verlies winst. Mijn waarde broeder, ik verzoek, dat u mij helpt prijzen, en gedenk aan mij in uw gebed tot God. Genade, genade zij met u.

De uwe in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 14 maart 1637

33. Aan de vrouw Earlestoun

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik verlang te horen hoe uw ziel vordert, ik vermaan u, om in uw reis voort te gaan; uw dag is kort, en uw achtermiddagzon zal vlug ondergaan; doe uw rekening af met uw Heere; want de dood en het oordeel zijn getijden, die naar niemand wachten; men stelt al veel dat de zaligheid aan de deur gereed ligt, en men meent, dat een Christen te zijn een licht werk is, maar ik bevind het zwaar, en dat de weg eng en nauw is; was het niet, dat mijn Leidsman tevreden was, op mij te wachten, en te zorgen voor een afgesloofde reiziger, 't zou slecht aflopen. Kwets uw geweten niet met enige bekende zonde. Laat uw kinderen zijn als zoveel bloemen u van God geleend; indien de bloemen sterven of verwelken, zo dank God voor een zomers genot ervan, en houd goede nabuurschap, mits Hem te lenen en te borgen. Zet uw hart op de hemel, en verontrust uw geest niet met deze lemen afgod van de wereld, die maar ijdelheid is, en maar de luister heeft van de regenboog in de lucht, die komt en gaat met een vliegende maartse stortregen; leem is de afgod van bastaarden met de erfenis van de kinderen. Mijn Heere heeft het liefd, mij vele onbekende aangezichten te doen toelachen, en Hij heeft mij weltevreden gemaakt met een geleende haardstede en een geleend bed; ik word onthaald met de vreugde van de Heilige Geest; en mijn koninklijke Koning draagt mijn onkosten op een eerlijke wijze. Ik heb meer liefde tot de reuk van Christus' zoete adem, dan tot de wereld zijn goud.

Ik wilde dat ik hulp had, om Hem te prijzen. De grote engel des Verbonds, de Zoon van God bevestigde u op uw rotssteen, en beware u tot de dag van Zijn toekomst.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 maart 1637

34. Aan Carletoun

Waarde en zeer geëerde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb uw brief van mijn broeder gekregen op welke ik nu in 't bijzonder ga antwoorden. Ik belijd twee dingen van mijzelf.

1. Het smart en kwelt mij zeer, dat de mensen zouden denken, dat er iets is in mij, Hij is mijn Getuige, voor Wie ik ben als kristal, dat de hemelijke huisduivels (die mij te dikwijls gezelschap houden) en die poel van de verdorvenheid (die ik binnen mij vind) mij een laag zeil doen voeren; en indien anderen zagen wat ik zie, zij zouden mij voorbij en niet op mij zien.
2. Ik weet, deze stortregen van Zijn vrije genade moest op mij zijn of anders zou ik verdord zijn. Ik weet ook, dat ik nodig heb een vuistslaande verzoeker, opdat de genade in oefening gesteld, en ik laag gehouden word.

Waarde en lieve broeder in onze Heere Jezus, ik schrijf dit uit mijn hart, dat u nu leest.

- (1) Ik erken, dat Christus en het zweten en zuchten onder zijn kruis mij vrij zoeter is, dan al de koninkrijken in de wereld zou kunnen zijn.
- (2) Indien u, en mijn liefste vrienden in Christus, enige vrucht raapt door mijn lijden, zo laat mij vrij in Gods nauwkeurige weegschaal gewogen worden, indien mijn blijdschap niet vervuld zij. Wat ben ik, dat ik zou dragen de merktekenen van zo'n grote koning? Maar hoewel ik een modderpoel en zondige klomp ben, een ellendige gevangene van de zonde, zo kan toch mijn Heere Jezus de hemel houwen uit erger hout dan ik ben (indien er erger kan zijn.)
- (3) Ik verblijdde mij nu met onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, dat ik nooit heb voorgehad, Christus noch de minste klauw of haarbreed van de waarheid te brengen tot een schikking. Ik heb gewenst, Christus geheel en al alleen te hebben en te houden, en dat Hij nooit Zijn klederen zou wrijven aan die zwartvellige hoer van Rome; ik ben nu wel ten volle betaald, zodat mij voor tegenwoordig niets ontbreekt dan liefdekrankheid om te hebben een dadelijke bezitting van mijn schoonste Beminde. Ik zou Hem wel een schuldbekentenis van mijn trouw en hand willen geven, dat ik honderd jaren de hemel zou uitstellen van Hem te ontvangen, mits dat Hij Zijn heilig aangezicht wilde leggen aan mijn soms natte wangen. Och, wie zou zich mijner niet ontfermen, die wist, hoe graag ik zou hebben, dat de Koning de boom des levens over mij zou schudden, of dat Hij mij inliet met mijn oude kruik in de fontein des levens, opdat ik uit die fontein dronken mocht worden, hier in het huis van mijn vreemdelingschap. Ik kan niet, ja ik wilde Christus' liefde niet missen; want Hij heeft het merkteken achter Zich gelaten, waar Hij mij gegrepen heeft. Hij gaat weg, en Hij laat mij met Zijn brandende liefde samen worstelen, en ik kan nauwelijks mijn spijs krijgen van Zijn liefde, vanwege Zijn afwezen. Mijn Heere geeft mij maar halve hongerige kussen, welke dienen om de pijn te voeden en de honger te vermeerderen, maar die mijn begeerten niet verzadigen: dat Hij mijn ziel zo spaarzaam onderhoudt tot deze loopbaan, dat maakt mij mager. Ik heb gekregen het beste en uitgelezenste van

Christus' kruizen, ja 't voornaamste en de bloem van 't goud van alle kruisen, om getuigenis te dragen aan de waarheid; en hierin vind ik vrijheid, blijdschap, toegang, leven, troost, liefde, geloof, onderwerping. geduld en voornemen, om vermaak te hebben in het opwachten; en meteen is Hij mij in mijn loop genaderd, en heeft mij het goud en de kroon doen zien. Wat mis ik anders dan de genieting en dadelijke bezitting, die bewaard wordt voor mijn vaderland? Dat niemand denke, dat hij aan Christus verlies zal doen, in voor Hem te lijden.

- (4) Wat deze tegenwoordige beproevingen betreft, zij zijn zeer gevaarlijk, want het volk zal tot de val gebracht worden eer zij het weten, door goed gewassen witvellige voordeksels van middelmatigheid; maar het is de kracht van de grote antichrist die in dit land werkt. Wee, wee, het afvallige Schotland, er is toorn, en een beker van rode wijn, van de gramschap van de Almachtige God in des Heeren hand, zodat zij zullen drinken en spuwen, en vallen en niet weder opstaan. De ster genoemd Alsem en Gal is in de fonteinen en rivieren gevallen en heeft hen bitter gemaakt; het zwaard des Heeren is gevaagd tegen de nietige herders van het land; vrouwen zullen gelukkig achten de onvruchtbare baarmoeder en misdragende borsten; alle harten zullen bezwijken, en alle knieën zullen beven, het einde is gekomen, de luipaard en de leeuw zullen tegen onze steden waken; grote en schone huizen zullen woest zijn zonder een inwoner. De Heere heeft gezegd: bidt niet voor dit volk, want Ik heb Mijn vrede van hen weggenomen; evenwel des Heeren derde deel zal door het vuur komen, gelijk gelouterd goud, tot de schat des Heeren; de verdrevenen van Schotland zullen weer samen vergaderd worden, en de woestijn zal bloeien als een bloem, en uitspruiten, en groeien als de roos van Saron, en groot zal de heerlijkheid des Heeren over Schotland zijn.
- (5) Ik word hier besprongen door de geleerde en geslepen verstandenen van dit Koninkrijk; maar alle eer zij mijn Heere; de waarheid belacht maar de benevelde en verblinde schriftgeleerden en twistenden van deze wereld, en Gods wijsheid maakt hen beschaamd, en Christus triumfeert in Zijn Eigen sterke waarheid, die voor zichzelf spreekt.
- (6) Ik twijfel niet, of mijn Heere maakt mij gereed voor zwaarder beproevingen; ik ben wel volvaardig, op het goede welgevallen van mijn Heer in de sterkte van Zijn genade, tot alles waartoe Hij mij zal gelieven te roepen; ook zal de laatste zwartziende bode, de dood, niet aan de deur stil gehouden worden, als Hij zal kloppen; indien mijn Heer wil geëerd zijn, door zo een als ik ben, hoe blij en vrolijk zal mijn ziel zijn! Laat Christus met mij uitkomen tot een heter gevecht dan dit is, en ik zal geen vlees vrezen; ik weet, dat mijn Meester 't veld zal winnen, en dat Hij de besturing van mijn lijden in zijn eigen handen heeft genomen.
- (7) Betreffende mijn verlossing, at gelukt niet; ik moet hier, door mijn Heere Zijn genade, mijn hand op mijn mond leggen, om stil te zwijgen en te wachten; mijn Heere Jezus is op de reis, tot mijn verlossing; ik wil niet ontevreden zijn, omdat Hij niet zo vlug loopt als ik wel wilde, 't zal mij best zijn te wachten, totdat de hoog opzwellende rivieren vallen, en totdat mijn Heere opstaat als een held na de sterke drank; ik heb nog niet tot den bloede toe tegengestaan.
- (8) O hoe menigmaal word ik in het stof neergeworpen en gedrongen door de verzoeker (die zijn eigen zaak kan doen op onze liegende bevattingen) om te zondigen tegen de onveranderlijke liefde van mijn Heere. Als ik denk aan de mussen en zwaluwen; die hun nesten bouwen in de kerk van Anwoth, en aan mijn stille Sabbatten, zo zien mijn droeve zere ogen scheel op Christus, en vertonen Hem aan mij als toornig. Maar in deze beproeving (al de eer zij voor onze vorstelijke en koninklijke Koning) zeilt het geloof fraai voor de wind met het zeil

in top, en voert er de arme passagier door. Ik leg een verbod op mijn gedachten, dat ze geen lasteringen aannemen van mijn enige, enige Beminde. Laat Hem zelfs zeggen met Zijn Eigen mond: er is geen hoop, nochtans zal ik sterven in dat zoete bedrog. Het is zo niet, ik zal de zaligheid van God zien; laat mij dadelijk bedrogen zijn, en nooit aan 't droge land komen, het is mijn vreugde te geloven onder water, en te sterven met geloof in mijn hand, grijpende Christus. Laat mijn bevattingen van Christus naar het graf, ja naar de hel met mij gaan; ik mag, ik durf ze niet laten varen; ik hoop Christus' pand te houden, indien Hij nooit komt dat te lossen, zo laat Hem zien, hoe Hij het maakt met Zijn belofte. Ik weet dat vermetelheid, hoewel het enkel stoutheid is, zo stijf onverzettelijk niet zal zijn in zware beproevingen.

Nu, mijn liefste in Christus! de grootste Engel des Verbonds, de alleenwijze en algenoegzame Jehovah bevestigde u tot het einde toe. Ik hoor, dat de Heere in uw huis is geweest, en uw vrouw thuis gehaald heeft naar haar rust. Ik weet, mijnheer, dat u ziet, dat de Heere de pennen van uw tent losmaakt, en uw liefde van deze gepleisterde en vergulde wereld voor Zich verzoekt, en u toeroept, dat u zichzelf gereed zult maken, om te gaan naar uw Vaders land, 't welk een zoete vrucht zal zijn van die bezoeking. Gij weet, het was een koningswoord, als Hij naar omhoog opvoer, dat Hij de Trooster zou zenden; wel u hebt recht en deel aan die belofte. Doe mijn liefde groeten aan uw vader, zeg hem, dat het laat een zwarte nacht met hem is; dat hij zolang aan de waterkant ligt, is, opdat hij zijn papieren zou overzien, eer hij sloop gaat, en dat hij in staat zij, om zijn laatste antwoord voor zijn Rechter en Heere te geven. Alle liefde, alle barmhartigheid, alle genade en vrede, alle vermenigvuldigde zalige vertroosting, alle blijdschap en geloof in Christus, alle vastheid en bevestigende kracht van de genade, en de goedgunstigheide Desgenen, die in het braambos woont, zij met u.

Uw onwaarde broeder in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 15 juni 1637

35. Aan Maria Macknaucht

Waarde en allerliefste in de Heere!

Ik heb altijd, sinds ik u gekend heb, die kleine wijngaard van des Heeren planting in Galloway, liefgehad; maar nu veel meer, sedert ik heb gehoord, dat het Hem, die Zijn vuur te Sion, en te Jeruzalem Zijn oven heeft, behaagd heeft een oven onder u te zetten, onder de eerste in dit koninkrijk; Hij die de oude dingen nieuw maakt (nademaal Schotland een oude vervuilde en verroeste kerk is), begint een nieuwe zuivere bruid van haar te maken, en een jonge kuise vrouw uit het vuur tot Zichzelf te brengen. Dit vuur zal geblust worden, zodra Christus een reine bruid door het vuur heen gebracht heeft.

Daarom, mijn zeer geliefde in de Heere, vrees niet voor een worm; vrees niet wormpje Jakobs! Christus is in dat pleidooi, en Hij zal het proces winnen. Belast een ongelovig hart op straffe van hoogverraad tegen onze grote en koninklijke Koning Jezus, dat het door geloof afhangt, en gerust wachtte op onze Heere. Gaat in uw binnenkamer, en sluit de deuren achter u toe; keert gijlieden in tot uw sterkte, u gevangene, die daar hoopt; gij duiven, vliegt in tot Christus' vensteren, totdat de grimmigheid over zij, en de storm voorbij zij. Verheerlijkt de Heere in uw lijden, en neemt Zijn banier van

liefde, en spreidt die voor u; anderen zullen u volgen, indien zij zien, dat u sterk bent in de Heere; hun vrijmoedigheid zal leven krijgen door uw christelijke gedragingen; ziet opwaarts, en merkt wie er komt; heft uw hoofd op, Hij is op weg, komende om te behouden, in klederen in bloed geverfd, en Hij reist in grootheid van zijn sterkte. Ik lach, ik zie vrolijk, ik spring op van vreugde, dat ik Christus zie komen, om u zo schielijk te behouden. O wat maakt Christus wijde schreden! Drie of vier heuvelen zijn voor Hem maar een stap; Hij huppelt over de bergen. Christus heeft een slag bevolen tussen Zijn arme zwakke heiligen en Zijn vijanden, hij kiest de wapenen voor beide partijen, en Hij zegt tegen de vijanden: neemt u een zwaard van staal, wet, macht, parlementen en koningen aan uw zijde, dat is uw wapentuig; en Hij zegt tot zijn heiligen: Ik geef u een slecht houten zwaard in uw hand, en dat is: lijden, slagen krijgen, beroving van uw goederen. En met uw houten zwaard zult ge de overwinning krijgen en bevechten. Is niet Christus door de sloten van diepe ellende en grote benauwdheden heengesleept? En nochtans heeft Christus, Die uw Hoofd is, Zijn leven daardoor gehaald, hoewel niet met een hele huid. Gijlieden zijt Christus' leden; en Hij trekt Zijn leden achter Zich door de doornheg heen naar de hemel toe; Christus zal op enige dag niet zoveel als een gepijnigde hebben, maar er zijn grote stukken en delen van Christus' verborgen lichaam, die nog niet binnen de poorten van de grote hoge stad, het nieuwe Jeruzalem, zijn; en de draak zal zolang naar Christus staan, als er een deel of lid van Christus' lichaam buiten de hemel is.

Ik zeg u, Christus zal nieuw werk maken van het oude verworpen Schotland, en Hij zal vergaderen de oude gebroken berderen van zijn tabernakel, en ze aaneen hechten en nagelen; onze verzoeken en smekingen zijn in de hemel opgelegd; Christus heeft er koffers vol van; er is barmhartigheid aan de andere zijde van dit zijn kruis; er is een goed antwoord op al onze verzoekschriften toegestaan. Ik moet u zeggen wat de beminlijke Jezus, de schone Jezus, de Koning Jezus aan mijn ziel gedaan heeft; soms zendt Hij mij een dronk, al staande, en Hij spreekt zachtjes een woord door de muur heen, en ik ben weltevreden met de vriendelijkheid door de tweede hand; zijn bode is mij altijd welkom, wie het ook zij; maar op andere tijden wil Hij Zelf bode zijn, en ik krijg de drinkbeker des heils uit Zijn Eigen hand (omdat Hij het mij brengt) en wij kunnen niet rusten, voordat wij in elkaars armen zijn; en o hoe zoet is een verse kus van Zijn heilige mond, Zijn adem die door een kus gaat, op mijn arme ziel, is zoet, en er ontbreekt niet aan, dan dat ze te kort is; ik ben zorgeloos, en vraag er niet veel naar, al zouden mijn lendenen, rug en schouders en hoofd in stukken komen rijten, in op te stappen tot mijns Vaders huis. Ik weet, mijn Heere kan lange en brede, hoge en diepe heerlijkheid maken voor zijn Naam uit dit slechte lichaam, want Christus ziet er niet naar, uit welke stof Hij heerlijkheid maakt.

Mijn zeer geliefde, u hebt mij dikwijls verkwikt, maar dit is gezet in mijn Meesters rekenboek; Hij is uw Schuldenaar voor mij; maar indien u nu in mijn benarde toestand iets voor mij doen wilt, gelijk ik weet dat ge wilt, zo zegt alle mijn lieve vrienden, dat een gevangene is geboeid en geketend in Christus' liefde (Heere, maak de boeien nooit los) en laten zij en u samen mijn hartelijke groeten doen aan mijnen Heere Jezus, en dankt Hem voor een arm vriend; ik verzoek dat uw man de brief leest; ik zend hem de zegen van een gevangene; ik wil aan hem verplicht zijn, indien hij willig is te lijden voor mijn waarde Meester. Lijden is het gouden kleed van de belijder; er zal geen verlies door komen aan Christus' zijde; u bent getuigen geweest van veel vreugde tussen Christus en mij op de maaltijden van gemeenschap, welks gedachtenis, hoewel ik nu in 't geheim word onthaald, mijn hart doorgraaft; want ik ben gesteld van het hoger eind van de tafel en van des Konings eerste gerecht, tot het lager eind,

ontvangende alleen wat op mijn tafelbord, en zijn brokjes spijs zijn mij zoet. Ik dank mijn Heere niet minder voor geborgde kruimeltjes, dan wanneer ik aan de tafel van gemeenschap onthaald werd te Anwoth en Kirk-cudbricht; bid, dat ik een dag van Christus mag hebben in het openbaar, gelijk ik er onlangs gehad heb, eer mijn ogen door de dood gesloten worden. Och, dat mijn Meester weer met mij wilde komen huishouden, en mij weer de sleutels van Zijn wijnkelder lenen; en dat God mij tot die tijd toe geborgde drank zond. Gedenk mijn liefde aan Christus' maagschap, zo velen bij u zijn; ik bid om de zegen van de Vader van Christus over hen allen. Genade zij met u; de zegen van een gevangene zij met u. Ik schrijf het, en ik blijf er bij, God zal heerlijk zijn in Maria Macknaucht, als deze stortbui zal over zijn. O vrouw, geliefde van God, geloof, verblijd u, zijt sterk in de Heere. Genade zij uw deel.

Uw broeder in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 15 juni 1637

36. Aan John Gordon van Risco in Galloway

Mijn waarde en lieve broeder!

Breng uw kort zandglas niet verkeerdelijk door, hetwelk zeer snel loopt: zoek uw Heere bijtijds. Laat mij een schrift van uw hand krijgen, van een belofte aan God; dat u door Zijn genade een nieuwe koers zult nemen, om met God te wandelen; de hemel is niet zo dicht bij. Ik vind het al zwaar een Christen te zijn; daar is geen weinig geduw en gedrang om de poort des hemels in te dringen, het is een kasteel, dat met geweld ingenomen wordt. Velen zullen zoeken in te gaan en zij zullen niet kunnen. Ik bid en betuig in de Heere, maakt toch geweten van lichtvaardige reden in drift gesproken, van woedende en schielijk wrekende toorn, van het nachtdrinken, van onnodig gezelschap houden, van Sabbatsschending, van iemand die onder u staat, leed te doen met woorden of werken, en uw vijanden zelfs te haten. Zo u het koninkrijk Gods niet krijgt als een kindeke, en zachtmoedig en eenvoudig bent als een klein kind, zo kunt u het Koninkrijk Gods niet ingaan; dat is een woord dat zeer raken zou, en u doen bukken en verootmoedigen, en maken dat uw grote moed valt. Ik weet, dat zal niet licht te doen zijn, maar ik beveel het u aan, zozeer u uw deel aan 't koninkrijk der hemelen zoekt te hebben.

Broeder, ik kan uit nieuwe bevinding van Christus tot u spreken. O, indien ge in Hem zag wat ik zie; een beker van Gods onzichtbare vreugde is over mijn ziel gevloeid, van onder tot boven, sinds ik van u afgegaan ben; ik wens, dat ik een deel mocht missen, mits dat gij 't mocht hebben, opdat uw ziel krank van liefde tot Jezus mocht worden: of liever, dat ze met Hem verzadigd mocht worden. Deze lemen afgod van de wereld zou u niet een oliekoek waardig schijnen; de tijd zal uit deszelfs bezitting verteren, als de oogbanden breken en de adem koud wordt; en de gevangen ziel door het venster uitkijkt van het lemen huis, gereed om in de eeuwigheid over te stappen, wat zoudt ge dan geven voor een lamp vol olie? Och, zoek het nu; ik verzoek van U, dat ge straft en inbindt het vloeken en zweren, het liegen en drinken, het sabbatschenden en leeg doorbrengen van de dag des Heeren, met uit de kerk te blijven, zo ver als uw gezag in die parochie strekt.

Ik hoor, dat er een man zal ingedrongen worden in die plaats, waar ik van Gods wege recht toe heb; ik weet, dat gij daarin volgens Gods Woord een stem behoort te hebben, Hand. 1:15, 16 tot het eind, en Hand. 6:3, 5. Gij zoudt node vinden, als een bisschop u

uit uw aardse bezitting zou stoten; en dit is ook uw recht. Wat ik aan u schrijf, dat schrijf ik ook aan uw vrouw. Genade zij met u.

Uw liefhebbende herder,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 14 maart, 1637

37. Aan vrouw Halhill

Lieve en christelijke vrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb zeer verlangd, om aan mejuffrouw te schrijven; maar dewijl mij de Heere nu bekwame gelegenheid gaf, zo wilde ik niet nalaten dat te doen. Ik kan niet nalaten UEd. bekend te maken de vriendelijke handeling van Christus met mijn ziel, in dit huis mijner vreemdelingschap, opdat mejuffrouw wete, dat Christus zo goed is, als Hij geroemd wordt. Want als ik eerst in deze beproeving kwam (zijnde neerslachtig en ontroerd wegens beschuldigingen en jaloezieën over Zijn liefde, Wiens Naam en getuigenis ik nu draag in mijn banden) vreesde ik niets meer, dan dat ik als een dorre boom over de heining van de wijngaard was geworpen; maar gezegend zij Zijn grote Naam, de dorre boom was in het vuur en verbrandde niet; Zijn dauw kwam neer en verkwikte de wortel van een verwelkte plant; en nu is Hij weer met vreugde gekomen, en heeft Zijn verbannen en verdrukte gevangene willen onthalen met de vreugden van Zijn vertroosting; nu ween ik, maar ik ben niet droevig; ik word gekastijd, maar ik sterf niet; ik heb verlies, maar mij ontbreekt niets; dit water kan mij niet verdrinken, dit vuur kan mij niet verbranden, vanwege de goedgunstigheid Desgenen, die in het braambos woont. Het ergste van Christus, Zijn smaadheid, Zijn kruis, is beter dan de schatten van Egypte. Hij heeft voor een arme zondaar Zijn deur geopend, en hem in Zijn wijnhuis genomen, en heeft mij zo krank van liefde tot Mijn Heere Jezus gelaten, dat indien ik over de hemel te beschikken had, ik dezelve wilde geven voor Christus, en ik zou niet tevreden zijn naar de hemel te gaan, tenzij ik verzekerd was, dat Christus daar was.

Ik zou niet geven, noch wisselen willen mijn banden voor 't fluweel van de bisschoppen, noch mijn gevangenis voor hun koetsen, noch mijn verzuchtingen voor 't lachen van de wereld. Deze lemen afgod, de wereld, heeft geen grote achting in mijn ziel; Christus is gekomen, en is weggegaan naar de hemel met mijn hart en mijn liefde, zodat noch hart, noch liefde het mijne is. Ik bid God, dat Christus die beide mag houden zonder die weer uit te keren, naar mijn achting, naardat ik nu gesteld ben, indien mijn deel van 't leem van deze wereld werd uitgeroepen en verkocht, ik meen, dat ik het niet een spooeg water zou waardig achten. Ik zie dat Christus' liefde zo koninklijk is, dat zij geen medeminnaar wil verdragen, zij moet een troon geheel alleen hebben in de ziel; en ik zie wel, dat de appelen de jonge kinderen kunnen bekoren, al zijn zij wormstekig. De van de mot gebeten plezieren van deze tegenwoordige wereld doen de kinderen geloven, dat tien is een honderd; en evenwel al de gemakkelikheden die hier te genieten zijn, zijn maar schaduwen; indien zij maar het gordijn, dat tussen hen en Christus is, wilden opschuiven, zij zouden zich dwazen achten, die zolang de Zoon Gods niet recht gekend hebben. Ik zoek niet meer naast de hemel, als dat Hij verheerlijkt mag worden in een gevangene van Christus, en dat velen mijnenhalve mochten prijzen zijn hoge en heerlijke Naam, die de zuchting van de gevangene hoort. Beveel mijn dienst aan mijnheer uw man, en aan uw zoon, mijn goede bekende; ik wens dat Christus zijn jonge liefde mag hebben, en dat hij al in de

morgen mag lopen naar de poort, om te zoeken hetgeen deze wereld niet kent en daarom niet zoekt. De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 14 maart 1637

38. Aan de hoogwaardige heer, mijnheer Lindsay

Zeer eerwaardige en mijn zeer goede heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij uw hoogachtbaarheid; vergeef mijn stoutigheid, dat ik mij zelf aan u, hoogachtbaarheid, kom uitlaten, in deze zo nodige tijd, waarin uw vermoeide en vriendeloze moederkerk rondom ziet, om te merken, of iemand van haar zonen dadelijk haar jammerlijke gestalte beklaagt. Daarom mijn lieve en waarde heer, ik bid u in de ingewanden van Christus, ontferm u over die weduw-gelijke zuster en bruid van Christus. Ik weet, haar Man is niet dood, maar Hij schijnt te zijn in een ander land, en Hij ziet en merkt wel, wie Zijn ware en teerhartige vrienden zijn, die in 't water durven duiken, om de zinkende waarheid naar het droge land te brengen; en wie van de edelen hun arm willen opsteken, om een slag af te keren van 't gekroonde hoofd, van onze koninklijke Wetgever, die in Sion heerst, Die in de dag van Zijn twisting voor Jakob zal pleiten en strijden. Het is nu tijd, mijn waarde en edele heer, voor ulieden, die de kleine voedstervaders bent, (onder onze soevereine Vorst) kloekmoedigheid aan te nemen voor de Heere Jezus, en een arme wees, sprekende uit het stof, op te vatten en in uw armen te omhelzen Christus' bruid. Hij heeft niemand meer, die 't vermaak van Zijn ogen is in Schotland, dan deze ene kleine zuster, wier borsten weleer wel gefatsoeneerd waren; zij verrukte weleer haar liefste met haar ogen, en overwon hem met haar schoonheid; zij zag er uit als de dageraad, schoon als de maan; zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren, haar lengte was gelijk de palmboom, en haar borsten als de druifrossen, en zij hield de Koning gebonden op Zijn galerijen, Hoogl. 4:9; 6:10; 7:5, 7.

Maar nu is de kroon van haar hoofd gevallen, en haar goud is verduisterd, en onze witte Nazireeërs zijn zwart geworden als een kool. Zalig zijn ze die willen uitkomen, en helpen Christus tegen de machtigen. De schilden van de aarde en edelen zijn aan Christus hun eer schuldig, en dienden hun heerlijkheid en eer te brengen tot het nieuwe Jeruzalem, Openb. 21:24. Helaas dat de groten zo ver zijn, van zich aan het zoete juk van Christus te onderwerpen, dat zij banden verscheuren, en denken, zij behoorden niet te voet te gaan, als Christus te paard rijdt; en dat iedere wenk van Christus, gebiedende als een koning, een last is als een ijzeren berg, en dat ze daarom zeggen: deze Man zal over ons geen Koning zijn; wij moeten een anderen koning hebben dan Christus in Zijn Eigen huis. Daarom, kniel voor Christus, en kus de Zoon, en laat Hem uw edelheids stem hebben, als uw enige Wetgever. Ik verzeker mij, als u deze oude woeste herberg van dit vergangelijke leven zult verlaten, en met uw waard zult afrekenen, en hiervandaan zult scheep gaan, en in de eeuwigheid overgaan, dat is de overzijde van de tijd, en een zandglas van zestig jaren zal uitgelopen zijn, dan zult u bevinden, dat achterom te zien naar 't geen u gedaan, gesproken en geleden hebt voor Christus en Zijn lieve bruid (die Hij met dat bloed, dat kostelijker is dan goud, gerantsoeneerd heeft) en voor de waarheid, en voor de vrijheid van Christus' Koninkrijk, uw rekening u zoeter zal doen aanzien en toelachen, dan indien u twee gouden werelden uw nakomelingen had na te laten.

O mijn lieve heer, bemerk dat onze Meester, en de eeuwigheid, en 't oordeel en de laatste rekening in een ogenblik ons overkomen; het geluid van de laatste bazuin dat nu aanstaat, zal verdrijven alle stukken van Parlementen, al de besluiten van voornoemde vergaderingen tegen Christus, onze Wetgever. Er zal binnenkort een afkondiging geschieden, door Één staande in de wolken, dat er geen tijd meer wezen zal, en dat er geen hoven van de lemen koningen meer wezen zullen, en dat er geen gevangenschappen, arresten, verbeurten van de edelen, toorn der koningen, gevaar van landen, huizen en naam om Christus' wil meer wezen zullen. De spanlengte van tijd van deze wereld is nu gebracht tot minder dan een halve duim breed, en tot het punt van de avond overdag van deze oude en grijsharige wereld. En daarom, wees vast en stijf voor Christus en Zijn waarheid voor een tijd. En vrees hem niet wiens leven door zijn neusgaten uitgaat, die als een mens zal sterven. Ik ben verzekerd, Christus is voldoende, en bekwaam genoeg om vergelding te doen voor iets, dat voor Hem in gevaar gesteld of gegeven is; verlies voor Christus is zoveel, als ons goed in de bank gelegd in Christus' hand; aardse koningen zijn geliefkoosde lemen godjes en afgoden van de tijd, maar een gezicht van onze onzienlijke Koning zal al de heerlijkheid van deze wereld verduisteren en verlagen. Op de dag van Christus zal de waarheid geen verraad, maar waarheid zijn. Helaas, het is beklaglijk, dat het stilzwijgen nu (wanneer het dak van des Heeren huis aan brand is) is het fijnste en uitgelezenste van de hoffelijke en politieke wijsheid, en dat een dekmantel te werpen over een goede belijdenis (alsof zij voor het licht beschaamd was) gerekend wordt voor een verstandige en zekere weg, om door dit leven te geraken. Maar de veiligste weg, daarvan ben ik verzekerd, is te verliezen en te winnen met Christus en treffelijk te wagen voor Hem; want de hemel is maar een gezelschap van edele avonturiers voor Christus. Ik durf er mijn ziel voor stellen, dat Christus nog in Schotland zal groenen en bloeien als de roos van Saron, hoewel Zijn blad nu schijnt te verwelken en Zijn wortel op te drogen.

Uw edele voorouders zijn onder de voortreffelijken van deze natie aangeschreven geweest, als de zekere vrienden van de Bruidegom, en dapperen voor Christus. Ik hoop, gij zult hen volgen, om op de straten te verschijnen voor denzelfden Heere; de wereld is steeds ja en neen omtrent Christus; het zal uw heerlijkheid zijn, en het zekere grondvest van uw huis (nu de huizen omlaag tuimelen, en de vogelen hun nesten daar bouwen, en distelen en doornen groeien, waar de edelen hun tafelen dekten) indien u uw staat en edeldom openzet voor deze edele Koning Jezus, met welke de geschapene machten van de wereld steeds in hevige strijd zijn; heel de wereld zal voor Hem neervallen, en zo waarachtig als God leeft, iedere arm die opgeheven is, om de kroon van Zijn koninklijk hoofd te nemen, of die weigert dezelve op Zijn hoofd te houden, zal van het schouderblad afgebroken worden. De ogen, die Christus zien wenen in zak en as, en zich wentelen in Zijn bloed, en niet willen helpen, o die ogen zullen wegrotten in hun holen. O indien u, en de edelen van dit land, de schoonheid zag van dat werelds wonder, Jezus onze Koning, en Zijn heerlijkheid, die wegens Zijn uitnemendheid is de engelen hun wonder en des hemels wonder! O wat zouden de mensen deze lemen staat, dit leven van de tijd uitgegeten, deze wormstekige en mottige wereldse heerlijkheid achten in vergelijking met die Schoonste onder de mensenkinderen, van de Zoon van des Vaders vermaak. Ik heb maar kleine bevinding, van te lijden voor Hem; maar laat mijn Rechter en Getuige in de hemel mijn ziel leggen in de weegschaal van gerechtigheid, indien ik niet een jonge hemel en een klein paradijs van heerlijke vertroosting en zielvermakende liefdekussen van Christus vind, hier beneden de maan, in voor Hem en voor Zijn waarheid te lijden; en die

heerlijkheid, vreugde en vrede en vlammen van liefde, die ik dacht dat bewaard werd tot de tijd van het avondmaal, als wij gelegener tijd zullen hebben, om tot onze bekomst onthaald te worden op Christus, dezelve heb ik gevoeld in heerlijke beginsels in mijn banden voor deze vorstelijke Heere Jezus. Och, het is mijn droefheid, mijn dagelijkse smart, dat de mensen niet willen komen en zien. Ik zou mij nu schamen te geloven, dat het mogelijk zou zijn, dat enige ziel zou denken, dat hij voor Christus verlies zou kunnen doen, aangenomen dat hij Christus leende de heerlijkheid van Lindsay of een dergelijke grote wereldse staat.

Daarom mijn waarde en lieve heer, zet uw aangezicht tegen de tegenstanders van Jezus, en laat uwe ziel moed nemen, om onder Zijn banier te komen, om te verschijnen als zijn soldaat voor Hem; en dan zullen de zegeningen van een vallende kerk, de gebeden van de gevangenen van hoop, die naar Sions vreugde wachten, en de goedgunstigheid Desgenen Die in het braambos woonde en het brandde niet, met u zijn.

Aan Zijn zaligmakende genade beveel ik uw edelheid en uw huis, en blijf steeds Christus' gevangene en uw edelheids verplichte dienaar in mijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 7 september 1637

39. Aan mijnheer Boyd

Mijn zeer waarde en goede Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik verblijd mij te horen, dat u in de dageraad van uw korte dag de Heere Christus behartigt, en dat u de eer van Zijn kroon en koninkrijk bemint. Ik bid uw edelheid, begin toch nu uw liefde te bewerken, en maar in één vorm te gieten, opdat ze alleen voor Christus is; want als uw liefde nu onderhanden is en gefatsoeneerd wordt, zo zal ze best op Christus vatten; indien iemand anders dan Jezus het grijpt, terwijl zij groen en jong is, zo zal Christus u een onaangename en vreemde wereld zijn. Verloof de verblijfplaats van uw ziel eerst aan Christus, en sta op uw eerste verbond, en houd u bij Jezus, opdat Hij u oprecht vindt. Het is licht, een pijl te besturen en recht te zetten, eer de pees getrokken is, maar als zij eens getrokken en in de lucht is, en zij is beginnen te vliegen, dan hebt u helemaal geen kracht om die te gebieden. Het was een gezegende zaak, indien uw liefde nu alleen op Christus kon mikken, zodat dit schone aangezicht het doelwit was, waarnaar u schoot; want als uw liefde losgelaten is, en uit uw handen, en zich beweegt om een afgod in te halen, en een hoerachtig kijkreisje heeft aangenomen, om een onbekende en vreemde minnaar te zoeken, dan zult u geen kracht hebben om de pijl te halen, of om uw liefde te overmeesteren; nu u zult bezwaarlijk aan Christus geven, hetgeen u nauwelijks zelfs hebt.

Ik spreek dit niet alsof de jonkheid zelf de hemel en Christus tot zich kon halen, geloof het mijnheer, het is nauwelijks te geloven wat een nest van gevaarlijke beproevingen de jeugd is; hoe onbedachtzaam, dwaas, trots, ijdel, hoofdfig, lichtvaardig, godslasterend en zorgeloos omtrent God dit deel van uw leven is, zodat de duivel in die ouderdom een opgesierd en geveegd huis voor zich vindt, en voor zeven duivelen erger dan hij zelf is; want dan zijn de hartstochten te paard, opgeblazen en woelende; dan heeft de oude mens bloed, lusten, veel wil, en weinig verstand, en handen en voeten, dartele ogen, en godslasterlijke oren als zijn dienaars, en als een koning zijn officieren om op zijn bevel te komen en te gaan, naar zijn wil. Dan is een groen geweten zo buigzaam als een tak van een jonge boom; zij is dan voor iedere weg; dan

overmag haar iedere godsdienst, iedere snode koers. En daarom, o wat is dat een zoet koppel, wat een heerlijk juk is de jeugd en genade, Christus en een jong mens! Dit is een paar dat niet te vinden is in iedere stad. Niemand die bij Christus geweest is, kan tot uw edelheid een rapport brengen, dat overeenkomt met zijn waardigheid; komt en ziet, is de getrouwste bode, om van Hem te spreken; weinig overtreding zou kracht genoeg hebben, waar dit was. Het is onmogelijk, in Christus' liefde heerlijk uit te breiden, te liegen, en boven de waarheid te gaan. De spraak van de engelen of de liefdeboeken geschreven door de vergadering van de serafijnen (al hun verstand zijnde samengevoegd en ineengesmolten) zou voor eeuwig zijn onder de waarheid, en niet overvloedig genoeg de zaak verklaren, zoals zij is. De oneindigheid, de onbepaaldheid van die onvergelykelijke uitnemendheid die in Jezus is, is een groot woord. God zende mij, al was het maar het overschot en de overblijfsels, of een ons gewicht of twee, van zijn liefde zonder weerga, en aangenomen ik kreeg nooit geen andere hemel, (mits dat dit gezegende vuur eeuwig mocht branden) ik kon niet anders dan voor eeuwig gelukkig zijn. Kom van hier, en geef uw geld wijselijk uit voor brood; kom hier, en besteed uw liefde; ik heb reden, om dit te zeggen, omdat tenzij u Christus geniet en bezit, u een koele vriend van Zijn bruid zult zijn; want het is liefde tot de man, die vriendelijkheid verwekt tegen de vrouw. Ik durf zweren, dat het een zegen van uw huis zou zijn, de eer van uw eer, en de bloem van uw achting, zo u nu in uw plaats zoveel als u vermoogt, uw hand leent aan uw wenende moeder, ja aan uw onderdrukte en beroofde moederkerk.

Indien u haar bemint, en uzelf opwekt voor haar, en de heerlijkheid van Boyd in gevaar stelt, om haar sluier wederom te krijgen, die de slaande wachters haar hebben afgenomen, zo zal haar Man Zich zeker te goed achten, dan dat hij aan u zou gehouden blijven door niet te vergelden; stukjes van heerlijkheid zijn klein voor Hem, die vele kronen op Zijn hoofd heeft, en de koninkrijken van de wereld in het hol van Zijn hand. Het hof, eer, heerlijkheid, bestendigheid van de huizen, gunst van prinsen zijn allen in Zijn hand. O wat een heerlijkheid was het, uw eer aan Christus en aan Zijn Jeruzalem te lenen. U bent een van Sions geboren zonen; uw eerwaarde en christelijke ouders durfden alles opzetten voor Christus' zaak. Daarom bid ik u, door de barmhartigheden Gods, door de dood en wonden van Jezus, door de hoop van uw heerlijke erfenis, en door de troost en hoop van al de vrolijke tegenwoordigheid, die u graag zoudt hebben aan de kant van 't water, als gij uw voet zult zetten in het duister graf; wees sterk voor Christus' waarheid en Zijn vrij koninkrijk: want hoewel u een jonge bloem bent, en groen staat voor de zon, zo weet u toch niet, hoe spoedig de dood uw bloem zal doen afvallen, en doen verwelken, wortel en tak en bladeren; en daarom schrijf op, wat u voor Christus te doen hebt, en maak een schat van goede werken, en begin intijds; naar het schijnt zo hebt u de berg tot uw voordeel, ziet wat ge doen kunt voor Christus tegen deze, die wachten totdat Christus' tabernakel valt, opdat ze heenlopen met zijn berderen, en dat ze hun nesten bouwen op de puinhoop van Sion; zij moeten wel blind zijn, die niet zien, dat nu de schelmen de palen uittrekken, en de koorden breken, en de gordijnen van Christus' weleer schone tent verscheuren in deze landen. De antichrist is bezig, om die tent op zijn schouderen te nemen, en daarmee weg te gaan; en als Christus en 't Evangelie uit Schotland zijn, droom dan niet dat uw huizen voorspoedig zullen zijn, en dat het wel zal gaan met de adel van het land; zo waarachtig als de Heere leeft, de beken van uw wateren zullen pek worden, en het stof van uw land sulfer, en uw land zal brandend pek worden, en de uil en de raaf zullen in uw huizen wonen, en waar uw tafel stond, daar zullen distelen en netelen groeien, Jes. 34:9—13 De Heere gaf aan Schotland Christus en zijn Evangelie, de wachters zijn slecht uitgevallen, en hebben hun deel van 't pand verloren; en wie ziet niet dat Christus hun

rechteroog en hun rechterarm verdroogd heeft, en de herdersstaven gebroken heeft, en dat de mensen in hun harten vertreden zo'n smakeloos zout, hetwelk nergens anders goed toe is. Indien gijlieden, de edelen, ook het pand weg doet, en weigert de twistzaken van Sion te bepleiten tegen de openlijke vijanden van Jezus, zo hebt u daarmede gedaan. Och, waar is nu de kloekmoedigheid en ijver van de oude adel van dit land, die met hun zwaarden en gevaar van leven, eer en huizen Christus ons toebrachten? En nu kunnen de edelen niet anders dan schuldig staan aan het uitwerpen van Christus en het vermoorden van de zielen van de nakomelingen, indien zij zich zullen verbergen, en schuilen aan de zijden van de heuvel, waar geen wind is, totdat de wind de tempel Gods heeft neer gewaaid. Het gaat nu onder de naam van wijsheid, dat de mensen een dekmantel over Christus en over hun belijdenis werpen, alsof Christus gestolen goed was, die men zich niet openlijk durf toe-eigenen; hoewel dit een stuk van overheid gerekend wordt; nochtans acht God dezulken maar politieke dwazen en hofnarren, wat ook zij of andere aan hen gelijke wijshoofden van hen denken mogen, nademaal hun verdoemelijk stilzwijgen is de ruïne van Christus' Koninkrijk. O, maar laat het toch geacht wezen ware eer en heerlijkheid te zijn de vaste vrienden van de Bruidegom, en op te staan voor Zijn verlaten zaak, en te strijden door goede middelen in de wijsheid Gods voor onze zoete Heere Jezus, en voor Zijn koninklijke kroon. Maar ik wil geloven, dat UEdelheid Christus' eer ter hart zult nemen, en een man zijn op de straten (gelijk de profeet spreekt) voor de Heere en Zijn waarheid. Aan Zijn rijke genade, en zoete tegenwoordigheid, en eeuwige vertroosting van de beloofden Trooster beveel ik UEd. en ben

Uw edelheids dienaar in mijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

40. Aan mevrouw Boyd

Mijn zeer eerwaarde en christelijke vrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik heb uw brief ontvangen, en heb een welgevallen er in, dat uw gedachten van Christus bij u verblijven, en dat uw voornemen steeds is, door alle middelen 't koninkrijk der hemelen met geweld in te nemen, hetwelk geen kleine verovering is; en 't is ook een trap van wachthouding en dankbaarheid, dat men zijn slaperigheid en ondankbaarheid opmerkt: wij hebben alle goede reden om te klagen over vals licht, dat de dief speelt, en de lantaarnen ontsteelt, als het tot de praktijk komt, van gestadig met God te wandelen; onze reis wordt tienmaal daags in tien stukken gebroken; Christus krijgt van ons maar alleen gebroken en gehalveerd en afgemat werk, en helaas te dikwijls tegen de borst. Ik ben wat nader bij de Bruidegom geweest, maar als ik nabij kom, en mijn geringheid zie, zo zou ik uit schaamte wel wederom uit Zijn tegenwoordigheid willen zijn; maar de begeerte toch naar Zijn zielverkwikkende liefde houdt mij daar roodwordende onder gevangenschap. O wat ben ik, zo'n walgelijke last van zonde, dat ik sta nevens zo'n schone en heilige Heere, zo'n hoge en verheven, Die in de eeuwigheid woont? Maar nademaal het Christus gelieft, Zich te buigen tot zulk een als ik ben, zo laat de beschaamdheid worden terzijde gesteld, en zichzelf verliezen in Zijn neerbuigende liefde. Ik zou wel van harte tevreden zijn, mocht ik een hoekje van des Konings zaal inhouden. Och dat ik was aan de overzijde van mijn zwakke begeerten; dan zou ik zijn waar Christus mijn Heere en Liefhebber leeft en heerst; daar zou ik eeuwig worden getroost door 't gezicht van Zijn aangezicht, en verzadigd met

de overklimmende zoetheid van Zijn onvergelykbare liefde; maar waarlijk, nu sta ik aan deze zijde van mijn begeerten, en met een hangend hoofd en zeer verlangend hart. Ik zie op naar de schone Jezus, staande ver van ons af, terwijl de verdorvenheid en de dood het aardse lichaam zal scheuren en zuiveren, en de benen van de oude mens van de zonde zal doen rotten. Ondertussen zijn wij gelukkig, dat wij aan de Liefste laten weten, dat wij Hem graag zouden liefhebben, en zolang is er vreugde in het vrijen, aanzoeken, en nabij Zijn huis te hengelen, door het venster in te zien, en arme zielszuchtigen en wensingen te zenden door een gat van de deur tot Jezus, totdat God een vrolijke bejegening zendt.

En gezegend zij God, dat na een lage eb, en zo droevig woord: *Heere Jezus, het is lang sedert ik U gezien heb*, dan even onze vleugelen groeien; en het afwezen van de zoete Jezus baart een nieuw vlies van verlangen en begeerten naar Hem. Ik weet, niemand heeft een fluwelen kruis, maar het kruis is daarvan gemaakt waar God het van hebben wil. Maar gewis, hoewel het geen vrije markt is, een kruis te kopen, zo durf ik toch niet zeggen: och, dat ik vrijheid had om Christus' kruis te verkopen, opdat ik alzo verkopen zou vreugde, troost, gevoelen van liefde, geduld en de vriendelijke bezoeken van een Bruidegom. En daarom, geloofd zij God, wij krijgen de kruisen opgekocht, en goedkoop. Ik ben verzekerd dat het beter was, de kruisen voor Christus te kopen, dan die te verkopen, hoewel ons niets vrijgelaten is. En wat betreft Christus' vrolijk komen en gaan, waarvan mevrouw spreekt, ik draag het, naardat de liefde het kan toelaten; het zou mij genoeg moeten wezen, indien ik wijs was, wat Christus wil, dat blijdschap en droefheid 't leven van de heiligen elk de helft delen, en dat ieder ervan een deel van onze dagen zou hebben, gelijk de nacht en de dag vriendelijk de tijd verdelen en halveren, en die onder hun beiden nemen. Maar indien de droefheid de grootste helft van onze dagen alhier heeft, ik weet, dat de dag van de vreugde zal opkomen, en meer dan vergelden zal al onze droeve uren. Laat mijn Heere Jezus (nademaal Hij het zo doen wil) mijn beetje en spanlengte tijds, doorweven met wit en zwart, met zoet en zuur; met de komst van de Bruidegom en Zijn droevig afscheid, gelijk schering en inslag in een web, en laat de roos nabij de doorn staan. Nochtans heeft de hoop, die niet beschaamd maakt, een brief geschreven, en enige regelen van hoop aan de treurigen Sions, dat het niet lang alzo zal zijn; als wij over 't water zijn, zal Christus de kruisen doen weggaan, en de heerlijkheid, 't leven en de vreugde voor eeuwig doen opkomen. In deze hoop berust ik stilletjes in Christus' boezem, totdat Hij komt, Die niet traag is, en zou zowel willen slapen, behalve als dat het geraas van de duivel, en de voeten van de zonde en 't geroep van een ongelovig hart mij opwekten; maar voor tegenwoordig heb ik niets, waarover ik Christus' kruis kan beschuldigen. Och, indien ik mijzelf in Christus alleen kon behagen! Ik hoop, mevrouw, uw zonen zullen hun macht voor Jezus gebruiken, want daar is geen gevaar, en daar is geen kwestie of tegenstrijd tussen Christus en het bewind; Hoewel onze vijanden de kwestie vals maken, alsof Christus en 't gezag niet onder een verdek konden blijven; de kwestie is alleen tussen Christus en de mensen die 't gezag hebben; 't gezag is voor en van Christus en Hem nabestaande, hoe kan Hij er dan een twist mee hebben? Ja de waarheid is, wormen en lemen goden zijn tegen Christus opgestaan. Indien de vrucht uws buiks, mevrouw, Christus te hulp komt, zo hebt u goede grond van u in God te verheugen. Al wat mevrouw kan verwachten voor haar goede genegenheid tot mij en tot mijn broeder (een verongelykte vreemdeling voor Christus) zijn de gebeden van een gevangene van Jezus, aan Dewelke ik u met uw huis en kinderen aanbeveel, en in Dewelke ik ben,

Mevrouw, de uwe in Christus,
Samuël Rutherford

Aberdeen, 8 september 1637

41. Aan mevrouw Culross

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Ik durf niet zeggen, dat ik verwonderd ben, dat u nooit aan mij geschreven hebt in mijn banden, omdat ik niet onwetend ben van de oorzaak, nochtans kon ik niet nalaten aan u te schrijven. Ik weet niet, of het blijdschap of bezwaardheid is, die mijn ziel vervoert: droefheid, zonder enige vermenging van zoetheid, heeft niet zelden liefdegedachten van Christus, maar ik zie, de duivel kan zich inboezemen, en zijn werk verrichten op de gedachten van een arme onderdrukte gevangene. Het smart mij zeer, dat ik mij Christus te onvriend maak, door pleitredenen tegen Hem te zoeken, omdat ik, de eerste in het Koninkrijk, gelast ben geheel te zwijgen, en omdat ik mijns Heeren gerechtigheid in de grote vergadering niet kan prediken; desniettegenstaande ben ik te min zorgvuldig, hoe het gaat, indien er geen toorn in mijn beker is. Maar ik weet, ik krab maar mijn wonden, daar mijn dokter het mij verboden heeft; ik wilde wel in het duister geloven op goed avontuur, en mij wagen op Christus' goede wil en er op berusten, dat mijn Medicijnmeester in mijn koorts aan de zijde van mijn bed is, en dat Hij medelijden met mij heeft als ik zucht. Mijn gehuurd huis, en een andermans bed, en haard, en ander verlies, hebben geen plaste in mijn droefheid; een groter hitte om een kleiner vuur te verteren is een goed middel tegen enige brand. Ik geloof, dat wanneer Christus bloed aftrekt, Hij de kunst heeft, van de rechte ader te steken; en dat Hij de gehele schikking en verordining van mijn lijden op Zich genomen heeft. Laat Hem mij en mijn kruis besturen en handelen naardat Hem goeddunkt; daar is geen gevaar noch vreze in zo'n Leidsman, al zou Hij mij door de hel heen leiden, indien ik het geloof maar kon vooruitstellen, en 't veld vervullen met een gerust opwachten en geloven, van te zien 't heil des Heeren. Ik weet, Christus is niet gehouden mij beide zijden van mijn kruis te laten zien, en het om en om te keren, opdat ik het al mocht zien. Mijn geloof is rijker, als ik leef op goed vertrouwen en op Christus' geleend geld, dan wanneer ik veel in mijn hand heb. Eilaas, ik heb vergeten, dat mijn geloof in verleden tijden een lek gestopt heeft in mijn gespleten schuit, en dat het mijn ziel met een fraaie wind vervuld heeft.

Ik zie, het is een werk Gods, dat alle bevindingen als verloren zijn, wanneer de dagvaardingen van kwaadkeuring, om te bewijzen, dat onze brieven, die wij van Christus hebben, nagmaakt zijn, tegen de arme zielen worden aangesteld in haar zware beproevingen. Maar laat mij een zondaar zijn, en erger dan de voornaamste van de zondaren, ja een schuldige duivel; ik ben verzekerd dat mijn liefste is God, en als ik zeg: Christus is God, en mijn Christus is God, dan heb ik alles gezegd, ik kan niet meer zeggen: ik wou dat ik zoveel hier op (mijn Christus is God) kon bouwen, als het dragen kan, ik mocht de gehele wereld er opleggen. Ik ben verzekerd dat de Rotssteen, waartegen de blinde reizigers hun voet stoten, en zo vreselijk struikelen, is, dat Christus niet beproefd en niet recht opgevat wordt in de kracht van Zijn liefde, goedertierenheid, weldaden, goedheid, wijsheid, lankmoedigheid en grootheid. Maar mijn wonden smarten en pijnigen mij meest, als ik tegen zijn liefde en barmhartigheid zondig, en indien Hij mij aan mijn beschuldigend geweten wilde overgeven en voornam het pleidooi te laten beslechten, maar ons samen liet begaan; zo zou mijn spuwen in het schone aangezicht van Christus' liefde en weldadigheden, door mijn jaloersheden, ongeloof en twijfel, genoeg zijn, om mij te doen zinken. Och, och, ik ben

overtuigd, o Heere, ik sta stom voor U, om deze zaak. Laat mij mijn eigen rechter in deze zijn, en ik neem daarom een vreselijke veroordeling op mij; want nog steeds wantrouw ik, hoewel ik gezien heb, dat mijn Heer mijn kruis gemaakt heeft, alsof het geheel van kristal was, zodat ik er doorheen kan zien, Christus' schone aangezicht en de hemel, en dat God een klomp zondig vlees en bloed heeft vereerd gelijk mij, om de eerwaarde Heere gevangen van Christus te zijn. Ik behoorde de muren van het dievenhol (indien ik er in opgesloten was) of een stinkende kerker te achten als geheel met tapijten behangen, en zeer schoon voor mijn Heere Jezus; en nochtans ben ik niet zo opgesloten, of de zon schijnt op mijn gevangenis, en de schone wijde hemel is het overdeksel daarvan; maar mijn Heere heeft in Zijn zoete bezoeken meer gedaan; want Hij doet mij bevinden, dat Hij een gearresteerd gevangene met mij wil zijn. Hij ligt met mij neer, en Hij staat met mij op; als ik zucht zo zucht Hij, als ik ween, zo lijdt Hij met mij; en ik beken, hier is de gezegende uitgang van mijn lijden begonnen, dat mijn hart met honger en begeerte is vervuld, om Hem in mijn lijden verheerlijkt te hebben.

Gezegend zult u zijn van de Heere, mevrouw, indien u een arme onmachtige wilt helpen, en anderen van uw vrienden in Christus mij wilt doen helpen, om mijn schuld van de liefde te betalen, namelijk dadelijke lof aan Christus, mijn Heer. Mevrouw, laat mij u gebieden in de Heere, zoals u het voor Hem wilt verantwoorden, help mij in deze plicht (die Hij aan mijn hals gebonden heeft met een keten van zulke zonderlinge uitdrukkingen van zijn goedertierenheid), dat ik Christus verhoog, en bij Hem in oprechtheid blijf; want ik heb Hem niets te geven. O dat Hij mijne liefde en mijn hart in plaats van alles wilde vaststellen en vastgrijpen; ik ben een bankroetier, die niet meer vrije goederen in de wereld heb voor Christus, dan dat; dat is de gehele erfenis die ik heb, en al mijn meubelen daarbij. Heere, geef de dorstige man te drinken. Och, dat ik over hoofd en oren in de put was! Och, dat ik zo geheel in Christus' liefde zwom en dobberde! Ik wilde niet, dat Christus' liefde in mij ging, maar ik wilde daarin gaan, en van de liefde verslonden worden. Maar ik zie mijzelf hier niet, want ik vrees, dat ik meer werk maak van Zijn liefde dan van Hem Zelf. Daar Hij zelfs ver boven, en veel beter dan Zijn liefde is. Och, had ik mijn zondige armen vol van Christus, die Beminnelijke daar! Gezegend zij mijn rijke Heere Jezus, die de bedelaars van Zijn huis niet wegzendt wet een ledige schotel; Hij vult de vaten van hen, die willen komen en zoeken; wij mochten onszelf rijk bedelen (indien wij wijs waren) indien wij maar onze verwelkte handen tot Christus konden uitstrekken, en leren verzoeken, en eisen, en bidden, en kloppen. Ik ben schuldig mijn zaligheid voor Christus' eer te stellen; ik ben ze aan Christus schuldig, en wens, dat mijn hel, ja een nieuwe hel zevenmaal heter dan de oude hel, lof mocht kopen voor 't aangezicht van mensen en engelen, voor mijn Heere Jezus, behoudens altijd, dat ik vrij was van Christus' haat en ongunst. Wat ben ik, dat ik zou verbeurd verklaard en verkocht worden in ziel en lichaam om mijn grote en koninklijke koning verhoogd en boven alles gezet te hebben? Och, dat ik wist, hoe Hem hooggezet te krijgen, en heel de wereld ver, ver beneden Zijn voetzolen! Ja ik ben niet waardig te zijn de stof van zijn lof, veel minder dat ik een werkende oorzaak zou zijn, in Hem te prijzen. Maar Hij kan Zijn Eigen eer uit mij behalen, en uit één, erger dan ik, (indien er iemand zodanig kan zijn) en indien het Zijn heilige Majesteit belieft zo te doen; Hij weet, dat ik Hem nu niet vlei. Mevrouw, laat mij uw gebeden hebben, gelijk gij de gebeden en zegeningen hebt van Hem, die afgezonderd is van zijn broederen. Genade, genade zij met.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 16 juni 1637

42. Aan de graaf van Cassils

Mijn zeer edele en eerwaarde Heer!

Ik verstout mij (ooit een eerwaardig en gerucht, dat ik van Uw HoogEd. hoor, hebbende niet anders te zeggen, dan 't geen de eerwaarde zaak belangt, tot welker belijdenis de Heere uw HoogEd. bekwaam gemaakt heeft) om dit te schrijven, da het is uw HoogEd. kroon, uw heerlijkheid en uw eer, uw schouder te stellen onder des Heeren heerlijkheid, die nu ter aarde valt, en Hem nu te behoeden, wanneer zovelen het voor wijsheid achten dat ze Hem Zichzelf laten beschermen; de schilden van de aarde hebben steeds geloofd, en geloven nog, dat Christus een lastige nabuur is, en dat het moeilijk valt, Zijn ja en nee staande te houden zij vrezen dat Hij hun wagenen en hun kronen en hun eer van hen zal nemen; maar mijn Heere heeft geen van hen allen nodig. Maar het is uw eer, Christus en Zijn onderdrukte waarheid te erkennen; want laat de mensen zeggen wat hun belieft, de kwestie met Sions vijanden, in deze dag van Jakobs benauwdheid, is, of Christus Koning zou zijn, en of geen mond wetten zou spreken, dan de Zijne? Het raakt de appel van Christus' oog, en Zijn koninklijke voorrechten, hetgeen nu betwist wordt, en Christus' koninklijke eer is gekomen tot ja en neen.

Maar vergeef het mij, mijn lieve en edele heer, dat ik u bid door de barmhartigheden Gods, door de vertroosting van de Geest, door de wonden van uw lieve Zaligmaker, door uw verschijning voor de Rechter van levenden en doden, dat u staat voor Christus, en Hem toevalt. Och, dat de edelen het hunne gedaan hadden, en voor de Heere hadden geijverd, het was niet geweest gelijk het nu is; maar de mensen achten het wijsheid te zijn, ter zijde af te staan van Christus, totdat Zijn hoofd verbroken wordt, en Hij geen geluid kan geven. Er komt een tijd waarin Christus een grote toeloop zal hebben, en Hij zal de heerlijkheid van Schotland zijn, en Hij zal van diegenen een koninklijke hoed, een krans, een zegel op Zijn hart, en een ring om Zijn vinger maken, die Hem voor dit ongelovige geslacht zullen beleden hebben; hoewel de toorn van de Heere geschikt is, over dit land te komen, eer zulks komt. Mijnheer, ik heb reden, om dit aan uw HoogEd. te schrijven; want ik durf niet verbergen Zijn vriendelijkheid aan de ziel van een verdrukte, verbannen gevangene. Wie heeft meer oorzaak, om in de Heere te roemen, dan zo'n zondaar als ik ben? Die met de vertroosting van Christus onthaald ben, en geen pijn in mijn lijden heb, dan de pijn van zieken krankheid en van liefde tot Christus, en van droefheid dat ik geen hulp kan krijgen, om luid uit te doen klinken de hoge lof van Hem, die het zuchten van de gevangene gehoord heeft, en tevreden is, 't hoofd van Zijn onderdrukten knecht te leggen in Zijn schoot, onder Zijn kin, en Hem te laten rieken de reuk Zijner klederen. Dit moest ik schrijven, om uw HoogEd. te betuigen, dat de zaak, die uw HoogEd. nu belijdt voor deze trouweloze wereld, van Christus is, en dat uw HoogEdelheid daar geen schande van zal hebben. Genade zij met u.

Uw HoogEdelheids verplichte dienaar,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 13 maart 1637

43. Aan de hooggeëerde John Osburn, Burgemeester van Ayr

Veel geëerde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Op onze kleine kennis aan elkaar, en op 't goede gerucht dat ik van u hoor, kon ik niet nalaten aan u te schrijven. Ik heb niets te zeggen, dan dat Christus, hebbende u in die eerwaarde plaats gesteld, u een kostelijk pand vertrouwd heeft, hetwelk is Zijn Eigen eer, en heeft u met Zijn zwaard gewapend, om het pand te bewaren en goede rekenschap daarvan aan God te doen. Vrees niet voor mensen; uw Meester kan Zijn vijanden terneer maaien, en maken van schone bloemen een verdorde hei, uw tijd zal niet lang zijn; na uw namiddag zal uw avond komen, na de avond de nacht; die Christus, val Hem mede, laat Zijn zaak de uw zijn; geef niet een haar breed van de waarheid weg; want zij is de uwe niet, maar van God. Nademaal u dan heen gaat, zo neemt met u uit dit leven Christus' Eigen getuigenis: *Wel gedaan, gij goede en getrouwe dienstknecht*; Zijn wèlgedaan is een schip vol van goede dagen en aardse eer waardig. Ik heb reden om dit te zeggen, omdat ik Hem bevind de waarheid zelf te zijn. In mijn droeve dagen lacht mij Christus vrolijk toe, en zegt: alles zal wel zijn. Och of God wilde, dat 't gehele koninkrijk, en u, en alle die God kennen, wisten, wat er tussen mij en Christus voorvalt in dit gevangenhuis, wat kussingen, omhelzingen, en liefde-onderhandelingen; ik neem dit kruis met blijdschap in mijn armen, ik dank er voor, ik verblijd mij daarin; lijden voor Christus is mijn erekrans; ik zou Christus niet willen verwisselen voor tienduizend werelden; ja, indien de vergelijking kon bestaan, ik zou Christus niet wille verwisselen voor de hemel. Mijnheer, bid voor mij ik wens, dat de gebeden en zegening van een gevangen Christus, u ontmoeten in al uw benauwdheden. Genade zij met u.

De uwe in Christus Jezus zijn Heere,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 14 maart 1637

44. Aan Robert Gordon, Baljuw van Ayr

Waarde heer

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik verlang van u te horen in geschrift. Gedenk aan de woorden van hem die de voornaamste in uw geslacht was, op zijn doodsbed. Ik bid u mijnheer, verkoop alles en koop de Parel, de tijd zal u afsnijden van de heerlijkheid van deze wereld; zie wat u goed zal doen, als uw uurglas zal uitgelopen zijn, en laat Christus' liefde meest in uw ziel onthaald worden, en dat onthaal zal de liefde van andere dingen uitroeien. Christus zoekt uw hulp in uw plaats, geef Hem uw hand. Wie heeft meer reden om anderen aan te moedigen, om Christus te erkennen, dan ik heb? Want Hij heeft mij krank van liefde gemaakt en heeft mij in pijn gelaten, om met Zijn liefde te worstelen, en mijn liefde schijnt in zwijm te zullen vallen door Zijn afwezen. Ik wil daarmede niet zeggen, dat Hij mij verlaat, of dat ik in de eb ben van de vertroosting; maar dit is een vreemde pijn. Och, dat ik een hart en een liefde had, om Hem die terug te geven! Och, dat de overheden en machten, tronen en heerschappijen, en geheel de wereld mij wilde helpen om te prijzen. Prijs Hem mijnentwege. Doe mijn liefdegroet aan uw vrouw. Ik dank u zeer vriendelijk voor uw liefde aan mijn broeder. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 13 maart 1637

45. Aan Johannes Kennedy, Baljuw van Ayr

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Uw niet schrijven aan mij, kan mij niet verhinderen nu en dan aan u te gedenken, opdat u tenminste een getuige en een derde mag wezen, om in papier te beschouwen, wat er tussen Christus en mij passeert. Ik was in Zijn ogen gelijk een jonge wees, missende bekende ouders, weggeworpen in 't open veld, of Christus moest mij opnemen en mij naar zijn huis en haard meenemen, of anders was ik op 't veld gestorven; en nu handel ik zeer gemeenzaam met Christus' liefde, zodat ik denk, dat het huis mijn eigen is, en ook dat de Meester van het huis de mijne is. Christus onderzocht niet, als Hij mij begon lief te hebben, of ik schoon of zwart, van de zon gebrand was. De liefde neemt wat zij hebben kan. Hij heeft mij, dat weet ik, liefgehad voor deze tijd, maar nu heb ik het pit van Zijn liefde; Zijn liefde is gekomen tot een schone bloem, gelijk een jonge roos, die zich uit de groene bladeren geopend heeft, en zij geeft een sterke welriekende reuk. Mij ontbreekt niets anders dan middelen om Christus' liefde uit te drukken. Een vol vat zou graag lucht hebben. Och, dat ik de rook kon uitgeven en kolen uitwerpen, om een vuur in de harten van velen van dit land te ontsteken! Och, het is jammer, dat er niet velen voor Christus zijn gevangen gezet, tot geen ander einde, dan om boeken en liefdegezangen te schrijven van Christus' liefde! Deze liefde zou alle geschapen tongen van mensen en engelen bezig en in oefening houden, om nacht en dag daarvan te spreken. Helaas! ik kan er niets van spreken, maar ik ben verwonderd over drie dingen in Zijn liefde.

- Vooreerst, de vrijheid, o dat klompen van zonden zo'n liefde voor niets zouden krijgen.
- Ten andere: de zoetheid van Zijn liefde, ik geef het over daarvan te spreken of te schrijven; maar die ze voelen, kunnen beter getuigenis geven wat zij is; maar zij is zo zoet, dat naast Christus zelfs niets daarbij te vergelijken is: ja ik denk, dat een ziel eeuwig gelukkig kon leven op Christus' liefde alleen, en nergens anders zich mee voeden; ja als Christus in liefde een slag geeft, zo doet het een ziel goed, en het is een soort van troost en vreugde voor haar een klap te krijgen met de lieflijke, zoete en zachte hand van Jezus.
- En ten derde: wat kracht en sterkte is in Zijn liefde? Ik ben verzekerd, zij kan een steile berg opklimmen, en met de hel op haar rug, en zwemmen door 't water, en verdrinken niet, en zingen in 't vuur en vinden geen pijn, en triomferen in verlies, gevangenis, droefheid, verbanning, schande, ja lachen en vrolijk zijn in de dood.

Och, dat ik een jaar lang pacht had aan 't gevoelen van Christus' liefde zonder een wolk om te beproeven, wat Christus is! Och, dat de Bruidegom kwam! Och, wanneer zal ik de Bruidegom en de Bruid elkaar in de wolken zien ontmoeten en kussen! Och, wanneer zullen wij onze dag krijgen, wanneer onze harten vol zullen zijn van die liefde! O, dat het geoorloofd was te klagen van de honger, en van 't missen van die liefde van het onmiddellijke gezicht van God! O tijd, tijd! Hoe pijnigt u de zielen van degenen, die graag van Christus' liefde verslonden waren, omdat u traag voortgaat! Och, dat Hij zich wilde ontfermen over een arme gevangene, en op mij wilde blazen, en een gevangene een proefje of dronk geven van die alles te boven gaande zoetheid (welke als het ware de heerlijkheid is in haar aanvang) om een bevestiging te zijn, van dat Christus en ik ons ten volle van elkaar zullen verzadigen voor eeuwig! Kom hier, o liefde van Christus, opdat ik u eens kussen mag, eer ik sterf. Wat zou ik wel niet geven om de tijd, die tussen Christus en mij ligt, uit de weg genomen te krijgen, opdat wij

eens mochten bijeenkomen? Ik kan niet anders denken, of op het eerste gezicht, waardoor ik dat allerschoonste en beminnelijkste aangezicht zal zien, zal de liefde uit Zijn twee ogen komen, en mij vervullen met verbazing. Ik zou maar begeren te staan aan de buitenste zijde van de poorten van 't nieuwe Jeruzalem, en kijken door het hol van de deur, en zien Christus' aangezicht. Een geleend gezicht in dit leven zou mijn geleende en begonnen hemel zijn, totdat de lang, lang verwachte dag aanlichtte. Het is niet voor niets, dat er staat, Col 1:27, Christus in u; de Hoop der heerlijkheid. Ik wil mij met geen pand van de hemel vergenoegen, dan met Christus zelf; want Christus door het geloof bezeten is een jonge hemel, en de heerlijkheid in haar uitspruitel. Indien ik dat pand had, zo zou ik het uiterste, ja de hel willen doorstaan, eer ik het teruggaf. Al wat wij hier hebben is nauwelijks een schilderij van de heerlijkheid; zouden wij jonge spruiten niet verlangen en uitzien naar het eindigen van onze minderjarigheid? Het was goed, dat wij dagelijks verzochten geschenken en liefdegaven en gunstbewijzen van de Bruidegom; en indien wij niet meer konden doen, immers zochten de kruimeltjes, en hongerige middagmalen van Christus' liefde, om de smaak van de hemel in onze mond te houden tot de tijd van het avondmaal. Ik weet, het is al ver na de middag en nabij het huwelijksfeest des Lams; de tafel is reeds gedekt. O mijn welbeminden loopt, loopt ras. O schone dag, wanneer zult u aanlichten! O schaduwen, vliedt weg! Ik acht, dat hoop en liefde door elkaar geweven, ons afwezen van Christus maken tot een geestelijke pijniging. Het is pijn, uit te wachten. Maar de hoop, die niet beschaamd maakt, verslindt die pijn. Het is geen onvriendelijkheid, die Christus en ons zolang vaneen houdt. Wat kan ik tot Christus' liefde zeggen? Ik denk meer, dan ik kan zeggen. Als ik er op ga letten, dat wanneer mijn Heere Jezus de lucht gaat scheppen (indien ik zo mag spreken) en naar buiten gaat, Hij nochtans wil bepaald zijn, en met mij het gevangenhuis houden; maar wat dank is er mij te geven in al deze zoete gemeenschap; want ik ben maar een die lijdt, of ik wil of niet, Hij wil mij vriendelijk zijn, alsof Hij mijn schuldigheid getart had, om Hem onvriendelijk te maken, zo draagt Hij mij in zijn liefde. Hier sterf ik met verwondering, dat de gerechtigheid de liefde niet verhindert; want er is niemand binnen of buiten de hel, die Christus' liefde meer onwaardig is. De schaamte mocht mij verbijsteren en afschrikken, van nog eens mijn zwarte mond op te houden, om een van Christus' onverdiende kussen te ontvangen. Indien mijn binnenste werd buiten gekeerd, en alle mensen mijn verachtelijkheid zagen, zij zouden tot mij zeggen: het is een schande voor u stil te staan, terwijl Christus u kust en omhelst. Het zou mij eerder schijnen te betamen, dat ik van Zijn liefde zou weglopen, als beschaamd over mijn eigen onwaardigheid. Ja, ik mocht het schande rekenen, de hemel aan te nemen, die mijn Heere Jezus zo hoog vertoornd heb.

Maar nademaal Christus' liefde mij wil beschamen, zo ben ik tevreden beschaamd gemaakt te worden. Mijn begeerte is, dat mijn Heere mij breder en dieper gedachten wilde geven, om mij met verwondering over zijn liefde te voeden. Ik wou dat ik ze kon wegen, maar ik heb er geen weegschaal toe. Als ik mijn tong tot een stompje versleten zal hebben, in Christus te prijzen, zo zal ik nog niets voor Hem gedaan hebben. Ik moet Hem daar laten. Want mijn verdorde armen kunnen niet om Zijn hoge, wijde, lang en brede liefde gaan. Wat blijft er dan overig, als dat mijn schuld aan de liefde van Christus onbetaald blijft in alle eeuwigheid. Allen die in de hemel zijn, zijn door Zijn liefde tot zwartwordens toe beschaamd zowel als ik; wij moeten allen samen onmachtigen zijn, en de zegen van dat huis vol of die hemelvol van bankroetiers moet voor eeuwig op Hem rusten. Och of dit land en volk wilden komen staan, nevens zijn onbegrijpelijke en heerlijke volmaaktheden, en dat ze daarin keken, en beminden die, en verwonderden zich, en aanbaden die. Och of God wilde, dat ik

vele liefhebbers tot Christus' huis kon brengen! Maar deze natie heeft de springader der levende wateren verlaten. Heere giet geen water op Schotlands kool. Wee, wee zal over deze landen komen vanwege de dag van des Heeren hittige gramschap, die snel aankomt. Genade zij met u.

Uw toegenegen broeder in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

Aan John Kennedy, Baljuw van Air

Waarde en lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u! Ik verlang u in een brief te zien in deze Noordse wereld. Ik weet, het is geen vergeetachtigheid, dat u niet schrijft. Ik ben alleszins in een goede gestalte; naar ziel en lichaam; alle eer en heerlijkheid zij mijn Heere. Ik mis niets, dan een verdere ontdekking van de schoonheid van de onbekende Zoon van God. Of ik weet niet wat christelijkheid is, of wij heb de heiligheid aan een maat bepaald van zoveel ons gewicht, en niet meer, en daar zouden wij ons op, halende onze adem ons leven lang; een matiging in Gods weg daar wordt nu veel van gehouden. Ik beken: ik heb nooit de moeite genomen om Hem, die mijn ziel liefheeft, in Zijn volmaaktheid uit te vinden; er is nog een deur van Christus uit te vinden, die ik nooit aangetroffen heb. Och dat ik die kon uitvinden! Helaas! hoe vlug zijn wij behaagd met onze eigen schaduw in een spiegel! Het was goed dat men in goede ernst begon God uit te vinden, en de rechte draad, om Christus te zoeken; de tijd, de gewoonte, en een groot gevoelen van onszelf, onze goede mening, en onze trage begeerten, onze schone vertoningen, en de wereld zijn glinsterende luister, en die brede sieraden en luisterlijkheden van godsdienst, die zoveel voordoen in de kerk, zijn datgene, waarmee de meesten zich verzadigen; maar een bed natgemaakt met tranen, een droge keel door bidden, ogen een fontein van tranen over de zonden des lands, dat is iets, dat zelden onder ons te vinden is. Och dat wij de kracht van de Godzaligheid konden kennen! Dit is een deel van mijn staat. Een ander is, dat ik gelijk een dwaas eens Christus heb beschuldigd wegens onvriendelijkheid, en geklaagd over Zijn veranderlijkheid en ongestadigheid omdat Hij mijn dienst en prediken niet meer wilde hebben, en mij uit het erfdeel des Heeren geworpen had. En ik beken nu, dat was maar een gezochte beschuldiging, en ik was een dwaas, nochtans heeft Hij mij verdragen. Ik gaf Hem een schoon voordeel over mij; maar liefde en barmhartigheid lieten Hem dat niet waarnemen; en in der waarheid, nu heeft Hij uitgekeven, en Hij is Vriend met mij, en heeft het masker afgetrokken, en Zijn gewone gunst in zo'n manier vernieuwd, dat Hij mij honderdvoud in dit leven heeft betaald, en nog een op het honderd. Dit gevangenhuis is mijn feesthuis, ik word zo zacht en teder behandeld als een troetelkind. Ik ben, naar ik zie, niets bij Christus ten achteren; Hij kan in één maand goedmaken het verlies van een jaar, en ik schrijf dit aan u, opdat ik u bid, ja bezweer en belast, door de liefde van onze Welbeminde, dat u mij helpt prijzen, en dat u al uw christenvrienden zegt, dat ze mij helpen; want ik ben zo diep in zijn schuld verzonken, als enig bankroetier kan wezen, en nochtans heb ik in deze schone zonneschijn iets, dat mij weerhoudt van weelderig te zijn, of bovenmate verheven te worden. Zijn Woord is een vuur, besloten in mijn ingewanden, en ik ben moe van het te dragen; de predikanten in deze stad geven uit, zij zullen mijn gevangenis veranderd krijgen in nauwere palen, omdat zij zien, God is met mij; mijn moeder heeft mij een man van twist voortgebracht, een die met de gehele wereld te strijden heeft. De laatste

verongelijkingen en onderdrukkingen, aan mijn broeder gedaan, houden mijn zeilen laag. Nochtans tart ik de kruisen uit, dat ze mij nog eens weer in zulk een twist tegen Christus inwikkelen, gelijk ik daar laatst mee gekweld was. Ik hoop mijn moeilijkheden te óverhopen en te óvergeloven. Ik heb reden, om mij nu meer op Christus' belofte, dan op Zijn aangezicht te vertrouwen. Doe mijn hartelijk groetenis aan uw vrouw. Mijn ziel is bedroefd over de uitslag van onze broederen hun reis naar Nieuw Engeland. Maar God heeft iets te openbaren, dat wij niet zien. Genade zij met u. Bid voor de gevangene.

De uwe in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1 januari 1637

47. Aan Margriet Balantin

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Het is meer dan tijd, dat ik aan u zou geschreven hebben maar 't is nog goed tijd, indien ik uw ziel kon helpen, uw gang te verbeteren, en sneller te gaan naar uw hemels vaderland; want zeker gij moet wel al uw best haasten, omdat de duimbreed van uw dag, die overig is, snel zal voorbijgelopen zijn; want 't zij wij slapen of waken, ons uurglas loopt; ons getij wacht naar niemand. Wacht u voor een bedrog in de zaak van uw zaligheid Wee, wee voor eeuwig diegenen, welke die prijs verliezen; want wat is er nog over, als de ziel eens verloren is; als dat de zondaars voor een dag of twee hun lemen huisje verwarmen aan een vuur van haar eigen ontsteking, dat haar eer verstikt met zijn rook, dan verwarmt, en eindelijk liggen zij neer in droefenis, en zijn bekleed met eeuwige schaamte.

Ik zou geen verdere mate des geloofs zoeken, om mee te beginnen, dan dadelijk, en steeds Gods rechtvaardigheid te geloven, Zijn alverslindende toorn, en eeuwige gloed, alwaar des zondaars ziel en lichaam gebrand worden in een rivier en grote poel van vuur en sulfer; dan zouden zij niet meer goed wensen, dan het duizendste deel van een koude bronput, om hun tong te verkoelen; zij zouden dan de dood willen kopen, met zoveel jaren pijn en smart te dragen, als God druppelen regens geschapen heeft, sedert de schepping; maar daar is geen markt, om leven of dood te kopen of te verkopen. Ach helaas, 't grootste deel van deze wereld loopt naar die plaats van de pijniging, verheugd, en dansende, etende, drinkende en slapende! Mijn raad voor u is, dat u zich intijds achter Christus opmaakt! Want indien u snel gaat, Christus is niet ver vooruit; u zult Hem achterhalen. O Heere God wat is zo nodig als dit, de zaligheid, de zaligheid! Foei deze verdoemde en dwaze wereld, die zo weinig voor de zaligheid wil geven! O indien er een vrije markt van zaligheid werd uitgeroepen in die dag, wanneer de bazuin Gods de doden zal opwekken, hoe vele kopers zouden er dan zijn? God zendt mij niet meer zaligheid dan die, welke de blinde wereld tot haar eeuwig wee verwaarloost; daarom ziet, of u uw geld kunt uitgeven voor brood, gelijk Jesaja spreekt: Jes. 55:2, en nemen Christus en Zijn bloed te pand voor de hemel; het is een droog hongerig kinderdeel, waar de Ezau's hier naar jagen; ik zie er duizenden de jacht volgen, en trachten naar zulke dingen, terwijl zij vast de zegen verliezen; en als het al gedaan is, zo hebben zij niets gevangen, om te braden voor het avondmaal, maar zij liggen hongerig neer, en daarenboven gaan zij te bed (als zij sterven) zonder licht, want God zegt tot hen, Jes. 50:11: *Dat zal u geschieden van Mijn hand, in smart zult gij neder liggen.* En gewis dit is een alzo kwalijk gemaakt bed, om op te liggen, als

men zou kunnen bedenken, want hij kan niet gezond slapen, noch zoet rusten, die droefheid tot zijn hoofdpeluw heeft Wek, wek dan uw ziel op, en ziet hoe Christus en uw ziel zijn samengekomen. Ik verzeker u, zij hebben nooit Christus verkregen, die niet eens om Zijntwil krank geweest zijn, zodat het tot in 't hart ging. Te veel, te veel gezonde zielen denken Christus verkregen te hebben, die nooit een vermoeide nacht hebben gehad, omdat ze Hem misten. Maar helaas, wat zijn de mensen te rijker, omdat zij de laatste nacht droomden, dat zij veel goud hadden en als zij in de morgen ontwaakten, zo bevonden zij, het was een droom? Wat zullen al de zondaars in de wereld zijn op die dag, als hemel en aarde in een vlam vuur zal opgaan, ander dan een hoop bedrogen dromers? Een ieder zal zeggen van zijn najagen en overwinnen: ziet het was een droom! een ieder zal in die dag zijn droom verhalen.

Ik bid u in de Heere Jezus, wacht u van ongezonder werk te maken in 't stuk van uw zaligheid; u mag, u kunt, u behoort Christus niet te missen; zo ontbied dan na deze dag al uw liefhebbers voor uw ziel, en geef ze hun afscheid, en geef Christus de hand, dat er hierna geen zaligheid voor u zij dan Christus, geen najagen van iets, dan Christus, geen bed des nachts (als de dood komt) dan Christus; Christus, Christus, wie dan Christus? Ik weet zoveel van Christus, Hij is niet kwalijk te vinden, Hij is niet heerszuchtig met Zijn liefde. Het wee had eeuwig mijn deel geweest, indien Christus Zich omtrent mij preuts en kies had gehouden. Maar God zij gedankt, ik heb niets voor Christus gegeven, en nu betuig ik voor God en de engelen: Christus kan niet verwisseld worden, Christus kan niet verkocht worden, Christus kan niet gewogen worden; waar zouden de engelen of heel de wereld een weegschaal vinden, om Hem in te wegen? Al gij liefhebbers wordt schaamrood, als u nevens Jezus staat. Wee kome over alle liefde, behalve de liefde van Christus; honger, honger zij er voor eeuwig op alle hemelen, behalve op Christus. Schande, schande voor eeuwig zij op alle heerlijkheid, behalve op Christus' heerlijkheid. Ik roep de dood, de dood uit over alle levens, behalve over 't leven van Christus. O wat is het, dat ons vaneen houdt! O dat wij eens een schone ontmoeting mochten hebben! Aldus beveel ik Christus aan u, en u aan Christus voor eeuwig. Zo eindig ik. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

48. Aan Johanna Kennedy

Lieve en waarde zuster!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Ik heb uw brief ontvangen. Ik weet, de reuk van Christus in u (die de maagden graag volgen) kan door geen winden van de hel, noch door een kwalijk riekende lucht van deze besmette wereld weggeblazen worden. Zit ver af van de muren van dit pesthuis, namelijk de besmettingen van deze bezoedelende wereld. Houd uw smaak, uw liefde, uw hoop in de hemel; 't is niet goed, dat uw liefde, en uw Heere in twee verschillende plaatsen zouden zijn. Op, op achter uw Liefhebber, opdat u en Hij samen mag zijn. Een Koning van de hemel heeft om u gezonden; door geloof toont Hij u het nieuwe Jeruzalem; en Hij neemt u mee in de geest door al de zalen en woningen in de hemel, en Hij zegt: deze alle zijn uwe, dit paleis is voor u in Christus. En indien u alleen was geweest de uitverkorene van God, Christus zou dat een huis voor u en voor Zichzelf gebouwd hebben. Nu is het voor u, en ook voor velen. Neem met u op uw reis, wat u

met u mag dragen, uw geweten, geloof, hoop, geduld, zachtmoedigheid, goedertierenheid, broederlijke vriendelijkheid; want zulke waren zijn van grote prijs in dat hoge en nieuwe land, waar u naar toe gaat. Wat de andere dingen betreft, die maar des Heeren ijdelheid en kramerij zijn, nademaal zij maar 't uitvaagsel zijn, u zult best doen, zo u die niet met u draagt; hier hebt u ze gevonden, laat ze daar, en laat ze het huis bewaren. Uw zon is al gekeerd en laag, wees nabij uw huis tegen de avond; wij gaan één voor één uit deze grote markt, totdat de stad leeg is, en de twee logementen, hemel en hel, vol zijn; eindelijk zal er niets op de aarde zijn, dan ledige muren en gebrande as, en daarom is het best, weg te gaan. De antichrist en zijn meester zijn bezig om de hel te vervullen, en velen te verleiden, en sterren, grote kerklichten, vallen van de hemel, en velen worden misleid en bedrogen, en geven hun geloof op en verkopen hun eerstgeboorte, door hun hongerig jagen om ik weet niet wat. Houd Christus vast, die u gegrepen hebt, ik acht Hem waarlijk de beste vracht, die ik heb. Hij is mijn tweede in 't gevangenhuis, Hem hebbende, al was mijn kruis zo zwaar als tien ijzeren bergen, als Hij Zijn zoete schouder onder mij en dat stelt, zo is mijn kruis maar een pluim. Ik behaag mijzelf in de keuze van Christus. Hij is mijn Uitgelezene, in hemel en aarde; ik verblijd mij, dat Hij in de hemel voor mij is; God zende een vrolijke ontmoeting, en ondertussen de onkosten op de weg voor de reiziger; ik versta, een last van Christus' liefde, om de reis te verzoeten, en om een kortademige loper aan te moediger; want als ik teneinde van mijn adem ben, klimmende op de berg, zo maakt Hij weer nieuwe adem. Nu de God des vredes Zelf bevestigte u tot de dag van Zijn verschijning.

De uwe in zijn enige Heere Jezus, Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 september 1637

49. Aan Margarita Reyd

Mijn zeer lieve en waarde zuster!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

U bent waarlijk gezegend van de Heere; hoewel een stuurse wereld u donker aanziet; indien u blijft in 't geloof, wel gegrond en gevestigd, en niet afgetrokken wordt van de hoop van het Evangelie. Het is goed dat er een hemel is, en dat het geen nachtdroom of inbeelding is. Het is een wonder dat de mensen niet loochenen dat er een hemel is, gelijk zij loochenen dat er een weg toe is, anders, dan van de mensen hun maaksel; u hebt van Christus geleerd, dat er een hemel is; strijd er voor en strijd voor Christus; draag wel en met onderwerping het harde kruis van deze stiefmoeder, de wereld, die God niet wil, dat de uwe zal zijn. Ik beken, het is zwaar, en ik wou, dat ik u van uw last kon verlichten. Maar geloof mij, deze wereld (die de Heere niet wil dat uwe zal zijn) is maar de droesem, 't uitschot, het schuim van Gods schepping, het deel van de Heere Zijn arme huurlingen, 't zijn meubelen, niet de erfenis, 't is een hard been, de honden voorgeworpen, die buiten het nieuwe Jeruzalem gehouden worden, waarop zij eerder hun tanden breken, dan hun lust voldoen. Het is uws Vaders zegen, en Christus' geboorterecht, welke onze Heere voor u bewarend is; en ik verzeker u, uw zaad zal ook de aarde beërven (indien dat goed voor haar is) want dat is haar beloofd, en Gods schuldbekentenis is zo goed en beter, dan indien de mensen, iedereen van hen, een schuldbekentenis van duizendmaal duizenden wilden geven. Eer u geboren was, waren de kruisen in hun getal, maat en gewicht al opgeschreven voor u, en uw Heere wil u er door heenleiden; maak Christus voor u zeker, en al de zegeningen van de aarde zullen Christus op de hielen volgen. Ik zie, dat vele belijders omwille van welstand volgen,

maar zij zijn glazen belijders; ik verzeker mij, een kleine klop van vervolging zou hen in twintig stukken doen slaan, en zo zou de wereld over de scherven lachen. Daarom maak vast werk, zie dat Christus de grondsteen van uw belijdenis legt. Want wind en regen en storm zullen zijn gebouw niet wegspoelen. Zijn werken duren niet minder dan voor eeuwig. Ik zou twintigmaal in mijn verdrukking vergaan zijn, indien ik met mijn zwakke rug niet had geleund, en mijn drukkende laat niet had gelegd op de Steen, de Grondsteen, de Hoeksteen gelegd in Sion; en ik begeer nooit van deze Steen op te staan. Nu, de God des vredes Zelf versterke en bevestig u tot de dag van de zalige verschijning van Christus Jezus. God zij met u.

De uwe in zijn liefste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen

50. Aan James Bautie

Liefhebbende broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Ik heb uw brief ontvangen, en dank er u voor; maar ik heb geen tijd, om al de hoofden ervan te beantwoorden, gelijk de bringer van deze u kan onderrichten.

1. Gij doet wel, dat ge uzelf vat, juist waar 't schort, als u Christus door twijfeling en ongelooft verongelijkt; want dit is Christus een toenaam geven, en Hem een leugenaar te noemen, dat zo het tegen onze prins was gezegd, de galg zou zijn, of onthoofding; maar Christus laat niet altijd hangen om verraad. Het is goed, dat Hij het handschrift van een gelovige honderdmaal mag registreren, en dat Hij meer dan zeventig maal per dag recht tegen ons heeft, en dat Hij ons evenwel spaart, gelijk een man zijn zoon verschoont die hem dient. Geen teerhartige moeder, die recht mocht krijgen, om haar zuigeling te doden, zou dat recht in uitvoering stellen.
2. Betreffende uw fouten, zelfs wanneer u Christus gezet zult ontmoeten, en u een schoon voordeel ziet; door Hem volgens order op te passen, en wanneer uw zaligheid nu staat verzegeld te worden, wilde ik u twee dingen zeggen.
 - Besloten en verzegelde zaligheid kan heengaan en teneinde komen, ingeval dat u uw naam aan het eind van 't verbond schrijft met inkt, die nauwelijks te lezen is. Ook denk ik niet, dat ooit iemands zaligheid is verzegeld, of er was min of meer een kwade trek of streep in, aan de kant van degene, die de hemel in verband heeft; in het deftigste en ernstigste werk van onze zaligheid, denk ik, heeft Christus altijd goede oorzaak om over onze slechtheid te lachen, en Zijn verdiensten op ons te stellen, opdat wij gewichtig mogen zijn.
 - Het is een lieflijke wet van 't nieuwe verbond, en een voorrecht van de nieuwe stad, dat de burgers naar hun middelen betalen; want het nieuwe verbond zegt niet, zoveel gehoorzaamheid in gewicht, en niet minder, onder straf van verdoemenis. Christus neemt, naar dat arme lieden kunnen geven; alwaar een kleine partij is, daar is Hij tevreden met minder, indien er oprechtheid is; gebroken sommen en weinig geringe gehoorzaamheid, zal ten goede genomen worden, en bij Hem bestaan; weet ge niet, dat onze vriendelijke Heere Zijn goede oude hart nog houdt; Hij breekt geen gekrookt riet, noch Hij blust geen rokende vlaswiek; maar indien de wind waait, Hij houdt er zijn hand omtrent, totdat hij ontvlamt. De wet komt aan met drie *allen*, met heel het hart, met heel de ziel, en met al de gehele kracht, en waar zou het arme volk, gelijk u en ik, al

deze sommen halen? Ik vrees (ja 't is ten volle zeker) dat indien de betaling uit onze beurs moest komen, als wij onze hand in onze zak zouden steken, wij zouden er wind of erger uithalen. Maar het nieuwe verbond zoekt geen opgehoopte maat, noch volle gehoorzaamheid, als de voorwaarde ervan, omdat vergiffenis daar altijd plaats heeft. Hieruit trek ik dit besluit: dat men denkt, dat de zaken tussen Christus en ons achterwaarts gaan, door gebrek van een opgehoopte maat, dat is een deel van de hoogmoed van de oude Adam, die of wettisch wilde betalen, of niemendal. Wij wilden God steeds in ons schuldboek hebben, en Zijn goedheid met onze verdiensten kopen; want bedelachtige hoogmoed is duivels eerlijkheid van harten, en zij schaamt zich in Christus' schuldboek te zijn; en zij geeft God nauwelijks een dankzegging, en nauwelijks wil zij haar hoed afnemen (behalve als op zijn Farizees ongelukkig zeggende: o God ik dank u) of de knie buigen voor Christus; die hoogmoed wil voor een goede dag, alleen een goede dag terug geven, en indien Hij Zijn vriendelijkheid als het ware in scherts verbergt, en die schijnt te loochenen, zij zal in ernst achteruit slaan, en het hoofd in de wind steken, en niet veel vragen naar Christus' vriendelijkheid; wil Hij geen vriend zijn, zegt de hoogmoed, laat Hem gaan; wacht u van deze dief, wanneer Christus zich aanbiedt.

- Geen wonder dan, dat er in 't oor gevezeld wordt, of u in 't verbond bent of niet; want de hoogmoed maakt 't verbond der genade een los werk, en 't wil Christus niet de volkomen Koopmaker laten zijn.

Om tot u bijzonder en kort te spreken:

- (1) Al de waarlijk wedergeborenen kunnen u de maat van hun verslagenheid niet juist zeggen, omdat Christus met velen jong begint, en in hun harten stilletjes inkomt eer zij van zichzelf weten en gemeenzaam met hen wordt zonder veel geraas of gedruis. Ik sta toe, velen zijn verblind; in blij te zijn in een goedkope bekering, die hun niet één zieke nacht gekost heeft. Christus' medicijn wrocht op hen in een droom; maar dienaangaande wilde ik zeggen, indien andere merktekenen gevonden worden, van dat Christus waarlijk ingekomen is, twist niet met Hem, omdat Hij niet wil antwoorden op de vraag: Heere Jezus, hoe zijt Gij hierin gekomen, of door de deur of door het venster? Verwelkom Hem, nademaal Hij gekomen is. De wind blaast, waar Hij wil; de wereld met al haar verstand kan geen volkomen reden geven, waarom de wind een maand lang oost zou wezen, misschien zes weken west, en alleen een namiddag zuid of noord.

- (2) U zult al de deeltjes en stapjes van Christus' weg omtrent een ziel, niet uitvinden, doet wat ge kunt; want soms zal Hij zachtjes komen instappen, gelijk een die nevens een slapende wandelt, en gaan naar de deur, en laten niemand weten, dat Hij er was.

U werpt tegen: *de recht wedergeborenen zouden God lief hebben om Zijns Zelfs wil.*

Ik antwoord: God lief te hebben om Zijns Zelfs wil, als het laatste einde, en ook om Zijn weldaden, als opwekkende en bewegende middelen om Hem lief te hebben, kan wel samen bestaan, gelijk een zoon zijn moeder bemint, omdat zij zijn moeder is, al is zij arm, en Hij bemint haar ook om een appel. Ik hoop, u zult niet zeggen, dat weldaden alleen de reden en grond zijn van uw liefde. Daar schijnt een betere grond van te zijn; immers indien er een gat in is, naait het vlug toe.

- (3) Gij voelt niet zo'n treuren in Christus' afwezen als u wel wilde. Ik antwoord, dat ik loochenen, dat de wedergeborenen op alle tijden treuren, en allen op gelijke maat. Er

zijn verscheidene trappen van treuren, min of meer, nadat ze min of meer liefde tot Hem hebben, en min of meer gevoelens van zijn afwezen. Maar:

- Enige treurigheid moeten zij hebben.
- Soms missen zij de Heere niet, en dan kunnen zij niet treuren, hoewel dat niet lang zo is; immers het is niet altijd zo.

(4) Gij beschuldigt uzelf, dat sommige waarheden meer geloof bij u vinden, dan andere. Gij doet wel; want God is waarachtig in 't minst zowel als in 't grootst; en Hij moet zo voor u zijn. Gij moet Hem niet waarachtig noemen in de ene zijde van 't blad en vals in de andere; want onze Heere heeft nog nooit Zich in al zijn schriften tegengesproken, hoewel de beste wedergeborenen hier gestruikeld hebben, zo tracht u altijd hier vast te staan.

(5) Als u de staat van een waarlijk wedergeborene bemerkt (wiens hart een tempel van de Heilige Geest is) en uw hart wel vol is van onreinheid en verdorvenheid, zo staat u stom, en moedeloos, en durft somtijds Christus niet hartelijk de Uwe noemen.

Ik antwoord:

- De beste herborenen hebben hun besmettingen, en (mag ik zo spreken) hun drekzak, die hen al hun dagen zal aankleven, en laten zij zich wassen, zo zij willen, daar zal vuilheid in hun boezem zijn. Maar laat u dit niet van de fontein houden.
- Ik antwoord, al is er vrij wat gewicht van vleselijkheid, of enig scheel gezicht of achteromzien naar een afgod, zo kan toch de liefde in haar mate daar gevonden worden. Want de heerlijkheid moet onze liefde zuiveren en volmaken; voor die tijd zal zij nooit volkomen zuiver zijn. Doch zo de afgod heerst, en 't beste van uw hart heeft, en de sleutelen van 't huis, en Christus alleen gemaakt zij tot een jongen, om boodschappen te lopen doen, zo is alles niet recht; daarom onderzoekt u wel.
- Er is tweërlei moedeloosheid, een van ongeloof te besluiten, en twijfeling te maken tot het besluit, wegens dat er een splinter in uw oog is, of een zien van terzijde naar een afgod dat is kwaad. Er is een andere moedeloosheid te weten van droefheid over de zonde, als u een omzien naar een afgod vindt, dit is goed en een stof van dankzegging, daarom beproeft u hier ook wel.

(6) U zegt de verzekering van Christus' liefde zou het troostrijkste nieuws wezen, dat u ooit hoorde.

Ik antwoord: Dat kan zeker twintig gaten stoppen, en vele tegenwerpingen oplossen; van die liefde valt veel te zeggen, dat verzeker ik u. Och, dat u die kende en gevoelde, gelijk ik gedaan heb! Ik wens u een deel van mijn maaltijd; zoet, zoet heeft het mij geweest; indien mijn Heere mij Zijn liefde niet gegeven had, ik zou lang voor deze door de straten van Aberdeen heengezonken zijn. Maar wat u betreft, kleef aan, uw feest is niet veraf; u zult vervuld worden eer u gaat; er is zoveel in uws Heeren spijskast, als al Zijn kinderen verzadigen zal, en zoveel wijn in Zijn kelder, als al hun dorst verslaan zal; honger voort, want er is spijs in de honger naar Christus. Ga nooit van hem, of val Hem moeilijk (die toch wel belaagd is met het aanhouden van hongerige zielen) met een schotel vol hongerige begeerten, totdat Hij die vervult; en indien Hij uitstelt, zo gaat Hij toch niet weg, al zou u in zwijm vallen aan Zijn voeten.

(7) Gij verzoekt mijn gevoelens, of er recht goede troost kan gevonden worden in 't gebed, als een betuiging van een bekende afgod tegenwoordig is.

Ik antwoord:

- Een afgod als een afgod kan niet bestaan met rechte troost; want die troost, die aan de voeten van Dagon verkregen is, is maar bedrog of een ijdel ding; doch gezonde troost, en de overtuiging van dat men een oog naar een afgod heeft, kan zowel samenwonen als tranen en blijdschap. Maar laat u dit geen kwaad doen; ik zeg het tot uw moedgeving, opdat u het beste voordeel doet met uw blijdschap, die u kunt, al vindt u die met splinters vermengd.
- Enkele overtuiging, als die alleen is, zonder knaging en droefheid, is niet genoeg, daarom laat er een traan over, indien u er winst mee wilt doen.

(8) U vraagt, wanneer u somtijds tot meer vurigheid komt, als u met uw naasten bidt, dan wanneer u alleen bent, of er geveinsdheid in is of niet?

Ik antwoord:

- Indien dit altijd zo is, buiten twijfel; er is een soort van geveinsdheid in, daar dient op gelet; maar misschien kan er verlating zijn in het geheim, en tegenwoordigheid Gods in het openbaar, en dan is de zaak klaar.
- Een vlaag van toejuicing kan bij toeval veroorzaken een verwakking van een koud hart, en zo kan er hitte en leven inkomen; maar dit is de eigen oorzaak niet van die vurigheid. Hierom wil God uit Zijn vrije genade Zijn werk doen op onze stinkende verdorvenheid, maar verdorvenheid is slechts een enkele gelegenheid, en toeval, gelijk het spelen op een instrument de toorn van de profeet afweerde; en hem bekwamer deed worden om te profeteren, 2 Kon. 3:15.

(9) U klaagt van Christus' korte bezoeken, dat Hij u niet één nacht gezelschap wil houden, maar als u 's avonds warm neerligt staat u 's morgens koud op.

Ik antwoord: ik kan u geen ongelijk geven (noch iemand anders, die deze zoete Gast kent) dat u zijn onttrekkingen beklagt, en zeer begerig bent naar Zijn verblijf en gezelschap; want Hij zou vangen en vasthouden de genegenheid van ieder schepsel, dat Zijn aangezicht zag; sinds dat Hij op mij zag, en mij een gezicht van Zijn schone liefde gaf, heeft Hij mijn hart geheel ingewonnen, en is er mee heengegaan. Wel moet het Hem bekomen, Hij zal het lang houden, eer ik het weer van Hem haal. Maar ik zal u zeggen, wat u doen zult; onthaal Hem wel, geef Hem de stoel en zet Hem bovenaan, en verwelkom Hem op het geringe deel dat u hebt; een goede maaltijd en vriendelijk onthaal maakt dat de gast de herberg te meer bemint. Nochtans soms heeft Christus een werk te doen, tot enkele beproeving, en dan al onthaalt ge Hem koninklijk, zo wil Hij weg, gelijk blijkt in verlatingen tot enkele beproeving, en niet wegens zonde.

(10) U zoekt het onderscheid te kennen tussen de bewegingen van de geesten in hun minste maat, en de natuurlijke vreugde van uw eigen hart.

Ik antwoord: gelijk een man kan zeggen of hij blijdschap en vermaak in zijn vrouw als zijn vrouw heeft, dan of hij zich in haar vermaakt en verblijdt wegens de voldoening van zijn lust, maar haar persoon haat, en bemint haar aldus om haar vlees, en bedroeft zich niet als haar iets kwaads overkomt. Zo zal 's mensen vreugde in God, en zijn hoerachtige natuurlijke vreugde ontdekt worden; indien hij bedroefd is om iets dat de Heere kan vertoornen, dat geeft te kennen de oprechtheid van zijn liefde tot Hem.

(11) U vraagt de reden, waarom 't gevoelen het geloof overwint?

Ik antwoord: omdat 't gevoelen meer natuurlijk en nabestaande is aan onze zelfzoekende en zachte natuur.

U vraagt of in die gevallen het geloof gezond is?

Ik antwoord: indien 't verdreven wordt, zo is 't noch gezond noch ongezond, omdat het geen geloof is; maar het mocht geloof zijn en was geloof, eer het gevoelen de daad des geloofs uitblies.

(12) Eindelijk, wat te doen, als beloften op uw hart gebracht worden, en 't gevoelen van onbekeerdheid over de zonden van de jonkheid de toepassing verhindert.

Ik antwoord: indien het levend gevoelen is, zo kan het wel bestaan met toepassing, en in deze gevallen steek uw hand uit, en eet uw spijs in Gods Naam; indien het een vals gevoelen is, zodat de zonden van de jonkheid niet boetvaardig beklaagd worden, gelijk geloof en onbekeerdheid niet samen kunnen bestaan, zo kan ook dat gevoelen en de toepassing niet samen bestaan.

Broeder, verschoon mijn korthed, want de tijd dringt mij, zodat ik mijn gevoelen in deze niet ten volle zeg, maar ik moet dat uitstellen tot een nieuwe gelegenheid, indien God die geeft. Broeder, bid voor mij, genade zij met u.

De uwe in zijn zoetste Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

51. Aan John Stuart, Burgemeester van Ayr, nu in Ierland.

Veelgeëerde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik verlang van u te horen, zijnde nu verstoken van mijn kudde, en Christus' gevangene te Aberdeen. Ik wilde dat u het niet vreemd dacht, dat uw reis naar Nieuw-Engeland zo'n kwade spoed heeft gekregen; waarlijk 't heeft mijn hart bezwaard gemaakt; nochtans weet ik, het is geen stomme, maar een sprekende voorzienigheid, waardoor onze Heere Zijn zin tot u uitte, hoewel u voor tegenwoordig niet goed verstaat, wat Hij zegt. Hoe het ook zij, Hij die op de grote wateren zit, heeft Zijn wonderlijke goedertierenheid u getoond in de grote diepten; ik weet, uw verlies is groot, en uw hoop is ver van u weggegaan. Maar, mijnheer, ik bid u, verklaar het terecht, dat onze Heere een verhindering in de weg gelegd heeft. Ik verzeker mij, uw hart heeft in 't oog de voetstappen van de kudden, om te weiden nevens de tenten van de herders, en om naast Hem te wonen Die uw ziel lief heeft; en dat het uw begeerte is. in de woestijn te verblijven, alwaar de vrouw bewaard wordt voor de draak; en omdat dit uw begeerte is, gedenk dat het u een gevangene van Christus gezegd heeft, dat die mislukte reis zwanger is van barmhartigheid en troost, en een schone vrucht zal voortbrengen, en de Heere zal vroedvrouw zijn voor die geboorte. Wacht er op, *hij die gelooft, haast niet.* Jes. 28:16. Ik hoop, dat u gevraagd hebt, wat de Heere meent, en wat verder zijn wil mag zijn ten opzichte van uw terugkeren, mijn lieve broeder, laat God van u maken wat Hij wil, Hij zal alles met troost eindigen, en zal heerlijkheid voortbrengen uit uw lijden; en zoudt u beter werk willen wensen? Dit water was in uw weg ten hemel, en 't was geschreven in uws Heeren boek, u moest het overkruisen, en daarom kus Zijn wijze en onfeilbare voorzienigheid. Laat de berispingen van de mensen, die maar 't buitenste van de dingen zien (en dat nog wel nauwelijks) uw kloekmoedigheid en

blijdschap in de Heere niet verminderen; hoewel uw geloof maar de zwarte zijde van de voorzienigheid ziet, zo heeft ze toch een betere zijde, en God zal u die laten zien. Leert Christus beter geloven, dan Zijn slagen, geloof Hem en Zijn beloften meer dan Zijn donker aanzien; aan te stoten en teleurgesteld te worden in Zijn verwachting is geen canoniek schrift; het vechten om 't beloofde land scheen te roepen tegen Gods belofte, u liegt. Indien onze Heere rijdt op het slechtste voertuig, Zijn paard zal noch struikelen noch vallen, Rom. 8:23; *want wij weten, dat degenen, die God liefhebben alles moeten medewerken ten goede*, bijgevolg, schipbreuk, verlies, enz. werken samen ten goede van degenen, die God liefhebben. Hieruit besluit ik, dat verliezen, bedrogen verwachtingen, kwade tongen, verlies van vrienden, huis of land, zijn Gods werkluï, te werk gezet, om 't goede voor u te werken, uit alles wat u gebeurt; laat des Heeren handeling niet ruw, hard, noch min vaderlijk schijnen, omdat ze niet vermakelijk is; als des Heeren gezegende wil uw begeerten tegengaat, zo is het beste, in nederigheid het zeil voor Hem te strijken, en gewillig te zijn om geleid te worden, waar onze Heere het gelieft; het is een punt van uwe zelfverloochening, te zijn alsof ge geen wil had, maar alsof ge daarvan een vrije beschikking aan God gegeven, en die aan Hem verkocht had; en Zijn wil voor de uwe te gebruiken, is tegelijk ware heiligheid, en uw rust en vrede; u weet niet, wat de Heere hier uitwerkende is, maar u zult het hierna weten; en wat ik aan u schrijf, dat schrijf ik aan uw vrouw, ik heb medelijden met haar geval; maar bid haar, niet te vrezen, noch te bezwijken; deze reis is een deel van haar woestijn naar de hemel, en naar 't beloofde land, en er zijn minder mijlen overig, het is nader aan het kriecken van de dag voor haar, dan wanneer zij uit Schotland ging. Ik zou mij verblijden te horen, dat gij en zij kloekmoedigheid en troost hebben in de Heere.

Wat onze kerk nu betreft: ons dienstboek is bevolen, door openbare uitroeping en uitbazuinen om in al de kerken van dit koninkrijk gelezen te worden. Onze bisschoppen staan over dat samen te komen en over onze Canons, en over een verzoening tussen ons en de Luthersers; de professoren van de academie te Aberdeen is gelast, de artikelen van een eenparige belijdenis op te stellen; maar men beoogt de verzoening met het Pausdom. Dit is de dag van Jakobs bezoeking; de wegen Sions treuren, ons goud is verduisterd, de zon is ondergegaan over onze profeten, een droge wind, maar niet om te waaien noch om te zuiveren komt over dit land, en al ons kwaad komt hier van de vermenigvuldigde overtredingen van dit lands, en van vrienden en liefhebbers van Babel onder ons. Jer. 51:35. *Het geweld dat mij en mijn vlees is aangedaan, zij op Babel! zeg de inwoneres van Sion; en mijn bloed zij op de inwoners van Chaldea! zegge Jeruzalem.*

Nu, wat mij betreft, ik ben drie dagen geweest voor 't hof van de hoge commissie, en ben beschuldigd van verraad, gepredikt tegen onze koning. Een predikant, die tot getuige was, ging bijna zover, dat hij het zwoer. God heeft mij van hun boosheid verlost.

1. Zij hebben mij van mijn dienst gezet.
2. Zij hebben mij geboden stil te zwijgen, zodat ik geen deel van het predikambt uitoefen, op straf van oproer.
3. Zij hebben mijn persoon bepaald binnen de stad Aberdeen, alwaar ik bevind, dat de leraars werken, om mij te doen vastzetten in Carthness, of Orkney, ver van hen, omdat hier enig volk, willig om gesticht te worde, zich tot mij vervoegt. Op mijn eerste ingang hier had ik zware beschuldigingen binnen mij, en een vierschaar gespannen, (maar ik hoop niet in Christus' Naam) waarin werd vastgesteld, dat

mijn Heere mijn dienst niet meer wilde hebben, en mij moe was. En ik, als een dwaas, daagde Jezus ook wegens onvriendelijkheid, mijn ziel bezweek, en ik weigerde getroost te worden, en zeide, wat schortte Christus mijnentwege, want ik wenste getrouw te zijn in Zijn huis? Zijnde dus in mijn opstand en misvattingen, bewees mijn Heere Jezus aan mij barmhartigheid, die minder ben dan de minste van al de heiligen. Ik lag in 't stof, en ik kocht een pleidooi van de satan tegen Christus, en Hij was tevreden dat te verkopen; maar eindelijk toonde Zich Christus vriend met mij, en vergaf en ging mijn misdaad in deze voorbij in genade, en Hij klaagde alleen, dat er vierschaar gehouden werd binnen zijn rechtsgebied zonder Zijn toestemming. Nu ben ik vrij van te moeten verschijnen, en alsof Christus de fout begaan had, Hij heeft de onkosten gedragen, en is tot mijn ziel wedergekeerd, zodat nu Zijn arme gevangene maaltijden van liefde geniet; mijn tegenpartijders weten niet, wat een hoveling ik nu ben bij mijn koninklijke Koning, voor Wiens kroon ik nu lijd; het is maar ons zachte en trage vlees. dat een kwaad gerucht van Christus' kruis heeft verspreid. O zoet, zoet is Zijn juk! Christus' ketenen zijn van zuiver goud, het lijden voor Hem is geparfumeerd. Ik zou mijn wenen niet geven voor het lachen van al de veertien bisschoppen; ik zou mijn droefheid niet willen wisselen met de wereldsvreugde. O lieflijke, lieflijke Jezus, hoe zoet moeten Uw kussen zijn, als Uw kruis zo zoet riekt! O dat alle drie de koninkrijken deel hadden aan mijn liefdefeesten, en aan de vertroosting van een getroetelde gevangene. Lieve broeder, ik belast u, dat u voor mij prijst, en hulp zoekt van onze bekenden daar, om mij te helpen prijzen. Waarom zou ik Christus vriendelijke handeling met mij smoren; mijn hart is hiermee opgenomen, opdat mijn stilzwijgen en lijden mag prediken; gedenk mijn liefde in Christus aan uw vrouw, aan Mr. Blair, en Mr. Livingstone, en Mr. Cuninghame. Doe mij van u horen; want ik ben beangst, wat te doen; indien ik een roeping naar Nieuw-Engeland zag, ik zou die opvolgen. Genade zij met u.

De uwe in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

52. Aan John Stuart, Burgemeester van Ayr

Veelgeëerde, en zeer lieve in Christus!

Genade, barmhartigheid en vrede zij over u, van God onze Vader, en van onze Heere Jezus Christus.

Ik heb reeds lang geleden de troost van een brief aan een gevangene van u verwacht, mijnheer, ik laat hier een deel van mijn smalle handbreed tijd, die ik heb, en als ik eerst ontwaak in de morgen (dat altijd is met grote bezwaardheid en droefheid) zo wordt deze vraag tot mijn gemoed gebracht: ben ik God dienende, of niet? Niet dat ik twijfel aan de waarheid van deze eerwaardige zaak, waarin ik ben gewikkeld; neen ik durf het wagen in de eeuwigheid te gaan en voor mijn Richter, dat ik nu voor de waarheid lijd; omdat ik niet kan verdragen, dat mijn Meester, Die een vrijgeboren Koning is, aan iemand van de schilden of potscherven van deze aarde tol zou betalen. Och dat ik de kroon kon houden op mijn prinselijk Koningshoofd, met mijn zondige arm (al zou zij mij in die dienst van mijn schouderblad afgeslagen worden) maar mijn gesloten mond, mijn stomme Sabbatten, de geheugenis van mijn gemeenschap met Christus in vele schone, schone dagen in Anwoth (waar nu mijn Meester geen dienst van mijn tong krijgt, gelijk toen) hebben mijn geloof bijna in tweeën gebroken;

nochtans in mijn diepste beseffingen van zijn toorn, zie ik door een wolk heen, dat ik verkeerd ben, en Hij heeft in liefde 't verschil opgenomen tussen 't geloof en de bevatting, en aan Christus' zijde is er een besluit over gemaakt, en ik onderschrijf het besluit. De Heere is recht in zijn wegen, maar mijn schuldigheid overmeestert dikwijls mijn geloven. Ik ben niet wel bekend geweest; want uitgenomen de open uitbrekingen, mis ik niets van 't geen Judas en Kaïn had; alleen heeft het Hem behaagd, mij te voorkomen in genade en mij te werpen in een koorts van liefde tot Hem en Zijn afwezen heeft mijn koorts zeer pijnlijk gemaakt, en daarbij maakt Hij mijn ziel bezocht, en die met Zijn vertroosting bevochtigd. Maar nog heb ik niet wat ik wilde. Het missen van een dadelijke en gevoelige bezitting is mijn enige dood; ik weet, Christus heeft medelijden met mij in deze. De grote lieden. mijn vrienden. die voor mij plachten te zijn, zijn opgedroogd gelijk winterse waterbeken. Allen zeggen zij, er is u niets te doen voor die man, 't beste van hem zal zijn, dat hij 't koninkrijk uitgaat; zo ziek ik, ze zijn mij moe; maar geloof mij, ik ben zeer vrolijk tevreden, dat Christus al mijn afgoden in stukken breekt; het heeft mijn verstompte liefde tot Christus weer opnieuw gescherpt; ik zie Hij is jaloers over mijn liefde, en wil het alles voor Zich hebben.

Met één woord, deze zes dingen zijn mijn last.

1. Ik ben niet in de wijngaard, gelijk anderen zijn, 't kan wezen, dat Christus mij een verdorven boom acht, zijn plaats niet waardig, maar God verhoede dat.
2. Wee, wee, wee staat te komen over mijn hoerachtige moeder, deze afvallige kerk; de tijd komt, dat wij zullen wensden de vleugelen ener duif te hebben, om te vlieden en ons te verbergen. O de verwoesting die over dit land zal wezen!
3. Ik zie mijn lieve Meester Christus alleen gaan (als het ware) treurende in zak en as, Zijn bezwijkende vrienden vrezden, dat koning Jezus 't veld zal verliezen; maar Hij moet de overwinning hebben.
4. Mijn schuldigheid en de zonden van mijn jonkheid zijn tegen mij opgekomen, en zij wilden komen in het pleidooi in mijn lijden, als verdienende oorzaken in Gods rechtvaardigheid; maar ik bid God om Christus' wil, dat Hij die nooit plaats geeft.
5. 't Pijnigt mij, dat ik mijn koninklijke, ontzaglijke, machtige en heerlijke Vorst van de koningen der aarde niet kan verheven krijgen. Mijnheer, u kunt mij hierin helpen en ontfermen, en uw knie buigen, en Zijn Naam loven, en verzoeken, dat anderen dat doen, dat het Hem behaagd heeft, in mijn lijden, de atheïsten, papisten en vijanden rondom mij te doen zeggen: het schijnt dat God met deze gevangene is. Laat de hel en de machten der hel (ik vraag er niet naar) tegen mij losgelaten worden, om het ergste te doen, mits dat Christus en mijn Vader en Zijn Vader maar in mijn lijden verhoogd worden.
6. Christus' liefde heeft mij pijn aangedaan; want hoewel Zijn tegenwoordigheid mij beschaamd heeft gemaakt, en mij als in schuld verdronken heeft, nochtans gaat Hij dikwijls van mij weg, als mijn liefde tot Hem brandende is; Hij schijnt te zijn gelijk een trotse vrijer, die niet zien wil op een arme deern, die sterft van liefde; ik wil niet zeggen, dat Hij heerszuchtig is, maar ik weet, Hij is wijs, in zich van een kind en van een dwaas te verbergen, die een beeld en een God maakt van een kus van Christus, 't welk afgoderij is. Ik vrees, dat ik Zijn vertroosting meer aanbid, dan Hemzelf, en dat ik de appelen des levens liever heb dan den boom des levens. Mijnheer, schrijf aan mij; mijn groet aan uw vrouw, barmhartigheid zij haar deel. Genade zij met u.

De uwe in zijn liefste Heere Jezus,
Samuël Rutherford

Aberdeen, 1637

53. Aan de Heer John Stuart, Burgemeester van Ayr

Waarde en zeer geliefde in onze Heere.

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben verkwikt en vertroost geworden door uw brief. Ik herinner mij niet, wat ik u tot uw troost heb geschreven: maar ik geloof dat de liefde het zal verklaren en toepassen, gelijk zij het wilde hebben. Ik wenste dat ik u kon helpen, Zijn grote en heilige Naam prijzen, die de voeten Zijner heiligen bewaart, en al uwe gangen heeft geteld. Ik weet, onze liefste Heere zal vergeven en voorbijgaan onze dwalingen en misslagen, in eenvoudigheid begaan, als wij zijn eer behartigen; doch ik weet, niemand van u heeft de andere helft, en de verborgen zijde gezien, van uw wonderlijk weer thuiskeren tot ons. Ik ben vol vertrouwen, van hetgeen u nog zeggen zult, dat Gods genade uwe zeilen weer terug naar Ierland gedreven heeft. Waarde en lieve heer; ik kan niet nalaten, u rekenschap van mijn tegenwoordige staat te geven, opdat u een boodschap voor mij mag doen aan mijn hoge en koninklijke Meester, van Wie ik de ganse dag roem. Ik ben alzo hoogmoedig op Zijn liefde (ja ik zegen mijzelf en roem mijn tegenwoordig lot) als enig arm mens kan zijn op een aards konings gunst, of op een koninkrijk.

- Vooreerst: ben ik zeer dikwijls beide de zijden van mijn kruis omkerende, inzonderheid mijn stomme en stille Sabbatten, niet omdat ik een kruk of gebrek begeer te vinden in mijns Heeren liefde, maar omdat de liefde krank is van verbeeldingen, en vreeze, of niet de Heere een proces tegen mijn schuldigheid aanlegt, dat ik nog niet wel gezien heb; doch ik weet het niet. Mijn wens is recht wel voort te gaan, en geen drek te spatten (mag ik met eerbiedigheid omtrent Hem dit woord gebruiken) in 't aangezicht van mijn enige, enige Welbeminde. Maar vrees van schuldigheid is een achterklapper tussen mij en Christus, en fluistert mij steeds kwaad gerucht in 't oor, nopende mijn Heere, om mijn geloof te verzwakken; ik had liever dat er een wolk over mijn vertroosting ging door deze aanbrengeing, dan dat mijn geloof zou beschadigd worden: want indien mijn Heer door mij niet verongelijkt wordt, zeker zo wens ik maar genade, om er niet naar te vragen wat van mij worde. Ik wens mijn droefheid geen geloof of krediet te geven, die een leugen kan maken van 't zeggen van mijn beste vriend Christus. Wee, wee hen allen, die kwaad van Christus spreken. Daarom staan deze gedachten met mij in de morgenstond op en gaan met mij te bed. Och, wat dienst kan een stomme doen in Christus' huis! Och ik denk, 't Woord Gods is ook in gevangenis besloten! Och ik ben een dorre boom! Helaas, ik kan noch planten noch nat maken! Och, dat mijn Heere maar mest van mij wilde maken, om Zijn korenvoren op de berg Sions vet en vruchtbaar te maken! Och, dat ik maar tegen drie of vier herdersjongens van mijn waarde Meester mocht spreken! Ik zou vergenoegd zijn, de geringste en ongeachtste van al de herders in dit land te zijn, en in enige plaats, in enige van Christus minste buitenhuisjes te wonen; maar neen, Hij zegt: jongen, Ik wil u niet zenden, Ik heb daarheen geen boodschap voor u. Mijn begeerte om Hem te dienen is krank van jaloersheid, dat Hij mocht onwillig zijn mij te gebruiken.
- Ten andere: dit wordt achtervolgd met een andere gedachte. Och, al wat ik gedaan heb in Anwoth, 't schone werk dat mijn Meester daar begon, is gelijk een vogeltje, dat in de dop sterft! En wat zal ik dan te tonen hebben van al mijn arbeid, in de dag van mijn verschijning voor Hem, als de Meester van de wijngaard de arbeiders

roept, en hen hun loon geeft? Ten derde: Maar waarlijk, als de zoete wind van Christus in de rechte streek is, zo heb ik berouw, en ik bid Christus dat Hij wettige borgen neemt van mijn klaagachtig en ongelovig bezwaar en droefheid, van dat in 't toekomende niets dergelijks zal zijn (Heere bestraf hen, die tussen een arm knecht, gelijk ik ben, en zijn goede Meester kwaad berokkenen) dan zeg ik, of het zwarte kruis wil of niet, ik moet met handen en voeten opklimmen naar mijn Heer. Het rouwt mij nu van harte, dat ik de wet (mijn oude dode man) zover geloof, dat ik toorn begrijp in mijn zoete Heere Jezus; ik mocht mij veel liever laten gebruiken, om voor de genade Gods te pleiten; want ik acht mij Christus' gezworen schuldenaar; en de waarheid is (om te spreken van mijne Heere, 't geen ik niet kan loochenen) ik ben over hoofd en oren verdrongen en vele schuldbekentenissen aan Zijn liefde en barmhartigheid; Hij handelt mij soms zo, dat ik bijna beschaamd ben, meer te zoeken voor een ontbijt, maar wil met hetgeen Hij geeft, tevreden leven, totdat de bruiloft des Lams komt.

Maar ik weet niet, hoe gretig en hoe kwalijk de liefde te behagen is; want of mijn Heere Jezus heeft mij kwade manieren geleerd, van niet tevreden te zijn met enige zitplaats, tenzij mijn hoofd in Zijn schoot ligt, tenzij ik met het vetste van Zijn huis gevoed word, of anders ben ik ondraaglijk lekker geworden, en kwalijk te behagen, alsof Christus onder dit kruis verbonden was niet anders te doen, dan mij in Zijn armen te dragen, en alsof ik enig recht daartoe verdiend had door mijn lijden voor Hem. Maar ik wens, dat Hij mij genade geeft, om te leren op mijn voeten te gaan, en te leren Zijn troost te missen, en te danken en te geloven, als de zon niet in mijn uitspansel is, en als mijn liefde van huis is, en een ander werk is gaan doen. O wat een zoete vrede heb ik, als ik bevind, dat Christus vasthoud, en ik trek, als ik opklim, en Hij mij neerstoot, als ik Hem grijp en omhels, en Hij schijnt de grepen los te laten, en van mij te vlieden. Ik denk, dat er zelfs een zoete vreugde van geloof, vergenoegdheid en vrede is, daarin, dat Hij zelfs maar een onvriendelijkheid voorwendt, omdat mijn geloof zegt: Christus is in geen rechte ernst met mij, maar Hij beproeft, of ik wel vriendelijk kan zijn jegens Zijn masker en de wolk, die Hem bedekt, zowel als jegens Zijn schoon aangezicht. Ik geloof Zijn grote Naam, dat ik Zijn deksel, dat over Zijn aangezicht gaat, bemin, totdat God een betere zendt; want 't geloof kan Gods verzoekende smadingen kussen, als Hij een zondaar toenoemt, een hond, niet waardig brood te eten met de kinderen. Ik acht het een eer, dat Christus mij misnoemt en mij smaadt; ik wil dat wel van Hem aannemen; hoewel ik het niet wel zou nemen, indien een ander zo vrij op mij wilde zijn; maar omdat ik Zijn Eigen ben (God zij dank) zo mag Hij met mij handelen, zoals 't Hem belieft. Ik moet zeggen, de heiligen hebben een zoet leven tussen hen en Christus, er is veel zoete verkwikking van liefde tussen Hem en hen, als Hij onder de leliën weidt, en tot Zijn hof komt, en een maaltijd van honigzeem maakt, en Zijn wijn en melk drinkt, en roept: eet, o vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefste. Een uur van dit werk is waardig een schip vol van de wereld zijn dronken en modderige vreugde; ja 't is de poort van de hemel zelf; 't is de zonzijde van de berg, 't is het rechte Eden van de wereld. Want de mensen van deze wereld hebben hun eigen onchristelijke en onheilige kruisen; en wee hun en hun vervloekte kruisen samen; want hun kwaadheden zijn met Gods wraak gezouten, en onze zwaarigheden zijn met van onze Vader Zijn zegen liefelijk getemperd; zo zijn zij dan geen dwazen die Christus verkiezen, en alles voor Hem verkopen; het is geen kinderen-marktgang, noch blinde koopmanschap, wij weten wel, wat wie verkrijgen, en wat wij geven.

Nu betreffende enig besluit, om naar een ander koninkrijk te gaan, durf ik niet een woord spreken; mijn hoop op vrijstelling is koud, mijn hoop van weer in mijn Meesters kwalijk geoeffende wijngaard te gaan, is veel kouder; ik heb geen zitplaats voor mijn geloof, als enkel almachtigheid, en Gods heilige arm, en goede wil, hier begeer ik stil te staan, en op anker te liggen, en te overwinteren, totdat God weer schoon weer zendt, en het Hem behaagt, mijn hoerachtige moeder weer in Zijn huis te nemen. Och, dat haar Man zo vriendelijk wilde zijn dat Hij ging en haalde haar uit het bordeelhuis, en joeg haar minnaars weg naar de bergen; maar er zullen droeve dagen wezen, eer het daartoe komt. Gedenk mijn banden. Genade zij met u.

De uwe in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen 1637

54. Aan vrouw Busbie

Juffrouw!

Hoewel ik geen kennis aan u heb, nochtans omdat wij kinderen van één Vader zijn, zo dacht ik het goed aan u te schrijven. Hoewel mijn eerste aanspraak en onderhandeling met u van Christus, zij in papier, zo heb ik toch reden, sinds ik hier gekomen, ben om geen papieren gedachten van Hem te hebben; want in mijn droeve dagen is Hij de fleur van mijn vreugde geworden, en ik lig hier alleen levende op Zijn liefde; maar ik kan er zoveel niet van krijgen, als ik wel graag wilde; niet omdat Christus' liefde heerszuchtig is, en te hoog ziet; maar omdat ik een nauw gat heb, om zijn liefde te ontvangen, en ik zie te laag. Maar ik geef nu mijn handschrift tot getuigenis over Christus en Zijn kruis, dat zij een zoet paar zijn, en dat Christus nooit in Zijn Eigen stoel van eer onder ons allen gesteld is. Och ik weet niet, waar Hem te zetten! Och had ik een hoge zitplaats voor die koninklijke, vorstelijke daar! O dat mijn arme verwelkte ziel eens een overlopende vloed van die liefde had, om sap te voeren tot mijn dorre wortel, en dat die vloed opsprong tot in de tong en pen, om grote dingen te uiten, tot hoge en rechten lof van zo'n Schone daar! O heilige, heilige, heilige daar!

Helaas er zijn te veel stomme tongen en dorre harten in de wereld, nademaal er gelegenheid is in Christus voor hen allen, en voor tienduizend werelden van mensen en engelen meer, om te verheffen en hoog te stellen de grootste Vorst van de koningen van de aarde. Het smart mij, dat stukken van levend leem durven uitkomen, om met hun hoofd tegen Hem aan te lopen; en dat mijn onbeleeft moeder, deze hoerachtige kerk, haar Zoete helpt zo'n bejegening heeft gegeven: want dit land heeft Christus overgegeven, en de Heere snijdt Schotland in tweeën, en zendt de ergste helft, de hoerachtige zuster, over naar Rome's bordeel, om verzadigd te worden met de liefde van Egypte. Ik wilde, dat mijn lijden (ja aangenomen ik werd levend tot as verbrand) een vereniging mocht kopen tussen Zijn schoonste en zoetste liefde, en Zijn loopachtige ondeugende vrouw. Graag zou ik Christus wederom naar Schotland tehuis verwelkomen, indien Hij wilde terugkeren. Dit is een zwarte dag, een dag van wolken en duisternis, want de zolderbalk van mijns Heeren Jezus schone tempel is gevallen, en Christus' rug is gekeerd naar Schotland. O driemaal gezegend zijn zij, die graag Christus met hun tranen en gebeden zouden houden! Ik weet, u zult helpen, met Hem in gebeden te handelen, want Hij zal tot dit land terugkeren; de naaste dag zal voor Christus zijn; en er zal een schone groene jonge hof voor Christus in dit land zijn, en Gods zomerdauw zal er alle nacht op liggen, en wij zullen wederom ons nieuw huwelijkslied zingen voor onze Bruidegom, betreffende zijn wijngaard. Maar wie weet

of wij zullen leven, en het zien? Ik hoor, de Heere heeft moeite genomen, in u te drukken en te snoeien, gelijk een vruchtbare wijnstok van zichzelf, groeit, en u bent groen, en schiet uw ranken uit, en breng vruchten voort; vet en groen en vruchtbaar kunt ge wezen in de ware sappige wortel. Genade, genade, vrije genade zij uw deel; banden met gebeden, en lofzeggingen.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

55. Aan Ninian Mure

Lieve vriend!

Ik heb uw brief ontvangen; ik bid u nu in de morgen van uw leven, zoek de Heere en Zijn aangezicht; wacht u van de dwaasheden van de gevaarlijke jonkheid, een kwade tijd voor uw ziel. Heb de wereld niet lief; houd geloof en trouw met alle mensen in uw verbonden en koophandel; wandel met God; want Hij ziet u; doe niets anders, dan 't geen u zou mogen en willen doen, indien uw oogleden braken, en uw adem koud werd.

U hebt de waarheid Gods van mij gehoord, mijn lieve hart, volg ze, en verlaat ze niet, acht Christus, en de zaligheid boven heel de wereld; te leven naar de gedaante en loop van de rest van de wereld zal u niet naar de hemel brengen; zonder geloof in Christus, en bekering kunt ge God niet zien; doe moeite voor de zaligheid, strek u uit naar het wit van de prijs van de hoge roeping; indien u niet nacht en dag waakt tegen 't kwaad, dat u omringt, u zult achterblijven en te laat komen. Wacht u voor liegen, zweren, ontucht, en de andere werken van het vlees, omdat door deze dingen de toorn Gods komt over de kinderen van de ongehoorzaamheid; hoe zoet zij ook mochten schijnen voor tegenwoordig, nochtans het eind van deze loop is de eeuwige toorn Gods, en de buitenste duisternis, alwaar weinig is, en knersing der tanden. Genade zij met u.

Uw liefhebbende leraar,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

56. Aan Mr. Thomas Garven

Eerwaarde en lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik ben bedroefd, dat niets de blijdschap en droefheid van mijn gevangen pen in mijn liefdevlagen heeft uitgedrukt, wat u en vele van Gods kinderen heeft doen geloven, dat er iets is in een gebroken riet, gelijk ik ben; behalve als Christus zo'n verkochte slaaf gekocht had, zo weet ik niet, wat anders iemand van mij mag denken of verwachten; mijn kapitaal is kleiner (de Heere weet, ik spreek de waarheid) dan velen geloven; mijn leeg geluid heeft te veel beloofd. Ik zou blij zijn, indien ik mocht liggen onder Christus' voeten, en behouden en ontvangen de afval of de oude delen van enige genade, die van zijn zoete vingers tot de verloren zondaars valt. Menigmaal lig ik als een vreemde, en kijk de Koning Zijn vensteren in; gewis ik ben onwaardig een zitplaats te hebben in des Konings zaal; ik zie menigmaal maar van ver (als een die bevreesd en beducht is) naar dat schoonste aangezicht, vrezende, dat Hij mij zou gebieden elders naar toe te zien; mijn schuldigheid rijst in mij op, en ik heb er geen

antwoord voor. Ik bood Christus mijn tong en mijn arbeid aan in Zijn huis, en wat weet ik, wat het te zeggen is, dat Christus mijn arme aangeboden gaven niet wil aannemen; als liefde niet wil aannemen, zo leggen wij het uit, dat ze noch nemen noch geven, borgen noch lenen wil. Doch Christus heeft een ander zeekompas, waar Hij naar zeilt, dan mijn korte en ruwe gedachten; ik laat Zijn werk daarin aan Hemzelf. Ik durf Zijn handeling niet uitleggen, naar dat de droefheid en ongeloof mij dat menigmaal ingeeft. Ik zie menigmaal met zere en blinde ogen naar mijns Heeren kruis, en als ik op de verkeerde zijde van Zijn kruis zie, zo weet ik dat ik mistrap en uitglijd; zeker ik heb geen benen van mijzelf, om mij naar de hemel te voeren, ik moet door de poort van de hemel ingaan, om van Christus kracht te lenen. Menigmaal denk ik bij mijzelf: och dat Hij mij maar verlof wilde geven, om Hem lief te hebben, en dat Christus maar Zijn dierbare waren wilde openen, en tonen de oneindige, de oneindige diepten en verborgenheden van Zijn zielvermakende liefde, en laten mij die van voren en van achteren zien, en geven mij verlof om maar daarnevens te staan, gelijk een hongerige bij de spijs, om mijn bekomst te krijgen van te verwonderen, als een voorsmaak tot mijn volle genieting; maar waarlijk ik denk, mijn vuile ogen zouden Zijn schone liefde besmetten, door daarop te zien. Of mijn honger is al te nederig (indien dat kan gezegd worden) of anders dan merk ik niet, welk een eer het is, verlof te krijgen, om Christus lief te hebben. O dat Hij zich over een arme gevangene wilde ontfermen, en een vloed wilde uitlaten op de droge grond! Het is niets voor Hem, zo één als ik ben te vervullen; een opslag van zijn ogen zou mij wonderlijk veel goed doen, en Hem geen kwaad. Ik weet, ik ben nog niet teneinde met Christus' liefde; ik ben nog niet bekwaam, om zoveel daarvan te hebben als ik wel wilde; mijn hoop heeft veel zwarte honger bij zich; en gewis ik kan niet anders dan denken, dat er meer van die liefde voor mij beschikt is dan ik nog vat; en ik weet niet, welke mate van pensioen de koning mij zal willen geven; ik zal blij zijn, indien ik mijn ernstig verzoek nevens Christus mag wachtende op een antwoord; nu zou ik vervuld en verblijd zijn, indien ik een bedelaars-aalmoes van die zoetste liefde kreeg; maar ik geloof vast, er is een bed voor Christus en mij gemaakt, en wij zullen onze bekomst van liefde daarin krijgen; en menigmaal denk ik, als mijn blijdschap ten einde en op zijn laagst is, dat ik niet meer wilde zoeken, mocht ik maar des Konings grote zegel hebben tot verzekering van mijn deel, en mochten maar mijn ogen Christus' hand kennen aan 't schrift. Indien uw Heere u tot lijden roept, wees niet ontzet; er zal een nieuwe gift van de Koning voor u zijn, als u daartoe komt; een van de zachtste peluwen, die Christus heeft, wordt onder 't hoofd van zijn getuigen gelegd, hoewel zij menigmaal barrevoets onder de doornen moeten staan. Hij heeft mijn arme ziel gebracht; tot begeren en wensen. O dat mijn as en stof, waarin ik zal veranderen, wel gestemde tongen had, om Hem te prijzen. Aldus in haast, begerende uw gebeden en lof tot God, zo beveel ik u aan mijn zoete, zoete Meester, mijn eerwaarde Heere, van Wie ik alles bezit. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

57. Aan Johanna Brown

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik ben blij, dat u Christus achterna gaat in deze duistere en bewolkte tijd; het ware goed, andere dingen voor Hem te verkopen; want als al deze dagen zullen over zijn, zo zullen wij het ons voordeel bevinden, dat wij

Christus' partij genomen hebben; ik vertrouw vast dat Zijn vijanden Zijn voetbank zullen zijn, en dat Hij groene bloemen zal maken tot dood verwelkt hooi, als de eer en heerlijkheid daarvan zal afvallen, gelijk het uiterste of de bloem van een groen kruid, geschud door de wind. Het ware geen wijsheid van ons te denken, dat Christus en 't Evangelie zouden komen, en zich tot ons gemak zouden neerzetten, aan onze haard, neen; wij moeten uit onze huizen gaan, en Christus en 't Evangelie zoeken! Wij moeten niet zien naar Christus' zonzijde, en wij moeten Hem niet verlaten, omdat wij die missen; maar wij moeten onze aangezichten zetten tegen 't geen ons mocht toekomen, in na te jagen, totdat Hij en wij door de distelen en doornen zijn op de droge grond. Onze zachte natuur wilde wel in Christus' armen door de moeilijkheden van dit ellendig leven gedragen zijn; en 't is Zijn wijsheid, die weet welk maaksel wij zijn dat Zijn kinderen met natte en koude voeten naar hemel gaan. O, welk een zoete zaak ware het ons, te leren. hoe onze last licht te maken, onze harten te schikken naar de last; en door onzes Heeren wil te maken tot een wet. Ik bevind, Christus en Zijn kruis zo kwalijk niet te believeen zijn, noch zulke moeilijke gasten zijn, als mensen die wel noemen. Ja ik denk, dat geduld, Christus' water tot goede wijn zou maken, en dit schuim tot goed zilver; en wil hebben reden te wachten, want 't zal niet lang wezen, of onze Meester zal bij ons wezen, en liggen deze wereld open voor de zon, en voor het daglicht, in haar zwart en wit. Zalig zijn ze, die wakende gevonden worden; ons uurglas is zolang niet, dat wij moe behoeven te worden; de tijd zal onze weeën en droefenis uitteren, en tot de grond toe wegnemen; onze hemel is aan het uitbotten en opgroeien tot een oogst; waarom zouden wij dan niet ijverig najagen, terwijl onze spanlengte van tijd tot een duimbreed komen zal. Daarom beveel ik u Christus aan, als uw laatst en langstlevende man, en de staf van uw ouderdom. Laat Hem nu de rest van uw dagen hebben, en acht het niet veel, dat er storm komt op het schip waarin Christus zeilt; geen passagier zal overboord vallen, maar 't ontredderd schip, en de zeezieke reiziger zal behouden te land komen. Ik ben in zo'n zoete gemeenschap met Christus, als een zondaar maar wezen kan, en het smart mij alleen, dat Hij veel schoonheid en heerlijkheid heeft, en ik zo weinig liefde. Hij grote kracht en genade, en ik zo weinig geloof, Hij veel licht, en ik zulke zere ogen. Och dat ik Hem zag in de schoonheid van Zijn liefde, en in Zijn trouwklederen; ik was geheel en al in de liefde opgenomen met die vorstelijke Jezus Christus mijn Heere! Helaas mijn gescheurde schotel en lekkend vat kan maar weinig van Jezus Christus inhouden. Hierin ben ik vrolijk, dat ik de dood niet zou weigeren te ondergaan, eer dat ik Christus wettige erfenis zou stellen in de mensen hun goedvinden; en wat weet ik of zij beide Christus en mij behaagd zouden hebben. Helaas dat dit land Christus voorstelt in een openbare verkoping, en Hem brengt tot een: "biedt niemand meer?" Zalig zijn ze die de kroon graag op Zijn hoofd zouden houden, en Christus' eer met hun eigen verlies zouden willen kopen. Ik verblijd mij te horen, dat uw zoon John Christus komt bezoeken, en Zijn liefde proeven. Ik hoop, hij zal zijn moeite niet verliezen, noch berouw hebben van zijn keuze.

Altijd heb ik (gelijk ik dikwijls gezegd heb) een grote liefde gehad tot de lieve John Brown, omdat ik dacht, dat ik Christus meer in hem zag, dan in zijn broederen; graag zou ik aan hem schrijven, dat hij mocht staan bij mijn zoete Meester, en ik wens, dat ge hem mijn brief wilt laten lezen, en de blijdschap die ik heb, zo hij voor mijn Heere Jezus wil verschijnen, en Zijn zijde kiezen. Genade, genade zij met u!

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 13 maart 1637

58. Aan Johanna Mac-Millan

Lieve Zuster

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik kan niet tot u komen om u mijn raad te geven, en al wilde ik komen, zo kan ik bij u niet verblijven. Maar ik bid u, houd Christus vast, want ik deed wat ik kon, om u Hem te doen aangrijpen. Ik heb u duidelijk Christus' testament en laatste wil gezegd en ik heb niets achtergehouden, dat mijn Heere mij gaf, en ik gaf Christus aan u met goede genegenheid. Ik bid u, maak Hem u eigen, en ga van de waarheid die ik u geleerd heb niet een haarbreed af; die waarheid zal u behouden, zo u ze volgt; zaligheid is geen licht ding, noch licht te verkrijgen; menigmaal heb ik u gezegd dat er weinig zalig worden, en dat er velen, velen verdoemd worden. Ik bid u, maak uw arme ziel zeker van de zaligheid, en maak uw dagelijkse taak om de hemel te zoeken. Indien ge nooit een zieke nacht en een smartende ziel over de zonde hebt gehad, zo hebt ge Christus nog niet vast. Let wel op de rechte merktekens van Christus aangenomen te hebben, indien ge Hem meer dan de wereld liefhebt, en geheel de wereld om Zijntwil zoudt willen verlaten, dat is een bewijs dat het werk recht is. O, dat ge de schoonheid van Jezus zag, en de reuk van Zijn liefde rook, u zoudt door water en vuur lopen, om bij Hem te zijn. God zende Zich aan u. Bid voor mij, want ik kan u niet vergeten. Genade zij met u.

Uw lief hebbende leraar,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

59. Aan de vrouw Busbie

Juffrouw

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik verblijd mij te horen dat Christus en u één bent, en dat u Hem gemaakt hebt uw enig Ding; daar velen met smart draven, in vele dingen te zoeken en hun vele dingen niets zijn; 't is alleen best dat ge u als iets ter zijde gesteld, afzondert voor Christus alleen; want u bent nergens goed voor als voor Christus, en Hij is deze vele jaren omtrent u bezig geweest door verdrukkingen, om u aan Hemzelf te verbinden; 't zou jammer en een verlies zijn, Hem af te slaan. Gewis ik kon wel wensen dat ik door hel en al 't kwaad weer in de wereld kon heen zwemmen en Christus in mijn armen hebben; maar 't is mijn kwaad en dwaasheid, dat tenzij Christus komt; zonder dat om Hem gezonden is, ik zelfs niet uitga om Hem te zoeken. Als Hij en ik in rekening vallen, zo zijn wij beide ten achteren, Hij in betaling, en ik in het tellen, en zo blijven wij steeds oneffen, en de rekeningen tussen ons onklaar. O dat Hij Zijn Eigen bloed wilde nemen voor 't rekenen en misrekenen, dat ik een vrij man mocht zijn, en dat niemand iets van mij te vorderen had, dan alleen, alleen Jezus. Ik zal 't geen dienstbaarheid rekenen, van Christus uitgeroepen, vastgehouden en bezeten te worden als Zijn slaaf. Heb goede gedachten van de bezoeken van uw Heere: want ik vind een ding, hetwelk ik tevoren niet goed zag, dat wanneer de vromen onder beproevingen zijn, en wel verootmoedigd, kleine zonden groot geroep en oorlogsgeschrei maken in het geweten; en in de voorspoed is het geweten een paus, om verlichtingen te geven, en in en uit te laten, en wijde en ruimte te geven aan 't hart. O, hoe weinig vragen wij naar vergiffenis uit Christus' handen, als wij vrijstellingen maken! En alles is maar

kinderspel, totdat een buitenkruis een zwaarder binnenkruis veroorzaakt, en dan spelen wij niet langer met onze afgoden. Het is steeds goed, streng tegen onszelf te zijn; want wij veranderen Gods barmhartigheid in een afgod, en zullen een afgod, die een vrijstelling weet te geven, voor het verkeren van de genade Gods in wulpsheid. Zalig zijn ze, die God, en Zijn toorn en gerechtigheid en de zonde beseffen, gelijk zij in zichzelf zijn; want we hebben een misdragend licht, hetwelk van het kindschap, als wij goede voornemens hebben; maar God zij gedankt, dat de zaligheid op onze raderen niet gaat. O, maar Christus heeft een zaligmakend oog! Zaligheid is in Zijn oogleden; als Hij maar eerst op mij zag, zo was ik behouden; het kost Hem maar een gezicht om mij uit de hel te bevrijden. O, de verdiensten, de vrije verdiensten, en het kostelijke bloed Gods was de beste deur, waardoor wij ooit uit de hel konden komen! O wat een zoete, o wat een veilige en zekere weg is het, uit de hel te komen, leunende op een Zaligmaker! Dat Christus en een zondaar één zouden zijn, en dat ze de hemel tussen zich zouden hebben, en dat ze de zaligheid delen zouden, is het wonder van de zaligheid. Hoe kon de liefde nederiger zijn? En wat een uitnemende reuk werpt Christus op Zijn lager hof, waar maar wilde bloemen groeien, om bij gelijkenis te spreken. Maar in de hemel zijn niet anders dan volmaakte hofbloemen, en de best riekende die daar is, is Christus; wij zijn allen verbonden de hemel te beminnen om Christus' wil; Hij maakt de hemel en geheel Zijns Vaders huis lieflijk door zijn tegenwoordigheid. Hij is een roos, die de ganse opperhof van God schoon maakt; een blad van die roos van God, is ten opzichte van haar reuk, een wereld waardig. O, dat Hij zijn geur wilde blazen op een verwelkte en dodige ziel, laat ons Hem dan tegemoet gaan, om met de zoetheid van Zijn liefde vervuld te worden. Niets kan Hem van ons houden. Hij heeft besloten, de tijd, zonde, hel, duivelen mensen en dood uit de weg te doen, en de ruige weg tussen Hem en ons te slechten, opdat we elkaar genieten mogen. Het is vreemd en wonderlijk, dat het Hem lang valt in de hemel zonder ons te zijn, en dat Hij 't gezelschap van de zondaar wil hebben om Zich daarmee in de hemel te verkwikken en te vermaken.

En nu wacht ons het Avondmaal: Christus, de Bruidegom, wacht met verlangen, totdat de Bruid, de vrouw des Lams, wel gesierd is tot het huwelijk, en de grote zaal vervaardigd is voor de samenkomst van dit vrolijk paar. O dwazen, wat doen wij hier en waarom zitten wij stil? Waarom slapen wij in het gevangenhuis? Was het niet beter, dat wij ons vleugelen maakten om op te vliegen tot onze gezegende Echtgenoot, onze hartlieve en dierbare Vriend? Ik oordeel, juffrouw, dat u daarheen naar uitziet en dit is uw tweede en derde gedachte: ga voort, uw Leidsman wacht op u. Ik kan niet nalaten u te zegenen voor uw zorg en vriendelijkheid voor de heiligen. God geve u barmhartigheid te vinden in die dag van onze Heere Jezus, Wiens zaligmakend genade ik u aanbeveel.

De uwe in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

60. Aan William Rigge

Veelgeëerde en waarde Heer!

Uw brief vol klachten, bewenende uw schuld, heeft mij verootmoedigd; maar geef mij verlof te zeggen: u schijnt te veel te zijn aan de kant van de wet, u zult niet veel winnen, met voor de wet advocaat te zijn. Ik dacht niet, dat u de wet, maar de genade

eigen was. Evenwel verzeker ik mij, dat u Gods zijde tegen uzelf begeert te nemen; wat ook uw schuld is, nochtans als zij valt in de zee van Gods barmhartigheid, zo is zij maar gelijk een druppel bloed gevallen in de oceaan. Daar is hier niets te doen, maar laat Christus' vonnis komen op de oude mens, en laat Hem Zijn verdoemenis dragen, nademaal Hij in Christus veroordeeld is; want de wet heeft maar kracht over uw ergste helft, laat dan de beschuldiging liggen waar zij moet zijn, en laat de nieuwe mens vrijmoedig zeggen: ik ben liefelijk als de tenten Kedars, hoewel ik zwart en van de zon gebrand ben, door nabij te zitten nevens een lichaam der zonde. Ik zoek hier niet meer dan plaats voor de bescherming van de genade, en voor Christus witte troon, waarop een zondaar, door de wet veroordeeld, zich mag beroepen; maar 't gebruik dat ik er van maak, is, dat ik zo teer en scherp van gevoelen niet ben, hoewel ik verzekerd ben, dat Christus in mij is, indien iemand die leeft, verrichting voor zijn beroep kan vinden, nademaal ik van mijn jonkheid af 't zwarte proces heb gemaakt, waar enig predikant in de wereld, of iemand anders op zou kunnen antwoorden; en als ik dit gedaan had, zo schilderde ik een voorzienigheid uit mijn hoofd, en schreef rust voor mijzelf, en een vreedzame predikdienst, en dat de zon over mij zou schijnen, totdat ik binnen de poorten van de hemels zou zijn; zulke groene en rauwe gedachten had ik van God. Ik dacht ook aan de slapende duivel, die zo één als ik ben zou voorbijgaan, liggende in moerassen en buitenvelden; zo maakte ik een warm nest, en droomde van in rust te sterven, en te leven in 't paradijs van een dwaas; maar sinds ik hier gekomen ben, ben ik dikwijls zo, dat ze veel welsprekendheid zouden moeten hebben, die mij zouden overreden, dat Christus geen toorn geschreven heeft op mijn stomme en zwijgende Sabbatten ('t welk is een vervolging van de laatste druk, zijnde tegen niemand in dit land gebruikt, naardat ik vernemen kan, dan tegen mij) en menigmaal lig ik onder besef, dat ik niet zal ingaan; en ik zou graag al mijn vreugde verkopen, om bevestigd te zijn, en dat ik koning Jezus Zijn vrije vazal ben, en dat ik de verzekerdheid verzegeld mocht hebben; maar ik zie menigmaal maar wit papier.

Mijn grootste begeerten zijn deze twee:

1. Dat Christus mij in handen wilde nemen, om mij te genezen, en dat Hij voor een ziek man wilde ondernemen. Ik weet, ik zou onder Zijn hand niet sterven, en nochtans, terwijl ik steeds twijfel, zo geloof ik in deze door een wolk heen, dat de droefheid, die geen ogen heeft, een deksel op Christus liefde heeft gesteld.
2. Het behaagt Hem meermalen, sinds ik hier kwam, met enige korte blikken van Zijn zoete liefde tot mij te komen, en dan, omdat ik niemand heb, om mij te helpen Zijn liefde prijzen, en ik Hem geen dienst kan doen in eigen persoon (gelijk ik dacht, dat ik eens deed in zijn tempel) zo sterf ik van wensen en begeerten, om aan de zijde van de fontein huis te houden en te wonen, en Hem geprezen en verhoogd te krijgen. Maar helaas, wat kan zo één als ik ben doen, om een goede naam verwekt te krijgen voor mijn welbeminden Heere Jezus. Veronderstel ik kon wensen, voor eeuwig mijn deel aan de hemel te missen om Zijn heerlijkheids wil? Ik ben verzekerd, kon ik eens mijn wil van Christus' liefde krijgen, en kon ik eens over hoofd en oren zijn in het geloof, besefte en geziene liefde van de Zoon Gods, het zou de vervulling zijn van de begeerten naar de enige gelukzaligheid, waar ik bij wilde zijn. Maar waarlijk ik verhinder mijn gemeenschap met Hem, omdat ik veel geloof en boetvaardigheid mis, en omdat ik een afgod wil maken van Christus' kussen. Ik wil noch voorwaarts noch achterwaarts, tenzij ik zie, dat Christus liefde in mijn kanaal loopt; en als ik wacht en naar Hem uitzie op de hoge weg, zo merk ik, dat het Zijn wijsheid gelieft Zich mij te onttrekken, en te komen langs de lage weg; zodat ik de rechte kunst niet

heb om Christus te besturen; want daar wordt kunst en wijsheid vereist, in Christus' liefde recht te besturen, als wij die verkregen hebben. O, hoe ver zijn Zijn wegen boven de mijne. O, hoe weinig zie ik van Hem! en als ik zo dor ben als een gebrande heide in een zeer droge zomer, en als mijn wortel verwelkt is, al denk ik dan dat ik een zee vol van Christus zou drinken, eer ik de beker van mijn mond zou laten gaan, zo verkrijg ik toch niets dan uitstellen, alsof Hij de honger mijn dagelijks voedsel wilde maken; ik acht mij ook uitgehongerd.

De rijke Heere Jezus verzadige een uitgehongerde man. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 20 september 1637

61. Aan zijn waarde en veelgeëerde vriend Fulk Eliassen

Waarde en zeer geëerde in onze Heere!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u.

Ik ben blij over onze meer dan door brieven verkregen kennis. Nademaal wij één Vader hebben, zo scheelt het te minder, al hebben wij nooit elkaars aangezicht gezien.

1. Ik beken mijzelf zeer onwaardig, om het veld te volgen van zo'n waardige en beroemde Kapitein, als Christus is. Ach helaas, ik heb reden om bedroefd te zijn, dat de mensen iets van zo'n ellendige, als ik ben, verwachten; het is mij een wonder, dat Christus iets kan maken, van mijn verachtelijke, korte en nauwe liefde tot Hem; gewis zij is niet waardig, dat men die opvat.

2. Betreffende onze beminnelijke en beminde kerk in Ierland, mijn hart bloedt, wegens haar verwoesting; maar ik geloof, dat onze Heere alleen de wijngaard snoeit, maar dat Hij niet voorheeft die neer te hakken of uit te roeien. Het is waar, nademaal wij van nature in ons hart atheïsten zijn, en wij de voorzienigheid Gods niet recht kunnen opvatten (omdat wij toch hinken en krom gaan, sinds wij gevallen zijn) zo dromen wij van een hinkende voorzienigheid, alsof Gods maatlat, waarmee Hij de kinderen der mensen de vreugde en droefheid toemeet, krom was en onrechtvaardig, omdat er knechten te paard, en prinses te voet gaan; maar onze Heere toont het goede en kwade, aan elk een deel, bij scherp gewicht, en Hij meet en weegt het in een rechte en effen weegschaal. Het is enkel dwaasheid het Evangelie te meten door zomer- en winterweer; de zomerzon van de vromen schijnt niet op hen in dit leven: hoe zouden wij geklaagd hebben, indien de Heere dezelfde voorzienigheid, waar wij nu moeilijk over zijn, ondersteboven gekeerd had, en de zaken aldus geschikt had, dat de vromen eerst de hemel, de heerlijkheid en de rust zouden hebben genoten en dan Methusalems dagen van droefheid en dagelijkse ellenden. Wij zouden denken, dat een korte hemel geen hemel is; gewis zijn wegen zijn onnaspeurlijk.

3. U klaagt over het kwade van hart-atheïsterij, maar 't is tegen een groter atheïst dan iemand wezen kan, waaraan u hierover schrijft. Och, het licht vindt niet die eerbiediging en vrees, welke een plant, die God gesteld heeft, behoorde te vinden in onze ziel! Hoe houden wij van nature, gelijk anderen, de waarheid van God ten onder, en gevangen in ongerechtigheid, en maken zo Gods licht tot een gebonden gevangene, en zelfs als de gevangene de gevangenis verbreekt, en uitkomt in geloof van een godheid, en in enige oefening van heilige gehoorzaamheid, hoe menigmaal leggen wij

weer opnieuw de handen aan de gevangene, en liggen ons licht wederom in de boeien. Gewis er komen grote mist en wolken van 't lagere deel van onze ziel, onze aardse genegenheden, tot het hogere deel hetwelk is ons geweten, of natuurlijke, of vernieuwde, gelijk rook in een lager huis opgaat, en verontreinigt het huis boven; indien wij meer oefening van gehoorzaamheid hadden, wij zouden meer gezond licht hebben. Ik oordeel, alle andere schuld ter zijde gesteld zijn, deze ene, geweld gedaan aan Gods kaars in onze ziel, zou een genoegzame beschuldiging tegen ons zijn; want hier is geen helpen aan, dan door te strijden, om in vreze voor Gods licht te staan, opdat het licht van ons geen taal voert, die wij wel begerig zijn te horen; maar aangezien het zonder God is, dat het licht geplaatst is nabij de wil, een wetteloze heer, geen wonder, dat zo'n nabuur ons oordeel verzuurt en ons licht verduistert. Ik zie, er is geen noodzakelijkheid, dat wij protesteren tegen het doen van de oude mens, en dat wij een partij verwekken tegen onze ergste helft, om te beschuldigen, te veroordelen, te vonnissen, en met droefheid te beklagen de heerschappij van 't koninkrijk van de zonde, en tegelijk, dat wij in 't nieuwe verbond een vervolging maken tegen onze schuldigheid; want Christus heeft eens de zonde veroordeeld in het vlees, en wij moeten ze nog wederom veroordelen, en indien er zo'n ding niet ware geweest, als de genade van Jezus, ik zou allang tevoren de hemel, en de verwachting van God te zien, opgegeven hebben. Maar genade, genade, vrije genade, de verdiensten van Christus om niet, de witte, en schone en wijde Zaligmakers barmhartigheid (die een andere soort van barmhartigheid is, dan die van 't schepsel, of van de wet; ja duizend trappen boven de engelen hun barmhartigheid) heeft geweest en moet zijn de rotssteen, waar wij verdrinken zielen naar toe moeten zwemmen. Nieuwe wassingen, vernieuwde toepassing van de verkregen verlossing door dat heilige bloed, dat het nieuwe verbond verzegelt, is een zaak, die een arme zondaar allen dag en uur gebruiken moet, totdat wij in de hemel zijn, zal onze vloed des bloeds niet geheel opgedroogd zijn, en daarom moeten wij besluiten, onze ziel de vrede toe te passen door de nieuwe en levendige weg. En Jezus, die de melaatse ziel reinigt en geneest, de beminnelijke Jezus moet ons gezang zijn aan deze zijde van de poort des hemels. En zelfs als wij het kasteel gewonnen hebben, moeten wij eeuwig zingen: *Waardig, waardig is het Lam, Dat ons zalig gemaakt heeft, en ons gewassen in Zijn Eigen bloed!* Ik zou alle gerantsoeneerden raden, dit lied te leren, en te drinken en dronken te worden met de liefde van Jezus. O Schoonste, o Hoogste, o Beminnelijkste, open de fontein! O bevochtig de gebrande en verdorde reizigers met deze Uw liefde! Ik acht dat het mogelijk is, op aarde een jong nieuw Jeruzalem te bouwen, een kleine nieuwe hemel van deze geheel uitstekende liefde. O God, zend mij meer van deze liefde, of Hij neme mij haastelijk over het water, alwaar ik vervuld mag worden met Zijn liefde, mijn zachtheid kan het missen niet dragen; ik belijd U, ik draag niet goed de honger naar Christus' liefde; ik weet niet, of ik het niet al verderf met Christus; maar ik zou graag een schakel van die keten van Zijn voorzienigheid gebeterd zien, in smartelijk uit te stellen de hongerige opwachters.

Wat mij belangt, ik kon wensen, dat Christus meer liefde op mij uitliet; nochtans durf ik niet zeggen, dat Christus karig tegen mij is; en indien ik zeide, ik heb overvloed van liefde; ik zou liegen. Ik ben half gedrongen te klagen en te roepen: Heere Jezus houd Uw hand niet langer in. Waarde heer, laat mij u gebeden hebben in mijn banden. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

Aan James Lindsay

Lieve broeder!

De gestadige en dagelijkse opmerking van Gods handeling met u, in Zijn komen, gaan, ebben en vloeden, omhelzen en kussen, donker zien en slaan, geeft mij (een verstandeloze en trage opmerker op de Heere Zijn weg en werking) een zware slag; kon ik Hem in 't gezicht houden, en weten, als ik gebrek heb, en mij gedragen gelijk het mij betaamde in die staat, ik zou mijn staat gelukkig achten.

1. Maar wat belangt verlaten, ik acht die als mager en zwak land dat braak ligt voor enige jaren, totdat het sap vergadert voor een betere oogst. Het is wel mogelijk, dat men goud vergadert bij maanlicht, waar het te krijgen is. Och, dat ik maar een voet of halve voet nader tot Jezus kon kruipen in zo'n droeve nacht als die is, wanneer Hij weg is; ik zou het een gelukkig afwezen rekenen.
2. Indien ik wist, dat de Liefste alleen weggegaan was tot beproeving, en tot verdere verootmoediging, en dat Hij niet door nieuwe tergingen uit het huis gedreven was, ik zou de verlaten vergeven, en mij stil houden in Zijn afwezen; maar gekochte afwezen van Christus (namelijk dat ik met mijn zonden gekocht heb) is als twee lopende zwaarden tegelijk op elke zijde een, en op welke zijde kan ik dan liggen?
3. Ik weet wel, gelijk de nacht en schaduwen goed zijn voor bloemen, en 't maanlicht en de dauw beter dan een gedurige zon, zo is Christus' afwezen van een bijzonder gebruik en heeft enige voedende kracht in zich, en geeft sap aan de nederigheid, scherpt de honger op en verleent een schoon veld aan 't geloof, om zich te oefenen en haar hand te gebruiken in te grijpen, zij ziet niet wat.
4. Het is een wonder van barmhartigheid, en een wonder van genade, dat Christus een deel van de woning en een achterkamer wil lenen, nevens Hem voor onze begeerlijkheden, en dat Hij en zulke zwijnen in onze ziel samen huishouden: want neem al, dat ze zich buigen en intrekken in een kleine plaats als Christus inkomt, en schijnen als dood onder Zijn voeten te liggen, zo breken zij evenwel dikwijls uit. En dat een voet, been of arm van de oude mens, genageld aan Christus' kruis de nagel losmaakt, of weer uitbreekt, en Christus evenwel nevens deze ongeregelde en ongemaniëerde nabuur, de hemel kan maken voor de heilige op de een of andere wijze, zou ik daarop niet zeggen: *Heere Jezus, wat doet Gij hier?* Nochtans moet Hij hier zijn, maar ik wil mijn voeten los maken, om in deze diepte in te gaan en ik wil mij verwonderen: want vrije genade en oneindige verdiensten namen deze woning voor Christus en ons nevens zo'n walgelijke gast als de zonde is.
5. Heiligmaking en doding van onze lusten is 't zwaarste deel van de Christelijkheid. Het is alzo enigszins natuurlijk voor ons, op te springen, als wij het nieuwe Jeruzalem zien, als te lachen, als wij gekitteld worden; vreugde is niet onder bevel, noch past op onze wenk, als Christus kust. Maar o, hoevelen onder ons zouden wel Christus in twee helften gedeeld willen hebben, opdat wij alleen de helft van Hem mogen nemen, namelijk zijn ambt van Jezus en zaligheid, maar Heere, dat is een lastig woord; en te gehoorzamen, en onze zaligheid uit te werken, en de heiligmaking te voleindigen, dat is de moeilijke en stormige noordzijde van Christus, en dat vermijden en ontzien wij.
6. Belangende uw vraag, over de toegang die de verworpingen hebben tot Christus (die zij geheel niet hebben: want zij kunnen noch willen tot de Vader in Christus komen, omdat Christus voor hen niet gestorven is, en nochtans God en de

rechtvaardigheid straft hen uit kracht van de wet) ik zeg: Vooreerst, daar zijn bij u waardiger en geleerder mannen, dan ik ben, Mr. Dikson, Blair en Hamilton, die u meer en volle kunnen voldoen.

Maar ik zal u kort zeggen wat ik er van denk, in deze stellingen.

- (1) Al Gods rechtvaardigheid omtrent mensen en engelen vloeit van een daad van de volstreckte soevereine vrije wil van God, die onze Formeerder en Maker is; en wij zijn maar leem; want indien Hij verboden had, van de andere bomen van de hof van Eden te eten, en aan Adam geboden had te eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads, dat bevel had buiten twijfel alzo rechtvaardig geweest als dit: eet van alle bomen, maar geenszins van de boom van de kennis des goeds en des kwaads. De reden is, omdat Zijn wil voor Zijn rechtvaardigheid is door orde van nature en 't geen Zijn wil is, is Zijn rechtvaardigheid, en Hij wil de dingen buiten Hem niet, omdat ze rechtvaardig zijn. God kan, God behoeft niet te gaan zoeken heiligheid of gerechtigheid uit de dingen buiten Hem, en zo niet uit de adem van mensen en engelen, omdat Zijn wil wezenlijk heilig en rechtvaardig is en de eerste regel van heiligheid en gerechtigheid; gelijk het vuur natuurlijk licht is en opwaarts klimt, en de aarde zwaar en naar beneden neigt.
- (2) De 2^e stelling is dan, dat God tegen de verworpingen zegt: geloof in Christus (die voor uw zaligheid niet gestorven is) en gij zult zalig worden, is recht en gerecht, omdat Zijn eeuwige en wezenlijk rechtvaardige wil het zo vastgesteld en besloten heeft; neem aan, de natuurlijke rede spreekt hier tegen; dit is de diepe en bijzondere verborgenheid van het Evangelie. God heeft de verworpingen in de zichtbare kerk scherp en hard verbonden, Zijn belofte te geloven: Hij die gelooft, zal zalig worden. en nochtans in Gods besluit en heimelijk oogmerk, is er geheel geen zaligheid besloten noch beoogd voor de verworpingen; en nochtans de verbintenis van God, zijnde van Zijn soevereine vrije wil, is zeer rechtvaardig, gelijk in de eerste stelling gezegd is.
- (3) 3^e Stelling. De rechtvaardige Heere heeft recht over de verworpingen, en alle redelijke schepselen, die Zijn bevelen schenden, dit is licht te verstaan.
- (4) 4^e Stelling. Het geloof, dat God begeert van de verworpingen, is, dat ze zouden steunen op Christus, als wanhopende aan hun eigen gerechtigheid, leunende geheel, en tegelijk ootmoedig, als vermoeid en beladen, op Christus als op de Ruststeen, gelegd in Sion; maar Hij begeert niet, dat zij zonder vermoeid te zijn van hun zonde, op Christus, de Zaligmaker van de mensen zouden steunen. Want op Christus te steunen, en niet vermoeid te zijn van de zonde, is vermetelheid, en geen geloof. 't Geloof is altijd bij een verslagen hart, en 't is onmogelijk, dat 't geloof kan zijn, waar niet in enigermate een neergeslagen en verbrijzeld hart is over de zonde. Nu het is zeker, God gebiedt niemand vermetel te zijn.
- (5) 5^e Stelling. Zo zijn dan de verworpingen niet volstrekt verbonden te geloven, dat Christus voor hen in 't bijzonder gestorven is: want in waarheid, noch verworpingen noch anderen zijn verbonden een leugen te geloven, alleen zijn zij gehouden te geloven: Christus is voor hen gestorven, indien zij eerst vermoeid, belast, zondekrank en veroordeeld in hun eigen geweten, en geveld en gedood zijn door het vonnis van de wet, en hebben Hem, als aangeboden, waarlijk omhelsd, dat is een tweede en volgende daad des geloofs, volgende op het komen tot Hem, en omhelzen van Hem.
- (6) 6^e Stelling. Verworpingen zijn eigenlijk niet schuldig aan verachting van God, en ongelooft, omdat zij zich Christus en de beloften van het Evangelie niet in 't

bijzonder toepassen; want zo zouden zij schuldig zijn, omdat zij niet een leugen geloven, waartoe God hen nooit verbonden heeft om te geloven.

- (7) 7^e Stelling. De rechtvaardigheid heeft een recht om de verworpelingen te straffen, omdat zij uit hoogmoed van het hart, vertrouwende op hun eigen gerechtigheid, niet steunen op Christus, als een Zaligmaker van diegenen, die tot Hem komen; hiertoe mag God hen rechtvaardig verbinden, omdat zij in Adam volmaakte bekwaamheid hadden, om dat te doen, en de mensen zijn schuldig omdat ze hun eigen onbekwaamheid liefhebben, en op zichzelf rusten, en weigeren hun eigen gerechtigheid te verloochenen en zich tot Christus te begeven, in Welke gerechtigheid is voor vermoeide zondaars.
- (8) 8^e Stelling. Het is wat anders, te steunen, leunen en rusten op Christus in ootmoedigheid en vermoeidheid des geestes, en verloochende onze eigen gerechtigheid, te geloven, dat Hij is de enige Gerechtigheid van vermoeide zondaars; en wat anders te geloven, Christus is gestorven voor mij, John, Thomas, Anna, met een oogmerk en besluit, van ons met name zalig te maken; want:
- (1) Het eerste gaat voor, en 't laatste gaat altijd daarna in rechte orde.
 - (2) Het eerste is geloof, het tweede is een vrucht van het geloof.
 - (3) 't Eerste verbindt de verworpelingen en alle mensen in de zichtbare kerk, 't laatste verbindt alleen de vermoeiden en beladenen, en zo alleen de uitverkorenen en krachtadig van God geroepen.
- (9) 9^e Stelling. Het is een ijdele orde: Ik weet niet of Christus gestorven is voor mij, John, Thomas, Anna met name, en daarom durf ik niet op Hem steunen? De reden is, omdat het niet is geloof, te geloven Gods oogmerk en besluit van verkiezing in het eerst, eer u vermoeid bent; zie eerst op uw eigen oogmerk en ziel indien u de zonde een last vindt, en kunt rusten, en rust onder die last op Christus; indien dit eerst daar is, kom dan en geloof in 't bijzonder, of liever pas dan toe door gevoelen (want naar mijn oordeel is het een vrucht van het geloof, en geen geloof) en beseffen, die goede wil, de beoging, en het genadig voornemen van God over uw zaligheid. Derhalve, omdat er boosheid is in verworpelingen, en verachting van Christus, zo zijn ze schuldig, en de rechtvaardigheid heeft een wet tegen hen. En hetwelk de verborgenheid is, kunnen zij niet tot Christus opkomen, omdat Hij niet gestorven is voor hen, maar hun zonde is, dat ze hun eigen machteloosheid, om tot Christus te komen, liefhebben; en hij, die zijn ketenen liefheeft, verdient ketenen. En aldus kort: gedenk mijn banden.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 7 september 1637

63. Aan de Graaf van Cassils

Mijn zeer waarde en edele Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij UEd.

Vergeef mij, dat ik mijn ernstige begeerte uitdrukte bij UEd. om Sions wil, om welke geen stilzwijgen bij ons zou zijn. Ik weet, UEd. zal mijn pleiten hiervoor ten beste nemen, omdat de nood van een vallende en zwakke kerk dringt. Ik geloof UEd. is een van Sions vrienden, en dat door verbintenis; want als de Heere 't volk zal optellen, en opschrijven, zo zal er geschreven worden: deze is daar geboren. Daarom, omdat UEd. een geboren zoon van 't huis bent, zo hoop ik, dat uw begeerte is, dat de schoonheid en heerlijkheid des Heeren in 't midden van de stad mag wonen, waarvan UEd. een

zoon zijt. Het moet buiten alle twijfel de grootste eer van uw plaats en huis zijn, de Zoon Gods te kussen, en om Zijnentwil vriendelijk te zijn jegens Zijn onderdrukte en verongelijkte Bruid, die nu in de dag van haar benauwdheid van ulieden hulp verzoekt, die de schilden van de aarde bent. Ik ben verzekerd, menigte koningen, prinsen en edelen zouden in de dag van Christus' tweede komst, graag om boodschappen lopen voor Christus, zelfs barrevoets door vuur en water, maar in die dag zal Hij geen van hun diensten willen hebben.

Nu vraagt Hij of UEd. Hem tegen de machtigen van de aarde wilt helpen, wanneer de mensen hun schouderen zetten tegen Christus' liefelijke en schone tent in dit land, om zijn staken los te maken, en neer te breken, en zeker, degenen die niet met Christus zijn, zijn tegen Hem; en gezegend zal UEd. zijn van de Heere, gezegend zal uw huis en zaad zijn, en gezegend zal uw eer zijn, indien u 't graafschap van Cassils (en 't is maar een schaduw in vergelijking met de stad zonder handen gemaakt) verpandt en in Christus' handen legt, en in gevaar van te verliezen, eer dan Christus en zijn neergedrukte waarheid een getuige zou missen tegen de afval van dit land. U bezit uw landen van Christus, uw brieven van eigendom zijn onder Zijn zegel, en Hij, Die vele kronen op Zijn hoofd heeft, handelt, verdeelt, en deelt uit de stukken van deze lemen erfenis aan de mensen naar Zijn goedvinden. Het is weinig, dat uw HoogEd. Hem te geven heeft, Hij zal niet lang slapen in uw schuldboek, maar zal u uw verlies voor Zijn zaak zeker betalen. Het zijn maar onze zere ogen, die door een vals glas zien naar deze lemen afgod; en die denken dat het wat is. Degenen, die nu met hun laatste vonnis naar hemel of hel zijn gegaan, en hun rekening hebben gemaakt, en zijn weggegaan uit deze rokende herberg, hebben geen andere gedachten van de wereld, dan van een bedriegend welblinkend stuk klei; en hoe snel voert de tijd (als een vloed steeds in beweging) UEd. daaruit? En komt de eeuwigheid niet met vleugelen? De hoogachting gaat in de hemel niet als hier. Onze Heere (die al uw edelen in Zijn weegschaal heeft liggen) acht u naardat u vrienden of vijanden van de Bruidegom bent. Uw eerwaarde voorouders hebben met gevaar van hun leven Christus tot onze handen gebracht, en het zal wreedheid voor de nakomelingen zijn, indien u Hem aan hen verliest. Een van onze stammen, de kinderen van Levi, de wachters, zijn van de Heere afgefallen, en hebben hun moeder verkocht en ook hun vader, en des Heeren waarheid, om hun nieuwe juwelen wereld, en hun satijnen kerk. Indien u lieden de edelen u Christus onttrekt, nu Zijn rug tegen de muur is (indien ik zo mag spreken) zo mogen wij zeggen, dat de Heere water heeft gegoten op Schotlands rokende kool.

Maar wij hopen betere dingen van u. Het is geen wijsheid, hoewel het nu politieke wijsheid is, die veel geacht wordt stil te zwijgen als zij 't lot werpen over iets dat beter is dan Christus' rok. Al dit land, en een ieders deel aan de zaak van Christus, en de tranen van het arme en vriendenloze Sion (nu gaande als in de rouw in zak en as) zijn in de hemel voor onze Heere opgekomen, en er is geen twijfel aan of onze Koning en Heere zal eindelijk meester in 't veld zijn, en wij zouden allen blij zijn, mochten wij de buit met Christus delen, en met Hem in triomf rijden; maar och hoe weinigen willen een koud bed van stro in 't veld met Hem nemen! Hoe graag zouden de mensen een goed gedekt huis boven hun hoofd hebben, heel de weg over naar de hemel? En velen zouden nu wel naar de hemel willen gaan langs de landweg (want zij zouden niet graag zeeziek zijn) oprijdende naar Christus over gespreide klederen, en in ratelende koetsen, en wrijvende hun fluweel nevens dat van de prinsen van het land, in de hoogste zitplaatsen. Indien dit de weg is, die Christus eng en nauw noemt, zo geef ik op al mijn kennis van de weg van de zaligheid. Houden zij nu geen verkoping van Christus en het Evangelie? Hebben zij onze Heere Jezus niet te koop gesteld? En die zijn naasten overbiedt zal Hem hebben? O mijn waarde en edele heer, ga voort,

hoewel de wind in uw aangezicht is, om onze prinselijke Kapitein te volgen, wees kloekmoedig voor Hem; vreest niet degenen, welke geen onderschreven koopbrief van dagen hebben; de wormen zullen de koningen eten, laat de Heere Jehovah uw vreze zijn. En dan zo waarachtig als de Heere leeft, de overwinning is uwe!

Het is waar, velen slaan een nieuwe weg op naar de hemel; maar mijn ziel zij in plaats van de hun, zo zij die vinden, en zo dit niet de enige weg is, wiens einde is Christus' Vadershuis; en mijn zwakke bevinding, sinds dat ik voor 't eerst in de banden was, heeft mij in de waarheid en verzekering van die bevestigd; laat de doctoren en geleerden het tegendeel uitroepen, ik ben verzekerd, dit is de weg; hun verstand en geweten hebben tegelijk hun grond verloren, hun boek heeft hen bedrogen; want wij zijn op de ware Christus gevallen. Al had ik tien zielen, ik durfde mijn zaligheid op deze steen wagen, op welke nu velen hun benen breken. Laat hen deze vette wereld nemen. Och arm en hongerig is hun paradijs! Daarom laat mij uw HoogEd. bidden, bij uw verschijning voor Christus, nu terwijl dit deel van de namiddag van uw dag voor u is (want u weet niet, wanneer uw zon zal ondergaan, en de eeuwigheid u zal overvallen) laat uw wereldse heerlijkheid, eer en kracht voor onze Heere Jezus zijn; en aan Zijn rijke genade, en goedertierenheid, en aan de nooit stervende vertroosting van Zijn genadige Geest beveel ik uw HoogEd. en uw edel huis.

Uw HoogEdelheids zeer gehoorzame,
Samuël Rutherford.
Aberdeen, 9 september 1637

64. Aan vrouw Largirie

Juffrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Ik hoop, dat u weet, welke voorwaarden er passeerden tussen Christus en u in uw eerste ontmoeting; u gedenkt, dat Hij zei, dat uw zomerdagen wolken zouden hebben, en uw roos een stekelige doorn nevens zich. Christus is in de hemel onvermengd, enkel zoetheid en honing, hier hebben wij Hem met Zijn doornig en ruig kruis; nochtans ken ik geen boom, die zoeter vrucht draagt, dan Christus' kruis, behalve als ik een leugenachtig gerucht daarover wilde brengen; het komt ons toe, Christus te nemen zoals Hij in dit leven te hebben is. 't Lijden is gelijk een bosschage geplant rondom Zijn huis, boven deur en venster; konden wij maar 't geen wij van Hem gegrepen hebben, vasthouden, 't veld was gewonnen. Nog een korte tijd en Christus zal triomferen; geef Christus Zijn Eigen korte tijd, om die twee lange draden van de hemel en hel uit te spinnen, voor heel 't menselijk geslacht; want zeker de draad zal niet breken, en als Hij Zijn werk op de berg Sion voltrokken heeft, en Zijn zilver gelouterd, zo zal Hij nieuwe vaten uit de oven brengen, en Zijn huis vervullen, en wederom in Zijn huis wonen. Ik raad u, dat ge u vrij houdt van de aanhangende verzoeking, door sommigen te overwinnen, anderen te verachten, en over allen te waken; blijf waarachtig en getrouw aan Christus; want weinigen zijn nu standvastig aan Hem; zij geven aan Christus wit papier, in plaats van een verband van dienst en opwachting, nu Christus 't meest te doen heeft; een weinig bloed met Christus te storten, en ons deel aan dit schuim van de wereld in Christus' handen te verpanden, als willig, om dat voor Hem te verliezen is het zekerste kabinet, om daar de wereld in te bewaren; maar degenen die wel wilden de wereld met al hun meubelen op hun rug nemen, en van Christus weglopen, die zullen op de weg vallen, en hun last achterlaten,

en zelf gevangengenomen worden; het zou goed voor mijn ziel zijn, al wat ik heb, leven en ziel in Christus' handen over te geven; laat Hij voor alles zorg dragen. Zo iemand vraagt, hoe ik het maak? Ik antwoord, niemand kan het anders als goed gaan, die in Christus is. En indien ik zo niet was, mijn lijden zou mij hebben doen wegsmelten in rook en as; ik dank mijn Heere, dat Hij iets in mij heeft, dat Zijn vuur niet kan verteren. Doe mijn liefdegroet aan uw man, toon hem van mijnentwege, dat ik begeer, dat hij alles terzijde stelt, en zeker werk maakt van de zaligheid, opdat ze niet te zoeken zijn, als het uurglas uitgelopen is, en als de tijd en eeuwigheid elkaar ontmoeten zullen. Geen werk is zo gewichtig als dit. O dat hij het ter harte wilde nemen! Genade zij met u.

De uwe in Christus Jezus zijn Heere,
Samuël Rutherford
Aberdeen

65. Aan de vrouw Dinguengh

Mevrouw!

Ik verlang van u te horen, en hoe u al met Christus voortgaat. Ik verzeker mij, dat Christus en u eens samengekomen bent. Ik bid u, houd vast wat ge gegrepen hebt. Er is houden en trekken, en veel weg ter zee naar de hemel, en wij zijn menigmaal zeeziek; maar de reis is zo nodig, dat wij, op welke voorwaarden het ook zij, met Christus moeten scheep gaan. Ik geloof, het is een goed land, waar wij naar toe gaan; en het is kwalijk verblijf te houden in dit rokerige huis van de wereld, waarin wij nog leven. Och, dat wij de rook zo kunnen beminnen, en het leem dat onze voeten zo vasthoudt! Het zou onze gelukzaligheid zijn, Christus achterna te volgen, en onszelf op de rotssteen te ankeren, in het binnenste des voorhangsels. Christus en de satan maken nu partijen; en zij moeten blind zijn, die niet zien, dat Schotland verdeeld is in twee heirlegers. En Christus komt uit met Zijn witte vlag van liefde, en Hij hangt die over de hoofden van Zijn soldaten; en de andere kapitein, de draak, komt uit met een grote zwarte vlag, en roept, de wereld, de wereld, gemak, eer, en een hele huid, en een zacht bed, en daar liggen zij, en laten Christus voor Zichzelf vechten. Mijn raad is, dat ge uitkomt, en verlaat de menigte, en laat Christus uw gezelschap hebben. Laat hun het leem en deze tegenwoordige wereld nemen, die ze lief hebben. Christus is een waardiger en edeler deel. Zalig zijn ze, die Hem krijgen. Het is goed, dat men eer de storm ontstaat, alles gereed maakt, en dat men bereid is, om met Christus te velde te gaan, aangezien Hij niet wil huishouden, noch bij het vuur zitten met de gemakkelijken. Een stortregen voor Christus is weinig genoeg. Och ik vind, dat alles te weinig is voor Hem! Wee, wee, wee is mij, dat ik niet heb, waarop mijn Heere Jezus te onthalen. Mijn liefde is zo gering, dat ik mij schaam, Hem die aan te bieden. Och indien zij zo breed als de hemel was, en zo diep als de zee, ik zou ze graag aan Hem besteden! Ik verzeker u, God perst druiven van rode wijn voor Schotland, en dit land zal dronken worden, en spuwen en vallen; zijn vijanden zullen de droesem en het grondsoep daarvan drinken. Maar Schotlands verwelkte boom zal weer bloeien; en Christus zal een tweede huwelijk met hen maken, en Zijn vrouw uit de oven weer thuis nemen; maar of onze ogen het zullen zien, weet Hij, Die de tijd geschapen heeft.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

66. Aan Johanna Mac-Culloch

Lieve zuster!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Houd aan in uw koers; want het mocht wel zijn, dat ik u niet vlug zien zou; waag het door alle dingen van de wereld heen, achter Christus, en verlaat uw Meester Christus niet in de drang van deze grote markt. Laat Christus weten, hoe zwaar en hoe vele ponden zwaar u en uw zorgen, lasten, kruisen en zonden zijn; laat Hem alles dragen; verzeker uzelf de erfenis; krijg brieven en verzegelde schriften, en ga er mee door, en doe wapenen aan tot de strijd en houd u dicht bij Christus, laat dan de wind waaien, uit welk gewest het ook zij, uw ziel zal in de zee niet waaien. Ik bevind, dat Christus mij nu de standvastigste vriend en metgezel in de wereld is; hoe nodig en nuttig Christus is, ziet men 't best in beproevingen. Och, zou Hij Zijn plaats niet wel waardig zijn! Logeer Hem in huis en hart, en wek uw man op om de Heere te zoeken. Ik verwonder mij, dat hij nooit aan mij geschreven heeft. Ik vergeet hem niet. Ik heb u geleerd de ganse raad Gods, en heb u die overgegeven; het zal van uw handen gezocht worden; houd het gereed tegen de tijd, dat de Heere daar naar vraagt; schik u, om de Heere te ontmoeten; en rust en slaap in de liefde van die Schoonste onder de kinderen der mensen. Begeer Christus' schoonheid, geef al uw liefde aan Hem uit, en laat er niets ontvallen; leer in de gebeden tot Hem te spreken; help uw moeders ziel en begeer van haar mijnentwege, dat ze de Heere en zijn Zaligheid zoekt; Hij wordt niet zo vlug gevonden; velen tasten daaraan mis. Genade zij bij u.

Uw liefhebbende herder,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 1637

67. Aan mijnheer Craighall

Mijnheer!

Ik kan uw edelheids tegenspoeden en deze verzoeking, waarmee u besprongen wordt, niet anders uitleggen, dan dat ze maar Christus beproeven van u, en zijn zeggen tot u: en wilt gij Mij ook niet verlaten? Ik verzeker mij, Christus heeft een groot voordeel tegen u, indien u Hem vuil spel speelt, nademaal de Heilige Geest Zijn werk gedaan heelt, in aan uw geweten te doen blijken, dat dit is de weg van Christus, waarin u vrede zult hebben, en de andere, zo zeker als God leeft, is de antichrist zijn weg. Daarom, gelijk u God vreest, zo vrees uw licht, en heb ontzag voor een overtuigend geweten. Het is veel beter voor UEd. uw geweten te bewaren! en in zo'n eerwaardige zaak in uw plaats in gevaar te stellen, dan moedwillig en tegen uw licht uzelf schuldig maken. Koningen kunnen geen gebroken gewetens helen; en als de dood en het oordeel uw ziel zullen vatten, zo zullen uw raadgevers en anderen geen borgen aan de Justitie voor u worden. Het zal niet lang aanlopen, of onze Heere zal een eindelijke bepaling en vonnissing maken over de handelingen van de parlementen en wetten van de mensen, en zal u voor de mensen en engelen zuiveren van de onrechtvaardige vonnissen van de mensen; u hebt eer, een plaats, gezag, rijkdommen en aanbeveling van uw heer ontvangen, om voort te zetten en te vorderen de vrijheden en rechten van Christus' Koninkrijk. Mensen, welker geweten ten uiterste stout zijn, achten zulke dingen weinig, die niettemin dadelijke aanmatigheden zijn van Christus' koninklijke voorrechten. Zo zouden de mensen het een lichte zaak rekenen, dat Uzza zijn hand

uitstak, om des Heeren vallende ark vast te houden, maar het kostte hem zijn leven; en wie twijfelt er aan, of een vleeselijk vriend zal u raden uw venster te sluiten, en zoetjes te bidden. Gij maakt te groot geraas met uw bidden, zo zou een wijsheer spreken, indien u in Daniëls plaats was. Maar de vergulde redenen van de mensen zullen u niet helpen, als uw geweten zal schijnen te scheuren van een dubbele last. Helaas, helaas! Wanneer zal deze wereld leren zich aan Gods wijsheid te onderwerpen. Ik verzeker UEd., u hebt de waarheid gevonden, gaat ze dan niet weer over zoeken. Want het is bij de mensen gewoonte, twijfelingen te zoeken, als zij van zins zijn de waarheid te verlaten. Koningen zijn van hun eigen zelf niet; hun wegen zijn in Gods hand. Ik verblijd en verheug mij, dat u besluit met Christus te wandelen, hoewel Zijn hof door weinigen besteden wordt. Genade zij met UEd.

Uw Hoog-Edelheids Dienaar in zijn zoete Meester en Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

68. Aan William Rigge, van Atherny

Waarde en zeergeëerde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Wat zou ik een droevige gevangene zijn, indien ik niet wist, dat mijn Heere Jezus de sleutels van 't gevangenhuis Zelf heeft, en dat Zijn dood en bloed een zegen voor onze kruisen, zowel als voor onze personen gekocht heeft. Ik ben verzekerd, de zwaarigheden hebben geen overmogend recht over ons, indien ze maar zijn onze Heeren Zijn dienstknechten, om ons in bewaring te houden, terwijl wij aan deze zijde van de hemel zijn; ook ben ik verzekerd, zij zullen niet over de landpaal gaan, noch in de hemel met ons opkomen; want zij zijn daar niet welkom, alwaar geen dood meer is, noch droefheid, noch gekerm, noch enige pijn meer, en daarom zullen zij ze achter ons laten. Och, dat ik zo goede uitgang kreeg van de zonde, dit droeve en ellendige lichaam van de zonde, als ik wel krijg van Christus' kruis! Ja in waarheid, ik acht dat het kruis eer mij en zichzelf draagt, dan ik het kruis, in vergelijking met de onderdrukking van het onwettige vlees, en de boze nabuur, die nevens Christus nieuw schepsel woont. Maar och dit is 't geen mij drukt en pijnigt. Jezus Christus zit in Zijn heiligen nabij een kwade hulp, namelijk: verdorvenheid, dodigheid, koelheid, hoogmoed, begeerlijkheid, wereldsheid, eigenliefde, zorgeloosheid, valsheid, en een wereld van dergelijke meer, die ik in mij vind, die dagelijks geweld doen aan de nieuwe mens. O maar wij hebben reden om laag zeil te voeren, en aan de vrije genade vast te kleven, die vrije, vrije genade! Gezegend zij onze Heere, dat ooit die weg was uitgevonden. Indien mijn ene voet in de hemel was, en mijn ziel half daarin, indien de vrije wil en de verdorvenheid onafhankelijke heren van mij waren, ik zou er nooit in geraken. O maar de zoete, nieuwe en levende weg, die Christus naar ons huis gebaad heeft, wat is dat een veilige weg! Ik bevind nu, dat tegenwoordigheid en toegang een groter lekkernij is, dan te voren, maar nog ziet de Bruidegom door de traliën, en door het gat van de deur. Och, indien Hij en ik samen in een schoon droog land waren, aan de andere zijde van 't water! Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 30 september 1637

69. Aan de vrouw Kilconquhair

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik heb uw brief ontvangen; ik ben hartelijk vergenoegd, dat ge deze onderdrukte, en verongelijkte zaak van Christus liefhebt, en aantrekt, en dat u nu, wanneer zovelen zich hebben misdragen, enigermate met de liefde van Jezus ingenomen bent; word niet moe; maar kom in, en zie, of er niet meer in Christus is, dan de tong van mens en engel kan uitdrukken; indien u een deur naar de hemel zoekt, de weg is in Hem, of Hij de weg; al wat u ontbreekt, is in Jezus opgelegd, en Hij zegt: al het Zijne is het uwe, zelfs Zijn koninkrijk; Hij is tevreden het tussen Hem en u te delen, ja ook Zijn troon en Zijn heerlijkheid, Luk. 21:29, Joh. 17:24, Openb. 3:21. En daarom doe moeite, om tot dat belegerde huis, tot Christus op te klimmen. Want duivelen, mensen en heirlegers van beproevingen zijn nabij het huis liggende, om allen die er uit zijn, buiten te houden, en het wordt met geweld ingenomen. Het is geen gemakkelijke en lichte weg; ook zult u geen schoon en vermakelijk weer hebben; maar al wie de onzienlijke God, en de schone stad gezien heeft, die acht geen verlies of kruis; u moet er in wezen, het kost u wat het kost; sta niet op een prijs, noch op al wat ge hebt; mocht u 't kasteel maar winnen. Het recht daaraan is voor u gewonnen, en 't is u gemaakt in uws Heeren Jezus Testament, zie wat een schoon legaat heeft uw stervende Vriend Christus nagelaten; en er ontbreekt niets, dan bezitting. Op dan, in de kracht des Heeren, zie over 't water te geraken, om dat goede land te bezitten; het is beter dan een land van olijven en wijnstokken; want de boom des levens, die iedere maand twaalf soorten van vruchten draagt, is daar voor u, en een zuivere rivier des levens, klaar als kristal, voortkomende uit de troon Gods en des Lams, is daar. Uw tijd is kort, daarom verlies geen tijd. Genadig en getrouw is Hij, die u tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid geroepen heeft. De stad is van u door vrije overwinning, en door belofte, en daarom laat geen vreemde heer of afgod u ontzetten van het uwe. De duivel heeft de eenvoudige erfgenaam met bedrog uit zijn paradijs verbannen, en door ons te lokken, om de verboden vrucht te smaken, heeft hij ons, als het ware, uit onze goede erfenis uitgekocht. Maar onze Heere Jezus heeft meer gedaan, dan de duivel heeft kunnen kopen; want Hij heeft het verpande verlost, en heeft de arme erfgenaam vrijgemaakt tot bezitting van de erfenis. Indien wij de heerlijkheid kenden van onze oudste broeder in de hemel, wij zouden verlangen daar te zijn, om bij Hem te zijn; en om ons te verzadigen met de hemel. Wij kinderen denken dat de aarde een schone hof is, maar zij is maar Gods buitenveld, en een wilde, koude, barre grond. Alles verwelkt, wat hier is. Het is onze gelukzaligheid, zo wij Christus voor onszelf zeker maken. Aldus doende mijn hartelijke groeten aan uw man, en wensende aan hem, hetgeen ik aan u schrijf, zo beveel ik u aan Gods goedertierenheid.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 13 september 1637

70. Aan mevrouw Craighall

Eerwaarde en christelijke vrouw!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u. Ik kan niet nalaten, aan UEd. te schrijven van de zoete en heerlijke voorwaarden, die ik geniet bij de vrolijkste Koning, die er ooit was, onder dit gezegend en voorspoedige kruis. Het is mijn Heere Zijn heil, gewerkt

door Zijn Eigen rechterhand, dat het water de adem van hoop, en de vrolijke moed in de Heere Jezus niet stopt; want Hij is steeds Zelf in Persoon in 't veld met Zijn arme soldaat; ik zie het kruis is met Christus' hand gebonden aan 't eind van een eerlijke belijdenis; wij zijn maar dwazen die Christus' knoop trachten los te maken. Als ik de vertroostingens Gods aanmerk, zo zou ik niet durven toestaan, mijn korte lijfrente van 't kruis van de Heere Jezus te verkopen, of te verpanden. Ik weet dat Christus met Zijn Eigen bloed een recht van geheiligde en gezegende kruisen gekocht heeft, voor zoveel zij mij over 't water zetten naar mijn lang gewenst huis; en 't ware niet goed, dat Christus de koper, en ik de verkoper, zou zijn. Ik weet, de tijd en de dood zullen 't lijden schoon van mijn handen nemen; ik hoop wij zullen 's nachts een eerlijk scheiden hebben, als dit deel van de koude vriezende namiddagtijd van mijn kwade en ruwe dag zal over zijn. Het gaat mijn ziel wel in 't genot van zoet of zuur, waar Christus enig deel in heeft; indien Hij aan 't einde daarvan is, zo zal het wel met mij zijn. Ik zal eerder sterven, dan ik bezwaar zal inbrengen tegen Christus' kruis; het zal mijn bekrachtiging van mijn hand hebben, als een recht en zaligmakend middel van Christus, tot doding en wasdom des geloofs. Ik heb een sterker verzekerdheid (sinds ik ben overgekomen) dan de voortreffelijkheid van Jezus, dan ik te voren had. Ik ben eerder omtrent Hem, dan in Hem, terwijl ik afwezig van Hem ben in dit lemen huis: maar ik wilde om geen andere reden in de hemel zijn, dan om te beproeven en te zien, wat onbepaalde vreugde dat moet zijn, over 't hoofd en de oren te zijn in de liefde van mijn welbeminde Christus. Die Schone heeft mijn hart voor eeuwig! Maar helaas! het is veel te weinig voor Hem! O dat het beter en waardiger was voor Hem! Och dat ik Hem van aangezicht tot aangezicht mocht bejegenen aan deze zijde van de eeuwigheid, en verlof mocht hebben met Hem te pleiten, dat ik hier zo uitgehongerd ben met het geringe deel van liefde, dat Hij mij geeft! O dat ik zelfs naar mijn wil Christus' liefde aan mij mocht uitdelen! (indien ik dat wettig mag wensen) zo zou ik mijn vat verwijden, helaas een nauwe ebbende ziel) en een zee van zijn liefde innemen. Mijn honger is er begerig naar, en mager in 't geloven, dat ik ooit met die liefde verzadigd zal worden; zo gaarne zou ik hebben 't geen ik weet, dat ik niet kan bevatten. O Heere Jezus, vermaak Gij U, vermaak Gij U, in de arme zielen te pijnigen en te kwellen met het missen van Uw onvergelykelijke liefde! Och dat ik uw ontheffing wreed durfde noemen! Ik weet, Gij zijt de barmhartigheid zelf, zonder palen, zonder grond; ik weet, Gij zijt een God van onbegrijpelijke goedertierenheid en liefde, maar och helaas, weinig daarvan komt er naar mij toe; ik sterf van te zien die liefde van ver, omdat ik maar weinig daarvan krijgen kan. Maar de hoop zegt, deze voorzienigheid zal binnenkort gunstiger zien op arme lieden, en ook op mij. Genade zij met uw geest.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 16 september 1637

71. Aan Mr. James Hamilton

Eerwaarde en lieve broeder!

Vrede zij u van God onze Vader, en van onze Heere Jezus. Ik zink laag, als ik gedenk, wat ik ben, en dat mijn buitenste zijde zo'n luister geeft, terwijl ik zo weinig van binnen vind. Het is een wonder, dat Christus' heerlijkheid niet verontreinigd wordt, door in zo'n onreine en onzuivere goot te lopen; maar ik zie, Christus zal zijn in het verachte en uitgeworpene onder de mensen. Zijn kunst, Zijn schijnende wijsheid, Zijn

schoonheid spreken allerluidst, in zwartheid, zwakheid, dodigheid, ja in niemendal. Ik zie, dat niets, geen geld, geen waardigheid, geen goed, geen leven, geen verdienste, is de grond, waaruit de almachtigheid zich vermaakt heerlijkheid te trekken. O hoe zoet is de binnenste zijde van de muren van Christus' huis, en een plaats benevens Hem! Mijn ver af zijn van Hem maakt mij bedroefd. O dat wij in elkaars armen waren! O dat de dingen, die midden tussen ons beiden zijn, geweerd waren! Ik vind het een zware zaak, in alles zich naar Christus te voegen; als Hij lacht, zo geloof ik het nauwelijks, zo graag zou ik hebben dat het waar was. Maar ik ben gelijk een man die laag staat, en opziet naar een hoge berg, die overwonnen wordt door de vermoeidheid en slaperigheid. Ik zou er willen opklimmen, maar ik bevind, dat ik niet vorder in mijn reis, gelijk ik wenste; nochtans vertrouw ik dat Hij mij thuis zal nemen tegen de avond. Ik verwonder mij niet, dat de antichrist in zijn slaven zo bezig is, maar onze gekroonde Koning ziet het, en beschouwt het, en Hij zal opstaan tot Sions behoudenis. Ik ben uitnemend afgetrokken met brieven, en gezelschap, dat mij komt bezoeken; 't geen ik doen kan, of de tijd zal toelaten, zal ik niet nalaten. Verschoon mijn korthed, want ik ben verhinderd. Gedenk des Heeren gevangene. Ik wens van uw gedachtig te zijn, genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

72. Aan Mr. Georgius Dumbar

Eerwaarde en zeer geliefde in de Heere!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Omdat uw woorden velen hebben gesterkt, zo was ik stil, en verwachtte enige regelen van u in mijn banden, en dit is de oorzaak, waarom ik aan u niet geschreven heb; maar nu ben ik gedwongen af te breken, en te spreken. Nooit heb ik geloofd, tot nu toe, dat er zoveel aan deze zijde van de dood en van de hemel in Christus te vinden is. O de verrukkingen van hemelse blijdschap die hier zijn in de kleine nalezingen van troost, die van Christus vallen! Welke dwazen zijn wij, die niet weten noch bemerken, welk een gewicht en getal is, zelfs in de Godspenningen en eerstelingen van onze gehoopte oogst! Hoe zoet, hoe zoet is onze bevestiging van ons recht en deel? O wat moet dan de persoonlijke bezitting zijn? Ik bevind dat mijn Heere Jezus dit zoete kruis niet kwalijk bereid heeft; Hij heeft een oog op 't vuur, en op het smeltend goud, om het goud van 't schuim te scheiden. O hoeveel tijd zou het mij nemen, te lezen mijn schuldbekentenis aan Jezus mijn Heere, die niet wil, dat het geloof van de Zijnen tot as zou verbranden, noch ook wil, dat een arme gelovige in het vuur half rauw zal zijn, gelijk Efraïm niet omgekeerde koek! Dit is de wijsheid van Hem, die Zijn vuur in Sion, en Zijn hart in Jeruzalem heeft. Ik behoef de verzoeken en kruisen niet te vrezen, noch te vleien, of de duivel en deze wereld om te kopen, of haar vriendelijkheid met een half haar breed van de waarheid te kopen. Hij die voor Zijn knecht borg is ten goede, overheerst dat alles krachtdadig. Ik zie, dat mijn gevangenhuis noch slot noch deur heeft. Ik ben vrij in mijn banden, en mijn ketenen zijn gemaakt van verrot stro; zij zullen geen reuk van 't geloof tegenstaan. Ik weet, er zijn er in de hel, die hun kwellingen met onze kruisen zouden willen ruilen, neem aan zij zou nooit verlost worden, en nog duizend jaren kwellingen toegeven, om voor eeuwig in onze banden te zijn; en daarom wij verongelijken Christus, die zuchten, en vrezen, en twijfelen, en de moed opgeven erin. Ons lijden is zowel als onze ziel in Christus' bloed gewassen, want Christus' verdiensten kochten een zegen

voor de kruisen van de zonen Gods; en Jezus heeft een achter-schuldbrief van al onze beproevingen, dat de vrije wezen, zullen uit kracht van wet en gerechtigheid uitkomen uit dezelve, ten opzichte van de oneindige en grote som, die de Verlosser betaald heeft. Onze zwaarigheden, zijn ons een vrije doorgang door dat heen, schuldig. Duivelen, en mensen, en kruisen zijn onze schuldenaars en de dood en alle stormwinden zijn onze schuldenaars, om onze arme drijvende schuit, zonder vracht te geven, over 't water te waaien, en de reizende lieden in hun eigen bekend land te zetten. Daarom zullen wij sterven, en nochtans leven. Wij zijn reeds enigszins over 't water; wij zijn getrouwd; en ons huwelijksgereedschap is al gekocht, wij zijn reeds meer dan overwinnaars; indien de duivel en de wereld wisten, hoe het in 't hof van onze Heere zal gaan, zij zouden zeker de dood huren, om ons van haar handen te nemen; ons lijden is de enige verderving en ruïne van het zwarte koninkrijk; nog een weinig zal de antichrist met de beenderen en verslagen lichamen van de navolgers van het Lam spelen. Maar tegelijk staan wij met de honderd vierenveertig duizend, die met het Lam zijn op de top van de berg Sions. De antichrist en zijn navolgers zien omlaag in het dal, wij hebben 't voordeel van de berg; onze verzoeken zijn altijd beneden, onze wateren zijn beneden onze adem: als stervende, en ziet wij leven. Nooit van tevoren heb ik van een levende dood, of een opstaande dood gehoord, gelijk de onze is; onze dood is niet gelijk de gewone dood; Christus' kunst, 't werk Zijner handen, en een nieuw stuk van Christus' wonderbare wijsheid, kan in onze levende dood gezien worden. Ik dank de Heere, dat al onze zwaarigheden door Christus' vingeren komen, en dat Hij er suiker onder werpt, en dat Hij enige onsen van de hemel, en van de Geest van de heerlijkheid (die op de lijdende gelovigen rust) mengt in onze drinkbeker, waarin geen smaak van de hel is. Mijn lieve broeder, u weet al deze dingen beter dan ik; ik zend water naar de zee, als ik van deze dingen tot u spreek. Maar het verlicht mij, dat ik begeer, dat u mij helpt, de schat van lof aan Jezus te betalen. O wat al lof ben ik Hem schuldig! Ik wilde dat ik was in mijn vrije erfenis, dat ik mocht beginnen, mijn schulden aan Jezus te betalen. Ik bid u om uw gebeden, en lofzeggingen. Ik vergeet u niet.

Uw broeder en metgezel in 't lijden in en voor Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 17 september 1637

73. Aan Mr. David Dickson

Eerwaarde zeer geliefde broeder in de Heere!

Ik dank de Heere, die zo wonderlijk de voortgang van dat onwettige proces tegen u verhinderd heeft. De Heere heerst, en heeft een behoudend oog op u, en op uw predikdienst, en daarom vrees niet, wat de mensen kunnen doen. Ik dank de Heere, dat de Ierse predikanten plaatsing vinden, en dat de belijders troost hebben door hun bediening. Geloof mij, ik zou niet durven, nadat ik nu gesteld ben, een eerlijk broeder uit de preekstoel houden; ik vertrouw, de Heere zal u bewaren, en verbergen onder de schaduw van Zijn hand; ik heb geen welgevallen in iemand die in deze tegen u is. Dit zie ik; in voorspoed ontroeren zich de gewetens van de mensen niet over kleine zonden, maar indien sommigen waren geweest, waar ik geweest ben, sinds ik van u afgekomen ben, een klein vezeltje zou het water uit hun ogen geperst hebben, en hun vrede beroerd hebben. O hoe gereed zijn wij, te neigen naar de kant van de wereld? Onze redenen wel onderzocht zijnde, zijn dikwijls genomen van onze huid; de gehele huid en een vreedzame tent, is een grondstelling, en algemene plaats, die wij in onze

redekunst veel gebruiken. Ik heb bevonden, dat het zaad Gods in deze stad een weinig opgang heeft, waarom de leraars mij hun gevoelen gezegd hebben, dat zij het niet kunnen dragen, en zij hebben 't volk onderzocht, en gedreigd, die mijn gezelschap hanteren. Ik vrees dat mij niet zal toegelaten worden hier te overwinteren, en waar ik gaan zal, weet ik niet; ik ben gereed op de roeping des Heeren. Ik wou, dat ik goede kennis met Christus' kruis kon maken; want ik bevind, dat de vertroosting bij het kruis liggen, en daarop volgen. Ik lijd daardoor in mijn naam. Ik neem het als een deel van de kruisiging van de oude mens; laat hen mijn achting de hals afsnijden, en daarmede doen gelijk hun goeddunkt, als de wind van hun rasteringen mijn goede naam van mij weggeblazen heeft in de weg ten hemel, zo weet ik, Christus zal mijn naam weer uit de drek opnemen, en die wederom wassen, en aan mij herstellen. Ik zou wel zin hebben (indien de Heere mij dat geliefde te geven) om een dwaas te zijn om Christus' wil. Soms terwijl ik Christus in mijn armen heb, val ik met de zoetheit van Zijn tegenwoordigheid in slaap, en in mijn slaap ontglipt Hij mij stilletjes uit mijn armen, en als ik ontwaak, zo mis ik Hem. Ik word veel vertroost door mevrouw Pitfligo, een goede vrouw, en die goede kennis heeft van Gods wegen. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, de 11^e september 1637

74. volgt

75. Aan de hoogwaarde heer, mijnheer Lowdon

Hoogwaarde heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij uw hoogedelheid. Ik verblijd mij uitnemend, dat ik hoor, dat uw Hooged. een goede zin heeft in Christus, en in Zijn nu neergedrukte waarheid. Mijn zeer waarde heer, ga voort in de kracht des Heeren, en draag zo uw eer en wereldse heerlijkheid tot het nieuwe Jeruzalem. Tot dat einde heeft uw Hooged. deze van de Heere ontvangen. Dit is een zekere weg tot bevestiging van uw huis, indien ge zijt van degene, die willig is in de plaats te bouwen in Sions oude verwoeste plaatsen in Schotland. Uw Hooged. ontbreekt noch goddelijke noch menselijke wet daartoe, om nu openlijk voor Christus, te verschijnen. En neem aan, de bastaardwetten van een mens waren tegen u, 't is een eerlijke en ijverige dwaling, indien ge hier ter zijde afwijkt tegen een punt of puntje van de staande politie; als uw voet hier afwijkt in zo'n bekend grondstuk, als is het koninklijke voorrecht van onze Hoge en in der waarheid meest ontzaglijke Soeverein (die vele kronen op Zijn hoofd heeft) en de vrijheden van Zijn huis, Hij zal u ondersteunen. Welzalig zullen ze zijn, die Babels kinderkens zullen nemen, en smijten met hun hoofden tegen de stenen. Ik wens, dat uw Hooged. een deel van dat geluk mocht hebben met andere waarde edelen in ons land. Het is waar, 't wordt nu wijsheid bij de mensen gerekend, dat ze mede deel nemen, in de staken uit te trekken en de koorden los te maken van de tabernakel van Christus; maar ik ben verzekerd, dat die wijsheid in de hemel gelaakt wordt, en bij de Heere nooit voor de ware wijsheid zal doorgaan; Wiens woord schande uitroept over alle verstand, dat tegen Christus en de waarheid is, en dienvolgens zal het in 't einde schande en beschaamdheid des aangezichts zijn. Onze God heeft uw Hooged. licht van een beter soort gegeven, en ook geleerdheid, waarin ge niet lager bent dan de onderzoeker en schriftgeleerde. O wat een gezegende zaak is het, te zien, dat adel,

geleerdheid en heiligmaking allen ineen samen komen! Want deze bent u aan Christus en Zijn Koninkrijk schuldig. God heeft verwoest en beneveld 't verstand en de geleerdheid van de schriftgeleerden en twistenden van deze tijd; zij zien scheel op de Bijbel. Deze verblindende en benevelde wereld verduistert de mensen hun licht, zodat ze vrezen rechtuit voor zich te zien, ja hun licht speelt zelfs de parten of erger tegen de waarheid. Uw Hooged. weet dat de politiek binnen korte tijd tegen de waarheid beschaamd zal staan, en de werken van de mensen zullen branden, zelfs hun spinnenwebben, die er vele honderd ellen lang uitspinnen, namelijk webben van middelmatigheden in des Heeren dienst, meer dan ooit Mozes, die zelfs een klauw een zaak van gewicht achtte, en Daniël, die zelf een gezicht uit het venster wilde rekenen als een zaak, waar leven en dood moest aanhangen, meer zeg ik, dat ooit deze mannen Gods van gedroomd hebben. Helaas! dat de mensen het prinselijk testament van onze Koning zo durven formeren, kerven, snijden en snipperen in de lengte en breedte, en in al zijn afmetingen, volgens de begrippen van zo'n politie, als een wijshoofd oordeelt een veilige en fraaie weg te zijn om God te dienen. Hoe hebben de mensen de Heere vergeten, dat ze zelfs tegen die waarheid durven aangaan die zij zelfs eens gepreekt hebben, hoewel hun predikatiën nu zo schaars zijn als aardbeziën in een bos of woestijn. Zeker, de zoetste en veilig voor deze korte tijd van de namiddag van deze oude en afgaande wereld is, te staan voor Christus. Hij heeft het gezegd, en 't staat ons toe te geloven; dat er binnen kort geen tijd meer zijn, en dat de hemelen oud zullen worden als een kleed. Zien wij niet reeds dat ze als een oud kaal kleed is, vol van gaten? Zegt ons niet de kreupele en lamme natuur, dat de Heere het oude kleed zal opvouwen en aan een kant leggen, en dat de hemelen als een rol zullen ineen gevouwen worden, en dat dit pesthuis met vuur zal verbranden en dat de meubelen en muren van de brandende hitte zullen smelten. Want de Heere zal op Zijn komst met deze aarde doen, gelijk de mensen plegen te doen met een melaats huis; Hij zal de muren en al het huisraad met vuur verbranden, 2 Petrus 3:10, 11, 12.

Mijn zeer lieve heer, hoe zult u zich in die dag verblijden, dat Christus, de engelen, de hemel en uw eigen geweten u toelachen? Ik ben verzekerd, dat een zieke nacht door de verschrikkingen des Almachtigen, de mensen (van wie de gewetens zo'n wijde keel hebben, dat een Cathedrale hoofdkerk daardoor zou kunnen) andere gedachten van Christus en Zijn dienst zouden doen hebben, dan waar zij zich nu mee behagen. De schaarsheid van 't geloof op aarde zegt ons, dat wij nabij de laatste ure des tijd zijn. Zalig zijn ze, die hun klederen rein bewaren tegen dat de Bruidegom komt; er zullen veel bevlekte en besmette klederen zijn in Zijn laatste komst, en daarom zullen weinigen waardig bevonden worden, om met Hem in het wit te wandelen. Mijnheer, ik ben verzekerd, deze arme barende vrouw; onze pijnlijke Kerk, is zwanger van overwinning, en zal een mannelijke zoon voortbrengen, die tot God en Zijn troon zal opgenomen worden, hoewel de draak, en zijn navolgers, past op het smartelijk kinderbaren, gelijk een Egyptische vroedvrouw, om 't geborene te ontvangen en te verworgen. Maar zij zullen van hun hoop verstoken worden, die naar Sions verderf dorsten; zij zullen zijn als wanneer een hongerige droomt dat hij eet, maar ziet hij ontwaakt, en zijn ziel is leeg; of wanneer een dorstige droomt dat hij drinkt, maar ziet hij ontwaakt, en hij is mat, en zijn ziel is niet verzadigd. zo zal het zijn, zeg ik, met de menigte van alle volkeren, die tegen de berg Sion krijgen, Jes. 29:8. Daarom hebben de zwakken en machtelozen, degenen die als tekenen en wonderen in Israël zijn, de beste zijde verkoren, namelijk de zijde, bij die de overwinning is; en ik oordeel, dit is geen kwade politiek. Waarlijk wat belangt, ik heb zo'n welgevallen in zijn edel en welgeboren kruis, dit kruis dat van Christus' huis en hem nabestaande is, dat ik zou

wenen, indien het zou komen op een ruilen en buiten zijn van lot en voorwaarde met degenen, die gerust te Sion zijn. Ik houd steeds mijn keuze en zegen mijzelf daarin. Ik zie en geloof, er is zaligheid in deze weg, die overal is tegengesproken. Ik hoop naar de eeuwigheid te gaan, en op het laatste kwaad, dat de heiligen ontmoet, te avonturen, namelijk de dood, ten volle verzekerd, dat dit alleen is de zaligmakende weg voor bange gewetens en voor vermoeide en beladen zondaars, om voor eeuwig rust en vrede te vinden. En waarlijk, 't is niet om enig werelds opzicht, dat ik er zo van spreek. Het gaat er zo niet, dat ik grote oorzaak zou hebben, van in mijn gevangenis op te springen, of van te roemen over dat traktement, hetwelk mijn goede vrienden, de bisschoppen, voor mij beogen, dat is een verbanning, indien zij hun begeerten konden verkrijgen, teweegbrengen, wat zij voor hebben. Maar laat het komen; het rouwt mij niet, dat ik Christus mijn deel en keus gemaakt heb. Ik oordeel Hem steeds hoe langer hoe beter. Mijnheer, 't zal een goede dienst aan God zijn, zo u uw hoogedele vriend en de voornaamsten van uw geslacht op een goede weg houdt voor de waarheid van Christus. Nu, de God des vredes zelf bevestige uw Hooged. in Christus Jezus tot het einde toe.

Uw HoogEdelheids in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 10 september 1637

76. Aan de heer van Gaitgirth

Zeër geëerde heer!

Genade, barmhartigheid, en vrede zij u. Ik kan niet meer doen, dan u in papier bedanken, en nu bij Hem gedenken, Die ik dien, wegens uw vriendelijkheid en zorg voor een gevangene. Ik dank de Heere, de zaak waarvoor ik lijd, behoeft voor geen koningen beschaamd te staan. Christus' witte, eerlijke en schone waarheid behoeft noch te verbleken wegens vrees, noch te blozen wegens schaamte. Ik dank de Heere, die u begenadigd heeft om Christus nu te belijden, wanneer zovelen Hem vrezen te belijden, en Hem verbergen, uit vrees dat zij verlies zullen doen, door Hem te erkennen. Helaas dat zovelen in deze dagen met de tijden worden weggevoerd; alsof hun geweten liep op de gesmeerde raderen, zo gaan zij elke weg, die de wind waait, en omdat Christus niet aangenaam is op de markt, zo stellen Hem de mensen voor hun weg. Waarde en veel geëerde heer, ga voort, Christus en Zijn onderdrukte waarheid te belijden, het eind van het lijden voor het Evangelie is rust en vrolijkheid; licht en vreugde is gezaaid voor de treurigen in Sion, en de oogst (die God bestelt ten opzichte van tijd en wijze) is nabij; kruisen hebben recht en deel aan Christus in Zijn leden, totdat de voeten en armen en de gehele mystieke Christus in de hemel zijn, daar zal regen en hagel en storm zijn in de wolken van de Heilige, totdat God de werken van de schepping met vuur zuivert, en 't pesthuis van hemel en aarde, dat de mensen hun zonden van de ijdelheid onderworpen heeft, verbrandt. Zalig zijn ze die lijden en niet zondigen, want het lijden is de livrei, die Christus op Zijn navolgers gesteld heeft. Wat weg wij ook nemen ten hemel, de weg is met doornen omtuind; daar is geen weg als daardoor heen te breken, vlugheid en verstand, uitvluchten en wetten, zullen geen weg omtrent Christus' kruis uitvinden, maar wij moeten er door. Een ding heeft mijn Heere mij door bevinding geleerd, dat de wateren tussen dit en de hemel alle goed door te rijden zijn, als wij goed te paard zijn; ik versta, indien wij in Christus zijn, en niet één zal er op de weg verdrinken van dezulken, die hun verderf liefhebben. Och dat wij voor een tijd konden wachten, en geloven in het duister de zaligheid Gods! Ten minste

moeten wij, 't goede van Christus geloven, (totdat Hij ons begeeft dat onmogelijk is) en wij moeten Zijn woord tot verzekering nemen, dat Hij al het openstaande wit in Zijn beloften zal vullen, en ons geven wat ons ontbreekt. Maar voor de ongelovige is Christus' testament wit, en onbeschreven papier. Waarde en lieve heer, zet uw aangezicht hemelwaarts en tracht te buigen bij al de lage ingangen op de weg, opdat u het koninkrijk ontvangt als een kind; zonder dat is er geen ingang in dat rijk, gelijk Hij die de weg wel kende, zeide. Maar o wat is Christus willig, om een arme zondaar te leiden! O wat liefde heeft mijn arme ziel gevonden in het huis van mijn vreemdelingschap! Neem aan dat de liefde in hemel en aarde verloren was, ik durf 't bezweren, zij kan in Christus gevonden worden. Nu de God des vredes Zelf bevestigte u tot de dag van de heerlijke verschijning van Christus.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

77. Aan de vrouw Gaitgirth

Zeer geëerde en christelijke vrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik verlang te horen hoe het met u, en uw kinderen gaat. Ik vermaan u, dat u niet amechtig wordt noch bezwijkt op uw reis; de weg naar uw huis is niet zo lang, als zij eerst was; zij zal korter en korter worden, en binnenkort zult u daartoe komen, dat u de heerlijke kroon met uw hand zult kunnen bereiken en grijpen. Uw Heere Jezus zweette en zwoegde, eer Hij de berg op kwam, Hij was er zo ver mee gekomen dat Hij riep: *Vader behoud mij*, Hij was het, die zeide, Ps. 22:15, *Ik ben uitgestort als water, en al mijn beenderen hebben zich vaneen gescheiden* (Christus was alsof Hij geradbraakt was). *Mijn hart is als was, het is gesmolten in 't midden mijns ingewands*, vs. 16, *mijn kracht is verdroogd als een potscherf*. Ik weet, u hebt de weg te liever, omdat Zijn heilige voeten die weleer betreden hebben: de kruisen hebben een geur van de gekruiste en gepijnigde Christus. Ik geloof, dat uw Heere u alleen op de weg niet zal laten sterven. Ik weet, u hebt droevige uren, als de Trooster achter een voorhang verborgen is, en als u Hem zoekt, en maar een lege plaats vindt. Ik sta toe, het is maar een koud "goede dag" als de zoeker Hem mist die de ziel liefheeft. Maar zelfs Zijn onvriendelijkheid is vriendelijk, Zijn afwezen is lieflijk, Zijn masker een zoet gezicht, totdat God Christus Zelf zendt in Zijn Eigen zoete tegenwoordigheid. Maak Zijn zoete vertroosting u eigen en wees niet vreemd noch schaamachtig, omtrent Christus; gemeenzaam handelen is het aangenaamst voor Hem; dat staat Hem wel aan; als uw winterstormen over zijn, dan zal de zomer van uw Heere komen, uw droefheid is zwanger van blijdschap, Hij zal u in 't einde goed doen, neem geen bezwaarde kommer over uw kinderen, dan uw Heere toelaat; geef hen een plaats nevens uw hart, maar niet in de kolk van uw hart, daar Christus zou zijn. Want dan zijn ze uw afgoden, en niet uw kinderen, indien uw Heere enige van die naar Zijn huis neemt, eer de storm aankomt, neem het wel, de eigenaar van de boomgaard mag wel twee of drie appelen van zijn eigen bomen afnemen, eer de volle zomer komt, en eer zij de herfstzon krijgen, en 't zou niet wel passen, dat Zijn knecht de hovenier Hem daarover bekijken zou. Laat onze Heere Zijn Eigen vrucht op Zijn tijd naar Zijn welgevallen plukken; zij zijn voor u niet verloren, zij zijn zowel opgelegd, dat ze in de hemel als in een koffer zijn opgesloten, alwaar van onze Heere Zijn beste juwelen liggen. Het zijn al vrije goederen, die daar zijn, de dood kan met geen recht iets arresteren van 't geen binnen de muren van 't nieuwe Jeruzalem is. Al

de heiligen zijn wegens de zonde gelijk oude verroeste horloges, die afgenomen moeten worden, en de raderen geschuurd en verbeterd worden, en zou in een betere gestalte opgezet worden, dan zij tevoren waren. De zonde heeft ziel en lichaam verroest. Onze lieve Heere neemt ons door de dood af, om de raderen van die beide te zuiveren, en ons volkomen te reinigen van de wortel en 't overblijfsel van de zonde, en wij zullen in een betere staat opgezet worden, dan wij tevoren waren. Hef dan uw hart op, de hemel is uwe, en dat is een woord, dat weinigen kunnen zeggen. Nu de grote Herder van de schapen, en de God des vredes Zelf bevestigte en versterkte u tot de dag van de verschijning van Christus onze Heere.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

78. Aan zijn eerwaarde en zeer lieve broeder, Mr. Georgius Gillespy

Mijn zeer lieve broeder!

Ik heb uw brief ontvangen; ik ben steeds met de Heere; Zijn kruis heeft dat gedaan, dat ik eens dacht, dat onmogelijk was. Christus ontmoet de Zijnen in 't vuur en water, en Hij komt eer hen de adem begeeft, en eer hun bloed koud wordt. Zalig zijn ze van wie de voeten het grote gouden net, dat gespreid is, ontkomen. Het is ons geluk, dat wij de zure, rauwe en arme zijde nemen van Christus' wereld, die is een huur van kruisen en verlies voor Hem; want Christus inkomsten en toevalligheden, die Hem volgen, zijn vele; en 't is geen kleine zaak, dat men een goed geweten kan hebben in Hem te volgen; dit is ware winst, en daar moest om gearbeid worden, en 't moest het meest bemind worden. Velen geven Christus voor een schaduw, omdat Christus eer nevens hun geweten is, in een dood en verwerpend licht, dan in hun geweten; laat ons met genade belast zijn, opdat wij niet overwaaien en dat wij niet wankelen. Nog een korte tijd en Christus en Zijn verlostten zullen het veld vervullen en met overwinning uitkomen. Christus' heerlijkheid van in Schotland te triomferen, is nog in het uitbotten, en in de geboorte, maar de geboorte kan geen misgeboorte worden. Hij zal niet bezwijken noch moedeloos worden, totdat Hij het oordeel zal uitgebracht hebben tot overwinning. Laat ons steeds gedenken ons verbond, en de God des vredes Zelf zij met u.

Uw broeder in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 september 1637

79. Aan Mr. Mattheus Mowat

Eerwaarde en lieve broeder!

Ik ben verkwikt door uw brieven; ik zou het alles wel nemen van mijn Heere Zijn handen, wat Hij gedaan heeft, indien ik wist, dat ik mijn Heere enige dienst kon doen in mijn lijden; veronderstel mijn Heer wilde een stopgat van mij maken om een gat te vullen in de muur van Zijn huis, of een balk in Sions nieuwe werk. Betreffende enige aanzienlijke plaats in mijn Heere Zijn huis, als rentmeester, of kamerling, of dergelijke, zeker ik acht mijzelf (mijn zeer lieve broeder, ik spreek niet door enige trotse figuur, of oneigenlijke spreekwijze) die onwaardig, ja ik ben niet waardig achter de deur te staan, indien mijn hoofd, en voeten en lichaam half binnen, half buiten

Christus' huis waren, indien ik maar het schone aangezicht van de Heere van het huis zag, het zou mijn watertandende en liefdezieke begeerten stillen. Als ik hoor, dat de mannen Gods aan 't werk zijn, en in onze Heere Jezus Zijn Naam spreken, zo acht ik mij maar een uitgeworpene en uitgebannene, verdreven van de stad, om te liggen op de bergen, en te leven onder de rotsen en buitenvelden. O dat ik maar mocht staan in Christus voorhuis, of maar een kaars mocht houden in enige kelderkeuken van Zijn huis! Maar ik weet, dit zijn maar de dampen, die uit een klaagachtig en ongelovig hart rijzen, om de wijsheid Gods te verduisteren. En uw fout is juist de mijne; dat ik mijn Heere Zijn blote en naakte woord niet kan geloven. Of ik moet een appel hebben om mee te spelen, en met Christus in de hand te klappen, en zegel hebben, en borg en getuigen voor Zijn woord, of anders reken ik mijzelf los; hoewel ik 't woord en de trouw van een Koning heb. Och ik ben als van ongeloof gemaakt, en kan niet zwemmen, daar mijn voeten geen grond kunnen raken! Helaas Christus wordt mij onder mijn verzoeken vertoond als leugenachtige wateren, als een Bankroetier en een Bedrieger! Wij kunnen zo'n Christus maken, als de beproevingen, die ons in een nachtdroom worden ingeworpen, Hem vertonen en forceren (en de beproevingen vertonen Christus altijd Zichzelf ongelijk) en wij in onze dwaasheid luisteren naar de verzoeker. Indien ik een enig zaligmakend woord aan iemand kon bedienen, hoe blij zou mijn ziel zijn. Maar ik zelfs (dat mijn grootste kwaad is) misvatte menigmaal Christus' kruis; want ik weet, indien wij verstand hadden, en wel wisten, dat gemakelijkheid ons dwazen doodt, wij zouden wensen naar een markt, waar wij onze vadsige gemakelijkheid zouden verruilen en buiten voor een profijtelijk kruis; hoewel er een natuurlijke tegenkating is tussen onze begeerten en de verdrukkingen; maar sommigen geven een grote prijs en goud voor geneesmiddelen, die zij niet beminnen, en zo kopen zij het ziekzijn, hoewel zij liever wensen gezond dan ziek te zijn. Maar gewis, broeder, u zult mijn raad niet hebben (hoewel ik helaas het zelf niet volgen kan, dat u met de eerlijke en getrouwe Heere van het huis twisten zoudt; want of Hij gaat of komt, Hij is altijd genadig zelfs in Zijn weggaan; er is genade en barmhartigheid en goedertierenheid zelfs op Christus' achterste delen; en als Hij weggaat, zo laat nog de afmeting van Zijn aangezicht, het beeld van die schone zon, (die nog in de ogen, zinnen en 't hart blijft nadat Hij weg is gegaan) een hoop liefde na zich in 't hart; het geluid van Zijn kloppen aan de deur van Zijn liefste nadat Hij al weggegaan is, laat een deel vreugde en droefheid na zich; zo hebben wij iets, waarop te leven, totdat Hij wederkeert, en Hij wordt meer bemind in Zijn weggaan, en nadat Hij weg is, dan te voren, gelijk de dag in 't afgaan van de zon, en omtrent de avond dikwijls het meest bemind is. En wat betreft Christus' kruis, nooit heb ik er kwaad van ontvangen, dan hetgeen ik mijzelf aandeed; als ik Christus' geneesmiddel kwalijk innam, geen wonder dat het mij schaadde; want sinds het op Christus' rug is geweest, heeft het altijd een zoete geur, en deze 1600 jaren houdt het de reuk van Christus; ja het is ouder dan zolang ook, want het is lang geleden, sinds Abel eerst het kruis handgift gaf, en het op zijn schouders legde, en van hem neerwaarts tot op deze zelfde dag, hebben al de heiligen bekend, wat het is. Ik ben blij, dat Christus zo'n betrekking op dit kruis heeft, en dat het genoemd wordt: het kruis van onze Heere Jezus, Gal. 6:14, en Zijn smaadheid, Hebr. 13:13. Alsof Christus het wilde erkennen als Zijn Eigen goed, en zo komt het in rekening onder Christus' eigendom; indien het eenvoudig kwaad was, gelijk de zonde is, Christus, die geen bewerker noch eigenaar van de zonde is, zou het Zich niet aanmatigen. Ik verwonder mij over de vijanden van Christus (in welke de boosheid het verstand beroofd heeft, en de wil is al boven en 't verstand onder) dat ze durven beproeven, de steen op te lichten, gelegd in Sion; gewis zij is in zo'n boze grond niet gelegd, dat ze die kunnen opbeuren of verleggen; want als wij in hun buik

zijn, en zij ons ingezwolgen hebben, zo zullen zij ziek zijn, en ons weer uitspuwen. Ik weet, dat Sion en haar Man niet beiden tegelijk kunnen slapen. Ik geloof, dat onze Heere nog eens met Zijn dauw weer bevochtigen zal de verwelkende heuvel van de berg Sion in Schotland, en neerkomen, en maken weer een nieuw huwelijk, gelijk Hij eertijds gedaan heeft. Gedenk ons verbond. Uw excuus voor uw raad aan mij onnodig; helaas velen zitten bij het licht neer, gelijk ziek volk bij de spijs, en kunnen het niet gebruiken. Genade zij met u.

Uw broeder in Christus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

80. Aan Mr. Johannes Meine

Lieve broeder!

Ik heb uw brief ontvangen; ik kan niet nalaten met mijn handschrift te getuigen, dat Christus steeds hoe langer hoe beter is, en dat deze tijd de tijd van de minne is. Als ik gezegd heb al wat ik kan, zo mag een ander beginnen te zeggen; ik heb niets van Hem gezegd. Ik heb nooit geweten, dat Christus ebde en vloeide, toe en afnam; Zijn winden keren niet, als Hij schijnt te veranderen, wij zijn het maar, die onze verkeerde zijde Hem toekeren. In mijn scherpste strijden heb ik nooit proces met Hem gehad, dan hetgeen ik zelf gemaakt heb. Och, dat ik in vrede en goede nabuurschap kon leven met zo'n Meester, en Hem laten begaan! Mijn ongeloof heeft vele zwarte leugens gedicht; maar mijn herroeping aangaande Christus is niet waardig gehoord te worden, zekerlijk Hij heeft vreemde parten in mij verdragen. Hij weet dat mijn hart geen natuurlijk verstand heeft; om met zo'n Zaligmaker wel om te gaan en mij bij Hem te houden. Gij doet wel, dat u uw eigen afkeringen vreest; ik zou vastgestaan hebben, had ik in mijn jonkheid Christus gebruikt om mijn grond te zijn, maar hij die op zijn eigen gewicht naar de hemel wil gaan, zal niet anders dan vallen en zinken; u behoeft niet barvoets te gaan onder de doornen van dit afvallige geslacht, opdat ge niet een stekel in uw voet krijgt, die u al uw dagen mank doen gaan. En denk niet, dat Christus met u zal doen in 't stuk van lijden, gelijk de paus doet in 't stuk van zonde: u zult niet bevinden, dat Christus een vrijstelling zal verkopen, of een bankroetier bescherming geven tegen kruisen; kruisen zijn uitgeroepen als algemene toevallen van al de heiligen, en daarin bestaat een deel van onze gemeenschap met Christus. Maar er is een zoete toevalligheid bij het kruis, namelijk Christus' tegenwoordigheid en Zijn troost, als het geheiligd is. Doe mijn liefdegebiedenis aan uw vader en uw moeder. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

81. Aan Johannes Fleming, Baljuw van Leyth

Zeergeëerde in de Heere!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u! 't Staat steeds wel tussen mij en Christus. Hoe dat ook mijns Heeren wind waait, zo heb ik toch het voordeel van de stille zonzijde van Christus. Duivelen en hel, en duivelsdienaars zijn allen verblind in 't vervolgen van de Heere Zijn kleine bruid. Zij zullen als een droom zijn, die tegen de berg Sions vechten. Waarde heer, ik hoop, u neemt de waardigheid van uw roeping ter harte.

Deze grote jaarmarkt en samenkomst van mensen zal scheiden, en de haven is voor ons open; wij vlieden daarheen, zo vlug als de tijd vergaat: de eeuwigheid is bij ons. O hoe zalig zijn ze die zich intijds zeker van Christus maken. Zaligheid is een groot werk; ik vind het zwaar naar de hemel te geraken. O, dat wij moeite konden doen, om onze lampen te bereiden tegen de komst van de Bruidegom! De andere zijde van deze wereld zal terstond omgekeerd worden, en hetgeen boven was zal onder zijn, en die in zak en as wenen, zullen triomferen met witte paarden, met Hem, Wiens Naam is 't Woord Gods. Deze stervende afgoden, de schone schepsels, die wij hoerachtig meer beminnen dan onze Schepper, zullen voorbijgaan gelijk sneeuwwater. De Godheid, een gemeenschap met God in Christus, te delen met Christus in 't verkregen huis en erfenis in de hemel, zou uw eind en oogmerk zijn. Mij belangende, als ik ga oprekenen, o, wat is er al tellen en wegen in Christus! O, hoe zacht zijn Zijn kussen! O liefde, overklimmende liefde in Jezus! Ik vind geen fout in die liefde, dan dat ze te schaars met mij schijnt te handelen; ik heb er weinig van. O, dat ik mijn bekomst daarvan kon krijgen, door Zijn liefde steeds te zien en te lezen, als met Zijn hand geschreven! Wat krans of kroon zou ik willen hebben dan Jezus, indien ik recht op de dingen zag, zo zij zijn? Och, er is geen plaats in ons, aan deze zijde van het water voor de liefde! Dit kleine beetje aarde, en deze ebbende en nauwe zielen kunnen daarvan weinig vatten, omdat wij vol reten zijn. Ik wilde dat de heerlijkheid ons uitbreide (gelijk zij doen zal) en ons dicht maakte, en onze reten en naden toesloot, opdat wij bekwaam mochten zijn om te bevatten, hetgeen nochtans onbevattelijk is. Doe mijn gebiedenis aan uw vrouw. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 september 1637

82. Aan Alexander Gardon, van Earlestoun

Eerwaarde Heer!

Hoewel ik u gaarne gezien zou hebben, nochtans nademaal onze Heere de strik van uw tegenpartijders heeft gelieven te breken, zo dank ik onze Heere hartelijk uwentwege. Onze kruisen voor Christus zijn niet gemaakt van ijzer, zij zijn van zachter en gedweeër stof. Het is licht voor God, van de duivel, de vader van alle dwazen een dwaas te maken. Mij belangende, ik adem maar uit, 't geen mijn Heere inademt; het schuim en de vuiligheid van mijn brieven schrijf ik mijn eigen ongelovig hart toe. Ik weet, dat uw Heere iets met u te doen heeft, omdat de satan en de boosheid zeer op u geschoten hebben, maar uw boog is in hun kracht gebleven. Gij zult (naar mijn raad) niet halveren met Christus, om de eer van uw verlossing tussen u en Hem te delen, of tussen Hem en enig ander tweede middel, wat het ook zij. Laat Christus (gelijk het Hem wel past) al de eer hebben, en alleen triomferen. De Heere verhoge Zichzelf in u.

1. Ik zie, Christus kan voor enige uren een kruis lenen, en stellen Zijn dienaars daarnaast, eerder dan daaronder, en winnen ook het proces, ja maken ook uit dat eer voor Hem, en schande voor Zijn vijanden en troost voor Zijn kinderen. Maar of Christus de kruisen koopt of borgt, Hij is Koning van de kruisen, en Koning van de duivelen, en Koning over hel, en Koning over boosheid. Als Hij in 't graf was, kwam Hij er uit en bracht de sleutelen met Zich. Hij is Heere, Cipier, ja wat zeg ik, Hij is Kapitein van 't kasteel, en Hij heeft de sleutelen van dood en hel; en wat zijn onze zwarigheden anders dan kleine doden; en Hij die het grote kasteel beveelt, die beveelt ook over het kleine.

2. Ik zie dat voor een arm reiziger in een winterreis naar de hemel 't bekwaamst is, een verhard aangezicht en een dubbele huid op ons voorhoofd, tegen de winterhagel en de stormwind. O wat een kunst is het te leren hardheid verdragen, en leren barvoets te gaan, 't zij over de duivel zijn vurige kolen, 't zij over zijn bevroren wateren!
3. Ik ben verzekerd, met Christus ter zee te varen, maakt grote rijkdom. Zal niet onze Koning Jezus Zijn schip thuis komen, en zullen wij niet een deel van 't goud krijgen? Helaas, wij dwazen misrekenen onze winst, als wij schijnen verlies te doen. Geloof mij, ik heb geen beschuldigingen tegen dit welgeboren kruis, want het komt uit Christus' huis, en 't is eerwaardig, en 't is Zijn gift; aan u is 't gegeven te lijden. O welke dwazen zijn wij, dat wij Zijn gaven klein achten, en te licht zetten hetgeen ware eer is! Want indien wij getrouw konden zijn, onze takeling zou niet los gaan, en onze mast zou niet breken, en onze zeilen zouden niet in de zee waaien. De bastaardkruisen, de aardse en laaggeboren kruisen van wereldse mensen, wegens hun kwaad doen, moeten zwaar en wichtig zijn, maar onze verdrukkingen zijn licht, en voor een ogenblik.
4. Ik acht mijzelf gelukkig, dat ik mijn vertrouwen bij Christus verloren heb, en dat ik in deze handel Christus' gezworene bankroetier ben, dewelke Hij niets vertrouwt, zelfs niet tot een speld in 't werk mijner zaligheid. Laat mij staan in zwart en wit in het bankroetboek voor Christus. Ik ben gelukkig dat mijn zaligheid aan Christus' middeling is toevertrouwd. Christus is geen geloof aan mij schuldig, om mij iets te vertrouwen. Maar o, wat een geloof en vertrouwen ben ik Hem schuldig. Dat mijn naam valle, en dat Christus' naam sta in eer bij mensen en engelen. Helaas, ik heb geen ruimte om mijn genegenheid uit te spreiden voor Gods volk en ik zie niet, hoe ik kan juichen en uitroepen de minlijkheid, de hoge eer en heerlijkheid van mijn schoonste Heere Jezus. O, dat Hij mij wilde doen neerliggen, om van mijn vrucht verlost te worden, opdat ik Hem in Zijn schoonheid mocht afschilderen voor de mensen, gelijk ik behoorde!
5. Ik verwonderde mij eens over de Voorzienigheid en noemde de witte Voorzienigheid zwart en onrechtvaardig, dat ik in een stad als gesmoord zou worden, daar geen ziel Christus van mijn handen ontvangen wil. Maar de Voorzienigheid heeft een andere luister bij God, dan voor mijn zere ogen. Ik roep mijzelf een blinde uit, die geen zwart noch wit ken, in de vreemde koers van Gods Voorzienigheid. Neem aan, Christus wilde de hel zetten, waar de hemel is, en de duivelen in de heerlijkheid nevens de uitverkorene engelen (dat nochtans niet zijn kan) zo wilde ik, dat ik een hart had, om in Zijn weg te berusten, zonder verdere twist. Ik zie, oneindige wijsheid is de moeder van Zijn oordelen, en Zijn wegen zijn onnaspeurlijk. 6. Ik kan het niet leren, maar ik begeer te leren, mijn gedachten, wil en lusten te brengen onder Christus' voet, opdat Hij erop trapt. Maar helaas, ik ben steeds aan Christus verkeerde zijde. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
 Samuël Rutherford
 Aberdeen, 12 september 1637

83. Aan Robbert Lennox, van Disdove

Waarde en lieve broeder!

Ik vergeet u niet in mijn banden, ik weet, u ziet uit naar Christus, en ik bid u, volg uw gezicht. Ik kan nu meer door bevinding van Christus zeggen hoewel Hij oneindig

boven en verder is, dan al wat van Hem kan gezegd worden, dan wanneer ik u zag. Ik ben over hoofd en oren gedompeld in Zijn liefde. Verkoop, verkoop, verkoop alles om Christus. Indien deze gehele wereld was de boom van de weegschaal, zij zou het gewicht van Christus liefde niet kunnen dragen. Mensen en engelen hebben te korte armen, om die te bevangen, zet uw voet op dit stuk blauw en verachtelijk leem, van een vergulde, en schoon gepleisterde wereld, een uur van Christus gekust te worden is een wereld der werelden waardig. Mijnheer! maak zeker werk van uw zaligheid, bouw niet op 't zand, leg de grond op de rotsteen in Sion, strijd om dood te zijn aan deze wereld, en aan uw wil en lusten, laat Christus een gebiedende macht, en een konings troon in u hebben, wandel met Christus, al zou u de wind het vel van uw aangezicht nemen, ik beloof u, Christus zal het veld winnen. Uw leraars doen u dwalen; tenzij u Christus' woord ziet, zo ga niet een voet voort met hen. Begunstig niet het lezen van dat Roomse dienstboek, houd uw klederen rein, zo u met het Lam wilt wandelen in het witte kleeid; het ongelijk dat ik lijd wordt in de hemel gedacht, onze grote Meester en Richter zal ons allen overkomen, en brengen ons voor de zon, in ons zwart en wit. Zalig zijn zij die waken, en zich in Gods liefde bewaren, leer te onderkennen uw Bruidegoms spraak, en begeef uzelf tot bidden en lezen; u bent menigmaal mijn toehoorder geweest; ik zou mijn hartebloed willen geven tot bevestiging van de leer, die ik geleerd heb als de enige weg tot de zaligheid, ga er niet van af, mijn waarde broeder.

't Geen ik u schrijf, schrijf ik ook aan uw vrouw. Behartig de hemel en Christus; en bewaar de sprankel van de liefde van Christus die u gekregen hebt, Christus zal ze aanblazen zo u ze onderhoudt en uw einde zal vrede zijn. Daar is een vuur in ons Sion, maar onze Heere zoekt naar een nieuwe bruid gereinigd en gezuiverd uit de smeltkroes. Ik verzeker u, hoewel wij met de toenaam van Puriteinen getekend worden, zo zullen toch alle de machten van de wereld tegen ons niet vermogen. Gedenk er aan, hoewel een zondig mens het u schrijft, dit volk zal nog in Schotland zijn als een groen olijfboom, en als een veld, dat van de Heere gezegend is, en men zal uitroepen: Omhoog, omhoog met Christus, en omlaag, omlaag met alle tegenovergestelde machten. Mijnheer, bid voor mij (ik noem u biddende tot de Heere) want daar is verder kwaad tegen mij aangelegd. Doe mijn liefde groeten aan Christien Muray en haar dochter; ik verzoek haar, dat ze in het haasten van hun avond een weinig wacht, de Koning komt, en Hij heeft iets met Zich, dat zij nooit zag, de hemel is geen droom. Kom en zie, zal haar best leren. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,

Samuël Rutherford

Aberdeen, 13 september 1637

84. Aan Maria Mac-Knaught

Allerliefste in onze Heere Jezus!

Acht het een eer, dat Christus begonnen is, om u eerst in de boete te doen slaan. Vrees niet, zegt de Amen, de waarachtige en getrouwe Getuige.

Ik schrijf aan u, zo waar als mijn Meester leeft, op het woord van mijn koninklijke Koning, volhard in 't bidden, en in 't waken, en uw heerlijke verlossing is op het komen. Christus is niet veraf; wij behoeven niet het minste te vragen naar al de stukken leem, die tegen ons zijn opgestaan: u zult bergen dorsen, en heuvelen vermalen gelijk kaf, Jes. 41:15. Indien u uw handen laat slap worden in uw samenkomsten en uw waken tot het bidden, zo zou het schijnen, dat onze Rotsteen ons

verkocht heeft; maar wees vlijtig en laat de moed niet zakken. Ik belast u, verblijd u in Christus, dank, geloof, wees sterk in de Heere. Die brandende braambos in Galloway en Kirkcutbrigt, zal niet tot as verbrand worden: want de Heere is in de braambos. Wees niet mismoedig dat er een ban tegen mij zal uitgewerkt worden, door de last van de koning aan de raad; de aarde is mijns Heeren; ik ben met Zijn zoete liefde vervuld, en loop over. Ik verblijd mij te horen, dat u op uw reis bent; zulk nieuws als ik hoor van uw aller geloof en liefde, verblijdt mijn bedroefd hart. Bid voor mij, want zij zoeken mijn kwaad, maar ik begeef mij tot het gebed. De zegen mijns Heeren en de zegen van een gevangene van Christus zij met u. O uitverkorene en zeer beminde vrouw, bezwijk niet; foei, foei, indien u nu bezwijkt; u verliest dan een goede zaak, verdubbel uw samenkomsten, houd niet af, om Sions wil en houd niet stil, totdat Hij Jeruzalem een lof op aarde maakt.

De uwe in Christus Jezus zijn Heere,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

85. Aan Thomas Corbet

Lieve vriend!

Ik vergeet u niet, het zal mijn vreugde zijn, zo u Christus nagaat, totdat u Hem vindt. Mijn geweten is mij een vreugdemaal, dat ik in de oprechtheid van mijn hart naar Christus' liefde gezocht heb, om u te stellen op de koninklijke hoge weg, naar onze Bruidegom, en naar ons Vaderhuis. Driemaal over gezegend bent u, mijn waarde broeder, indien u de weg houdt, ik geloof en hoop dat zo u en Christus eens elkaar ontmoet, u van Hem niet scheiden zult. Volg de raad van de man Gods, Mr. William Dalglish. Indien u een haarbreed afwijkt van 't geen ik u geleerd heb, uit vrees of om gunst van mensen, of uit begeerte naar gemak in deze wereld, zo neem ik hemel en aarde tot getuige, dat het kwade in 't eind u overkomen zal. Bouw uw nest hier niet, deze wereld is een kwalijk gemaakt bed, daar is geen rust in voor uw ziel. Waak op, waak op, en haast u om die parel Christus te zoeken, die deze wereld niet ziet. Uw nacht en uw Meester Christus zal plotseling op u komen, uw handbreed tijd zal u niet wachten; neem Christus, al volgt hem een storm; hoewel deze dag de uwe en Christus niet is, de morgen zal uwe en de Zijne zijn. Ik wou de vreugde van mijn banden en gevangenis voor Christus niet verwisselen vooral de vreugde van deze slijkerige en vuile wereld. Ik heb een liefdebed met Christus, en ben vervuld met Zijn liefde. Ik verzoek dat uw vrouw doet, wat ik aan u schrijf: laat zij gedenken, hoe lief haar Christus zou zijn, als haar adem koud wordt, en haar ogenbanden zullen breken. O hoe blij zou mijn ziel zijn, zo ik wist, dat ik een huwelijk had gemaakt tussen Christus en dat volk, weinige of vele; indien het zo niet is, 't zal mij smarten een getuige tegen haar te zijn. Gebruik het gebed, bemin de wereld niet. Wees nederig, en acht uzelf klein, bemin uw vijanden, en bid voor hen, maak gewetenszaak van de waarheid te spreken, als er niemand van weet, dan God. Nooit eet ik, of ik bid voor u allen. Bid voor mij; u en ik zullen elkaar boven zien in het huis van onze Vader. Ik verblijd mij te horen, dat uw oog is op Christus. Ga voort, hang Hem aan, en laat Hem niet gaan. De Heere Jezus zij met uw geest.

Uw toegenegen broeder in onze Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

86. Aan Alexander Gordon van Earlestoun

Zeer geëerde heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb uw brief ontvangen, die mij verkwikt heeft; ten ware de brieven van uw zoon en mijn broeder, heb ik weinig brieven gezien van mijn bekenden in die omstreken, dat mij bezwaard maakt. Maar ik heb het gezelschap van een Heere, Die ons allen kan leren, welgemoed te zijn, en Hij heeft er de rechte slag van. Hoewel ik voor tegenwoordig zevenmaal op een dag op en neer ben gebracht, nochtans ben ik dagelijks overvloedig getroost en opgebeurd door mijn Koning en Beminde. Het behaagt Hem middagmaal te komen houden met een droevige gevangene, en een eenzame vreemdeling. Zijn nardus geeft een reuk; doch mijn zoet heeft enig zuur met zich vermengd, waarin ik moet berusten; want er is geen reden, dat Zijn vertroosting te duur zouden zijn, wegens dat zij lekker zijn; waarom zou Hij die zo niet voor de Zijne maken? Maar waarlijk ik denk nu, dat Christus mij nu tot een punt in de christelijkheid gebracht heeft, waar ik nooit tevoren toe gekomen was; ik oordeel, dat alles tevoren maar kinderlijkheid en kinderspel was. Sinds ik van u gegaan ben, ben ik zeer in pijn geweest, terwijl de rook van 't helse vuur in mijn keel is opgekomen, en ik de vrede wel met een duizend jaren pijn in de hel zou gekocht hebben. Ook ben ik opgetrokken geweest, na deze diepe neerslachtigheden en droefenissen, voor de witte troon des Lams in mijns Vaders binnenhof, de grote koningseetzaal; en Christus wierp een deksel van liefde over mij; Hij heeft een kool vuur in mijn ziel geworpen, en die smeult steeds onder het stro, en houdt mijn hart warm; ik zie terug op hetgeen ik tevoren was, en ik lach, de zandhuisjes ziende, die ik bouwde, toen ik een kind was. In 't eerst heeft de gedachte aan mijn schone feestdagen met mijn Heere Jezus in het openbaar (die nu in stilzwijgende Sabbatten veranderd zijn) een groot onweer verwekt, en (mag ik zo spreken) heeft de duivel werk gegeven in mijn ziel; de duivel kwam in, en wilde mij aanzetten, om met Christus te twisten, en de blaam op Hem te leggen, als een hard meester. Maar nu zijn deze misten weggedreven, en ik ben niet alleen stil in opzicht van alle murmurering, maar ook ten volle verzadigd. Nu verwonder ik mij dat enig levend mens deze wereld kan toelachen of hartelijk goedendag wensen. De Heere Jezus heeft mij zo gehandeld, dat ik niet meen (nadat ik nu geschikt ben) ooit weer in het schuldboek van deze wereld te staan, voor een nachtverblijf. Christus houdt mij goed gezelschap. Hij heeft mij verlicht, als ik het niet zag, lichtende het kruis van mijn schouders, zodat ik het maar een pluim acht, omdat de eeuwige armen er onder zijn. Verre zij het, dat het komen zou tot een ruilebuiten van kruisen; want ik acht mijn kruis zo zoet, dat ik niet weet, waar ik een dergelijke krijgen zou; Christus' honingzeem druipt zo overvloedig, dat ze mijn gal verzoet. Niets breekt mijn hart, als dat ik de dochteren van Jeruzalem niets kan komen zeggen van mijn Bruidegoms heerlijkheid.

Ik belast u in de Naam van Christus, dat u daarvan spreekt tot allen, waar u bij komt, en nochtans is het boven alle zeggen, en boven alle verstand. Och, dat het ganse koninkrijk was, gelijk ik ben, uitgenomen mijn banden! Zij kennen de liefdekussen niet, die mijn enige Heere Jezus aan een getroetelde gevangene verkwist. Op mijn zaligheid, dit is de enige weg tot de nieuwe stad. Ik weet, Christus heeft geen stomme zegelen; zou Hij Zijn bijzonder zegel aan schoon papier hangen? Hij heeft mijn lijden met vertroosting verzegeld. Ik schrijf dit om u te bevestigen. Ik schrijf nu zowel wat ik gezien, als wat ik gehoord heb. Nu en dan verteert mijn stilzwijgen mijn geest; maar Christus heeft gezegd: uw traktement loopt in de hemel op interest, alsof u predikende was. En dit komen van een koningsmond verheugt mijn hart. Op andere tijden ben ik

droevig, wegens het wonen in de tenten van Kedar. Er is niemand meer (waar ik nog kennis aan heb) dan twee personen in deze stad, daar ik mijn woord voor durf geven; en de Heere heelt mijn broederen en mijn bekenden verre van mij gedaan; en misschien ben ik ook vergeten in de plaats, waar de Heere mij tot een werktuig maakte om enig goed te doen. Maar ik zie, dit is ijdelheid in mij: dat Hij van mij make, wat Hem gelieft, indien Hij er zaligheid van maakt voor mij. Het is mij een verzoeking en ontroering, dat al de veertien bisschoppen alleen tegen mij van God zijn gewapend geworden, terwijl mijn andere broederen nog steeds prediken. Maar ik durf niet een woord meer zeggen, dan dit: het is goed, Heere Jezus, omdat U het gedaan hebt.

Het smart mij wegens de jonkvrouw, 't smart mij wegens de verwoesting van de jonkvrouw, de dochter van Schotland. O dat mijn ogen een fontein van tranen waren, om nacht en dag te wenen over de arme weduwkerk, die arme ellendige hoer! Helaas, dat mijn vader mijn arme hoererende moeder de deur uitgestoten heeft! Och, wat hangt er een wolk van zwarte toorn, en hete grimmigheid des Heeren over het land. Mijnheer, schrijf mij dat bid ik u, ook bid ik u, dat u vriendelijk handelt jegens mijn verdrukte broeder. Doe mijn hartelijke groeten aan uw vrouw. En de gebeden en zegening van de gevangene van Christus kome op u. Neem uw samenkomsten waar tot het gebed en gemeenschap met God, het zouden mij zoete samenkomsten zijn.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 16 februari 1637

87. Aan Robert Gordon, van Knockbrex

Mijn lieve broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u vermenigvuldigd!

Ik ben bijna moe, ja verwonderd, dat u aan mij niet schrijft, hoewel ik weet, het is geen vergeetachtigheid. Wat mij betreft, ik ben alleszins wel, de eer zij Gode geheel. Ik was tevoren in een proces met Christus, maar ik had het mijzelf aangedaan, en onwettig; 't was omdat Zijn gehele voorzienigheid geen ja en neen was, op mijn ja en neen, en omdat ik Christus uitwendig aanschouwen beter geloofde, dan Zijn getrouwe belofte; nochtans heeft Hij in lijdzaamheid op mij gewacht, totdat ik tot mijzelf ben gekomen, en Hij heeft geen voordeel genomen van mijn zwakke beseffen van Zijn goedheid; groot en heilig is Zijn Naam. Hij ziet op hetgeen ik wens te zijn, en niet op 't geen ik ben. Een ding heb ik geleerd, indien ik in Christus was geweest; alleen bij wijze van vastbinding, gelijk vele ranken zijn, ik zou tot as verbrand zijn geweest; en deze wereld zou een lijdende prediker hebben zien omgekeerd (van iets weleer in vertoning) in onsmakelijk zout. Maar mijn Heere Jezus heeft oog daarop, dat de verzoeker geen vuil spel met mij speelt, en Christus kaars uitblust; Hij nam niet in aanmerking mijn misnoegdheid, en morrend en klagend humeur, maar Zijn Eigen genade; als Hij het huis verbrandde, verzekerde Hij Zijn Eigen goederen; en ik geloof, de duivel en de vervolgende wereld zal van mij geen vrucht trekken, dan alleen gebrande as; want Hij zal toezien op Zijn Eigen goud, en behouden dat van door 't vuur verteerd te worden. O wat ben ik al schuldig aan de vijl, aan de hamer, aan de oven van mijn Heere Jezus! Die mij nu heeft laten zien, hoe goed de tarwe van Christus is, die door Zijn molen en Zijn oven gaat, om tot brood gemaakt te worden voor Zijn tafel. Beproofde genade is beter dan genade, en is meer dan genade; het is de heerlijkheid in haar kindsheid. Ik zie nu, dat de Godzaligheid meer is dan de buitenste

zijde, en dan de brede zoomen en versierselen van deze wereld. Wie kent de waarheid van de genade zonder een beproeving? O hoe weinig krijgt Christus van ons, als 't geen Hij met veel arbeid en moeite, om zo te spreken, van ons wint! En hoe vlug zou het geloof bevrozen zonder een kruis!

Hoeveel stomme kruisen hebben er op mijn rug gelegen, die nooit een tong hadden, om van Christus' zoetheid te spreken, gelijk dit heeft? Als Christus Zijn Eigen kruisen met een tong zegent zo ademen zij Christus' liefde, wijsheid, vriendelijkheid, en zorg voor ons. Waarom zou ik van de ploeg van mijn Heere afwijken, die diepe voren op mijn ziel maakt? Ik weet, Hij is een ledige Landman, Hij heeft een oogst voor. O dat deze witte verwelkte geringe aarde vruchtbaar werd gemaakt, om een oogst voor Hem in te brengen, door Wie zij met zoveel moeite is gebouwd; en dat dit braakland gebrakt was! Waarom was ik (een dwaas) bedroefd, dat Hij Zijn krans en Zijn roos op mijn hoofd zette, zijnde heerlijkheid en eer van Zijn trouwe getuigen? Ik begeer nu niet meer processen met Christus te maken; waarlijk Hij heeft geen verlies gedaan door 't geen ik lijd; Hij is mij niets schuldig; want hoe zoet en liefelijk zijn mij de gedachten aan Hem in mijn banden geweest, waar ik een genoegzame vergelding van loon vind! Hoe blind zijn mijn tegenpartijders, die mij naar een feesthuis, naar een wijnhuis gezonden hebben, naar mijn beminnelijke Heere Jezus Zijn liefdefeesten, en niet tot een gevangenhuis, of plaats van ballingschap? Waarom zou ik mijn Man Zijn eerlijkheid smoren, of tegen Zijn liefde zondigen, of een gierigaard zijn in uit te geven aan anderen, wat ik om niet krijg? Broeder, eet met mij, en looft. Ik belast u voor God, dat ge tot anderen hiervan spreekt, en hen nodigt, om mij te helpen prijzen. Och, mijn schuld van lof, hoe zwaar is die, en hoe hoog opgelopen! Och, dat anderen mij wilden helpen, om te betalen, en mij leren, hoe te prijzen! Och, ik een verdronken bankroetier! Heere Jezus, neem mijn gedachten voor betaling. Nochtans ben ik in deze hete zomerluister met de tranen in mijn ogen; want vanwege mijn stilzwijgen heeft de droefheid mij vervuld. Mijn harp hangt aan de wilgebomen, omdat ik in een vreemd land ben. Ik word steeds in oefening gehouden door nijldige broederen. Mijn moeder heeft mij gebaard een man van twist. Schrijf aan mij uw gevoelens nopens I. G. Ik kan hem niet vergeten. Ik weet niet, wat God met hem te doen staat, en uw gevoelens omtrent mijn parochianen, hoe die zich gedragen, en hoe zij gediend zijn in 't prediken, en of hen reeds een leraar is opgedrongen, dat ik grotelijks begeer te weten, en hetgeen ik zeer vrees. Lieve broeder, u bent in mijn hart, om met u te leven en te sterven. Bezoek mij met een brief, bid voor mij. Doe mijn hartelijke groeten aan uw vrouw. Genade, genade zij met u, en God die het gebed verhoort, bezoeke u, en dat het u ga u naar het gebed van

uw broeder en Christus' gevangene,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1 januari 1637

88. Aan mijn welbeminde en eerwaarde broeder Mr. Robbert Blair

Eerwaarde en teergeliefde broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u van God onze Vader, en van onze Heere Jezus Christus!

Het is geen groot wonder, mijn lieve broeder, dat u voor een tijd bezwaard bent, en dat Gods wil, en uw doel en begeerte tegen te gaan, om te gaan wonen onder een volk, wiens God de Heere is, u ontroeren. Ik loochen niet, of u hebt reden van te onderzoeken, wat deze Voorzienigheid in deze tot u spreekt; maar Gods bestierende en

gebiedende wil kan door geen goede redekunst uit de uitkomsten van de Voorzienigheid besloten worden. De Heere zond Paulus menigmaal heen uit, om Zijn Evangelie te verspreiden, alwaar hij leeuwen op zijn weg vond; een belofte was er gedaan aan Zijn volk van het heilige Land, en nochtans waren er veel volkeren op de weg tegen hen vechtende, die gereed waren hen, die de belofte hadden, te doden of te weerhouden van dat goede land te bezitten, dat de Heere hun God hen gegeven had. Ik weet, gij hebt meest werk met de onderwerping des Geestes; maar ik verzeker mij, dat u geleerd hebt, in iedere staat waarin u gebracht wordt, tevreden te zijn en te zeggen: goed is de wil des Heeren, dat ze geschiede. Ik geloof, de Heere takelt Zijn schip menigmaal toe, om de wind te vangen; en dat Hij voornemens is, uit uw lijden en stilzwijgen weldadigheid voort te brengen; hetwelk ik weet uit mij eigen ondervinding, dat zwaar is voor u. Doch nademaal Hij onze bereidwilligheid des gemoeds weet om Hem te dienen, zo loopt ons loon en traktement al op bij onze God, gelijk enige zieke soldaten hun betaling krijgen, zelfs als zij het behouden, en met anderen niet kunnen te velde gaan. Hoewel Israël zich niet zal laten verzamelen, nochtans zal ik verheerlijkt worden in de ogen des Heeren, en mijn God zal mijn sterkte zijn, Jes. 40:5. En wij moeten geloven, dat het zo zal zijn, eer al 't werk teneinde is. *Het geweld*, staat er Jer. 51:35, *dat mij en mijn vlees is aangedaan, zij op Babel*; en de liefhebbers van de grote hoer, zullen de inwoners van Sion zeggen, en mijn bloed zij op de inwoners van Chaldea, zal Jeruzalem zeggen. En Zach. 12:2, 3: *Ziet, Ik zal Jeruzalem stellen tot een drinkschaal van de zwijmeling allen volke rondom; als zij in de belegering zullen zijn tegen Juda en Jeruzalem. En te dien dage zal ik Jeruzalem stellen tot een lastige steen allen volken; allen, die zich daarmede beladen, zullen gewisselijk doorsneden worden, al werden alle volkeren van de aarde tegen haar verzameld.* Als zij ons opgegeten en in gezwolgen hebben, zullen zij ziek zijn, en ons weer levend uitspuwen. De maag van de duivel kan de gemeente Gods niet verteren. Lijden is de andere helft van ons predikambt. hoewel de zwaarste. Wij zouden wel graag hebben, dat onze Koning Jezus een openlijke uitroep deed, dat alle kruisen zullen wijken, en dat blijdschap en vreugde, gemak, eer en vrede zullen genoten worden; maar het moet zo niet zijn, door vele verdrukkingen moeten wij ingaan in 't koninkrijk Gods. Wij moeten door dezelve heengaan. Het is dwaasheid te denken, dat wij met een hele huid zullen naar de hemel sluipen.

Mij belangende, ik ben hier een gevangene, gearresteerd in Aberdeen, bedreigd, dat men mij zal vervoeren na Caitness, omdat ik in deze stad begerig ben te stichten, en er wordt openlijk tegen mij op de preekstoelen gepredikt, daar ik het hoor, en ik word met twistgesprekken geplaagd door de professoren, inzonderheid door D. B. Doch ik schaam mij de krans en kroon van mijn Heere Jezus niet; ik zou mijn wenen niet willen verwisselen voor de veertien bisschoppen hun geschilderd lachen. Als ik eerst hier kwam, was ik knorrig tegen Christus, en wilde Hem gelijk als wegens onvriendelijkheid aanspreken; ik zocht een proces met mijn Heere, en werd op en neer gedreven met achterdocht, of Hij mij liefhad of niet? En ik betwistredende het alles weer over, wat Hij aan mij gedaan had; omdat Zijn woord een vuur was, besloten in mijn ingewanden, en ik was moe van het te dragen, want ik zeide: ik ben uitgeworpen uit des Heeren erfenis; maar nu zie ik, dat ik een dwaas was. Mijn Heer zag het al over en verdroeg mijn dwaze jaloersheid, en liet niet eens merken dat ik Zijn liefde ooit verongelijkt had; en nu is Hij weer gekomen met weldadigheid onder Zijn vleugelen. Ik liet varen mijn (o onverstandige) beschuldigingen; ik zie, Hij is God, en ik ben een mens. Nu heeft het Hem gelieft Zijn liefde aan mijn ziel te vernieuwen, en Zijn arme zondaar te troetelen. Daarom, mijn lieve broeder, help mij loven, en zeg tegen Gods volk, dat met u is, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft, opdat zij mogen bidden en

danken; en ik belast u, in de Naam van Christus, dit niet na te laten. Want hierom schrijf ik u, opdat mijn lijden mijn koninklijke Koning moge verheerlijken en Zijn kerk in Ierland stichten. Gij weet hoe één van Christus' liefdekolen mijn ziel heeft doen ontbranden met een begeerte, dat mijn banden mochten prediken Zijn heerlijkheid, Wiens kruis ik nu draag. God vergeve het u, indien gij het niet doet, maar ik hoop, de Heere zal uw hart bewegen, om mijnentwege uit te roepen de zoetheid, voortreffelijkheid en heerlijkheid van mijn koninklijke Koning. Het is maar ons zacht vlees, dat een kwaad gerucht over Christus' kruis heeft gebracht; ik zie het nu, de witte zijde van mijn Heere Zijn ketenen zijn geheel over verguld. O dat Schotland en Ierland een deel van mijn maaltijd hadden! En evenwel krijg ik mijn spijs niet dan met veel slagen. Er is hier niemand, tot wie ik spreken kan. Ik woon in de tent van Kedar. Verkwik mij met een brief van u. Weenigen weten, wat tussen Christus en mij is. Lieve broeder, op mijn zaligheid, dit is de waarheid waarvoor wij lijden: Christus zou geen wit papier aan een ziel verzegelen. Moed, moed, blijdschap, blijdschap voor eeuwig! O onuitsprekelijke en heerlijke blijdschap! Och, dat ik hulp had, om mijn gekroonde Koning te verhogen! O dat ik liefde voor Hem had, Die geheel en al beminnelijk is! Die liefde, welke vele wateren niet zouden uitblussen, noch de rivieren kunnen verdrinken! Ik gedenk aan u, en draag uw naam op mijn borst voor Christus. Ik bid u, vergeet niet Zijn verdrukte gevangene. Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Groet mijnentwege in de Heere Mr. Cuningame, Mr. Livinstone, Mr. Ridge, Mr. Colwart, enz.

Uw broeder en medegevangene,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 februari 1637

89. Aan Johannes Kennedy, Baljuw van Ayr

Waarde en zeer geliefde broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Ik wacht nog, wat onze Heere voor Zijn verdrukte kerk, en voor mijn terugkeren in mijn Heere Zijn huis zal doen. Och dat ik kon horen, dat het herroepen, en door publieke uitroep weggenomen was 't geen tot laster van Christus was, die nu uit Zijn erfenis uitgeworpen is. En dat Christus hersteld werd om een vrije Bezitter en een gelande Erfgenaam in Schotland te zijn, en dat de vierschaar gespannen in de naam van de bastaard-bisschoppen (zijnde Baljuws en schepenen van Peter de Paus) werden verworpen. Och wat zou het een zoet gezicht zijn, te zien, dat de geslachten des Heeren in dit land, hun gebannen koning Christus wederom gingen thuis halen, tot Zijn Eigen paleis, tot Zijn heiligdom, en tot Zijn troon. Ik zal het weldadigheid rekenen voor mijn ziel, indien mijn geloof zal uitweken deze ganse winterse nacht en niet dutten, of sluimeren, totdat mijn Heere Zijn zomerse dag over mij opgaat. Het is veel, zo geloof en hoop, in de droeve nachten van onze zware beproeving, ongeschonden, en zonder breuk of kreuk ontkomen, ik beken, ongeloof heeft de rede niet tot hun vader of moeder, want ongeloof is altijd een onredelijk ding. Maar hoe kan het zijn of zulke zwakke ogen als de onze moeten tranen in een grote rook, en een zwak hoofd duizelen, als 't water zo diep en sterk loopt? Maar God zij dank, dat Christus in Zijn kinderen een vloed en storm kan doorstaan, hoewel de zachte natuur wel in duigen zal vallen. Och, dat ik dat vertrouwen had, om hier op te rusten, al wilde hij mij vermalen en vergruizen tot dun stof, en strooien het tof in de vier winden des hemels, dat nochtans mijnheer 't stof zou vergaderen, en maken wij weer en nieuw

vat, om Christus' Naam voor de wereld te dragen, ik ben verzekerd, dat liefde gegrond en gevestigd op 't geloof van Zijn liefde tot mij, zulks zou wensen en verdragen, en noch erkennen vriendelijkheid in Christus' slagen, en kussen Zijn lieflijk zuur zien, en zaligheid spellen en lezen uit de wond, door Christus zoete handen gemaakt. Och, dat ik maar een belofte uit de mond van Christus had, van Zijn liefde tot mij, en dan al was mijn geloof zo teer als papier, zo denk ik, dat het verlangen en lusten en watertanden van zieke begeerten het de belegering zou doen uithouden, totdat de Heere kwam, om de ziel met Zijn liefde te vervullen, en ik weet ook, dat het geloof in dit geval zou groen en sappig blijven aan de wortel, zelfs in het midden van de wereld, en het uitstaan tegen alle stormen. Hoe het ook zij, ik weet, Christus wint de hemel in spijt van de hel. Maar ik ben zoveel lof en dankzegging schuldig aan de vrije genade, als er zouden liggen tussen mij en de uiterste eindpaal van de hoogste hemel, neemt dat tienduizend hemelen de een boven de ander gelegd waren, maar och, ik heb niets, dat de genade kan huren of inwinnen, want indien genade geld wilde ontvangen, zij was niet meer genade, maar al onze vastigheid en sterkte van onze zaligheid is geankerd en vast gemaakt op vrije genade, en ik ben verzekerd, dat Christus de knoop zo vast gemaakt heeft door Zijn dood en bloed, dat de vingers van de duivelen en de hel vol zonden, die niet kunnen ontknopen; en die band van Christus (die nog nooit is, en nooit zal of kan ten volle geregistreerd worden) staat zekerder dan de hemel of de dagen des hemels, gelijk die zoete pilaar van 't verbond, waarop wij alle steunen. Christus met al Zijn kleine kinderen onder zijn twee vleugelen, en in de omvatting of cirkel van Zijn armen, is zo zeker, dat werpt Hem en hen in de grond van de zee, Hij zal weer opkomen en er niet één verliezen. Niet één oneven kan of zal er in het tellen verloren zijn. Dit was altijd Gods oogmerk sinds dat Christus in het werk kwam tussen Hem en ons, van mensen afhingende schepselen te maken, en in 't werk van onze zaligheid alle geschapen sterkte, en armen en benen van leem buiten te stellen, en geen ambt of plaats te geven; en nu heeft God in onze plaats gesteld, en aangenomen Zijn Zoon, de Middelaar voor ons, en voor al dat wij kunnen teweegbrengen. Indien dit niet geweest was, ik zou mijn deel aan 't paradijs en de zaligheid hebben willen laten varen en overgeven voor een ontbijt van dode en door de mot gebeten aarde, maar nu zou ik het niet overgeven, nog laten gaan voor meer dan ik zeggen kan, en waarlijk het zijn slechte dwazen, en onwetende van Christus (en zo geheel kwalijk opgevoed, en onderwezen) die de hemel en Christus zouden buiten werpen om twee pluimen of strootjes van de duivel zijn geschilderde vermakelijkheden, hebbend alleen luister in hun buitenste zijde. Dit is nu onze ongelukzaligheid, dat 't geen wij ten einde van de dag, als de eeuwigheid ons zal overkomen, zullen hebben, niet zal op te rekenen zijn, wij zullen zo ver winners zijn, en zo ver daarvandaan, dat wij te veel zouden uitgegeven hebben (gelijk de arme dwazen van deze wereld zijn, die hun geld uitgeven, en maar zwarte honger in krijgen) dat de engelen niet machtig zullen zijn, onze rekening op te nemen en ons voordeel en inkomsten op te sommen. Wie is 't die weet, hoe ver het is, tot aan de onderste grond van onze Christus, en tot aan de grond van onze hemel. Wie heeft ooit Christus in een weegschaal gewogen? Wie heeft ooit gezien de verscheidenheid en grootheid, die hoogte en diepte van die heerlijkheid, die in Hem is, en voor ons bewaard wordt? Och dat ik zo'n hemel had, dat ik van ver mocht staan, en Hem zien en beminnen, en naar Hem verlangen; totdat de draad des tijds werd afgesneden, en dit grote werk van de schepping werd losgemaakt op de komst van onze Heere? Nu aan deze genade beveel ik u. Ik bid u ook, dat gij voor mij bidt, om weer ingang te krijgen in des Heeren huis, indien het Zijn goede wil is.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford

Aberdeen, 6 januari 1637

90. Aan Elizabeth Kennedy

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

Ik heb lang een voornemen gehad aan u te schrijven; maar ik ben verhinderd geweest. Ik begeer hartelijk dat u uw reis wilde behartigen, en letten, naar welk oord uw ziel haar aangezicht zet, want allen zullen zij 's avonds niet thuis komen die menen, dat ze hun aangezicht naar de hemel gezet hebben. Het is een geheel droeve zaak, te sterven, en de hemel te missen, en 's avonds geen verblijfplaats bij Christus te krijgen, het is een kwade reis, waar de reizigers 's nachts in 't veld moeten blijven. Ik verzeker mij, dat duizenden bedrogen en beschaamd zullen uitkomen, wegens hun hoop; omdat zij hun anker werpen in het zinkende zand, zo moeten zij het verliezen. Tot nu toe had ik niet geweten, wat een moeite en arbeid en zwaarheid er is, om thuis te komen, noch ik verstond voor dezen zowel niet, wat dit meende. De rechtvaardige zal nauwelijks zalig worden. Och, hoe menige arme belijderskaars is uitgewaaid en nooit weer aangestoken! Ik zie, dat een gewone belijdenis, onder de kinderen Gods geteld te worden en een naam onder de mensen te hebben, nu goed genoeg geacht wordt om de belijders naar de hemel te voeren. Maar zeker de naam is maar een naam, en zal nooit een aanval van Gods storm uitstaan. Ik raad u, dat u aan uw ziel noch aan Christus geen rust geeft, noch aan uw ogen geen slaap voordat ge iets verkregen hebt, dat het vuur en de storm kan doorstaan en uithouden. Ik ben verzekerd, indien mijn ene voet in de hemel was en Hij dan tegen mij wilde zeggen: helpt uzelf, Ik wil u niet langer vasthouden, ik zou nooit verder gaan, maar terstond neervallen in zoveel stukken dode natuur. Zalig zijn ze voor eeuwig, die over hoofd en oren zijn in liefde tot Christus, en geen krankheid kennen dan liefdekrankheid naar Christus, en geen pijn voelen als die, van een afwezige en verborgen Liefste. Wij lopen onze zielen buiten adem en vermoeien ze in het draven en galopperen achter onze nachtdromen (zodanig zijn de zwerfingen van onze misdragende harten) om iets geschapen goeds in dit leven, en aan deze zijde van de dood te krijgen; wij zouden graag stil staan en spinnen onszelf een hemel aan deze zijde van het water. Maar droefheid, gebrek, veranderingen, kruisen en zonden zijn de grond en inslag van dat kwalijk gesponnen web. O hoe zoet en lief zijn die gedachten, die steeds gaan op de dingen die boven zijn, en hoe gelukkig zijn ze, die verlangen maar weinig zand in hun glas te hebben, en de draad des tijd afgesneden, en die tot Christus kunnen roepen: Heere Jezus, haal over, kom en haal een beslikte reiziger! Ik wenste dat onze gedachten vaker waren op ons vaderland dan zij zijn. O, maar de hemel heeft een zoete geur van verre, aan degenen die geestelijke reuk hebben! God heeft vele schone bloemen gemaakt, aar de schoonste van die allen is de hemel, en de Bloem van alle bloemen is Christus. O, waarom vliegen wij niet op tot die Beminnelijke? Helaas, dat er zo'n schaarsheid van liefde en van liefhebbers voor Christus is onder ons allen. Foei, foei ons, dat wij schone dingen liefhebben, gelijk schoon goud, schone huizen, schone landen, schone genoegens, schone eerambten en schone personen, en dat wij niet verkwijnen en wegsmelten van liefde tot Christus! Och, gaf God, dat ik meer liefde voor Hem had! Och, dat ik zoveel liefde voor Hem had, als er tussen mij en de hemel kon liggen! O, dat ik zoveel liefde had, als er rondom de aarde zou kunnen gaan, en rondom de hemel, ja de hemel der hemelen, en tienduizend werelden, opdat ik alles op die schone, schone, alleen schone Christus mocht uitlaten! Maar helaas, ik heb niets voor Hem, doch Hij heeft veel voor

mij. Het is geen winst voor Christus, dat Hij mijn slechte kleine spanlengte en handbreedte van liefde krijgt. Indien de mensen iets wilden te doen hebben met hun harten en gedachten, die altijd op en neer gaan, (gelijk mensen werken met riemen in een boot) naar zondige ijdelheden, zij kunnen hier groot en zoete dienst voor hun gedachten krijgen op Christus. Indien deze onze schuimachtige, woelende en rusteloze harten geheel tot Christus kwamen, en inzagen in Zijn liefde, de grondeloze liefde, de diepte van barmhartigheid, de onnaspeurlijke rijkdommen Zijner genade, om te onderzoeken en na te speuren de schoonheid Gods in Christus; zij zouden verzwolgen worden in de diepte, hoogte, lengte en breedte van Zijn goedheid. Och, dat de mensen de gordijnen wilden schuiven en in de binnenste zijde van de ark zien, en beschouwen, hoe de volheid van de Godheid lichamelijk in Hem woont! O wie zou niet zeggen, laat mij sterven, laat mij sterven, tienmaal over, om een gezicht van Hem te krijgen; tienduizend doden waren geen grote prijs om voor Hem te geven. Ik ben verzekerd, kranke bezwijkende liefde zou de markt verhogen, en de prijs vergroten tot tweemaal zoveel; maar helaas, indien mensen en engelen werden verkocht met de uitroep op de duurste prijs, zij zouden met hun allen niet kunnen kopen een nacht liefde, of een vierentwintig uur het gezicht van Christus! O hoe zalig zijn ze, die Christus voor niets krijgen! God zend mij niet meer, voor mijn deel aan 't paradijs, dan Christus; en gewis ik was rijk genoeg, en zowel gehemeld, als de beste van hen, indien Christus mijn hemel was. Ik kan geen beter ding aan u schrijven, dan van u verzoeken, zo ge ooit Christus hebt geschat, dat ge Hem opneemt en weer over schat, en wederom en wederom overweegt; en hebt na deze niemand dan Christus om uw liefde te verzorgen en uw zielsvermaak te vrijen, Hij zal uw liefde waardig bevonden worden, al zwol die op van de aarde tot de uiterste cirkel van de hemel der hemelen. Aan onze Heere Jezus en aan Zijn liefde beveel ik u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

91. Aan Johanna Kennedey

Mevrouw!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u!

U bent niet weinig aan Zijn rijke genade verbonden, Die u van deze verdoemde en schuldige wereld, voor Zichzelf en voor de beloofde erve der heiligen in 't licht afgezonderd heeft. Houd Christus vast; strijd voor Hem; het is een wettige twist, te zoeken Christus te houden en te trekken; en het is niet mogelijk, dat men Christus met vrede behoudt, hebbende Hem eens gekregen, tenzij de duivel dood was. Het moet uw voornemen zijn, uw aangezicht tegen de Noordse orkanen en stormen, om de zaligheid. De natuur zou wel willen dat de hemel al slapende tot ons in ons bed kwam. Wij zouden allen Christus wel willen kopen, mits wij zelf de prijs mochten stellen; maar Christus is meer bloed en leven waardig, dan u of ik Hem hebben te geven. Als wij tehuis zullen komen, en in de bezitting van onze Broeder Zijn schone koninkrijk zullen gaan, en als onze hoofden 't gewicht van de eeuwige kroon van de heerlijkheid zullen voelen, en als wij na moeite en lijden achterom zullen zien, dan zullen wij zien, dat 't leven en droefheid minder zijn, dan een stap of meetroede van een gevangenhuls tot de heerlijkheid; en dat onze kleine vingerbreedte tijd van lijden niet waardig is onze eerste avondsverwelkoming ten hemel. O wat zal dan het gewicht van elk van Christus' kussen! O en hoe waardig zal iedere liefkozing van Christus zijn! O wanneer

Hij eens een vermoeide reiziger zijn hoofd zal drukken op Zijn gezegende borst, zo zal de arme ziel een kus van Christus rekenen genoegzaam te vergoeden, dat ze veertig of vijftig jaren natte voeten, en veel hartwee, en licht lijden heeft gehad, in Christus na te volgen. O driemaal over blinde zielen, welke harten zijn ingenomen en betoverd met dromen, schaduwen, nietige dingen, nachtijdelheden, en nachtschimmen van een ellendig leven van de zonde! Schande moeten wij hebben, die steeds geboeid zitten met de liefde, en goedkeuring dan het leen van een stuk dood leen. O arme dwazen, die verleid zijn met geschilderde dingen, en met de wereld zijn mooi weer en zoete beloften, en verrotte, wormstekige hoop! Mag niet de duivel lachen, ziende, dat wij onze zielen weggeven, en maar verdorven en nagemaakte plezieren van de zonde inkrijgen. O dat wij een gezicht hadden van de heerlijkheid van de eeuwigheid, en een kleine smaak van het Lam Zijn huwelijksmaal! Een halve teug of een druppel van de wijn van de vertroosting, die in ons huis van de maaltijden is, uit Christus' eigen hand, zou onze maag doen walgen van het bruine brood, en de zure drank van een ellendig leven. O hoe ver zijn wij buiten ons verstand, dat wij jagen, draven en lopen, totdat onze zielen buiten adem zijn, naar een veroordeelde gelukzaligheid van ons eigen maaksel! En zitten wij niet veelszins in ons eigen licht, dat wij het maken als een kinderspel, dat wij het paradijs en de hemel waar Christus om gezwetend heeft, laten voorbijgaan, zelfs om wat rook, en om een Ezaus-morgenontbijt O dat wij uit onszelf waren, en dood aan deze wereld, en dat deze wereld aan ons dood en gekruisigd was! Dan zouden wij recht zonder liefde en achting zijn van enige gemaskerde en opgesmukte liefhebber, wie het ook mocht zijn; dan zou Christus voor Zichzelf verkrijgen en inwinnen een verblijf in de binnenkolk van ons hart; dan zou Christus ons avond- en morgengezang zijn; dan zou zelfs het gerucht en gedreun van de voeten van onze Beminde, als Hij komt en Zijn eerste kloppen of gerammel aan de deur, zijn, als de tijding van twee hemelen voor ons. Och dat onze ogen, en 't rieken van onze ziel uitgaan naar een verdorde en verzengde bloem, namelijk deze gepleisterde van buiten schone wereld, in plaats van die Plant van naam, van Christus, die uitgelezenste, schoonste, zoetste Roos, die God ooit geplant heeft! O laat sommigen van ons sterven, om Zijn reuk te rieken; en laat mijn deel aan deze verrotte wereld voor eeuwig verbeurd en verkocht zijn; mits dat ik mijn wankelende ziel aan Christus mag ten anker leggen! Ik weet, het komt soms hiertoe: Heere, wat wilt u voor Christus hebben? Maar o Heere, kunt U omgekocht of met gaven bewogen worden, om Christus te geven? O Heere, kan Christus verkocht worden, of kan niet veeleer een arm gebrekkig zondaar Hem voor niet hebben? Indien ik niet meer kan verkrijgen, o laat mij tot in alle eeuwigheid gepijnigd worden met verlangen naar Hem. De blijdschap van naar Christus te hongeren, zou mijn hemel voor eeuwig zijn. Helaas dat ik de zielen en Christus niet kan samentrekken; maar ik begeer de komst van Zijn koninkrijk, en dat Christus (gelijk ik zeker hoop, dat Hij zal) mocht komen op het verwelkte Schotland, gelijk regen op het nagras. O laat de Koning komen! O laat Zijn koninkrijk komen! O laat hun ogen verrotten in hun holten, die Hem niet weer thuis willen ontvangen, om te heersen, en te regeren in Schotland. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 1637

92. Aan zijn eerwaarde en lieve broeder Mr. David Dickson

Eerwaarde en liefste broeder!

Wat blijdschap heb ik buiten de poorten des hemels als dat mijn Heere Jezus in mijn banden verheerlijkt wordt? Gezegend bent u van de Heere, die iets toebrengt tot mijn verbonden en verschuldigde lof. Lieve broeder, help mij, een arm bankroetier, de interest betalen; want ik kan er niet toe komen, om het voornaamste te geven. Het is geen jok of spel, dat mij zo doet spreken of schrijven, gelijk ik doe. Nooit tevoren ben ik tot dat punt van gemeenschap met Christus gekomen, dat ik nu verkregen heb tot mijn bevestiging. Ik ben deze twee drie Sabbatten in 't bijzonder bezig geweest, om de stukken op te nemen in de Naam van God, dat mijn Heere Jezus en ik elkander gekust hebben in Aberdeen, het huis mijner vreemdelingschap. Ik zoek geen appel om mee te spelen, dat weet Hij, Die ik die in de geest, maar een zegel; ik bedel maar pand, en ben tevreden, de heerlijkheid op te schorten en te borgen, tot de tijd van het avondmaal. Ik weet, deze wereld zal met mij niet duren; want mijn maanlicht is middaglicht en mijn vier uren eten is boven mijn maaltijden, wanneer ik een prediker was; op welke tijd ik ook zeer dikwijls in Zijn armen werd omhelsd; maar wie kan Christus laken, dat Hij mij achterop neemt (indien ik zo mag spreken) op Zijn wit paard, of in Zijn wagen, bestrooid met liefde, door een water heen? Zal niet een vader zijn klein troetelkind in zijn armen nemen; en hem over een goot of sloot dragen? Mijn korte benen kunnen over deze moeras of moddersloot niet stappen. En daarom zal mijn Heere Jezus mij daarover dragen; indien er een verandering en een donkere dag komt, mits dat Hij mijn geloof wil houden zonder stoot of kreuk; zo durf ik Hem niet berispen; al kreeg ik niet meer, voordat ik in de hemel kom. Maar u weet, dat er suiker moet zijn in het geneesmiddel; mijn geloof was in zwijm gevallen, en Christus hield maar 't hoofd van een, die in zwijm lag; in der waarheid ik bid niet om een troetelkinds traktament. Hij weet, dat ik Christus wil hebben voor zuur en zoet, hoe het ook zij, mits dat het Christus waarlijk zij, ik sta nu niet op geschilde appelen, of gesuikerde schotelen, maar ik kan Hem niet misprijzen, dat Hij geeft, en ik moet gapen, en een wijde mond maken; nademaal Christus de vreugde niet wil opsluiten, zo moet Hij welkom zijn, Die niet weg wil blijven. Ik zoek geen andere vrucht dan dat Hij verheerlijkt wordt. Hij weet, dat ik zwarigheden zou willen opnemen om zijn Naam verhoogd te krijgen. Ik dank u voor uw raad; ik hoop door 't geloof te leven, en zonder een bundel of hoop van gevoelige vreugde onder mijn kin te zwemmen, ten minste het te avonturen, al zou ik ondergedompeld worden. Nu wat mijn zaak betreft, ik oordeel, men moet het beproeven omtrent de raad, en de uitkomst Gode bevelen; de plichten zijn van ons, de uitkomsten zijn van God. Ik zal uw geschrift over 't verbond met gemak doorlopen, en u mijn gevoelens daarover schrijven; en over het Arminiaans akkoord tussen de Vader en de Zoon. Ik bid u, schik u, om de Schrift door te gaan; uw boekje over de Hebreëen is bij allen zeer gezocht, die graag kennis hadden van Christus' Testament. Ik neem voor, zo de Heere wil, mij te schikken, om Hosea te openen, en te beproeven of ik het hier gedrukt kan krijgen. Het verkwikt mij zeer, dat u zo vriendelijk tegen mijn broeder bent; ik hoop dat uw raad hem goed zal doen, ik beveel hem u aan, aangezien ik zo ver van hem ben. Ik ben blij, dat de stervende dienstknecht Gods, de vermaarde en getrouwe Mr. Cuningame, uw bediening verzegeld heeft, eer hij is ontslapen. Genade, genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 maart 1637

93. Aan de eerwaarde William Rigge, van Athernie

Zeer geëerde heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u. Ik heb uw langverwachte en korte brief ontvangen, en ik wilde, dat u meer tot mij gesproken haat, die het nodig heeft. Ik bevind Christus, gelijk u schrijft, hoe langer hoe beter, en daarom kan ik niet anders dan blij zijn in Zijn heil, Die mijn ketenen heeft gemaakt tot mijn vleugelen, en heeft mij een koning gemaakt over mijn kruisen, en over mijn tegenpartijders; eer, eer, eer zij Zijn hoge, hoge en heilige Naam; niet één ons, niet een graan gewicht wordt mij meer opgelegd, dan Hij mij bekwaam heeft gemaakt om te dragen; en ik ben niet meer vermoeid van lijden, dan de haters Sions zijn van vervolgen. Och, dat ik een weg kon vinden, om enigermate te strijden, om Christus' liefde te beantwoorden, maar dat moet ik opgeven! O wie wil een arm schuldenaar helpen, de lof betalen aan de Koning van de heiligen, die in zijn zwakke dienaars triomfeert? Ik zie, indien Christus maar op een worm of veer rijdt, zijn paard zal noch struikelen noch vallen. De worm Jakobs wordt door Hem gemaakt tot een nieuwe scherpe dorsslede, hebbende tanden om bergen te dorsen en te vermalen, en heuvels te maken als kaf, en die te wannen, zodat de wind die zal wegvoeren, en de wervelwind die zal verstrooien, Jes. 41:14, 15, 16. Christus' vijanden breken maar hun eigen hoofd in stukken op de Rots, gelegd in Sion, en de Steen wordt uit zijn plaats niet geweerd. Het geloof heeft reden om kloekmoedig te zijn, zelfs uit onze verdrukkingen. De duivel is maar een wetsteen, om het geloof en de lijdzaamheid van de heiligen op te scherpen. Ik weet, Hij houdt en polijst maar in deze tijd de stenen voor het nieuwe Jeruzalem; maar in allen deze hebben mij drie dingen zeer bewogen, sinds het mijn Heere behaagd heeft, mijn maanlicht in daglicht te veranderen. Vooreerst, heeft Hij mij aan 't werk gezet, om te worstelen met Christus; liefde in verlangen, waardoor ik krank, gepijnigd, bezwijkende ben, en schijn te sterven, omdat ik Hem Zelf niet krijgen kan, wat ik een vreemd soort van verlaten oordeel; want ik heb Hem Zelf niet (Dewelke indien ik had, mijn liefdekrankheid zou afnemen, en mijn koorts overgaan, ten minste zou ik de hitte van het vuur van welgevallen kennen, welk verkoelen zou de brandende hitte van 't vuur van begeerte) en nochtans heb ik geen gebrek aan Zijn liefde, en zo begeer ik, en ik sterf, en het schijnt dat Hij geen medelijden met mij heeft. Ik neem de bewijzen, en geef ze Hem in handen van dat ik Hem wilde hebben, maar ik kan Hem niet krijgen, en mijn best onthaal is zwarte honger; ik dank Hem voor dat feest. Ten tweede: oude beschuldigingen worden nu en dan levendig, en werpen alles ter neer, ik ga hinken en zuchten, vrezende dat er nog een ongezien proces tegen mij uitkomende is, en dat zwaarder, dan ik kan beantwoorden. Ik kan niet onderscheidenlijk lezen mijn Borg Zijn akte van borgtocht voor mij in 't bijzonder, en van mijn ontheffing; en het gevoelen verzekert mij meer dan 't geloof, van 't geen ik heb; zo achteloos ben ik, om anders bij een houvast te gaan. Ik zou (met eerbiedigheid zij het gesproken voor mijn Heere) het aan Christus kunnen vergeven, indien Hij mij zoveel geloof wilde geven, als ik wel honger naar Hem heb. Ik hoop de vergeving is nu al verkregen, maar de vrede is nog zo zeker voor mij niet, als ik wel zou wensen; nochtans, één ding weet ik, er is geen weg naar de hemel dan de weg, die Hij mij in genade gegeven heeft te belijden, en daardoor te lijden. Ten derde: Het smart mij wegens de Jonkvrouw van Schotland, en de vreselijke verwoesting en toorn, die over dit land bestemd is. En nochtans slapen zij allen, eten en drinken, lachen en spelen, alsof alles wel was. Och ons duister goud, onze stomme blinde herders, de zon is over hen ondergegaan; en onze edelen laten Christus voor Zichzelf strijden, indien Hij Christus is, het was goed,

dat wij bijtijds de weg tot onze sterkte leerden kennen. Mijnheer, hoewel ik uw vrouw niet ken, zo doe mijn groeten aan haar. Ik bid dat God u bevestige.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 9 maart 1637

94. Aan Johannes Ewart, Baljuw van Kirkcudbright

Mijn zeer waarde en lieve vriend!

Ik kan niet nalaten u op het vriendelijkste te danken voor de uitdrukkingen van uw liefde. Uw liefde en genegenheid jegens mij is mij een grote troost. Ik loof Zijn hoge en heerlijke Naam, dat de verschrikkingen van de Groten mij niet afgeschrikt hebben van de Zoon Gods openlijk te belijden; ja Zijn kruis is de zoetste last die ik ooit gedragen heb; 't is zo'n last, gelijk de vleugelen zijn voor een vogel, of de zeilen voor een schip, om mij naar mijn haven te drijven. Ik heb niet veel reden om op de wereld te verlieven, maar veeleer reden om te wensen, dat Hij, Die zit over de watervloed, mijn gebroken schip te land wilde brengen, en mijn geweten veilig houden in deze gevaarlijke tijden, want toorn van de Heere komt over dit zondige land. Het was goed dat wij, gevangenen van hoop, onze sterkte kenden, waarheen wij zouden lopen, eer de storm aankomt. Daarom mijnheer, bid ik u, om de barmhartigheid Gods en de vertroosting van Zijn Geest, om het bloed van uw Zaligmaker en om uw verschijning voor de zonden wrekende Rechter van de wereld, houd uw klederen rein, en sta voor de waarheid van Christus, die u belijdt. Als de tijd zal komen, dat uw oogbanden zullen breken, uw aangezicht bleek zal worden, uw adem koud worden en dit lemen huis zal wankelen, en uw ene voet in 't overstappen zal zijn naar de eeuwigheid, dan zal 't uw troost en vreugde zijn, dat ge uw naam aan Christus gaf. Het grootste deel van de wereld denkt, dat de hemel niet ver te zoeken is, en dat de Christelijkheid een lichte zaak is; maar zij zullen bedrogen zijn. Waarde heer, ik bid u, maak zeker werk omtrent uw zaligheid; ik heb bij ervaring bevonden, dat al wat ik doen kon, nog weinig genoeg was in de dag van mijn beproeving; en daarom, leg een zekere grond voor het toekomstige; ik kan u niet vergelden voor uw onverdiende gunst aan mij, en mij nu verdrukte broeder bewezen. Maar ik hoop u bij God te gedenken, doe mijn hartelijke groeten aan uw vriendelijke vrouw.

De uwe in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 13 maart 1637

95. Aan William Fullerton, Burgemeester van Kirkcudbright

Zeergeëerde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik ben in God aan uw liefde verplicht. Ik bid u, mijnheer, laat niets u zo lief zijn als Christus' waarheid, want de zaligheid is geheel de wereld waard; en daarom vrees niet voor mensen die sterven zullen. De Heere zal voor u werken, in uw lijden voor Hem, en zal uw huis en zaad zegenen, en u hebt Gods belofte, dat ge Zijn tegenwoordigheid zult hebben in vuur en water en in zeven zwaarigheden. Uw dag zal teneinde lopen en uw zon ondergaan; in de dood zal 't uw blijdschap zijn, dat u al wat ge hebt voor Christus gewaagd hebt; en er is niet één belofte van de hemel gedaan, dan aan

degenen, die gewillig zijn daarvoor te lijden. Het is een kasteel, dat met geweld wordt ingenomen. Deze aarde is maar de leemportie van bastaarden, en daarom geen wonder, dat de wereld 't hare toelacht; maar betere dingen zijn er opgelegd voor Zijn wettig geboren kinderen, die van de wereld gehaat zijn. Ik heb bevinding om dit alzo te spreken; want ik zou mijn gevangenhuis en droeve nachten niet willen verwisselen met het hof, eer en gemak van mijn tegenpartijders. Het gelieft mijn Heere, dat Hij veel onbekende aangezichten mij doet toelachen, en een verblijf voor mij beschikt, en Hij Zelf bezoekt mijn ziel met maaltijden van geestelijke vertroosting. O, hoe zoet een Meester is Christus! Zalig zijn ze, die alles voor Hem neerleggen. Ik dank u vriendelijk voor uw liefde aan mijn bedrukten broeder. Gij hebt de zegen en gebeden van een gevangen Christen voor u, voor uw vrouw en kinderen. Verkondig mijn liefde en zegenwens aan Willem en Samuël. Ik verzoek hun, dat ze in hun jeugd de Heere zoeken en zijn grote Naam vrezin, tweemaal daags ten minste God bidden en Gods Woord lezen, en zich van vloeken, liegen en vuilspreken onthouden. Nu de alleen wijze God, en de tegenwoordigheid van de Zoon van God zij met u allen.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 18 maart 1637

96. Aan de eerwaarde en veelgeëerde Mr. Alexander Colvil, van Blayr

Eerwaarde Heer!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

De brenger van deze M. R. F. is mij zeer vriendelijk; ik verzoek dat u hem dankt; maar niemand is mij zo vriendelijk, als mijn enige koninklijke Koning en Meester, Wiens kruis mijn krans is. De Koning houdt middagmaal met Zijn gevangene, en Zijn nardus geeft een reuk. Hij heeft mij tot zo'n punt en hoogte van vrolijke gemeenschap met Zichzelf opgevoerd, als ik tevoren niet kende. Als ik terug zie op mijn gangen, zo oordeel ik, dat ik bij Christus een A.B.C-kind ben geweest. Waarde heer! vergeef mij, ik durf het voor u niet verbergen, het is als een vuur in mijn ingewand. Ik spreek het in Zijn tegenwoordigheid, Die mij ziet; ik ben gepijnigd, gepijnigd met de liefde van Christus; Hij heeft mij krank gemaakt en mij gewond; honger naar Christus loopt het geloof uit het oog, ik mis meer geloof dan liefde. O dat de drie koninkrijken kwamen en zagen! O indien zij Zijn vriendelijkheid aan mijn ziel kenden! Het heeft Hem behaagd, mij daartoe te brengen, dat ik geen zeilen strijken wil voor deze wereld, noch die vleien. noch deze lemen afgod aanbidden, voor welke de dwazen neervallen. Gelijk ik nu gesteld ben, zo meen ik de wereld niet te borgen noch te lenen; en nochtans krijg ik mijn spijs van Christus met tuchtiging, want zevenmaal daags ben ik opgeheven en neergeworpen. Mijn stomme Sabbatten belasten mijn hart en doen het bloeden; mij ontbreken geen vreselijke beschuldigingen en jaloezieën soms over Gods liefde, dat Hij mij over de heining van de wijngaard als een dorre boom geworpen heeft, maar dit is mijn zwakheid. Door Zijn genade berisp ik mij in deze revelingen. Het komt wel, dat 't geloof en de liefde beide ziek zijn, en koortsen komen wel bij de vrolijkste gemeenschap met Christus. Ulieden bent gezegend, die Christus openlijk belijdt voor de vorsten van dit koninkrijk, wiens ogen op u zijn. Het is uw heerlijkheid Hem op te heffen op Zijn troon, zijn sleep te dragen, en de zoom van Zijn koninklijk kleed op te houden. Hij heeft een verbergplaats voor Mr. A. C. tegen de storm; ga voort en vrees niet wat een mens kan doen. De heiligen schijnen het ergst te hebben (want de bevattingen kunnen een leugen van Christus en van Zijn liefde maken) maar

het is zo niet. De Voorzienigheid gaat niet op ongelijke en gekrookte raderen. Alles werkt ten goede dengenen, die God liefhebben, en die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Het zal niet lang aanlopen, of wij zullen de witte zijde van de Voorzienigheid zien. Mijn broeder zijn gelegenheid heeft mij niet weinig bewogen; hij schreef aan mij uw zorg en vriendelijkheid. Mijnheer, de zegeningen en gebeden van een gevangene, zullen u, hoop ik, niet voorbijgaan. Hij die machtig is u te bewaren, en u voor Zijn aangezicht tegenwoordig te stellen met blijdschap, bevestig uw hart in de liefde van Christus.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 19 januari 1637

97. Aan Earlestoun de Jonge

Eerwaarde en lieve Broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik heb uw brief ontvangen, die mijn ziel verkwikt heeft. Ik dank God, de vierschaar is gesloten, ik schaam mij, hoe ik het daar gemaakt heb; ik laat nu varen mijn onrechtvaardige beschuldigingen over onvriendelijkheid, ingesteld tegen Christus mijn Heere. Hij is zo'n Heere en Meester niet, als waar ik Hem voor nam. Gewis Hij is God, en ik ben stof en as. Ik nam het zo, dat Christus' zuur gezicht zo goed was, als Schriftuur, sprekende tegen mij toorn; maar ik heb nu de andere zijde van Christus, en de witte zijde van Zijn kruis gezien. Ik moest naar Aberdeen komen, om een nieuwe verborgenheid in Christus te leren, dat Zijn belofte beter te geloven is, dan Zijn aanschouwingen; en dat de duivel kan maken, dat Christus' donker gezicht een leugen spreekt voor een zwak mens. Ja waarlijk, ik was tevoren maar een kind, al 't verleden is maar kinderspel; ik wilde dat ik kon beginnen een christen te zijn in goede ernst, ik behoef het Christus niet te wijten zo ik er geen ben, want Hij heeft mij de hemel en de hel in Aberdeen getoond, maar dit is de waarheid, Christus is wegens al mijn droefheid mij niets schuldig, want Zijn vertroosting hebben mijn ziel verkwikt. Ik heb Hem gehoord en gezien Zijn zoetigheid, zodat ik bijna zeg, Hij is het niet, die ik gewoon was te ontmoeten. Hij lacht vrolijker, Zijn kussen zijn zoeter en zielverkwikkender, dan de kussen waren van de Christus, die ik tevoren zag (hoewel Hij dezelfde is) of liever, de Koning heeft mij opgeleid tot een trap van blijdschap en gemeenschap met mijn Bruidegom, die ik nooit tevoren bereikt had, zodat ik menigmaal denk, ik wil deze wereld noch borgen noch lenen, ik wil voor de kruisen geen zeil strijken, noch die vleien, om daar vrij van te zijn, gelijk ik gedaan heb. Laat alle kruisen komen, welkom, welkom moeten zij zijn. Mits dat ik mijn hart vol van mijn Heere Jezus mag hebben. Ik ben Hem zo na geweest, dat ik gezegd heb: ik neem hier schrift van, dat dit de Heere is, laat een teken achter u, dat ik dit nooit mag vergeten. Nu: wat kan Christus meer doen, om één van Zijn arme gevangenen te troetelen? Daarom, mijnheer, ik belast u in de Naam van mijn Heere Jezus, prijs met mij, en toon aan anderen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft. Dit is de vrucht van mijn lijden, dat ik begeer, dat Christus' Naam mijnentwege in dit Koninkrijk verspreid werd. Ik hoop in de Heere, dat ik niet wederom kwaad van Hem spreken zal, nochtans in al deze krijg ik mijn feesten niet zonder enige vermenging van gal; ook ben ik niet vrij van oude jaloersheden, want Hij heeft mijn liefhebbers en vrienden ver van mij gewend, Hij heeft mijn vergadering woest gemaakt, en mijn kroon weggenomen, en mijn stomme Sabbatten zijn gelijk een steen, aan een vogelsvoet gebonden, die geen vleugelen

ontbreken; zij schijnen mij te verhinderen in het vliegen. Doch 't is zo, dat ik niet een woord durf zeggen, als: Wel gedaan, Heere Jezus! Wij kunnen in onze voorspoed spelen, en te stout zijn met Christus, ja zo uitgelaten zijn, dat wij met Hem kijven, maar onder water durven wij niet spreken. Ik verwonder mij nu over mijn soms gebruikte stoutigheid, dat ik tegen Christus knorde en twistte, en de Voorzienigheid kwalijk benoemde, als zij mij tegen was, maar nu in de wateren zwemmende, zo acht ik, dat mijn wil op de grond van 't water gevallen is. Ik het ze verloren. Mij dunkt, ik wilde gaarne Christus laten begaan, en Hem verlof geven, te doen met mij, wat Hem gelieft. Indien Hij mij wilde toelachen, gewis, wij weten niet, wat een kwaad het is, onszelf op te volgen en toe te geven, en een afgod van onze wil te maken. Ik was eens zo, dat ik niet wilde eten, of ik moest uitgelezen spijs hebben, nu durf ik niet klagen van kruimeltjes en afval van onder Zijn tafel. Ik was eens zo, dat ik het huis in oproer zou gesteld hebben, indien ik de wereld niet zag geschikt, en in orde gesteld naar mijn verbeelding. Nu zwijg ik stil, als ik zie, dat God de knechten te paard heeft gezet, en de kinderen des verderfs voedt, en vet maakt. Ik bid God, dat ik mijn wil nooit meer mag vinden. Och, dat Christus mijn wil aan de Zijne wilde onderwerpen, en die onder Zijn voeten trappen, en mij van die onwettigen heer bevrijden!

Mijnheer, vergader veel in uw jonkheid. Uw zon zal vlug tot op de middag opklimmen, en daarna dalen; wees gretig naar de genade. Tracht boven alles, mijn lieve broeder, uw lusten te doden. Och, maar hoogmoed van de jonkheid, ijdelheid, begeerlijkheid, een afgod maken van de wereld en bekorende genoegens, nemen lange tijd om ze uit te roeien; zover als u in de weg naar de hemel gevorderd bent, zo na bent u bij Christus. Hoeveel voortgang u ook gemaakt hebt in de weg van de tuchtiging, u zult bevinden, dat u nog ver ten achter bent, en dat u 't meeste van uw werk nog voor u hebt. Nooit heb ik 't gedacht zo zwaar te zijn, aan mijn lusten en aan deze wereld dood te zijn. Als de dag van de bezoeking komt, en uw oude afgoden komen wenende omtrent u, u zult veel te doen hebben, zo het uw hart niet zal breken; het is best bijtijds ze op te schieten, zodat ge uw deel aan deze wereld op de eerste roeping zou kunnen verlaten, om een dronk water of om niets. Waarlijk ik heb gezien, dat het beste van deze wereld een kale, van de motten gebeten rok is, ik neem voor hen, zijnde oud en vol gaten, af te leggen. O, ik verlang naar mijn huis daarboven zonder handen gemaakt! Bid voor Christus' gevangene, en schrijf aan mij; doe mijn liefdegebiedenis aan uw moeder; verzoek haar mijnentwege, dat ze zich gereed maakt om te verhuizen, des Heeren getij zal haar niet wachten, en dat ze een hemels gemoed zoekt, opdat haar hart daar dikwijls zij. Genade zij met u.

Uw en Christus' gevangene,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 20 februari, 1637

98. Aan Robbert Glendinning

Mijn lieve vriend!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik dank u zeer hartelijk voor uw zorg over mij, en voor uw liefde en zonderlinge vriendelijkheid aan mijn broeder in zijn ellende. Ik bid de Heere, dat u barmhartigheid mag vinden in de dag van Christus. En ik bid u, mijnheer, dat u let op de tijd waarin u leeft, en dat uw ziel van meer waarde voor u is, dan de hele wereld, die in de dag als de laatste bazuin blazen zal, in witte as zal liggen, gelijk een oud kasteel tot niet

verbrand; en gedenk, dat het oordeel en de eeuwigheid voor u is. Mijn lieve en waarde vriend, laat mij u bidden in Christus' Naam, en door de zaligheid van uw ziel, en door uw verschijning voor de vreselijke en zondewrekende Richter van de wereld, maak uw rekeningen klaar. Lees ze, eer u aan de kant van 't water komt, want uw namiddag zal kort worden en uw zon zal dalen en ondergaan; en u weet dat uw Heere deze lange tijd op u gewacht heeft. O welk een troostende zaak zal het voor u zijn, als de tijd niet meer zal zijn en uw ziel zal uitvaren uit dit lemen huis, naar de wijde en eindeloze eeuwigheid, om uw ziel opgeschikt en bereid te hebben voor uw Bruidegom! Geen verlies is vergelijkbaar bij het verlies van uw ziel. Er is geen hoop van dat verlies weer te vergoeden. O, hoe blij zou mijn ziel zijn, zo ik hoorde dat u naar de poort wilde dringen en om de kroon strijden, en alle ijdelheden verlaten, en Christus maken tot uw krans! Laat uw ziel uw oude liefhebbers weg doen en laat Christus uw gehele liefde hebben, ik heb enige bevinding om dit aan u te schrijven. Mijn Getuige is in de hemel, ik zou mijn ketenen en banden voor Christus, en mijn verzuchtingen voor de heerlijkheid van tien werelden niet willen verwisselen. Ik acht deze lemen afgod, waarom Adams zonen hun zielen bij uitroep verkopen, niet een dronk koud water waardig. Och, dat uw ziel was in mijn ziel zijn plaats, hoe krank van liefde zoudt u zijn naar die Schoonste daar, die Schoonste onder de kinderen der mensen! Meibloemen en morgendampen en zomermist gaan zo te post niet weg, als deze wormstekerige genoegens die wij nagaan. Wij bouwen kastelen in de lucht, en nachtdromen in onze dagafgoden, waar wij op verzot zijn. Zaligheid, zaligheid, is onze enige nodige zaak.

Mijnheer, roep uw gedachten thuis tot dit werk, om te onderzoeken naar uw Liefste. Deze aarde is de portie van bastaarden; zoek de zonen hun erfdeel, en laat Christus' waarheid u lief zijn. Ik verpand mijn zaligheid er op, dat dit de eer van Christus' koninkrijk is, waarvoor ik nu lijd, (en deze wereld hoop ik, zal niet komen tussen mij en mijn kroon) en dat dit is de weg des levens. Als u en ik liggen zullen als stukken van bleek leem op de koude grond, zo zullen onze genoegens, die wij nu natuurlijk liefhebben, minder dan niets zijn in die dag. Waarde broeder, vervul mijn blijdschap en begeef u naar Christus zonder verder uitstel; u zult Hem eindelijk graag zoeken of oneindig erger doen. Doe mijn liefdegroet aan uw vrouw. Genade zij met u.

De uwe in zijn zoete Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 13 maart 1637

99. Aan Willem Glendinning

Geliefde en waarde broeder!

Genade, barmhartigheid en vrede zij u.

Ik dank u zeer hartelijk voor uw zorg en liefde tot mij, en in 't bijzonder tot mijn broeder in zijn ellende te Edinburgh. Ga voort door uw water heen, zonder moe te worden; uw Leidsman kent de weg, volg Hem, en werp uw zorgen en verzoeken op Hem; en laat geen wormen, de mensenkinderen, u verschrikken; zij zullen sterven, en de mot zal hen verteren; houd uw kroon; in het einde van deze loop is niet minder tussen ons en de wereld, dan ons geweten en de zaligheid. Wij moeten acht nemen op de strijd, en hen niets toegeven. Laat hen andere dingen van ons nemen; maar hierin de zaken van geweten moeten wij houden en trekken met koningen, en ons in postuur van tegenkanting zetten met de schilden van de aarde. O de zoete gemeenschap voor eeuwig, die tussen Christus en Zijn arme gevangene is geweest! Hij wordt niet moe

van vriendelijk te zijn. Hij is 't schoonste gezicht, dat ik te Aberdeen, of elders zie, waar mijn voeten ooit getreden hebben. Mijn hartelijke groeten aan uw vrouw; ik verzoek haar, dat zij gelooft, en haar zorgen op God legt, en vast werk van de zaligheid maakt. Genade zij met u.

De uwe in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 13 maart 1637

100. Aan Johanna Brown

Geliefde en waarde zuster!

Barmhartigheid en vrede zij u! Ik heb uw brief ontvangen, die ik acht te zijn een blijk van christelijke genegenheid tot mij, en van uw liefde tot mijn eerwaarde Heere en Meester. Mijn begeerte is, dat uw gemeenschap met Christus mag groeien, en dat uw rekeningen effen gesteld mogen worden bij uw Heere, eer gij aan de waterkant komt. O wij weten, hoe zoet Christus' kussen zijn! Wie is vriendelijker omhelsd en gekust geweest dan ik, Zijn gebannen gevangene? Indien de vergelijking kon bestaan, ik zou Christus met de hemel zelfs willen verwisselen. Hij heeft een schacht, een pijl van liefde in mijn ziel gelaten; en zij pijnigt totdat Hij komt, en die daaruit neemt; ik vind pijn in deze wonden, omdat ik de bezitting wilde hebben. Ik weet nu, dat deze wormstekige appel, de gepleisterde verrotte wereld, waar de slechte kinderen van deze wereld elkaar om kloppen, en om de oren slaan, is een deel, dat goed genoeg is voor bastaarden; en dat is al, waar zij naar te wachten hebben. Ik stoot mij er niet aan, dat mijn tegenpartijders thuis blijven zitten, bij hun eigen haard, met meer jaarlijkse inkomsten dan ik; zou ik toornig zijn, dat de patroon van dit huis van de wereld aan een hond een been voorwerpt, om zijn tanden te beschadigen? Hij heeft mij geleerd tevreden te zijn met een geleende haard, en vreemd bed; en ik acht dat ik niets verloren heb, zo groot is de inkomst. O wat is er al in Christus, dat op te sommen is! O hoe wichtig is mijn schone krans, mijn kroon, mijn schone eetzaal in heerlijkheid, alwaar ik zal zijn boven de stotingen en vuistslagen van de bisschoppen! Laat dit uw begeerte zijn, en laat uw gedachten veel blijven staan op die gelukzaligheid, die in de andere wereld op u wacht. De schone zijde van de wereld zal haastig tot u omgekeerd worden, als u de kroon zult zien. Ik hoop dat u nabij uw logement bent. O! maar ik zou mij voor mijn deel gelukkig achten, dat ik het huis mocht krijgen, eer de stortregen ons overkomt. Want God heeft een koker vol pijlen, om op Schotland te schieten en neer te storten. Gij hebt de gebeden van een gevangene om Christus.

Ik verzoek dat Patrick zijn jonge liefde, ja de bloem ervan aan Christus geeft, en dat hij alle anderen daarmee voorbijgaat. Het was goed, dat wij ons vlug op de weg begaven. Wij zouden daardoor een groot voordeel hebben in de kwade dag. Genade zij met u.

De uwe in zijn enige Heere Jezus,
Samuël Rutherford
Aberdeen, 7 maart 1637